

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 5 Απριλίου 2026 • Έτος 17^ο • Αρ. φύλλου 919

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΔΡΟΥΣΙΩΤΗ

Σκιές, ερωτήματα και Ροδόσταυροι

Η «Κ» αναλύει λέξη προς λέξη το κείμενο που προκάλεσε σάλο και συζητά όλη η Κύπρος

Στο μικροσκόπιο της «Κ» τίθενται οι ισχυρισμοί, τα πρόσωπα, τα κενά, οι εύλογες απορίες και τα ερωτηματικά που προκύπτουν, σε μια προσπάθεια να αποκρυσταλλωθεί η

εικόνα όσων έχουν δει το φως της δημοσιότητας και προκάλεσαν σάλο. Το ζητούμενο είναι επαρκής τεκμηρίωση των στοιχείων και η διερεύνησή τους με τρόπο που δεν θα

επιτρέπει αμφιβολίες. Στο ρεπορτάζ και το πώς ελέγχονται screenshots, διαγραμμένα μηνύματα και παλιά τηλεπικοινωνιακά δεδομένα από τις ερευνητικές αρχές. **Σελ. 4, 5**

■ **ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ:** Πλατφόρμα πολιτικών διαξιφισμών. Οι καταγγελίες Δρουσιώτη δοκιμάζουν τη σοβαρότητα πολιτικών δυνάμεων και προσώπων. **Σελ. 5**

ΜΑΚΗΣ ΚΕΡΑΥΝΟΣ

«Δεν είναι ώρα για λαϊκισμούς»

Μήνυμα για δημοσιονομική σταθερότητα και όχι λαϊκισμούς στέλνει ο υπ. Οικονομικών, επισημαίνοντας ότι πρέπει να συνεχιστεί μια υπεύθυνη οικονομική πολιτική. Αναλύει την κατάσταση της οικονομίας και τοποθετείται για το θέμα των εκποιήσεων. **Σελ. 7**

ΤΑΣΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ

Ιατρική Σχολή χωρίς κλινικές...

Ο πρύτανης του Πανεπιστημίου Κύπρου μιλάει στην «Κ» για το πώς επηρεάζει την Ιατρική Σχολή η έλλειψη πανεπιστημιακών κλινικών. Όσο για τις οικονομικές δυνατότητες του Πανεπιστημίου, λέει πως μετά βίας μπορούν να επιβιώσουν. **Σελ. 8**

MARINELLA 1938-2026

«Ονομάζομαι Κυριακή Παπαδοπούλου του Γεωργίου και της Δόμνας. Αυτή είναι η ζωή μου»

Μια εκ βαθέων εξομολόγηση της σπουδαίας ερμηνεύτριας για τη διαδρομή της, τα τραγούδια, τον έρωτα

Τέχνες, σελ. 3-10

Η **Μαρινέλλα** φωτογραφημένη για το περιοδικό «Κ», στο σπίτι του Γιάννη Ξανθούλη στο Κολωνάκι, τον Οκτώβριο του 2023. Σε διάστημα δώδεκα ετών, σε σποραδικές συζητήσεις, είχε αφηγηθεί τη ζωή της στην Τασούλα Επτακόιλη, από τα παιδικά της χρόνια στη Θεσσαλονίκη μέχρι τον δικό της απολογισμό για την καριέρα της.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Καμπανάκι 20ετίας για λαθρεμπόριο

Εδώ και δύο δεκαετίες η Κομισιόν θέτει την Κύπρο και τις Βρετανικές Βάσεις προ των ευθυνών για αναχαίτιση του λαθρεμπορίου ζωικών, γαλακτοκομικών και γεωργικών προϊόντων. Οι προειδοποιήσεις επεκτείνονται και σε τέσσερα μη εξουσιοδοτημένα σημεία διέλευσης στο Πέραμος. **Σελ. 6**

ΣΤΗ ΔΙΝΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ο εγκλωβισμός στη σύγκρουση

Κανένα από τα πιθανά σενάρια στρατιωτικής επέμβασης δεν είναι εύκολο, αν ο Αμερικανός πρόεδρος εννοεί να ανοίξει τα Στενά του Ορμούζ διά της βίας. **Σελ. 22**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Το πρώτιστο

Θεμέλιο της Δημοκρατίας είναι η εμπιστοσύνη των πολιτών στους θεσμούς και πρωτίστως στη Δικαιοσύνη. Είναι απαραίτητο να γίνει αντιληπτό απ' όλους ότι δεν αρκεί η επίκληση της Δημοκρατίας. Οφείλουμε να εξετάσουμε αν λειτουργεί όπως πρέπει. Αν οι θεσμοί της παραμένουν ανθεκτικοί. Αν οι εγγυήσεις που συγκροτούν το κράτος δικαίου παραμένουν αξιόπιστες. Και να πράττουμε τα δέοντα.

Η ΚΥΠΡΟΣ ΕΙΣΑΓΕΙ ΤΟ CREDIT SCORE

Η νέα εποχή αξιολόγησης δανειοληπτών

Η **Κύπρος** εισάγει το «credit score», ένα εργαλείο που αξιολογεί την πιστοληπτική ικανότητα των δανειοληπτών. Οι τράπεζες θα μειώνουν τον πιστωτικό κίνδυνο και θα μπορούν πιθανώς να προσφέρουν

καλύτερους όρους δανεισμού. Ο κάθε δανειολήπτης θα έχει ένα σκορ και όσο μεγαλύτερος θα είναι αυτός ο αριθμός, τόσο καλύτερη θα θεωρείται η πιστοληπτική ικανότητά του. **Οικονομική, σελ. 3**

Ο ΟΠΕΚΕΠΕ ΚΑΙ Ο ΠΕΙΡΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΡΩΩΡΗΣ ΚΑΛΠΗΣ

Στα «στενά» του Απριλίου

Η δύσκολη άσκηση της «εκκαθάρισης» των ψηφοδελτίων

Μια σειρά από δύσκολα διλήμματα βάζει στην κυβέρνηση η υπόθεση του ΟΠΕΚΕΠΕ «No 2». Η πρώτη γραμμή άμυνας ήδη χαράχθηκε με τον ανασχηματισμό-εξπρές, που έθεσε εκτός τρία κυβερνητικά στελέχη. Οι πιο σημαντικές αποφάσεις όμως έπονται, καθώς μένει να αποφασιστεί πώς θα γίνει η «εκκαθάριση» των ψηφοδελτίων από όσους βαρύνονται με κατηγορίες. Μέσα σε κλίμα αναβρασμού στην κοινοβουλευτική του

ομάδα, ο πρωθυπουργός θα σταθμίσει τις επόμενες ημέρες και τις εισηγήσεις που δέχεται για πρόωρη προσφυγή στις κάλπες. Οι υποστηρικτές των πρόωρων δεν επικαλούνται μόνο εσωτερικούς πολιτικούς λόγους. Η «Κ» καταγράφει όσα διαδραματίστηκαν και ακούστηκαν τα τελευταία εβδομήντα στο Μαξίμου. Τι περιλαμβάνουν οι φάκελοι με τις απομαγνητοφωνημένες συνομιλίες που έφτασαν στη Βουλή. **Σελ. 16, 18**

Πορεία **Χριστοδούλας** 2026

να είσαι **ΕΚΕΙ**

Κάνε τη δική σου εισφορά τώρα:

Άδεια Εράνου Υπουργείου Εσωτερικών Ν.Π. 77/2025 (01/01-30/06/2026)

QuickPay care

ΑΝΤΙΚΑΡΚΙΝΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ
THE CYPRUS ANTICANCER SOCIETY

BIG BANG ORIGINAL UNICO

HUBLOT

Vassos Elades Accessories Ltd
Nicosia - Cyprus 142, 22 007 301

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ενώ ο κόσμος καίγεται

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, μια ματιά στους τίτλους της διεθνούς επικαιρότητας είναι αρκετή για να καταλάβουμε ότι ο κόσμος τρελάθηκε εντελώς: «Διάγγελμα Τραμπ για την επιχείρηση Επική Οργή στο Ιράν: “Θα τους γυρίσουμε πίσω στη λίθινη εποχή”», απ’ τη μια. «Επίθεση ιρανικού drone σε δεξαμενές καυσίμων στο αεροδρόμιο του Κουβέιτ», απ’ την άλλη. Κι από δίπλα, «Το Watergate της Ουγγαρίας» και «Ο Μπαλέντρα Σαχ, πρώην ράπερ, πρωθυπουργός του Νεπάλ». Κάπως έτσι, τα δικά μας τα προεκλογικά, έμοιαζαν με παιτάσματα. Ώσπου έκανε την περιβόητη ανάρτησή του ο Μακάριος Δρουσιώτης και το απογείωσε. Μπουλρότο! Φάτε τη σκόνη μας Τραμπ, Σαχ και Όρμπαν.

«Ξε ποιο ουράνιο και τόξο» συμβαίνουν αυτά, για να θυμηθούμε τη θρυλική ατάκα της Μέγκι Ντρίο; Ξαφνικά ξυπνήσαμε ένα ηρωί και μάθαμε ότι η χώρα δεν υποφέρει απλώς από τη μάλιστα της διαφθοράς, αλλά σύμφωνα με τον Δρουσιώτη οι Κυπριαίοι πρωταγωνιστούμε στο πιο δυστοπικό σενάριο του Νταν Μπράουν. Μια υπόθεση όπου εμπλέκονται πχηρά ονόματα της Δικαιοσύνης και της πολιτικής με τη μυστικιστική Αδελφότητα των Ροδostaύρων κι ένα σωρό κατηγορίες για παιδεραστία, ρεμούλα, χρηματισμό και απαιεωνιές. Θα σημειώσω αυτό που είπα και για το τουονάμι Άννυ Αλεξού: αν ισχύει έστω το 1% των ισχυρισμών, ας το κλείσουμε το μαγαζί να τελειώσουμε. Αλλιώς θα πάρει τα κλειδιά ο Φειδίας κι ας μην απορούμε μετά γιατί.

Η εμπλοκή του ονόματος του Μορφάκη Σολωμωνίδη στις αποκαλύψεις προκάλεσε την αντίδραση της ΕΔΕΚ. Με μια ανακοίνωση που θυμίζει τον παλιό κακό της εαυτού, όταν πλατσούριζε στα απόνερα του φτηνού πατριωτισμού, κατηγορήσε τον δημοσιογράφο-υποψήφιο του Βολτ ότι «ταυτίζεται με τις τουρκικές θέσεις

Σε ένα παράλληλο σύμπαν, η αγωνία για τον γάμο του Φειδία κορυφώνεται. Το dress code «Bridgerton vibes» ανέβασε τον πήχη σε δυσθεώρητα ύψη.

στο Κυπριακό». Εκ παραλλήλου και για να μην ξεχνιόμαστε, καθώς είμαστε μόλις ενάμιση μήνα πριν από τις εκλογές, οι σοσιαλιστές πορεύονται με σπικωμένη τη γροθιά (και όχι μόνο). «Γροθιά στην υπογεννητικότητα» είναι ένα από τα προεκλογικά ολόγκαν, το οποίο δεν ανεβάζει μόνο το ταλαιπωρημένο κομματικό ηθικό, αλλά εξίσου αποτελεσματικά και τη λήμπινο.

Αντίδραση, όμως, που θυμίζει Ηγεσία Στα Πρόθυρα Νευρικής Κρίσης, είχαμε και από τον ΔΗΣΥ. «ΑΚΕΛ, Οδυσσέας, ΑΛΜΑ και Βολτ η “αδελφότητα” στην Κύπρο» ήταν η προεκλογική ατάκα που κέρδισε τα 15

λεπτά δημοσιότητας, προκαλώντας στην αριστερή πτέρυγα του καρέ την απλή αγνή απορία: γιατί δεν βάζουν τα καρσιόφλια στα ζωνάρια μέχρι να διερευνηθεί αυτή η σκοτεινή υπόθεση; Αν μάλιστα υιοθετηθεί η σοφή πρόταση του Κρις Τριανταφυλλίδη, για να διορίσει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ανεξάρτητους ποινικούς ανακριτές από το εξωτερικό, μπορεί και να καταλάβουμε επιτέλους τι συμβαίνει. Αλλιώς, αν περιμένουμε από τους δικούς μας, τα πιάσαμε τα λεφτά μας.

Σε άλλα νέα, κι ενώ ο κόσμος γύρω μας καίγεται, η Βουλή ετοιμάζεται να υποδεχτεί τους νέους ενοίκους της

με τροποποιήσεις ως προς τον τρόπο εκλογής του Προέδρου και την αναπλήρωσή του. «Τουτέστιν;» ενδιαφέρθηκε να μάθει η Ευγενία η Καλαμαρού, η οποία μυρίστηκε ψόφιο. «Τουτέστιν, η αντικατάσταση δεν θα γίνεται από τον γηραιότερο. Οπότε ξεχάστε τις συναρπαστικές ημέρες διακυβέρνησης του Κουλία». «Απαράδεκτο - Αποκαρδιωτικό - Απογοητευτικό», αποφάνθηκε το καρέ. Καταγράφηκε.

Μιλώντας για τη νέα Βουλή, η μάχη για τις έδρες δίνεται σώμα με σώμα. Ανάμεσα στα ευτράπελα των ημερών ξεχώρισε η περίπτωση υποψήφιας, που από αλλού ξεκίνησε και αλλού

την έβγαλε η προεκλογική. Αρχικά, η κυρία Ιζαμπέλλα Ττάκκα θα ήταν υποψήφια με το Κίνημα Οικολόγων σύμφωνα με ανακοίνωση του Κινήματος της 10ης Μαρτίου. Στη συνέχεια, η ΔΗΠΑ την ανακοίνωσε ως υποψήφια στην Αμμόχωστο, επιβεβαιώνοντας τη λαϊκή θυμοσοφία ότι στις επερχόμενες εκλογές «όλοι οι καλοί χωράνε».

Μέσα στην τόσο κατήφεια της πολιτικής επικαιρότητας η είδηση της επανεκδίκασης της υπόθεσης του μπτροπολίτη Μόρφου από την εποχή του Covid, σκόρπισε αισιοδοξία σε όσους επιμένουν να στηρίζουν τον κοσμικό χαρακτήρα της βραχονοσ-

δας. Η απόφαση του Εφετείου ήταν αφορμή για να θυμηθούμε το παρλήρημά του για τα εμπόλια: «... με το εμπειροχόμενο τεχνητό γενετικό υλικό πολλοί επιστήμονες της παγκόσμιας επιστημονικής κοινότητας μάς παροτρύνουν να μην τα λάβουμε, όχι μόνο γιατί δεν έχουν δοκιμασθεί, αλλά και γιατί θα αποτελέσουν μία “ψηφιοποιημένη ταυτότητα” –κατά την έκφραση των ιδίων των νεοεποχικών εφευρετών τους- που θα λειτουργούν ως μέσα πλήρους ελέγχου της όλης ζωής των εμβολιασθέντων».

Σε ένα παράλληλο σύμπαν, η lifestyle δημοσιογραφία ισορροπεί σε μια λεπτή cult γραμμή. Ο πολυαναμενόμενος (sic) γάμος του Φειδία με τη Στυλιάννα στις 30 Απριλίου καταγράφηκε με αξιοσημείωτο λυρικό ύφος: «... Το προσκλητήριο κινείται σε κομψή και ρομαντική αισθητική, με λευκό φόντο και χρυσά γράμματα, που δίνουν μια αίσθηση πολυτέλειας και κλασικής φινέτσας. Στο επάνω μέρος ξεχωρίζει ένα διακριτικό μονόγραμμα του ζευγαριού μέσα σε διακοσμητικό στεφάνι, ενισχύοντας το elegant ύφος του σχεδιασμού...».

Η «είδηση» πάντως που προκάλεσε αίσθηση ήταν η έμπνευση του ζευγαριού να επιλέξει ως γαμήλιο dress code τα... «Bridgerton vibes». «Τουτέστιν;» αναρωτήθηκε σοκαρισμένη η Ρενέ Κυπριάσι. «Τουτέστιν, σύμφωνα πάντα με το έγκυρο ρεπορτάζ: “Το ζευγάρι φαίνεται να εμπνέεται από τη δημοφιλή σειρά εποχής, ζητώντας από τους καλεσμένους να κινηθούν σε ρομαντικό στιλ και απαλούς παστέλ τόνους, δημιουργώντας μια ατμόσφαιρα που θυμίζει την κομψότητα της εποχής Regency”». «Να δω την πρεσβυτέρα μέσα στους ταφτάδες και τι στον κόσμο» ψέλλισε η Ρενέ και κάπως έτσι έληξε η άβολη συζήτηση.

Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

5-4-1936

Μηρούνο Χάουπτμαν: Ο Χάουπτμαν ο οποίος είχε περιβληθεί μελανήν αμφίσειαν και είχαν υποστή ξυρίσμα της κεφαλής προηγοιμάζετο διά την εκτέλεσιν εν τω κελλίω του. Ούτω ανένγνωσεν ολόκληρον τον υπ’ αρ. 121 ψαλμόν, έπειτα δε ηγέρθη με ρυθμόν ταχύν, ωκρός και ζαλισμένος και εξήτησε να τον μεταφέρουν εις την αίθουσαν του θανάτου. [...] Πρώτος ο δόκτωρ Βέισλερ, Γερμανός ιατρός, απεφάνθη ότι ο Χάουπτμαν απέθανε ώραν 8.47.

Εξοδος: Μετά πάσης μεγαλοπρεπείας και επιβλητικότητας εγένετο σήμερον η έναρξις των εορτών της επετείου της ηρωικής εποποιίας της εξόδου του Μεσολογγίου. Την πρωΐαν εις το Δημαρχείον παρουσία των εν Μεσολόγγι αρχών εγένοντο τα αποκαλυπτήρια των εικόνων του αιμυνήστου Βασιλέως Γεωργίου του Α΄ και των στρατηγών του αγώνος Αθανασίου και Ιωάννου Ραζήκοτσιακα.

Σύσκεψις: Το Πρακτορείον «Στέφανι» πληροφορείται εκ Βουκουρεστίου ότι κατά τας εφημερίδας ο Ρουμάνος υφυπουργός των εξωτερικών προσεκάλεσεν τας κυβερνήσεις της Μ. Αντάντ εις σύσκεψιν καθ’ ην θα εξετασθούν αι συνέπειαι της επαναφοράς της υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας εις την Αυστρίαν.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ

/ Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Καουμπόι, Βαμπίρ, Ιππότες και Σταυροφόροι

Δεν ξέρω αν είμαστε ο εκλεκτός, ή περιούσιος, λαός του Θεού, αλλά σίγουρα είμαστε ένας διαφορετικός και... Ξεχωριστός λαός: έχουμε ευρωπαϊκό δι-αβατήριο, μεσανατολική νοοτροπία και αφρικανική σκόνη. Κύπρος των τριών ηπειρών.

ΕΔΕΚ και ΑΛΜΑ είναι οι πρώτοι που τσουρουφλιστηκαν από την υπόθεση Σάντη –ο Χριστοδούλου ήταν στέλεχος της ΕΔΕΚ και ο Παπαδάκης πρώην ευρωβουλευτής της και νυν υποψήφιος του ΑΛΜΑ– μα η Αδελφότητα, αν όντως αποδειχθεί ότι υπάρχει, μάλλον περιλαμβάνει άτομα από κάθε κόμμα και πολιτικό χώρο. Έπσταϊν, φάε τη σκόνη μας.

Ακόμη και η ονομασία μας είναι πιο γκλαμουράτη: Αδελφότητα του Ροδostaυρου. Ο εθνικός μας πρίγκιπας πάντως ζήτησε διαλεύκανση και υπενθύμισε πως τα πριγκιπάτα είναι προτιμότερα από τις αδελφότητες. Αδελφία μου, αλήτες, πουλιά. Oh brother.

Ο Παπαδάκης κατηγορήσε τον Δρουσιώτη για καουμπόι. Φήμες ότι ο Μακάριος ο Πέμπτος –ο Τέταρτος είναι ο Χριστοδουλίδης– τον χαρακτήρισε ιππότη του Τάγματος της Στρογγυλής Τραπέζης –καμία σχέση με τις δικές μας τράπεζες– ελέγχονται ως ανακριβείς. Τέλος, για να δώσει μια πινελιά θρίλερ ο υποψήφιος βουλευτής του ΑΛΜΑ χαρακτήρισε εκείνον του ΒΟΛΤ σαν βαμπίρ που τρέφεται με αίμα! Μας βλέπω σύντομα ξανά στο Νέτφλιξ.

Καουμπόι και βαμπίρ ο Δρουσιώτης.

Η εταιρεία εξαγοράς πιστώσεων Gordian διαφεύδει τους ισχυρισμούς πως στους μετόχους της βρισκόντουσαν άτομα που αναφέρονται στην υπόθεση Αδελφότητας, μεταξύ των οποίων και ο Αλέξης Μαυρομικάλης, άλλως Αλεξούι. Από τη στιγμή μάλιστα που το συγκεκριμένο άτομο έχει δολοφονηθεί, η μόνη που θα μπορούσε να μας διαφωτίσει είναι η Άννη Αλεξούι. Ο Φουτρίχ έχει το τηλέφωνό της. Call me, maybe?

Ο Δρουσιώτης έβαλε φωτογραφίες με μετρητά και απόκομμα τραπεζικής μεταφοράς σαν αποδεικτικά στοιχεία, μα το αποτέλεσμα ήταν ένα ακατάσχετο

τρολάρισμα στα σόσιαλ, με πολλούς να τα θεωρούν φωτογραφίες αρχείου, ενώ εντόπισαν και ορθογραφικό λάθος. Ανατροπή στην ανατροπή και όπως όλα δείχνουν αυτό το ντέρμπι θα μας κρατήσει σε αγωνία μέχρι το τελικό σφύριγμα. Ίσως έχουμε παράταση και πέναλτι.

Μόλις το είδα, νόμισα πως με κατηγορούσαν για αδελφή. Αυτό είπε σε δημοσιογράφο εμπλεκόμενος στην υπόθεση της Αδελφότητας. Στη Μόσχα, αδελφές μου, στη Μόσχα. Άσχετο αλλά –ειρήσθω εν παρόδω– η προηγούμενη αδελφότητα που θυμάμαι ήταν αυτή της Μονής Αββακούμ. Έξω. Έξωωω.

Ο Τραμπ δήλωσε πως ο Μακρόν τρώει ζύλο από τη γυναίκα του και ο Γάλλος πρόεδρος απάντησε πως δεν μπορεί να πάρει στα σοβαρά κάποιον που ό,τι πει τη μια μέρα το αναιρεί την επομένη. Ωχ, πάμε για νέο πόλεμο του Τραμπ, με τη Γαλλία αυτή τη φορά. Το μόνο σίγουρο: ο πλανητάρχης δεν φημίζεται για γαλλική φινέτσα.

Σε μια άλλη άβολη στιγμή της εβδομάδας ο Ντόναλντ απείλησε να φύγουν οι ΗΠΑ από το ΝΑΤΟ, προφανώς αδιαφορώντας για τις αλυσιδωτές και απρόβλεπτα σοβαρές συνέπειες που θα μπορούσε να έχει μια τέτοια ενέργεια, ειδικά με τον πόλεμο στην Ουκρανία να μαίνεται ακόμη. Δεν ξέρουμε αν αυτές οι απωχολόγητες δηλώσεις είναι μέρος υψηλής στρατηγικής ή απλώς «δεν προτρέπει η γλώττα της διανοίας».

Η κοινωνία μας δεν πάει καλά, αποφάνθηκε ο γενικός εισαγγελέας, μετά το πρωτοφανές περιστατικό ξυλοδαρμού δικηγόρου σε δικαστικό αίθουσα. Νομίζω η διαπίστωση θα μπορούσε να έχει γίνει και αρκετά νωρίτερα. Προτείνω πάντως οι δικηγόροι εκτός από Νομική Σχολή να παρακολουθούν και μαθήματα πολεμικών τεχνών.

Σε πρόσφατη έρευνα οι θάλασσες της Κύπρου πήραν την ψηλότερη βαθμολογία για την καθαρότητα των νερών τους. Όταν το έμαθε ο Πρόεδρος λέγεται πως είχε «αν ήταν λίγο πιο καθαρά θα πίναμε απευθείας απ’ τη θάλασσα και θα λύναμε μια για πάντα το υδατικό».

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

ZENITH

THE HEART OF WATCHMAKING
160 YEARS

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

CHRONOMASTER SPORT

Ο «Μεγάλος», η «Σάντη» και η «Αδελφότητα των Ροδόσταυρων»

Οι ισχυρισμοί Δρουσιώτη, τα «μυθεύματα» και οι ενδεχόμενες πραγματικότητες που εμπλέκουν το πολιτικό κατεστημένο

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Η κατάθεση του Μακάριου Δρουσιώτη στην Αστυνομία, για όσα ισχυρίστηκε σε ανάρτησή του σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης, δίνει μια νέα διάσταση σε μια υπόθεση που αν τεκμηριωθεί από την έρευνα, αστυνομική ή ανεξάρτητου ανακριτή, θα ταρακουνήσει συθέμελα το πολιτικό σύστημα της Κύπρου και όχι μόνο.

Οι καταγγελίες Δρουσιώτη εμπλέκουν σε ένα υπόγειο σύστημα εξουσίας, όπως παρουσιάζεται, πολιτικά πρόσωπα, ανώτερους δικαστικούς λειτουργούς, μεγάλα ονόματα του νομικού κόσμου, ανώτερους δημόσιους λειτουργούς, πολιτικά πρόσωπα από την Ελλάδα, πρόσωπα από το Ανώτατο Δικαστήριο της Ελλάδας (Άρειο Πάγο), που δρα πρωτίστως ιδιοτελώς στο πλαίσιο και κάτω από την ομπρέλα μιας «Αδελφότητας» με την επωνυμία Ροδόσταυροι.

Αυτά που ισχυρίζεται ο Μακάριος Δρουσιώτης παραπέμπουν στην ουσία σε έναν παρακρατικό μηχανισμό, με κύρια χαρακτηριστικά τη βαθιά ηθική και πολιτική σήψη θεσμών και δημόσιας διοίκησης. Οι φερόμενες καταγγελίες παρουσιάζουν δημόσια πρόσωπα της Κύπρου να ενεργούν ως μαριονέτες μιας αόρατης δύναμης, η οποία κατ' ισχυρισμό φαίνεται να έχει απλώσει βαθιά τα πλοκάμια της στον δημόσιο βίο του τόπου, ελέγχοντας πρόσωπα και αποφάσεις που καθορίζουν τις τύχες μεγάλης πλειοψηφίας της κοινωνίας. Ωστόσο, αυτό που προκαλεί τρόμο είναι οι φερόμενοι διάλογοι για τις μεθόδους της αόρατης αρχής στην περίπτωση που κάποιος ή κάποια παραβιάσουν το πέπλο σιωπής που περιβάλλει την «Αδελφότητα». Μέθοδοι, κατ' ισχυρισμό, που παραπέμπουν σε κοινή εγκληματική οργάνωση.

Η ακτινογραφία των ισχυρισμών

Από την πρώτη στιγμή που ο Μακάριος Δρουσιώτης δημοσιοποίησε τους ισχυρισμούς του, πρόσωπα που εμφανίζονται να πρωταγωνιστούν σε ανεπιβεβαίωτες για την ώρα συνομιλίες, τις οποίες έδωσε στη δημοσιότητα, διαψεύδουν με σφοδρότητα τον ισχυρισμό και κάνουν λόγο για μυθοπλασίες και χαλκευμένες κατηγορίες. Μάλιστα, ορισμένα απορρίπτουν ακόμα και την όποια απλή γνώριμα με κεντρικά πρόσωπα των καταγγελιών Δρουσιώτη, όπως ο πρώην δικαστής του Ανωτάτου Δικαστηρίου Μιχάλης Χριστοδούλου. Αυτό που έχει προκαλέσει αίσθηση είναι η δημοσιοποίηση ισχυρισμών που παραπέμπουν σε ιδιαίτερα απεχθείς και αξιόποινες ποινικές πράξεις επώνυμων προσώπων, οι οποίες οδήγησαν πρόσωπα ακόμα και στην αυτοχειρία, ενώ σε κάποιες άλλες περιπτώσεις αποκάλυπτα γίνεται αναφορά σε κινδύνους που αντιμετωπίζουν συγκεκριμένα άτομα για τα οποία υπήρχε υπόνοια ότι μιλούσαν σε τρίτους. Από τους φερόμενους διαλόγους που δημοσιοποίησε ο κ. Δρουσιώτης, προκύπτει ότι η «Αδελφότητα» των Ροδόσταυρων προωθούσε σε θέσεις κλειδιά του κρατικού μηχανισμού έμπιστα πρόσωπα ή μέλη της, επιπρεάζοντας μεγάλες υποθέσεις με σκοπό οικονομικό ή άλλο προσωπικό όφελος.

Η «Σάντη»

Πρωταγωνιστικό πρόσωπο των ισχυρισμών Δρουσιώτη φέρεται γυναίκα η οποία στα μηνύματα αποκαλείται ως «Σάντη», η οποία διατηρούσε σχέση, σύμφωνα με τον ισχυρισμό Δρουσιώτη, με τον πρώην δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου Μιχάλη Χρι-

στοδούλου. Στα μηνύματα Δρουσιώτη παρουσιάζονται ο πατέρας της «Σάντη» και η πρώτη σύζυγος του Μιχάλη Χριστοδούλου να έδωσαν τέλος στη ζωή τους κάτω από την πίεση γεγονότων ότι ο πρώην δικαστής είχε διαπράξει σοβαρά ποινικά αδικήματα, γενετήσιας φύσεως, σε βάρος της «Σάντη».

Ισχυρισμοί οι οποίοι μέχρι στιγμής παραμένουν ανεπιβεβαίωτοι. Στα μηνύματα η «Σάντη» παρουσιάζεται να συμβιώνει με τον Χριστοδούλου, να τον ανέχεται προκειμένου να παρακολουθεί στο κινητό του το περιεχόμενο των επικοινωνιών του με διάφορα πρόσωπα. Το ερώτημα που πρέπει να διευκρινιστεί από τις αστυνομικές έρευνες είναι: Γιατί να το κάνει αυτό; Ποιο το κίνητρο; Σε άλλο σημείο η «Σάντη» παρουσιάζεται να μοιράζεται τις πληροφορίες που αποσπούσε από τον Χριστοδούλου με έμπιστα σ' αυτήν πρόσωπα, ενώ επίσης φέρεται η ίδια να σύνταζε ένα εκτενές κείμενο για τη ζωή και τα βιώματά της. Αν

Αυτό που προκαλεί τρόμο είναι οι φερόμενοι διάλογοι για τις μεθόδους της αόρατης αρχής στην περίπτωση που κάποιος ή κάποιοι παραβιάσουν το πέπλο σιωπής που περιβάλλει την «Αδελφότητα».

οι ισχυρισμοί έχουν βάση, αυτό σημαίνει πως υπάρχουν εξ ακοής μάρτυρες και η αστυνομία μπορεί και οφείλει να διασταυρώσει τους ισχυρισμούς. Στα ερωτήματα, τίθεται και το εξής: υπάρχει το κείμενο της «Σάντη»; Το έχει δει ο συγγραφέας; Ο Μακάριος Δρουσιώτης ισχυρίζεται ότι συνάντησε τη «Σάντη» στις 26 Απριλίου 2023 και πως αυτή του ανέφερε ότι «θα συναντούσε τον Γενικό Εισαγγελέα Γιώργο Σαββίδη με τον οποίο είχε επικοινωνία». Η συγκεκριμένη αναφορά δημιουργεί εύλογες απορίες, αφού με βάση τους ισχυρισμούς Δρουσιώτη η «Σάντη» φέρεται να γνώριζε ότι ο γενικός εισαγγελέας ήταν «πασμένος», άρα για ποιο λόγο και ποια ανάγκη της θα εξυπηρετούσε μια συνάντηση μαζί του.

Οι «Ροδόσταυροι»

Η παραπομπή σε ύπαρξη αδελφότητας υπό τη σκέπη της οποίας λειτουργούσαν πολιτικοί και δημόσια πρόσωπα προκύπτει από αναφορές της «Σάντη». Σε ένα από τα μηνύματα που δημοσιοποίησε ο κ. Δρουσιώτης αναφέρεται. «... Από το στόμα πλέον του Μιχάλη (Χριστοδούλου) έμαθα ότι η χώρα μου διοικείται από ανθρώπους οι οποίοι ανήκουν σε μια αδελφότητα η οποία κινεί τα νήματα και εμποδίζει την εύρυθμη λειτουργία του κράτους, σε αυτήν την αδελφότητα όπως την έλεγαν, έγιναν μέλη πολιτικοί, δικαστές, δικηγόροι από Κύπρο και Ελλάδα. Είναι κάτι σαν ιεραρχία και ο Μιχάλης ήταν πολύ ψηλά σε αυτήν». Στο μήνυμα αυτό γίνεται η πρώτη εμπλοκή

Η «Κ» σκιαγραφεί τους ισχυρισμούς του Μακάριου Δρουσιώτη και διατυπώνει ερωτηματικά τα οποία θα πρέπει να λύσουν απάντησης από την αστυνομική έρευνα που διεξάγεται.

προσώπων από Ελλάδα. Στη συνέχεια γίνεται ονομαστική αναφορά στον Γιώργο Μυλωνάκη, υφυπουργό παρά το Πρωθυπουργό της Ελλάδας, ο οποίος σε άλλο σημείο των καταγγελιών, φέρεται να έστειλε το ακόλουθο μήνυμα στον Μιχάλη Χριστοδούλου: «Κύριε Χριστοδούλου σας χαιρετώ. Μόλις τελείωσε η ολομέλεια της Βουλής. Μίλησα με τον κύριο Τσίπρα. Θα σας στείλει με το σύνδεσμο σας λέει όλα τα στοιχεία γύρω από την υπόθεση της Marfin Laiki και του δικού μας του Β. Μην έρθετε στην Ελλάδα είναι δύσκολα τα πράγματα». Η απάντηση που φέρεται να έλαβε από τον Μιχάλη Χριστοδούλου ήταν. «Εντάξει μιλώ και εγώ με τον δικό μας στον Άρειο Πάγο τώρα, από την άλλη γραμμή». Ο Μυλωνάκης σε κάποιο άλλο ση-

μείο φέρεται να λέει με μήνυμά του στον Χριστοδούλου: «Έπεσε τηλέφωνο από Αναστασιάδη, θα βάλει Σαββίδη Γενικό και Αγγελίδη βοηθό. Θα βάλει τους δικούς μας λόγω αδελφότητας!».

Ο «Μεγάλος»

Στα μηνύματα εμφανίζεται ένα αόρατο πρόσωπο ο οποίος αποκαλείται «Μεγάλος». Συγκεκριμένα, παρουσιάζεται να επικρατεί πανικός στην «Αδελφότητα» επειδή, όπως αναφέρεται, η «Σάντη» συζητούσε με διάφορους το παρελθόν του Μιχάλη Χριστοδούλου. Η «Αδελφότητα» εμφανίζεται να αποφάσισε να δώσει ένα σοβαρό ποσό στη «Σάντη» για να εξαγοράσει τη σιωπή της και να τη βαπτίσουν ως μέλος της «Αδελφότητας». Στις 23 Ιουλίου 2020

και με τους Νίκο Αναστασιάδη, Μιχάλη Χριστοδούλου και Σάντη. Υπονοείται πως είχε δύο σκάφη της Σάντη στο όνομά του. **Μορφάκης Σολομωνίδης:** Πρώην οδηγός του Κώστα Κληρίδη στην Εισαγγελία. Φερόμενος ως «κορίος» του Μιχάλη Χριστοδούλου και του Πόλυ Πολυβίου στη Γενική Εισαγγελία.

Γιώργος Μυλωνάκης: Παρουσιάζεται ως ο συνδετικός κρίκος του Μιχάλη Χριστοδούλου με την «Αδελφότητα» στην Ελλάδα. Αν και τώρα είναι υφυπουργός παρά τω Πρωθυπουργό στην κυβέρνηση Κυριάκου Μητσοτάκη, ο Μακάριος Δρουσιώτης τον παρουσιάζει να μιλά με Τσίπρα για στοιχεία.

Άρειος Πάγος: Ο Μιχάλης Χριστοδούλου φέρεται να μιλούσε με κάποιον από εκεί για ζητήματα της «Αδελφότητας». **«Ο Μεγάλος»:** Αναφέρεται μία φορά ως το υψηλόβαθμο άτομο που ενέκρινε τα λεφτά και τις μεταφορές τους από την «Αδελφότητα» στην Ελλάδα στην Κύπρο. **Γιάννης Καρούσος:** Φερόμενος ως μέλος της «Αδελφότητας». **Νίκος Τορνάριτης:** Φερόμενος ως μέλος της «Αδελφότητας». **Μύρων Νικολάτος:** Φέρεται να έλαβε ποσό 500.000 από την «Αδελφότητα».

πρόσωπο που προσδιορίζεται ως στέλεχος της Αδελφότητας από την Αθήνα, έστειλε στον Χριστοδούλου το εξής μήνυμα: «Έχει γίνει το έμβασμα στο λογαριασμό σας που απευθύνεται στην (αναφέρεται το πραγματικό της ονοματεπώνυμο). Είναι 850.000 ευρώ συν τα υπόλοιπα που συμφώνησα για χάρη σας με τον Μεγάλο. Πότε θα σας έχουμε κοντά μας; Πρέπει να γίνει το βάπτισμα στην κοπέλα σας. Επείγον, ο Μεγάλος άρχισε να διερωνάται αν την κρατάτε εκτός για δικούς σας λόγους και πιέζομαι πραγματικά». Η έρευνα της Αστυνομίας θα πρέπει να αποκαλύψει αν πράγματι υπάρχει «Μεγάλος» και κυρίως ποιος είναι, με ποιους συζητούσε η «Σάντη» το παρελθόν του Χριστοδούλου και πώς η «αδελφότητα» μοίραζε χιλιάδες ευρώ.

Κοριοί

Οι ισχυρισμοί Δρουσιώτη περιλαμβάνουν και παρακολουθήσεις με κοριοίους. Στα μηνύματα ο Χριστοδούλου παρουσιάζεται να έχει διασυνδέσεις με το τηλέμα ηλεκτρονικού εγκλήματος της Αστυνομίας, το οποίο του παρείχε προσωπικές υπηρεσίες. Σε μήνυμά του φέρεται να λέει στη «Σάντη», την οποία αποκαλεί «αγάπη του», τα εξής: «Μίλησα με δικό μου στο ηλεκτρονικό εγκλημα να σου το ελέγξει (κινητό) αν είναι καθαρό και να σου βάλει πρόγραμμα για να μη σου το κακάρει κανένας. Μίλησα με Γαλλία. Είναι όλα ok! Μας περιμένουν». Αν ο Χριστοδούλου είχε τα «μέσα» στο ηλεκτρονικό εγκλημα μπορεί να το ελέγξει η Αστυνομία όπως και επίσης αν πραγματοποιήθηκε το ταξίδι στην Αγγλία.

Δικαστές και δικηγόροι

Στα μηνύματα η «Σάντη» παρουσιάζεται να είχε στην κατοχή της φωτογραφίες από υπολογιστή που αφορούσαν δύο πληρωμές που έγιναν το 2019, η μία προς τον Μύρωνα Νικολάτο για €500.000 και μια άλλη προς τον Μιχάλη Χριστοδούλου για €275.000, «σε κοινό λογαριασμό που είχε με τη Σάντη». Σύμφωνα με τον ισχυρισμό Δρουσιώτη «ο Νικολάτος ήταν πρόεδρος και ο Χριστοδούλου μέλος του του Ανώτατου Δικαστηρίου. Η χρονική συγκυρία συμπίπτει με την εφαρμογή του Project Helix και την έκδοση σημαντικών δικαστικών αποφάσεων. Το Project Helix χωρίστηκε σε τρία μέρη, το ένα πήγε στην Gordian και τα άλλα δύο στη Themis. Όμως οι επενδυτές φαίνεται ότι ήταν οι ίδιοι...».

Σε όλα καταγγέλλει ο Μακάριος Δρουσιώτης, υπάρχει ο ισχυρισμός για δεκάσμο εν ενεργεία δικαστών. Οι μεταφορές τέτοιων ποσών περνούν από έλεγχο της Κεντρικής Τράπεζας και της ΜΟΚΑΣ και εύκολα μπορούν να ελεγχθούν από την Αστυνομία. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να διερευνηθεί εάν έγιναν και με ποιον τρόπο μπορεί να έγιναν. Ο δικηγόρος Πόλυς Πολυβίου παρουσιάζεται στα μηνύματα ανήσυχος για το ενδεχόμενο η «Σάντη» να αρχίσει να μιλάει θέλοντας να μάθει πού μένει. «Πρόσεξε γιατί η μικρή κινδυνεύει από όλους. Μιλάμε για πολλά λεφτά και έγγραφα υψίστης σημασίας, αν μάθει πού είναι το σπίτι την βάψαμε όλοι. Και ο Πολυβίου μαζί», ανέφερε ο Λιβέρας σε μήνυμά του προς τον Χριστοδούλου. Με νέο μήνυμα επανέλαβε την προειδοποίηση. «Μιχάλη πρόσεχε, σου μπήκαν ιδέες και θα μας παρασύρεις όλους. Ο Πολυβίου είναι πολύ ανήσυχος για την στάση σου». Αυτό το οποίο προβάλλει ως εύλογη απορία είναι γιατί ο Πολυβίου ήθελε να μάθει το σπίτι της «Σάντη».

Οι αναφερόμενοι στο κείμενο Δρουσιώτη

Σάντη ή Κυριακή: Το κύριο πρόσωπο των ισχυρισμών Δρουσιώτη. Φέρεται να είχε βιαστεί και να έχει αποκτήσει παιδί από τον βιαστή και κατοπινό εραστή της στα 16 της. Με βάση τις καταγγελίες έψαχνε τα τηλέφωνα του Μιχάλη Χριστοδούλου και τον ψάρευε για την «Αδελφότητα».

Μιχάλης Χριστοδούλου: Πρώην δικαστής Ανωτάτου. Φερόμενος να διέπραξε σωρεία αδικημάτων σεξουαλικού περιεχομένου αλλά και διαφθοράς. Φέρεται να έχει διασυνδέσεις με όλο το πολιτικό και οικονομικό σύστημα Κύπρου και Ελλάδας. Υψηλόβαθμο στέλεχος κατά τον Μακάριο Δρουσιώτη της «Αδελφότητας».

«Αδελφότητα» των Ροδόσταυρων: Μασονική οργάνωση που διοικεί, με βάση όσα ισχυρίζεται ο Μακάριος Δρουσιώτης, την Κύπρο και την Ελλάδα.

Πόλυς Πολυβίου: Ο γνωστός δικηγόρος φέρεται με βάση τον Μακάριο Δρουσιώτη να είναι ένας εκ των εγκεφάλων του συστήματος και της «Αδελφότητας». Φέρεται να ήθελε να παρακολουθεί τον τότε γενικό εισαγγελέα Κώστα Κληρίδη μέσω του οδηγού του.

Νίκος Αναστασιάδης: Ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας εμφανίζεται σε μηνύματα που αφορούν το κατασκοπευτικό

Βαν, αλλά και να δείχνει σύμφωνα με τον Δρουσιώτη ενδιαφέρον για την κάλυψη της υπόθεσης FOCUS.

Κώστας Κληρίδης: Τέως γενικός εισαγγελέας. Με βάση τον Μακάριο Δρουσιώτη, «ίσως» να έκανε έφεση στη δίκη της FOCUS την οποία έχασε ο ίδιος ως κατηγορούσα αρχή.

Γιώργος Σαββίδης: Ο νυν γενικός εισαγγελέας φέρεται να διορίστηκε μετά από πρόταση του Άντρου Κυπριανού. Αναφέρεται σε δύο μηνύματα. Μαζί με Σάββα Αγγελίδη παρουσιάζονται πως «κανόνισαν» να μη γίνει έφεση στην απόφαση της FOCUS.

Σάββας Αγγελίδης: Ο νυν βοηθός γενικός εισαγγελέας παρουσιάζεται να αναφέρεται σε ένα φιλοφρονητικό μήνυμα προς τον Μιχάλη Χριστοδούλου.

Στάλως: Στάλως Χατζηγιάννη. Δεύτερη γυναίκα του Μιχάλη Χριστοδούλου, φερόμενη ως μέτοχος της Go Gordian.

Μαυρομιχάλης: Άλλως ως «Άλεξού», φερόμενος μέτοχος στην Go Gordian.

Δημήτρης Παναδάκης: Φέρεται από τον Μακάριο Δρουσιώτη να ήταν επιστήθιος φίλος του Μιχάλη Χριστοδούλου.

Φάνος Λιβέρας: Παρουσιάζεται από τους ισχυρισμούς ως πρόσωπο που έχε επαφές

Της **ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΓΕΩΡΓΙΟΥ**

Η υπόθεση με τις αναρτήσεις του δημοσιογράφου και υποψήφιου βουλευτή Μακάριου Δρουσιώτη περνά πλέον σε μια πιο απαιτητική φάση, σε αυτή της διερεύνησης. Εκεί όπου η δημόσια καταγγελία συναντά την τεχνική διερεύνηση και αυτή δοκιμάζεται πάνω στην αποδεικτική της αντοχή. Και σε αυτή τη φάση, όπως εξηγεί ειδικός με γνώση της ψηφιακής διερεύνησης που μίλησε στην «Κ», το βασικό ερώτημα δεν είναι τι εμφανίζεται σε ένα screenshot ή τι καταγράφεται σε μια ανάρτηση, αλλά αν αυτό μπορεί να επιβεβαιωθεί από πρωτογενές υλικό. Δηλαδή από την ίδια τη συσκευή, από τυχόν αντιγράφα ασφαλείας, από διατηρημένα ίχνη επικοινωνίας ή από άλλο τεχνικό και επιστημονικό υλικό που να αντέχει τον ανακριτικό έλεγχο.

Ο ίδιος ειδικός σημειώνει ότι το ερώτημα αν μπορούν να βρε-

Σήμερα υπάρχουν τεχνολογίες και μεθοδολογίες που επιτρέπουν σε εμπειρογνώμονες να εξετάσουν με «ευκολία» αν ένα screenshot φέρει ενδείξεις αλλοίωσης, σύνθεσης ή τεχνητής δημιουργίας.

θούν στοιχεία ακόμη και πολλών ετών πίσω δεν απαντάται απόλυτα. Σε επίπεδο παρόχων, ιδίως όταν γίνεται λόγος για πολύ παλιό περιεχόμενο επικοινωνιών, η διατήρηση δεδομένων δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένη, τουλάχιστον όχι σε βάθος χρόνου που ξεπερνά τα δύο έτη. Από εκεί και πέρα, όμως, η εικόνα αλλάζει, όταν η έρευνα μεταφέρεται στη συσκευή του ίδιου του χρήστη. Όπως εξηγεί, αν υπάρχει ακόμη το παλιό κινητό τηλέφωνο, αν αυτό δεν έχει καθαριστεί πλήρως ή αν ο χρήστης μετέφερε διαρκώς τα δεδομένα του από συσκευή σε συσκευή, τότε είναι πιθανό να έχουν επιβιώσει ίχνη ή και περιεχόμενο. Το ίδιο ισχύει, ίσως και ακόμη περισσότερο, σε περιπτώσεις όπου χρησιμοποιούνταν συστημικά back up, όπως iCloud ή άλλη υπηρεσία αποθήκευσης. Γι' αυτό, όπως επισημαίνει, «το ένα σημείο είναι τι μπορεί να έχει κρατήσει ο φορέας και το άλλο τι ενέργειες έκανε ο ίδιος ο

Η τεχνική μάχη πίσω από τις αναρτήσεις Δρουσιώτη

Πόσο εύκολο είναι να ελεγχθούν τα screenshots, τα διαγραμμένα μηνύματα και παλιά τηλεπικοινωνιακά δεδομένα

Αν μια συσκευή δεν έχει υποστεί πλήρη επαναφορά στις εργοστασιακές ρυθμίσεις και δεν έχει γίνει «overwrite», δηλαδή νέα εγγραφή δεδομένων πάνω στα σημεία όπου βρισκόταν το διαγραμμένο υλικό, τότε υπάρχουν τεχνικά μέσα που επιτρέπουν προσπάθεια ανάκτησης.

χρήστης για να μη καθούν τα δεδομένα του».

Τα διαγραμμένα

Στο ερώτημα αν μπορούν να επανέλθουν διαγραμμένα μηνύματα ή επαφές, η απάντηση του ειδικού είναι σαφής αλλά προσεκτική «υπό προϋποθέσεις, ναι». Εξηγεί ότι αν μια συσκευή δεν έχει υποστεί πλήρη επαναφορά στις εργοστασιακές ρυθμίσεις και δεν έχει γίνει «overwrite», δηλαδή νέα εγγραφή δεδομένων πάνω στα σημεία όπου βρισκόταν το διαγραμμένο υλικό, τότε υπάρχουν τεχνικά μέσα που επιτρέπουν προσπάθεια ανάκτησης. Αυτό δεν σημαίνει ότι όλα ανακτώνται, ούτε ότι η επιτυχία είναι δεδομένη. Σημαίνει όμως ότι

η διαγραφή δεν ισοδυναμεί αυτόματα με οριστική εξαφάνιση. Ο ειδικός το θέτει ακόμη πιο πρακτικά, «μόνο όταν υπάρχει η ίδια η συσκευή μπορεί να γίνει σοβαρή προσπάθεια εξαγωγής διαγραμμένων δεδομένων, είτε πρόκειται για μηνύματα είτε για φωτογραφίες και βίντεο». Αν η αρχική συσκευή δεν υπάρχει, τότε η διερεύνηση μεταφέρεται στο back up ή σε ό,τι άλλο έχει διασωθεί από τη διαδρομή του χρήστη στο πέρασμα των χρόνων.

Το «στιγμα» βοηθά

Σε σχέση με το λεγόμενο «στιγμα», ο ειδικός εξηγεί ότι δεδομένα θέσης ή γεωγραφικής σύνδεσης μπορεί να αποδειχθούν χρήσιμα, όχι όμως αυτόρκη. Η κινητή τηλε-

φωνία και οι συσκευές μπορούν να αφήνουν ίχνη τοποθεσίας ή χωρικής συσχέτισης, στοιχεία που σε ορισμένες περιπτώσεις λειτουργούν υποστηρικτικά στην ανακριτική έρευνα. Αυτό όμως, όπως σημειώνει, απέχει πολύ από το να αποδεικνύει από μόνο του το περιεχόμενο μιας συνομιλίας ή τη διάπραξη ενός τόσο σοβαρού αδικήματος. Μπορεί να βοηθήσει στη χαρτογράφηση κινήσεων, επαφών ή συμπτώσεων, αλλά η ουσία θα κριθεί από το αν το τεχνικό αυτό ίχνος συναντά άλλα ισχυρότερα δεδομένα.

Τα «screenshots»

Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στα screenshots που έχουν δει το φως της δημοσιότητας. Και

εδώ ο ειδικός εμφανίζεται ξεκάθαρος, «το screenshot δεν μπορεί να σταθεί μόνο του ως αυτόρκης απόδειξη». Όπως αναφέρει, ωστόσο, σήμερα υπάρχουν τεχνολογίες και μεθοδολογίες που επιτρέπουν σε εμπειρογνώμονες να εξετάσουν με «ευκολία» αν ένα screenshot φέρει ενδείξεις αλλοίωσης, σύνθεσης ή τεχνητής δημιουργίας.

Η «Σάντου»

Η λεγόμενη «Σάντου» είναι το πρόσωπο που εμφανίζεται, μέσα από τη δημόσια συζήτηση που άνοιξε γύρω από τις αναρτήσεις του Μακάριου Δρουσιώτη, να συνδέεται με τον πυρήνα των σοβαρών ισχυρισμών του δημοσιογράφου. Σύμφωνα με όσα

έχει αναφέρει δημόσια ο Νίκος Κληρίδης, ο οποίος εμφανίστηκε ως ο δικηγόρος της, η ίδια είχε επικοινωνήσει μαζί του κατά τα προηγούμενα χρόνια και του είχε παραδώσει υλικό, μεταξύ άλλων μηνύματα και άλλα στοιχεία. Ο ίδιος έχει επίσης μεταφέρει δημόσια τη θέση ότι η πελάτης του δεν επιθυμεί στο παρόν στάδιο να δώσει μαρτυρία στην Αστυνομία ή να δημοσιοποιηθούν τα στοιχεία της. Ακριβώς γι' αυτό, η στάση της θεωρείται από νομικούς και ανακριτικούς κύκλους κρίσιμη για την πορεία της υπόθεσης. Πηγές με γνώση των ανακριτικών διαδικασιών εκτιμούν ότι, εφόσον ένα πρόσωπο εμφανίζεται τόσο κεντρικά στη δημόσια αφήγηση της υπόθεσης, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο οι Αρχές να επιχειρήσουν να την εντοπίσουν και να την καλέσουν για κατάθεση, προκειμένου να αποσαφηνιστεί τι ακριβώς γνωρίζει, ποια είναι η σχέση της με το υλικό που έχει δει το φως της δημοσιότητας και ποιο είναι το πραγματικό πλαίσιο μέσα στο οποίο διακινήθηκε.

Σε μια τέτοια περίπτωση, θεωρείται δεδομένο ότι θα αναζητηθεί ο τρόπος και θα εξασφαλιστεί η κατάθεσή της, πάντα με ασφαλιστικές δικλίδες, λόγω της ευαισθησίας των ισχυρισμών που συνδέονται με το όνομά της αλλά και σύμφωνα με την επιθυμία της όπως αυτή έχει μεταφερθεί από τον κ. Κληρίδη. Εκείνο όμως που πρέπει να τονίσουμε είναι το γεγονός ότι τουλάχιστον σε αυτό το στάδιο, δεν μπορεί να προεξοφληθεί ούτε η πρόθεσή της ούτε ο ακριβής ρόλος της. Από εκεί και πέρα, το αν θα κληθεί, με ποια ιδιότητα και ποια βαρύτητα θα έχει η όποια μαρτυρία της, παραμένει αντικείμενο της ανακριτικής διερεύνησης.

Το συμπέρασμα σε αυτή τη φάση τουλάχιστον όσον αφορά τις ανακριτικές αρχές, είναι ότι η υπόθεση δεν θα κριθεί από τη δύναμη της ανάρτησης αλλά από την ποιότητα του τεκμηρίου. Από το αν υπάρχουν ακόμη οι συσκευές. Από το αν διατηρήθηκαν αντιγράφα ασφαλείας. Από το αν μπορούν να ανακτηθούν ενδεχομένως διαγραμμένα δεδομένα. Από το αν τα screenshots είναι τεχνικά ελέγξιμα και συνδέονται με πρωτογενές υλικό. Από το αν υπάρχουν άλλες επιστημονικές ενδείξεις ή οικονομικά ίχνη. Αλλά πάνω απ' όλα, από το αν η μαρτυρία των προσώπων που βρίσκονται στο επίκεντρο μπορεί να σταθεί με συνέπεια και να συναντήσει δεδομένα.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Πλατφόρμα πολιτικών διαξιφισμών

Οι καταγγελίες Δρουσιώτη δοκιμάζουν τη σοβαρότητα πολιτικών δυνάμεων και προσώπων

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Όσα κατήγγειλε στις 30 Μαρτίου, δύο μήνες πριν από τις βουλευτικές εκλογές, ο Μακάριος Δρουσιώτης, στάθηκαν αφορμή να στηθεί μια πλατφόρμα πολιτικής εκμετάλλευσης καθότι αντιμετώπιζονταν από τις πολιτικές δυνάμεις ως μία ακόμα ευκαιρία για, ως επί το πλείστον, τετριμμένες κοκορομαχίες, πρόσκαιρα πολιτικά οφέλη στην κάλπη. Τολμώ να πω ότι το γεγονός αυτό, και ανεξάρτητα από την όποια έκβαση στη συγκεκριμένη υπόθεση, δοκιμάζει τη σοβαρότητα και την υπευθυνότητά που αβασάνιστα αρέσκονται να επικαλούνται. Μάλιστα, σε μια κρίσιμη χρονική περίοδο αφού, όπως τεκμαίρεται από τις έρευνες κοινής γνώμης, το πολιτικό τοπίο βρίσκεται σε επιτακνυόμενη φάση ανασχηματισμού, καθώς καταγράφεται η σαφής πρόθεση μετατόπισης μεγάλης μερίδας του εκλογικού σώματος, προς λεγόμενες «αντισυστημικές» και άλλες ετερόδοξες μορφές συμμετοχής.

Εν τοιαύτη περιπτώσει, καλό είναι να έχουν κατά νου την παροιμία «ο λύκος στην αναμυμπούλα χαιρείται», διότι πάνω στον

ενθουσιασμό και την παρορμητικότητα που παρατήρησα να εκδηλώνεται από ορισμένα πολιτικά κόμματα τα οποία εξέλαβαν τις καταγγελίες ως νέα βέλη στη φαρέτρα τους, μπορεί να χάσουν και τ' αβγά και τα πασχάλια.

Εν πρώτοις, να αναφερθώ στη δημόσια τοποθέτηση του Προέδρου της Δημοκρατίας, η οποία θεωρώ ότι χαρακτηριζόταν από την απαραίτητη σοβαρότητα που επιβάλλει ο θεσμικός του ρόλος. Ως γνωστόν, κληθείς να σχολιάσει τις καταγγελίες και ερωτηθείς πώς απαντά στην πρόταση για διορισμό ανεξάρτητου ανακριτή, ο Νίκος Χριστοδουλίδης ανέφερε ότι δεν υποβαθμίζει ούτε υποτιμά τους όποιους ισχυρισμούς και άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο, μετά την κατάθεση των στοιχείων στην αστυνομία, να ληφθούν οι ενδεδειγμένες αποφάσεις.

Το προβληματικό στοιχείο που εντοπίζω στα λεγόμενα του Προέδρου της Δημοκρατίας είναι η προσθήκη στα πιο πάνω, της φράσης «εάν προκύψει ανάγκη». Και επειδή στο συγκεκριμένο θέμα, η δήλωση του Νίκου Χριστοδουλίδη ήταν χρονικά η δεύτερη που περιήλθε σε γνώση μου, που κρίνω ως σοβαρή,

θεωρώ ότι είναι σε θέση να αντιληφθεί τη σημασία της δήλωσης Κρις Τριανταφυλλίδη, το νόημα της οποίας ήταν ότι η ουσία της συζήτησης που προέκυψε από τις καταγγελίες, δεν είναι εάν αυτές είναι βάσιμες, αλλά ο μηχανισμός και ο τρόπος με τον οποίο αυτές θα ερευνηθούν.

Η δήλωση Τριανταφυλλίδη – για την αντίληψη του οποίου, δηλώνω και ομολογώ, ότι δεν έχω σχηματίσει και την καλύτερη εντύπωση, εξαιτίας ενός παλιού περιστατικού– οφείλω να παραδεχτώ ότι έθεσε τον δάκτυλον επί τον τύπον των ήλων. Προφανείς οι λόγοι και πλίου φαινότεροι, παρότι στην Κύπρο θεωρείται κανονικότητα να ερευνούνται και ανακρίνονται και να αποφασίζουν πρόσωπα τα οποία φέρονται εμπλεκόμενα στις υπό διερεύνηση από αυτά καταγγελίες. Σε μια εποχή που η εμπιστοσύνη της κοινωνίας προς τους θεσμούς έχει, εν πολλοίς δικαιολογημένα, κλονιστεί, ο θεσμικός ρόλος του Προέδρου επιβάλλει να διασφαλιστεί ότι η κλονισμένη εμπιστοσύνη δεν θα ελαχιστοποιηθεί.

Στο σημείο αυτό, θα υιοθετήσω το περιεχόμενο της ανακοίνωσης του Volt, του κόμματος

με το οποίο κατέρχεται υποψήφιος στις βουλευτικές εκλογές ο δημοσιογράφος και συγγραφέας Μακάριος Δρουσιώτης, η οποία αναφέρει ότι «η Δημοκρατία δεν κινδυνεύει από τη διερεύνηση, αλλά από τη συγκάλυψη. Σε ένα χή-

Σε μια εποχή που η εμπιστοσύνη της κοινωνίας προς τους θεσμούς έχει, εν πολλοίς δικαιολογημένα, κλονιστεί, ο Πρόεδρος επιβάλλεται να διασφαλίσει ότι η κλονισμένη εμπιστοσύνη δεν θα ελαχιστοποιηθεί.

τημα που αγγίζει τον πυρήνα του κράτους δικαίου, η κοινωνία δεν ζητά χαρακτηρισμούς, ούτε πολιτικά παιχνίδια. Ζητά απαντήσεις. Αντί για απαντήσεις, βλέπουμε επιθέσεις και προσπάθεια μετατόπισης της συζήτησης». Ορθότητες επισημάνσεις. Όμως, εκεί στο Volt, οφείλουν να γνωρίζουν ότι το κράτος δικαίου δεν είναι δρόμος μονής κατεύθυνσης. Και η ευθύνη που το βαραίνει τη συγκε-

κριμένη στιγμή –πρωτίστως τον καταγγέλλοντα και κατά δεύτερο λόγο το ίδιο– είναι διπλή.

Ουαί και αλίμονο εάν ο καταγγέλλων αίσχη, που πλήττουν το κράτος δικαίου σε μια περίοδο κλονισμένης εμπιστοσύνης στους θεσμούς, δεν είναι σε θέση να τεκμηριώσει με πειστικότητα τους ισχυρισμούς του. Συνεπώς, οι απαντήσεις που ζητάει η κοινωνία, όπως ορθά επισημαίνουν, πρώτιστα ξεκινά από την πειστικότητα των στοιχείων που προσκομίζονται για την τεκμηρίωση των όποιων καταγγελιών. Και η υπευθυνότητα και η σοβαρότητα όλων –παλαιών και νέων κομμάτων– είναι συνεχώς υπό εξέταση.

Είναι ακριβώς γι' αυτό τον λόγο που είναι αστείο σε συνάμα αποκαρδιωτικό, να βλέπεις τέτοιες στιγμές μεγάλα παραδοσιακά κόμματα (όπως ο ΔΗΣΥ) αλλά όχι και τόσο μεγάλα (όπως η ΕΔΕΚ) να ακκίζονται ποιο θα βγει το πιο υπεύθυνο και σοβαρό (στην περίπτωση του ΔΗΣΥ) και ποιο το πιο πατριωτικό του τόπου (στην περίπτωση της ΕΔΕΚ), που με δεδομένες ανακοινώσεις και δηλώσεις τους δίνουν την αίσθηση πολιτικής καφενειακής σύγκρουσης και όχι υπεύθυνης

στάσης μπροστά σε μια σοβαρή υπόθεση.

Έστω και αν η μνήμη έχει πολλές φορές αποδειχτεί κοντή, δεν παύει ο τόπος να είναι μικρός και να γνωρίζομαστε πολύ καλά αναμεταξύ μας. Και σ' αυτό τον τόπο, κανένας, μα κανένας, δεν δικαιούται να θεωρεί ότι κατέχει το όποιο ηθικό πλεονέκτημα. Και η αναφορά αφορά και τις υπόλοιπες πολιτικές δυνάμεις που δεν έχουν αναφερθεί. Το παρελθόν τους είναι βεβαρημένο, κανένα από τα παραδοσιακά κόμματα δεν διαθέτει σήμερα τέτοιο ηθικό απόθεμα ώστε να εμφανίζεται ως φορέας αδιαμφισβήτητης καθαρότητας και να εγκალεί με άνεση τους αντιπάλους του. Λες και οι πολίτες έχουν ξεχάσει ποιοι και πότε έχουν συμμετάσχει, ανέχθηκαν ή σώπησαν μπροστά σε περιστατικά διαφθοράς, εκφυλισμού, διαπλοκής...

Εν κατακλείδι, στα ανησυχητικά που προκύπτουν στον απόηχο των καταγγελιών, δεν είναι μόνο η πειστική τεκμηρίωση και η ορθή διερεύνηση εάν οι καταγγελίες ευσταθούν ή όχι. Είναι εξίσου ότι το πολιτικό σύστημα δείχνει να επιστρέφει σχεδόν αντανάκλαστικά στον γνωστό μικροκομματικό αυτοματισμό.

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Επί 21 ολόκληρα χρόνια, η Κομισιόν θέτει την Κυπριακή Δημοκρατία αλλά και τις Βρετανικές Βάσεις ενώπιον της αναχαιτίσιμης του λαθρεμπορίου, περιλαμβανομένων ζωικών γαλακτοκομικών και γεωργικών προϊόντων, από τις κατεχόμενες προς τις ελεύθερες περιοχές, στο πλαίσιο της επιτήρησης και της εφαρμογής του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής. Μεταξύ άλλων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παραπέμπει και «σε τέσσερα μη εξουσιοδοτημένα σημεία» στην περιοχή του κατεχόμενου Περγάμου, που αποτελούν «πηγή ανησυχίας», ενώ οι υποδείξεις των Βρυξελλών εδώ και μια εικοσαετία, αποκτούν «επικαιρο ενδιαφέρον», υπό το φως της διασποράς του αφθώδους πυρετού που πρωτοπαρουσιάστηκε στα κατεχόμενα εδάφη τον περασμένο Δεκέμβριο και από τα τέλη Φεβρουαρίου βρίσκεται και σε περιοχές της Λάρνακας, καθώς και της Λευκωσίας, απειλώντας το σύνολο της κυπριακής κτηνοτροφίας. Εν μέσω μάστιχα πληροφοριών για διασπορά του ιού συνεπεία λαθρεμπορίου ζωοτροφών, το οποίο ανθεί παρά τις υποδείξεις της Κομισιόν, καθώς οι αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας και των Βρετανικών Βάσεων δεν βρήκαν λύσεις.

Οι εκθέσεις της Κομισιόν περιλαμβάνουν ειδικό υποκεφάλαιο για το «λαθρεμπόριο», ενώ αν ανατρέξει κανείς σε όλες τις αξιολογήσεις που έχουν γίνει για το καθεστώς της Πράσινης Γραμμής την τελευταία εικοσαετία, θα διαπιστώσει ότι οι Βρυξέλλες εντοπίζουν ένα πολύ σημαντικό κομμάτι του διεξαγόμενου λαθρεμπορίου στα ζωικά, στα γαλακτοκομικά και στα γεωργικά προϊόντα.

Ένας λοιπόν μεγάλος αριθμός εκθέσεων της Ε.Ε., περιλαμβανομένων και της πλέον πρόσφατης, η οποία εκδόθηκε την 1η Ιουλίου 2025, κτυπάει κατ' εξακολούθηση καμπανάκι σημειώνοντας κάθε έτος, εδώ και πάρα πολλά χρόνια, ότι: «Τέσσερα «μη εξουσιοδοτημένα σημεία διέλευσης» εντός ή πλησίον του χωριού Πέργαμος, τα οποία χρησιμοποιούνται από ντόπιους κατοίκους και γεωργούς, είναι ιδιαίτερα δύσκολο να ελεγχθούν. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες εκθέσεις, αυτά τα «μη εξουσιοδοτημένα σημεία διέλευσης» παραμένουν πηγή ανησυχίας και θα πρέπει να βρεθεί μια κατάλληλη λύση, σύμφωνα με το Άρθρο 7 του Πρωτοκόλλου σχετικά με τις Περιοχές των Κυρίαρχων Βάσεων του Ηνωμένου Βασιλείου, στην Κύπρο».

Στην ίδια έκθεση, η Κομισιόν επισημαίνει (όπως και σε όλες τις εκθέσεις) το πρόβλημα λαθρεμπορίου ζωικών, γαλακτοκομικών και άλλων γεωργικών προϊόντων και καταλήγει σε ένα συμπέρασμα που επαναλαμβάνεται καρμπόν, σε όλα σχεδόν τα κείμενα που έχουν εκδοθεί: «Η Κομισιόν συνεχίζει να βασίζεται στην καλή συνεργασία με την Κυπριακή Δημοκρατία και τις Κυρίαρχες Βάσεις (SBA) για τη διασφάλιση της

Η έκθεση της Κομισιόν ανέφερε το 2006, πως «φαίνεται ότι υπάρχει εκτεταμένο λαθρεμπόριο αγαθών κατά μήκος της Πράσινης Γραμμής, κυρίως σε παράνομα σημεία διέλευσης που χρησιμοποιούνται από ντόπιους κατοίκους και αγρότες όπου η επιτήρηση είναι ανεπαρκής».

Φωνή βοώντος εν τη ερήμω από Ε.Ε. για λαθρεμπόριο ζωικών προϊόντων

Επί 21 χρόνια η Κομισιόν κτυπά καμπανάκι για την Πράσινη Γραμμή, αλλά Λευκωσία-Βρετανικές Βάσεις δεν βρήκαν λύσεις

αποτελεσματικής εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 866/2004 του Συμβουλίου», δηλαδή του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής. Συνεργασία, η οποία όπως συνάγεται εκ του αποτελέσματος, δεν έχει καταφέρει να αναχαιτίσει το λαθρεμπόριο ζωικών, γαλακτοκομικών και γεωργικών προϊόντων, όπως και το γενικότερο λαθρεμπόριο κυρίως από τα κατεχόμενα προς τις ελεύθερες περιοχές.

Κάτι που ενδεχομένως θα πρέπει να προστεθεί στην ατζέντα των συζητήσεων της Λευκωσίας και του Λονδίνου, εάν και εφθσον δρομολογηθεί μια γενική συζήτηση για το καθεστώς των Βρετανικών Βάσεων. Την οποία επιδιώκει να ενεργοποιήσει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, συνεπεία των αντιφατικών τοποθετήσεων του Λονδίνου γύρω από την εμπλοκή των Βάσεων στον πόλεμο του Ιράν, αλλά και υπό το φως της επίθε-

Πηγή στις Βρυξέλλες, μιλώντας στην «Κ», σημείωσε την «υποχρέωση επιτήρησης της Πράσινης Γραμμής και όλων των σημείων προκειμένου να αποτραπεί κάθε προσπάθεια διεξαγωγής λαθρεμπορίου».

σης που δέχθηκε η Κύπρος από πυραύλους (οι οποίοι ανακατίστηκαν) και από μη επανδρωμένα αεροσκάφη, ένα εκ των οποίων κατέληξε σε έδαφος των Βρετανικών Βάσεων.

«Τι είχες Γιάννη»;

Αν ανατρέξουμε σε κάποιες από τις πρώτες εκθέσεις της Ευρω-

παϊκής Επιτροπής, για παράδειγμα αυτήν που αφορούσε στο 2006, θα αντιληφθούμε ότι όσα αναφέρονταν τότε, ισχύουν δυστυχώς και σήμερα, 20 χρόνια αργότερα, όπως συνάγεται και από τις πληροφορίες που διέρρευσαν για τον τρόπο διασποράς του αφθώδους πυρετού. Η έκθεση, λοιπόν, της Κομισιόν ανέφερε το 2006, πως «φαίνεται ότι υπάρχει εκτεταμένο λαθρεμπόριο αγαθών κατά μήκος της Πράσινης Γραμμής, κυρίως σε παράνομα σημεία διέλευσης που χρησιμοποιούνται από ντόπιους κατοίκους και αγρότες (π.χ. των χωριών Πύλα και Πέργαμος εντός της νεκρής ζώνης), όπου η επιτήρηση είναι ανεπαρκής». Έκτοτε, λοιπόν, αν και η επιτήρηση έχει ενισχυθεί εν μέρει, η κατάσταση εξακολουθεί να είναι η ίδια, σε σχέση με τη διεξαγωγή του λαθρεμπορίου.

Μάλιστα, πριν από μερικές ημέ-

ρες, το ιδιότυπο καθεστώς του κατεχόμενου Περγάμου, για το οποίο η Ε.Ε. προειδοποιούσε, επανήλθε στην επικαιρότητα, όταν αποφασίστηκε από τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες η αναστολή λειτουργίας 11 κτηνοτροφικών μονάδων από τις συνολικά 24 μονάδες που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Αν και οι εν λόγω μονάδες επαναλειτούργησαν 48 ώρες αργότερα, αυτό δεν αναιρεί την ύπαρξη του προβλήματος, το οποίο δεν εξαντλείται στο Πέργαμο και την Πύλα, αλλά εκτείνεται σε όλο το εύρος της γραμμής αντιπαράταξης.

Πηγή στις Βρυξέλλες, μιλώντας στην «Κ», σημείωσε την «υποχρέωση επιτήρησης της Πράσινης Γραμμής και όλων των σημείων προκειμένου να αποτραπεί κάθε προσπάθεια διεξαγωγής λαθρεμπορίου». Η ίδια πηγή αναγνώρισε μεν τον βαθμό δυσκολίας του εγχειρήματος επιτήρησης του συνόλου της γραμμής αντιπαράταξης, αλλά φρόντισε να επισημάνει ότι «θεωρείται μάλλον απίθανο σε ένα μικρό μέρος, όπως η Κύπρος, οι αρμόδιες αρχές του κράτους και των Βρετανικών Βάσεων να μην είναι σε θέση να εντοπίσουν ποιοι διεξάγουν λαθρεμπόριο ζωικών, γαλακτοκομικών και αγροτικών προϊόντων, προκειμένου να το αναχαιτίσουν».

Αν μάλιστα στην εν λόγω λογική εξίσωση προστεθούν και οι επισημάνσεις της Κομισιόν εδώ και μια εικοσαετία, σε σχέση με τη διεξαγωγή λαθρεμπορίου, τότε δημιουργείται μια πολύ αλγεινή εντύπωση, την οποία εισπράττει διαχρονικά το κυπριακό κράτος. Έχοντας αποτύχει να εκριζώσει το απόστημα, είτε γιατί δεν τόλμισε, είτε γιατί αδιαφόρησε. Ή γιατί απλώς δεν ήθελε.

Λαθρεμπόριο Vs εμπόριο

Τα πρώτα χρόνια της εφαρμογής του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής, όπως για παράδειγμα το 2006, η Κομισιόν είχε διαπιστώσει ότι ο όγκος του λαθρεμπορίου (γενικά και όχι μόνο για ζωικά και γαλακτοκομικά προϊόντα) υπερέβαινε τον όγκο των νόμιμων συναλλαγών μέσω της Πράσινης Γραμμής (!). Όπως είχε αναφέρει η Κομισιόν «σύμφωνα με ορισμένους παρατηρητές, ο όγκος των λαθραίων εμπορευμάτων ενδέχεται να υπερβαίνει ακόμη και εκείνον του νόμιμου εμπορίου, προσθέτοντας ότι το πρόβλημα του λαθρεμπορίου αγαθών υπογραμμίζει την ανάγκη για αποτελεσματική επιτήρηση της Γραμμής από την κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας».

Αν και τα επόμενα χρόνια η επιτήρηση της γραμμής αντιπαράταξης βελτιώθηκε εν μέρει, αυτό που συνάγεται ευθέως από τις διαπιστώσεις της Κομισιόν, είναι ότι το λαθρεμπόριο ήταν βαθιά ριζωμένο και ότι απαιτούνταν και εξακολουθούν να απαιτούνται αποφασιστικές και μεθοδικές κινήσεις από το κυπριακό κράτος για την πάταξη του φαινομένου, το οποίο προφανώς προϋπήρχε σε κάποιες περιπτώσεις του ανοίγματος των οδοφραγμάτων.

Η 10ετία λαθρεμπορίου 2015-2025 με τα μάτια της Ε.Ε.

Οι εκθέσεις της Κομισιόν, αναφορικά με τον Κανονισμό της Πράσινης Γραμμής την τελευταία δεκαετία, είναι τουλάχιστον ενδεικτικές της διαπίστωσης του προβλήματος του λαθρεμπορίου που διεξάγεται από τα κατεχόμενα προς τις ελεύθερες περιοχές, περιλαμβανομένων των ζωικών, γαλακτοκομικών και αγροτικών προϊόντων:

• 1 Ιουλίου 2025: «Το 2024, η Κυπριακή Δημοκρατία προέβη σε 3.170 κατασχέσεις λαθραίων εμπορευμάτων (έναντι 4.212 προηγούμενων), παρουσιάζοντας μείωση της τάξης του 25%. Σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη, σημειώθηκε μείωση στο λαθρεμπόριο ζωικών και γαλακτοκομικών προϊόντων και αύξηση στο λαθρεμπόριο άλλων γεωργικών προϊόντων», επισημαίνει η Κομισιόν, αναφερόμενη βεβαίως σε όλα τα λαθραία προϊόντα που έγινε κατορθωτό να κατασχεθούν. Σε άλλο σημείο, της ίδιας έκθεσης, επισημαίνει ότι

«τέσσερα «μη εξουσιοδοτημένα σημεία διέλευσης» εντός ή πλησίον του χωριού Πέργαμος, τα οποία χρησιμοποιούνται από ντόπιους κατοίκους και γεωργούς, είναι ιδιαίτερα δύσκολο να ελεγχθούν. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες εκθέσεις, αυτά τα «μη εξουσιοδοτημένα σημεία διέλευσης» παραμένουν πηγή ανησυχίας και θα πρέπει να βρεθεί μια κατάλληλη λύση, σύμφωνα με το Άρθρο 7 του Πρωτοκόλλου σχετικά με τις Περιοχές των Κυρίαρχων Βάσεων του Ηνωμένου Βασιλείου στην Κύπρο». Η εν λόγω αναφορά για το Πέργαμο και τα μη εξουσιοδοτημένα σημεία διέλευσης επαναλαμβάνεται και σε όλες τις πιο κάτω εκθέσεις.

• 4 Ιουλίου 2024: «Το 2023, η Κυπριακή Δημοκρατία προέβη σε 4.212 κατασχέσεις λαθραίων εμπορευμάτων (έναντι 3.905 προηγούμενων), παρουσιάζοντας αύξηση της τάξης του 8%. Σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη,

σημειώθηκε μείωση στο λαθρεμπόριο γεωργικών προϊόντων και αύξηση στο λαθρεμπόριο ζωικών και γαλακτοκομικών προϊόντων».

• 29 Ιουνίου 2023: «Το 2022, η Κυπριακή Δημοκρατία προέβη σε 3.905 κατασχέσεις λαθραίων εμπορευμάτων (έναντι 1.518 προηγούμενων), παρουσιάζοντας αύξηση της τάξης του 157%. Σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη, σημειώθηκε μείωση στο λαθρεμπόριο γεωργικών προϊόντων και αύξηση στο λαθρεμπόριο ζωικών και γαλακτοκομικών προϊόντων».

• 7 Ιουνίου 2022: «Το λαθρεμπόριο αγαθών συνεχίστηκε, ανταρκτώντας τη δυσκολία ελέγχου των παράτυπων μετακινήσεων μέσω της Γραμμής. Το 2021, η Κυπριακή Δημοκρατία προέβη σε 1.518 κατασχέσεις λαθραίων εμπορευμάτων (έναντι 494 προηγούμενων), παρουσιάζοντας αύξηση της τάξης του 207%. Σημειώθηκε αύξηση στο λαθρεμπόριο γεωργικών

προϊόντων, καθώς και ζωικών και γαλακτοκομικών προϊόντων».

• 2 Ιουνίου 2021: «Το 2020, η Κυπριακή Δημοκρατία προέβη σε 494 κατασχέσεις λαθραίων εμπορευμάτων (έναντι 2.315 προηγούμενων), παρουσιάζοντας μείωση της τάξης του 79%. Αυτή η μείωση στις κατασχέσεις αντανakλούσε τη γενική μείωση στη διακίνηση προσώπων ως αποτέλεσμα της πανδημίας. Σημειώθηκε αξιοσημείωτη μείωση στο λαθρεμπόριο γεωργικών προϊόντων, καθώς και σε εμπορεύματα που παραβιάζουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας».

• 18 Ιουνίου 2020: «Το 2019, η Κυπριακή Δημοκρατία προέβη σε 2.315 κατασχέσεις λαθραίων εμπορευμάτων (έναντι 1.711 προηγούμενων), παρουσιάζοντας αύξηση της τάξης του 35%. Αυτή η αύξηση στον εντοπισμό εμπορευμάτων αποδόθηκε σε πιο στοχευμένους και απροειδοποίητους

ελέγχους. Σημειώθηκε σημαντική αύξηση στο λαθρεμπόριο γεωργικών και γαλακτοκομικών προϊόντων».

• 5 Ιουλίου 2019: Το 2018, η Κυπριακή Δημοκρατία προέβη σε 1.711 κατασχέσεις λαθραίων εμπορευμάτων (έναντι 1.334 προηγούμενων). Καταγράφηκαν σημαντικές αυξήσεις στις ποσότητες τσιγάρων και καπνού, συνεπεία της πτώσης της τουρκικής λίρας, ενώ κατασχέθηκαν επίσης ζωικά και γαλακτοκομικά προϊόντα.

• 22 Ιουνίου 2018: «Το λαθρεμπόριο αγαθών παρέμεινε εκτεταμένο, αντανakλώντας τη δυσκολία ελέγχου των παράτυπων μετακινήσεων μέσω της Γραμμής. Το 2017, η Κυπριακή Δημοκρατία προέβη σε 1.334 κατασχέσεις λαθραίων εμπορευμάτων (έναντι 1.852 προηγούμενων), μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονταν ζωικά και γαλακτοκομικά προϊόντα.

• 7 Ιουνίου 2017: «Το 2016, η Κυπριακή Δημοκρατία διενήργησε 1.852 κατασχέσεις (έναντι 2.689 προηγούμενων)», με το επίκεντρο να εστιάζεται στα τσιγάρα και τον καπνό, ενώ μεταξύ των κατασχέσεων περιλαμβάνονταν ζωικά και γαλακτοκομικά προϊόντα.

• 4 Αυγούστου 2016: «Το λαθρεμπόριο εμπορευμάτων παραμένει εκτεταμένο», ενώ επιχειρήσεις ελέγχου πραγματοποιούνται σε περιοχές κοντά στη Γραμμή προκειμένου να αντιμετωπιστούν κυρίως εποχικά ζητήματα, όπως η μεταφορά θηραμάτων/άγριων πτηνών ή κροτίδων (επίσης μέσω της Ανατολικής Περιφέρειας Κυρίαρχων Βάσεων - ESBA) προς τις ελεγχόμενες από την κυβέρνηση περιοχές. Το 2015, η Κυπριακή Δημοκρατία διενήργησε 2.689 κατασχέσεις (έναντι 2.627 προηγούμενων), με επίκεντρο τσιγάρα-καπνό, ενώ κατασχέθηκαν ζωικά και γαλακτοκομικά προϊόντα».

Πολλοί ζητούν πρόσθετα μέτρα, αλλά δεν πρέπει να παραβιάσουμε τις δυνατότητες της οικονομίας, γιατί υπάρχει ο κίνδυνος να μειωθεί ο ρυθμός ανάπτυξης ή να υπάρξει στασιμοληρωτισμός, ειδικά αν συνεχιστεί ο πόλεμος.

ΜΑΚΗΣ ΚΕΡΑΥΝΟΣ, υπουργός Οικονομικών

Ώρα για δημοσιονομική πειθαρχία και όχι για λαϊκισμούς

Το μήνυμα που θέλω να στείλω είναι ότι θα πρέπει να συνεχιστεί η υπεύθυνη και αυστηρή οικονομική πολιτική

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

Μήνυμα για δημοσιονομική σταθερότητα και όχι λαϊκισμούς στέλνει ο υπουργός Οικονομικών, επισημαίνοντας ότι πρέπει να συνεχιστεί μια υπεύθυνη και αυστηρή οικονομική πολιτική. Ο Μάκης Κεραυνός, μιλώντας στην «Κ», αναλύει την κατάσταση της οικονομίας και επισημαίνει τους κινδύνους που δημιουργεί ο πόλεμος στο Ιράν. Αναφερόμενος στην αυριανή έκτακτη συνεδρία της Ολομέλειας της Βουλής κατά την οποία αναμένεται οδηγηθούν για ψήφιση διάφορες προτάσεις νόμου για τις εκποιήσεις, ο κ. Κεραυνός εκφράζει ετοιμότητα να δει θετικά προτάσεις κομμάτων, νοουμένου ότι δεν έχουν στοιχεία αντισυνταγματικότητας και δεν βάζουν σε κίνδυνο τη δημοσιονομική σταθερότητα.

–Ποια είναι η κατάσταση της οικονομίας και ποιοι οι σοβαρότεροι κίνδυνοι;

–Η οικονομία παρουσιάζει ανθεκτικότητα εν μέσω μιας παγκόσμιας κρίσης, γεγονός που φαίνεται από τις θετικές αξιολογήσεις αλλά και από την άμεση ανταπόκριση στις διάφορες προκλήσεις. Μεγαλύτερη ανησυχία προκαλούν οι επιπτώσεις του πολέμου στο Ιράν, στην οικονομία, στο κόστος ενέργειας και στον τουρισμό σε περίπτωση που οι συγκρούσεις συνεχιστούν για μεγάλο χρονικό διάστημα. Το μήνυμα που θέλω να στείλω είναι ότι θα πρέπει να συνεχιστεί η υπεύθυνη και αυστηρή οικονομική πολιτική. Είναι ώρα για δημοσιονομική πειθαρχία και όχι

για λαϊκισμούς. Η Κύπρος είναι ασφαλής, δεν αποτελεί στόχο και παραμένει μια οικονομία ανοικτή σε επενδύσεις και έτοιμη να υποδεχθεί τουρίστες ως ένας προνομίους τουριστικός προορισμός.

–Γιατί τονίζετε την ανάγκη για δημοσιονομική πειθαρχία και όχι λαϊκισμό;

–Πολλοί έχουν εκδηλώσει πολλές απαιτήσεις και ζητούν πρόσθετα μέτρα, αλλά δεν πρέπει να παραβιάσουμε τις δυνατότητες της οικονομίας, γιατί υπάρχει ο κίνδυνος να μειωθεί ο ρυθμός ανάπτυξης ή να υπάρξει στασιμοληρωτισμός, ειδικά αν συνεχιστεί ο πόλεμος. Υπενθυμίζω πρόσφατη οδηγία της Κομισιόν για τη διαχείριση της κρίσης ότι τα μέτρα πρέπει να είναι στοχευμένα, προσωρινά, να μην πιέζουν τα δημόσια οικονομικά και να μη δημιουργούν συνθήκες για περαιτέρω κατανάλωση καυσίμων και ενέργειας.

–Είναι όμως αρκετά τα μέτρα στηρίξης για νοικοκυριά και επιχειρήσεις που ανακοίνωσε η κυβέρνηση; Θα υπάρξει και νέο πακέτο μέτρων, αν ο πόλεμος διαρκέσει για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα;

–Η κυβέρνηση ανταποκρίθηκε αμέσως, συμπληρώνοντας το πακέτο των €100 εκατομμυρίων που ήδη εφαρμόζεται εδώ και δύο χρόνια από τον πόλεμο στη Γάζα. Έχουμε προσθέσει ακόμη €100 εκατομμύρια στηρίξης νοικοκυριών και επιχειρήσεων. Τα πάντα θα εξαρτηθούν από την ένταση και τη διάρκεια του πολέμου. Παρακολουθούμε τις εξελίξεις στε-

νά, όμως, τώρα δεν τίθεται θέμα επιπρόσθετων μέτρων, πριν ακόμα δούμε αυτά που ανακοινώθηκαν να εφαρμόζονται.

–Η αύξηση του κόστους ενέργειας θα μπορούσε να αποτελέσει λόγο για να αναθεωρήσετε τη θέση σας για το έργο ηλεκτρικής διασύνδεσης GSI;

–Η εξέλιξη για το έργο αυτό έχει προσδιοριστεί με την αναγνώριση από όλους στο πιο ψηλό επίπεδο ότι χρειάζεται επικαιροποίηση της μελέτης, επειδή υπάρχουν θέματα στην οικονομική και τεχνική πτυχή. Από τα 27 κράτη-μέλη της Ε.Ε. τα 25 είναι συνδεδεμένα, όμως το κόστος της ενέργειας αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα στην Ε.Ε. με σοβαρές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας.

–Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας επανέλαβε με αφορμή το πρόσφατο ταξίδι του στην Αίγυπτο ότι τέλη του 2027 αναμένεται η πώληση του πρώτου κυπριακού φυσικού αερίου. Μπορεί να γίνει κάποιος υπολογισμός για τα έσοδα που θα έχει το κράτος;

–Είναι πολύ νωρίς να γίνουν τέτοιες εκτιμήσεις. Έχει υπογραφεί μια σημαντική συμφωνία, αλλά υπάρχουν ακόμα πτυχές, όπως ανέφερε ο υπουργός Ενέργειας, για τις οποίες υπάρχει ακόμα δρόμος.

–Οι τιμές των καυσίμων έχουν αυξηθεί πάρα πολύ. Μπορεί να γίνει κάτι περισσότερο από τη μείωση του ειδικού φόρου κατανάλωσης; Ακουστήκαν φωνές

για επιβολή πλαφόν στο πρότυπο της Ελλάδας.

–Έχουμε μειώσει τον φόρο κατανάλωσης στο κατώτατο επίπεδο που επιτρέπει η οδηγία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Από κει και πέρα, το πλαφόν στην Κύπρο προσδιορίζεται μέσα από συγκεκριμένη νομοθεσία που είναι κάτω από την ευθύνη του υπουργού Εμπορίου, ο οποίος, όταν διαπιστωθεί κυρίως αισχροκέρδεια, μπορεί να αποφασίσει σχετικά. Κατά την άποψή μου, τα πλαφόν γενικά δεν είναι αποτελεσματικά. Αν βάλεις πλαφόν στις τιμές, τότε υπάρχει κίνδυνος, όπως έγινε στο παρελθόν, να κλείσουν πρατήρια, γιατί δεν θα έχουν λόγο να πουλούν. Αν βάλεις πλαφόν στα κέρδη, τότε οι τιμές μπορεί να αυξάνονται συνεχώς και να παραμένουν σταθερά τα κέρδη.

“

Έχουμε μειώσει τον φόρο κατανάλωσης στα καύσιμα στο κατώτατο επίπεδο που επιτρέπει η οδηγία της Κομισιόν. Τα πλαφόν γενικά δεν είναι αποτελεσματικά.

Το υφυπουργείο Τουρισμού επεξεργάζεται σχέδιο εσωτερικού τουρισμού γι' αυτή την περίοδο που διανύουμε τώρα.

Πρώτιστος στόχος της συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης είναι να δημιουργηθεί δυνατότητα αύξησης των πολύ χαμηλών συντάξεων.

–Στον τουρισμό έχει γίνει ήδη μεγάλη ζημιά; Ποιο αναμένεται να είναι το δημοσιονομικό κόστος;

–Δεν θεωρώ ότι έχει γίνει από τώρα μεγάλη ζημιά, αλλά υπάρχουν ανησυχίες καθώς παρατηρούνται κάποιες μειώσεις στις κρατήσεις αυτό το διάστημα.

Όμως, υπάρχει χρόνος για να κερδίσουμε το χαμένο έδαφος. Η σύγκριση δεν πρέπει να γίνεται με την περσινή χρονιά γιατί ήταν χρονιά-ρεκόρ, αλλά με καθορισμένο σημείο αναφοράς για να έχουμε πιο ρεαλιστικές εκτιμήσεις. Η εκτίμηση των επιπτώσεων στο δημοσιονομικό κόστος αυτή τη στιγμή δεν προκαλεί ανησυχία. Το μήνυμα είναι ότι η Κύπρος αποτελεί έναν ασφαλή προορισμό και διαθέτει μια οικονομία με τα καλύτερα χαρακτηριστικά συγκριτικά με τις άλλες χώρες της Ευρώπης. Ήδη, παρουσιάζονται σημάδια σταδιακής ανάκαμψης, όπως για παράδειγμα αύξηση των πτήσεων προς την Κύπρο.

–Στέλνετε μήνυμα σταθερότητας, όμως, οι εικόνες που εκπέμπονται το τελευταίο διάστημα –και με ευθύνη της κυβέρνησης– δεν συνάδουν με έναν καλοκαιρινό τουριστικό προορισμό. Συνεπώς, διαχειρίζεστε τώρα τις συνέπειες των υπερβολών της κυβέρνησης;

–Η κυβέρνηση έκανε άμεσες ενέργειες για να αισθανθεί ο κόσμος της Κύπρου, αλλά και οι ξένοι, ασφάλεια και την ίδια ώρα να σταλεί το μήνυμα έξω, ότι η Κύπρος δεν εμπλέκεται σε εκδηλώσεις. Ίσως όμως αναφορές σε ξένα μέσα ενημέρωσης και δηλώσεις κάποιων, να δημιουργήσαν

μία εικόνα που δεν αποτυπώνει την πραγματικότητα.

–Γίνονται σκέψεις για πρόγραμμα εσωτερικού τουρισμού;

–Το υφυπουργείο Τουρισμού επεξεργάζεται σχέδιο εσωτερικού τουρισμού γι' αυτή την περίοδο που διανύουμε τώρα και αν οι παράγοντες του τουρισμού θεωρήσουν ότι τους εξυπηρετεί, είμαστε έτοιμοι να το εφαρμόσουμε.

–Ως υπουργός Οικονομικών αισθάνεστε ότι καλείστε να διαχειριστείτε τις οικονομικές συνέπειες της πολιτικής ανεπάρκειας της υπουργού Γεωργίας στην κρίση με τον αθώωδη πυρετό;

–Διαπιστώνουμε ότι ο κτηνοτροφικός τομέας δεν ήταν δομημένος σε σωστές βάσεις. Επομένως, αυτή η κρίση πρέπει να λειτουργήσει ως ευκαιρία για να τεθεί σε νέες, σύγχρονες και στέρεες βάσεις. Συνεπώς, είναι άδικο να συζητάμε για πολιτική ανεπάρκεια. Μέχρι στιγμής η οικονομία δεν έχει επηρεαστεί, πέραν από το κόστος για τις αποζημιώσεις, για τις οποίες το πρώτο πακέτο φτάνει τα 28 εκατομμύρια. Ζητήσαμε από την Ε.Ε. να συμβάλει και το θέμα είναι υπό εξέλιξη.

–Αναφορικά με τη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση, θα αυξηθεί η κατώτατη σύνταξη; Έγινε υπολογισμός για το ύψος που μπορεί να φτάσει;

–Η συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση είναι μια σημαντική μεταρρύθμιση που προωθεί η κυβέρνηση. Η διαδικασία έχει μπει στο κανάλι, είναι ένα πολύπλοκο θέμα και θα χρειαστεί κάποιος χρόνος. Πρώτιστος στόχος είναι να δημιουργηθεί δυνατότητα αύξησης των πολύ χαμηλών συντάξεων. Άρχισε η διαβούλευση, αλλά δεν υπάρχει ακόμη κατάληξη για οποιοδήποτε ζήτημα.

–Το θέμα διαχείρισης του ΤΚΑ αποτελεί αντικείμενο συζήτησης και διαφωνιών.

–Η διαχείριση του ΤΚΑ συνεχίζεται σήμερα όπως προνοεί η σχετική νομοθεσία και το κράτος έχει την ευθύνη της εγγύησης των συντάξεων των εργαζομένων. Κοιτάζτε, κανένας υπουργός Οικονομικών δεν θέλει να δανειζεται από το ΤΚΑ όταν μπορεί να γίνεται δανεισμός για τις ανάγκες του κράτους με πιο χαμηλό επιτόκιο. Μέχρι σήμερα υπεύθυνος διαχειριστής είναι ο υπουργός Οικονομικών. Αυτό πρέπει να αλλάξει στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης και πρέπει να καθοριστεί ένας ανεξάρτητος φορέας για τη διαχείριση με μοναδικό κριτήριο την ασφάλεια των συντάξεων και ικανοποιητική απόδοση των επενδύσεών του. Είναι και αυτό μέρος της συζήτησης για τη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση.

–Σας ανησυχεί η σύνθεση της νέας Βουλής σχετικά με την προοπτική και τη σταθερότητα της οικονομίας; Αρκετές φορές σημαντικά ζητήματα κρίνονται στη μία ψήφο.

–Η νομοθετική και η εκτελεστική εξουσία πρέπει να διαβουλεύονται και να συνεργάζονται στο πλαίσιο του Συντάγματος, με κοινά κριτήρια όσον αφορά την οικονομική και κοινωνική σταθερότητα. Σημειώνεται ότι η μονομερής αύξηση των κρατικών δαπανών από τη Βουλή προσκρούει σε πρόνοιες του Συντάγματος και είναι δυνατό να αποπεμφθεί.

–Κατατίθενται πάντως συνεχώς προτάσεις στην προεκλογική περίοδο για διάφορα θέματα που αφορούν το χαρτοφυλάκιο σας είτε από κόμματα ή από υποψηφίους για αυξήσεις, κίνητρα, έργα, επιδόματα, χορηγίες κτλ.

–Το μήνυμά μου προς όλους, κόμματα και υποψηφίους, είναι ότι, όποτε έχουμε παρασυρθεί από λαϊκισμούς και παραφουσκωμένες εξαγγελίες και αιτήματα, μπήκαμε σε επικίνδυνα μονοπάτια και θέσαμε σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα της οικονομίας και κατ' επέκταση τη σταθερότητα της χώρας. Οι μνήμες είναι ακόμα νωπές και πρέπει να επικρατήσουν η σύνεση, η σοβαρότητα και ο ορθολογισμός.

Δεν βλέπω μαζικές εκποιήσεις 1ης κατοικίας

–Ακούγονται φωνές για μαζικές εκποιήσεις πρώτης κατοικίας, ότι «πιάνουν τα σπίτια του κόσμου». Τα στοιχεία επιβεβαιώνουν τον ισχυρισμό ή καταδεικνύουν ότι πρόκειται για υπερβολές;

–Από τα στοιχεία που τέθηκαν ενώπιόν μου σίγουρα έγιναν εκποιήσεις, αλλά με βάση αυτά, δεν βλέπω μαζικές εκποιήσεις πρώτης κατοικίας. Παρεμβαίνουμε καθημερινά ώστε να υπάρχει κάποιος έλεγχος και μια συνεννόηση κυρίως με τις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων.

–Μπορείτε να δώσετε αριθμούς γι' αυτό που λέτε;

–Η κυβέρνηση είχε εφαρμόσει ένα πακέτο μέτρων τέλη 2023-αρχές '24 και κατάφερε να περιορίσει το πρόβλημα. Από τότε παρακολουθούμε τις εξελίξεις και τώρα κρίνουμε ότι ήταν η σωστή στιγμή να στείλουμε στη Βουλή δύο νομοσχέδια για διόρθωση κάποιων ζητημάτων.

–Αύριο πάνε για ψήφιση αρκετές προτάσεις νόμου για το θέμα των εκποιήσεων. Ποιο είναι το μήνυμά σας προς την Ολομέλεια της Βουλής;

–Είμαι έτοιμος να δω θετικά προτάσεις κομμάτων νοουμένου ότι δεν έχουν στοιχεία αντισυνταγματικότητας και δεν βάζουν σε κίνδυνο τη δημοσιονομική σταθερότητα. Είναι σημαντικό να περάσουν τα νομοσχέδια της κυβέρνησης, τα οποία σε κάποιο βαθμό υιοθετούν και κάποιες προτάσεις κομμάτων.

–Υπάρχει τάση για κατοχύρωση του δικαιώματος των δανειοληπτών πρόσβασης στη Δικαιοσύνη, ώστε να αναστέλλεται η εκποίηση μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης, όταν υπάρχει ισχυρισμός για καταχρηστικές ρήτρες ή αμφισβήτηση του υπολοίπου. Συμφωνείτε;

–Είναι αναφαίρετο δικαίωμα κάθε πολίτη να έχει τη δυνατότητα να καταφεύγει στη Δικαιοσύνη. Και αυτό ισχύει και σήμερα. Δεν απαγορεύεται σε κανένα να καταφύγει στη Δικαιοσύνη.

–Το ζητούμενο είναι να μπορεί ο πολίτης να προσφύγει στη Δικαιοσύνη και να αναστέλλεται η εκποίηση μέχρι την ολοκλήρωση της δίκης και όχι να γίνεται η εκποίηση και μετά να τελειώνει η δίκη.

–Υπάρχουν νομοθετημένες ρυθμίσεις από την προηγούμενη κυβέρνηση με συμφωνία και έγκριση της Τρόικας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Πολλά από αυτά τα δάνεια είναι παλιά και λόγω του ότι η διαδικασία στα δικαστήρια παίρνει πολύ χρόνο μέχρι να βγει η απόφαση, το πρόβλημα διογκώνεται και γίνεται πιο δύσκολο για τον οφειλέτη. Σημειώνω και ότι από περίπου χίλιες εξακόσιες υποθέσεις που έχουν εκδικαστεί στα δικαστήρια, μόνο οι εφτά έχουν δικαιώσει τον οφειλέτη. Επομένως, με το να επικεντρωθούμε στο ότι η διέξοδος είναι μόνο η καταφυγή στα δικαστήρια και η αναστολή της εκποίησης μέχρι να αποφασίσει το δικαστήριο, που θα γίνει σε μεγάλο χρονικό διάστημα, δεν νομίζω ότι θα εξυπηρετήσει τους οφειλέτες.

–Το 2023 πέρασε νόμος για τη δημιουργία δικαστηρίων ειδικής δικαιοδοσίας για εκδικάζοντας υποθέσεων. Γιατί δεν εφαρμόζεται;

–Το δικαστήριο ως ανεξάρτητος θεσμός έχει υποδείξει ότι δεν είναι δυνατόν να του υποδειχθεί πόσοι δικαστές, ποιοι δικαστές και κατά πόσο θα εκδικάζουν μόνο τέτοιες υποθέσεις ή πόσο καιρό θα παίρνει η δίκη.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Νίκος Χριστοδουλίδης και Τουφάν Ερχιουρμαν θα συναντηθούν αύριο ενώπιον του ΟΗΕ στην Κύπρο, σε μια συνάντηση που αφενός έρχεται την επομένη της συνάντησης του Προέδρου της Δημοκρατίας με τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ, στις Βρυξέλλες, αλλά και που αφετέρου συντελείται ενώ το παιχνίδι επίρριψης ευθυνών έχει σχηματοποιηθεί σε αμφότερες τις πλευρές. Παρά τη συγκρατημένη αισιοδοξία για τη συνάντηση των δύο ηγετών, καθίσταται σαφές πως η συνάντηση μπορεί να λειτουργήσει ως εκατέρωθεν μεταφορά μηνυμάτων – με την ελληνοκυπριακή πλευρά να επιδιώκει να μεταφέρει μηνύματα του ίδιου του κ. Γκουτέρες, αλλά χωρίς ουσιαστική προοπτική για άμεση επιστροφή στο τραπέζι του διαλόγου και στις διαπραγματεύσεις. Τόσο η κατάσταση διεθνώς και περιφερειακά, πέριξ της Κύπρου, όσο και επιμέρους προβλήματα

Όσο η διαδικασία προχωρά χωρίς πρόοδο, τόσο ως προς την προοπτική επανέναρξης του διαλόγου όσο και αναφορικά με τα «μικρά» του Κυπριακού, τόσο το παιχνίδι επίρριψης ευθυνών θα συνεχίζεται.

και προκλήσεις στο εσωτερικό των δύο κοινοτήτων λειτουργούν, στην παρούσα φάση, ως ανασταλτικοί παράγοντες στο Κυπριακό. Η αβεβαιότητα λόγω του πολέμου στο Ιράν, ο προεκλογικός ενόψει των επερχόμενων βουλευτικών εκλογών σε συνδυασμό με τη συνεχιζόμενη Προεδρία της Ε.Ε., καθώς και ο πολιτικός σάλος από τις αποκαλύψεις του δημοσιογράφου Μακάριου Δρουσιώτη λειτουργούν αποτρεπτικά, στην παρούσα φάση, για οποιαδήποτε προτεραιοποίηση του Κυπριακού. Παράλληλα, και στα Κατεχόμενα τόσο το εσωτερικό πολιτικό σκηνικό, η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση και το ιδιαίτερα πολύπλοκο πλέγμα σχέσεων Άγκυρας - Ερχιουρμαν δεν αποτελούν παράγοντες που βοηθούν τη διαδικασία. Απαρατήρητη δεν περνά και η προσέγγιση του ίδιου του γ.γ. του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, η λήξη της θητείας του οποίου στα τέλη του χρόνου δημιουργεί πιέσεις από και προς τον διεθνή οργανισμό προς τα ενδιαφερόμενα μέρη του Κυπριακού – ιδίως σε μια περίοδο που οι διεθνείς εξελίξεις αποδυναμώνουν περαιτέρω τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος ασχολείται για πάνω από

60 χρόνια με το Κυπριακό όπως το γνωρίζουμε.

Επίρριψη ευθυνών...

Κι ενώ το προηγούμενο διάστημα το παιχνίδι επίρριψης ευθυνών μεταξύ των δύο πλευρών σχηματοποιούνταν με τρόπο στρατηγικό και περισσότερο προνοητικό έναντι δημοσίων δηλώσεων, πλέον δεν περνά απαρατήρητο ότι οι δύο πλευρές έχουν βάλει για τα καλά στο οπλοστάσιό τους το παιχνίδι αυτό. Η τουρκοκυπριακή πλευρά επιρρίπτει στην ελληνοκυπριακή πλευρά πετροβολισμό και ρίψη κροτίδων, την 1η

Απριλίου, από την περιοχή του roundabout του Μάρκου Δράκου προς την περιοχή των ενετικών τειχών –φωτογραφίζοντας ουσιαστικά συγκέντρωση μελών του ΕΛΑΜ για κατάθεση στεφάνων στον αδριάντα του ήρωα της ΕΟΚΑ και παράλληλα παίζει και το χαρτί του διαθρησκευτικού διαλόγου κατηγορώντας την Κυπριακή Δημοκρατία για απόρριψη Τουρκοκυπρίων προσκυνητών στο τέμενος Χαλά Σουλτάν στη Λάρνακα. Αυτά τα συμβάντα τα απορρίπτει η ελληνοκυπριακή πλευρά, προβάλλοντας ωστόσο συνεχώς τη συνέχεια της Κυπριακής Δημοκρατίας, την «κάλυψη» του γ.γ. του ΟΗΕ ως προς τα ψήφισμα του Σ.Α. του ΟΗΕ και, επί της ουσίας, αποδομώντας την μη ξεκάθαρη στάση του Τουρκοκύπριου ηγέτη ως προς τη διάσταση της λύσης δύο κρατών και τη νοσηματοδότηση της «κυριαρχικής ισότητας». Όπως αναφέρουν στην «Κ» έμπειροι παρατηρητές του Κυπριακού, όσο η διαδικασία προχωρά χωρίς πρόοδο, τόσο ως προς την προοπτική επανέναρξης του διαλόγου όσο και αναφορικά με τα «μικρά» του Κυπριακού (εφαρμογή/συμφωνία Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης), τόσο το παιχνίδι επίρριψης ευθυνών θα συνεχίζεται.

Τι να αναμένουμε

Όπως διαμορφώνεται το σκηνικό, η τάση στο Κυπριακό παραμένει η συνέχιση της διαδικασίας περισσότερο για χάριν αυτής παρά για πραγματικές προοπτικές άρσης του αδιεξόδου των συνομιλιών. Οι προσεχείς βουλευτικές εκλογές του Μαΐου και η λήξη της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Ε.Ε. αποτελούν μεσοπρόθεσμα ορόσημα για τη διαμόρφωση του πολιτικού σκηνικού στο εσωτερικό της ελληνοκυπριακής κοινότητας και για τον απολογισμό της Κ.Δ. ως προς το δεύτερο. Το μακροπρόθεσμο ορόσημο, από την άλλη, ορίζεται από τη συνθήκη στο διεθνές περιβάλλον, ασφαλώς την αλλαγή σκυτάλης στο τιμόνι του ΟΗΕ και φυσικά από τις προθέσεις της Τουρκίας, τόσο σε σχέση με το διεθνές και περιφερειακό επίπεδο όσο και αναφορικά με την πολύπλοκη σχέση με την Ε.Ε., τη Δύση αλλά και την ηγεσία των κατεχομένων. Υπό αυτό το πρίσμα, δεν αναμένονται σημαντικές εξελίξεις στο Κυπριακό μέχρι το καλοκαίρι, με τον Σεπτέμβριο να σηματοδοτεί έναν αγώνα δρόμου, ως τα τέλη του χρόνου, προκειμένου να διαφανεί αν σώζεται η διαδικασία. Το μόνο σίγουρο είναι πως η Λευκωσία θα επιμείνει στη σύνοψη του Κυπριακού ως θέματος που απορρέει από τα ψηφίσματα του Σ.Α. του ΟΗΕ και θα κινηθεί προς πολλαπλές κατευθύνσεις για να διασφαλίσει διεθνή και ευρωπαϊκή στήριξη επί τούτου.

Η αυριανή συνάντηση Χριστοδουλίδη-Ερχιουρμαν γίνεται σε πλαίσιο συγκρατημένης αισιοδοξίας, για μια διαδικασία που να μην «συνεχίζεται» αλλά και που δεν μετουσιώνεται σε επιστροφή στις διαπραγματεύσεις.

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Δημήτρης Κ. Μέλισσας & Χρίστης Θ. Λοττίδης

ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Η Δημοκρατία προϋποθέτει διαφάνεια, προϋποθέτει αξιοπιστία, προϋποθέτει την τήρηση των κανόνων, που η ίδια έχει θεσπίσει, άσχετα με το τι θέλει να ακούσει ο κάθε πολίτης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθήνα
• Ιπποκράτους 23 | Τ.Κ. 10679
• Κ. Λουκάρεως 29 και Μομφεράτου 154 | Τ.Κ. 11475
Θεσσαλονίκη
• Φράγκων 1 | Τ.Κ. 54626
• Εθ. Αμύνος 42 | Τ.Κ. 54621
Λευκωσία
• Νικολάου Σαριπόλου 2 Γωνία @ Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη

€22

www.sakkoulas.gr

«Μέσα από την έκθεση, αναδεικνύεται το έργο του κορυφαίου Κύπριου ζωγράφου Αδαμάντιου Διαμαντή και, ειδικότερα, η σημαντική ενότητα της δουλειάς του με γενικό τίτλο “Αγωνίες”, η οποία αποτελεί μια αυθεντική αποτύπωση της ιστορικής εμπειρίας και της ψυχής του κυπριακού λαού», ανέφερε ο υπουργός Εσωτερικών Κωνσταντίνος Ιωάννου, ο οποίος τέλεσε τα εγκαίνια.

Η Διευθύντρια του ΓΤΠ και Αλίκη Στυλιανού χαρακτήρισε τον Διαμαντή ως «ο πατέρας της σύγχρονης κυπριακής τέχνης, ο δάσκαλος που ενέπνευσε την αγάπη για την τέχνη σε γενιές Κυπρίων, ο άνθρωπος που αγάπησε και αγαπήθηκε από τους λόγιους, αλλά και τους ανθρώπους του καθημερινού μόχθου».

Η Διευθύντρια της Λεβεντείου Πινακοθήκης κα Λουκία Χατζηγαβριήλ, μεταξύ άλλων, είπε: «Αυτή η έκθεση φωτίζει με τρόπο διαφορετικό τον Διαμαντή, έναν ζωγράφο που δίκαια κατατάσσεται στις ηγετικές μορφές της σύγχρονης κυπριακής τέχνης».

Εκθεση «ΑΓΩΝΙΕΣ – Διαμαντής» στη Θεσσαλονίκη

Ενα βαθιά εκφραστικό σύνολο δημιουργιών του πρωτοπόρου Κύπριου καλλιτέχνη Αδαμάντιου Διαμαντή

“ Η Έκθεση επικεντρώνεται στην ενότητα έργων «Αγωνίες», ένα βαθιά εκφραστικό σύνολο δημιουργιών του πρωτοπόρου Κύπριου καλλιτέχνη Αδαμάντιου Διαμαντή (1900-1994), που αποτυπώνει με ένταση και ευαισθησία τον ανθρώπινο αγώνα. Συγκεκριμένα, τον αγώνα των γυναικών της σύγχρονης Ιστορίας της Κύπρου.

Τελείσθηκαν το Σάββατο, 28 Μαρτίου 2026, στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης, τα εγκαίνια της έκθεσης «ΑΓΩΝΙΕΣ – Διαμαντής», η οποία συνδιοργανώθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών (ΓΤΠ) της Κυπριακής Δημοκρατίας, τη Λεβέντειο Πινακοθήκη και το Γενικό Προξενείο της Κυπριακής Δημοκρατίας στη Θεσσαλονίκη, με τη στήριξη του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης. Η Έκθεση επικεντρώνεται στην ενότητα έργων «Αγωνίες», ένα βαθιά εκφραστικό σύνολο δημιουργιών του πρωτοπόρου Κύπριου καλλιτέχνη Αδαμάντιου Διαμαντή (1900-1994), που αποτυπώνει με ένταση και ευαισθησία τον ανθρώπινο αγώνα. Συγκεκριμένα, τον αγώνα των γυναικών της σύγχρονης Ιστορίας της Κύπρου, οι οποίες μπροστά στον άμεσο κίνδυνο παλεύουν να σώσουν ό,τι πιο πολύτιμο έχουν: τα παιδιά τους και τα ζωά τους, από τα οποία εξαρτιόταν η επιβίωση του αγροτικού κόσμου της Κύπρου.

Τα εγκαίνια τέλεσε ο Υπουργός Εσωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνος Ιωάννου, στην παρουσία του Υφυπουργού Παιδείας, αρμόδιου για την Ανώτατη Εκπαίδευση, της Ελληνικής Δημοκρατίας δρ Νίκου Παπαϊωάννου και του Υφυπουργού Ανάπτυξης, αρμόδιου για την Έρευνα και την Καινοτομία, της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Σταύρου Καραφάτη. Την εκδήλωση χαιρέτισαν ο Υπουργός Εσωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνος Ιωάννου, ο Υφυπουργός Παιδείας, αρμόδιος για την Ανώτατη Εκπαίδευση, της Ελληνικής Δημοκρατίας δρ Νίκος Παπαϊωάννου, ο Υφυπουργός Ανάπτυξης, αρμόδιος για την Έρευνα και την Καινοτομία, της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Σταύρος Καραφάτης, η Διευθύντρια του ΓΤΠ και Αλίκη Στυλιανού, ο Γενικός Πρόξενος της Κυπριακής Δημοκρατίας στη Θεσσαλονίκη κ. Κωνσταντίνος Πολυκάρπου, εκ μέρους του Προέδρου του Ιδρύματος «Αναστάσιος Γ. Λεβέντης» κ. Αναστάσιος Π. Λεβέντης η Διευθύντρια του Ιδρύματος κα Λουκία Λοΐζου Χατζηγαβριήλ, η Διευθύντρια της Λεβεντείου Πινακοθήκης κα Κατερίνα Στεφανίδου, ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού κ. Χαράλαμπος Μπακιρτζής και εκ μέρους της Γενικής Διευθύντριας του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού δρος Αγαθονίκης Τσιλιπάκου η Προϊστάμενη της Διεύθυνσης Συλλο-

γής Εικόνων και Τοιχογραφιών. Στον χαιρετισμό του ο κ. Ιωάννου, μεταξύ άλλων, υπογράμμισε τη σημαντικότητα της εκδήλωσης ως πολιτιστικής στιγμής. «Μέσα από την έκθεση, αναδεικνύεται το έργο του κορυφαίου Κύπριου ζωγράφου Αδαμάντιου Διαμαντή και, ειδικότερα, η σημαντική ενότητα της δουλειάς του με γενικό τίτλο “Αγωνίες”, η οποία αποτελεί μια αυθεντική αποτύπωση της ιστορικής εμπειρίας και της ψυχής του κυπριακού λαού», ανέφερε χαρακτηριστικά. Στη συνέχεια ο Υπουργός αναφέρθηκε στην παρακαταθήκη του έργου του Διαμαντή, το οποίο συνιστά ένα εθνικό αρχείο συλλογικής μνήμης. «Στα έργα της συλλογής “Αγωνίες”, που φιλοτεχνήθηκαν την περίοδο 1963 έως 1977, καθρεφτίζονται οι δοκιμασίες, οι φόβοι, αλλά και η αντοχή ενός λαού που βίωσε βαθιές ιστορικές τομές. Μέσα από τις μορφές και τις σκηνές που προβάλλονται στα εμβληματικά του έργα, αναδεικνύονται διαχρονικές αξίες, όπως η ανθρωπιά και η αξιοπρέπεια, που χαρακτηρίζουν τον κυπριακό ελληνισμό», τόνισε ο κ. Υπουργός. Ο κ. Ιωάννου δεν παρέλειψε να εκφράσει τα θερμά του συγχαρητήρια στον Γενικό Πρόξενο της Κυπριακής Δημοκρατίας στη

Θεσσαλονίκη, ο οποίος ήταν ο εμπνευστής της χθεσινολογίας, καθώς και στη Διευθύντρια και το προσωπικό του ΓΤΠ «που αγκάλιασαν αυτή την ιδέα και την μετουσίωσαν σε πράξη, με δημιουργικότητα και αφοσίωση». Ο Υφυπουργός Παιδείας δρ Νίκος Παπαϊωάννου στον δικό του χαιρετισμό, μεταξύ άλλων, ανέφερε: «Πιστεύω πως η τέχνη μας ενώνει, η τέχνη μας εμπνέει και η τέχνη μας δίνει φωνή. Δίνει φωνή στα συναισθήματα και τις σκέψεις μας. Αυτό έκανε και ο Αδαμάντιος Διαμαντής, αυτό δείχνει το έργο του. Και αν δεχθούμε ότι η παιδεία είναι η βάση του κάθε έθνους, η παιδεία είναι ο στυλοβάτης για την παρουσία του έθνους ανά τους αιώνες, η τέχνη και ο πολιτισμός είναι ο δεύτερος πυλώνας που στηρίζει ο ένας στον άλλο. Είναι αδιάλειπτη η σχέση ιστορικά μεταξύ Ελλάδας Κύπρου. Αυτού του επιπέδου τα έργα δίνουν πνοή, δίνουν ουσία στον ελληνικό πολιτισμό απανταχού της γης και για τον λόγο αυτό πιστεύω ότι το έργο του Αδαμάντιου Διαμαντή, όπως αυτό εκφράζεται μέσα από τις αγωνίες, δεν έχει μόνο την προσωπική ενσυναίσθηση και τα προσωπικά βιώματα στην πορεία της ζωής. Εμπεριέχει και πολιτι-

κά, αλλά και εθνικά μηνύματα, τα οποία είναι ουσιαστικά είναι ζωντανά σε όλη τη διαδρομή». Ο Υφυπουργός Ανάπτυξης κ. Σταύρος Καραφάτης, χαιρετίζοντας την εκδήλωση, μεταξύ άλλων, είπε: «Μας δίνεται για ακόμη μια φορά [η ευκαιρία] με αυτόν τον τρόπο να διατρανώσουμε και να αποτυπώσουμε την κοινή πορεία μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Ελλάδας. Και θα έλεγε κάποιος ότι αυτό ναι, είναι φυσιολογικό, μια πολιτιστική δραστηριότητα να δίνει την ευκαιρία να έρθουμε ακόμη μια φορά κοντά ο ένας στον άλλον. Μας δίνεται, ωστόσο, η ευκαιρία να πούμε ότι ήμασταν, είμαστε και θα είμαστε μαζί και στα εύκολα και στα δύσκολα. Όπως είπε με πολύ χαρακτηριστικό τρόπο ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, στη δύσκολη στιγμή, μια από τις πολλές που έχει περάσει η δημοκρατία, θα ήμασταν εκεί ακόμα και αν θα ήμασταν μόνοι». Στον χαιρετισμό της η Διευθύντρια του ΓΤΠ και Αλίκη Στυλιανού, μεταξύ άλλων, αναφέρθηκε στην προσωπική της σχέση με τον Αδαμάντιο Διαμαντή, τον οποίο θυμάται ως «έναν άνθρωπο που, παρά την προχωρημένη ηλικία του, παρέμενε ακούραστος και αφοσιωμένος στην τέχνη

του». Χαρακτήρισε τον Διαμαντή ως «ο πατέρας της σύγχρονης κυπριακής τέχνης, ο δάσκαλος που ενέπνευσε την αγάπη για την τέχνη σε γενιές Κυπρίων, ο άνθρωπος που αγάπησε και αγαπήθηκε από τους λόγιους, αλλά και τους ανθρώπους του καθημερινού μόχθου». Αναφερόμενη στην έκθεση, η κα Στυλιανού είπε: «Η ενότητα “ΑΓΩΝΙΕΣ – Διαμαντής” έχει ιδιαίτερη σημασία για την Κύπρο του σήμερα, καθώς αντανακλά βαθιές εμπειρίες που συνεχίζουν να διαμορφώνουν τη συλλογική ταυτότητα του τόπου μας. Σε έναν κόσμο που μεταβάλλεται ραγδαία, με ολοένα πιο σύνθετες κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές προκλήσεις που δοκιμάζουν την αντοχή και την προσαρμοστικότητα μας, το έργο του Διαμαντή αποκτά ακόμη μεγαλύτερη αξία». Τέλος, η κα Στυλιανού ευχαρίστησε το Γενικό Προξενείο της Κυπριακής Δημοκρατίας στη Θεσσαλονίκη για την πολύτιμη συνεργασία στη διοργάνωση της έκθεσης, τη Λεβέντειο Πινακοθήκη για τη διαχρονική αφοσίωση που επιδεικνύει στην προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού και πολιτισμικού πλούτου της Κύπρου μας, καθώς και το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης για τη φιλοξενία.

Η απειλή στις «Αγωνίες» του Διαμαντή δεν απεικονίζεται, αλλά γίνεται αισθητή, υπονοείται για τον λόγο αυτόν τα έργα του είναι τόσο επίκαιρα όσο και διαχρονικά, ανοίγοντας έναν διάλογο για τα κρίσιμα ζητήματα του εκτοπισμού και της αβεβαιότητας της εποχής μας.

Η έκθεση προσφέρει στο κοινό μια προσέγγιση στο καλλιτεχνικό ταξίδι του Διαμαντή, που ολοκληρώθηκε με τον τελικό πίνακα «Αγωνίες Πριν και Μετά»

Στον δικό του χαιρετισμό, ο Γενικός Πρόξενος της Κυπριακής Δημοκρατίας στη Θεσσαλονίκη, μεταξύ άλλων, χαρακτήρισε την έκθεση ως «ένα οφειλόμενο ταξίδι για τον κοσμοπολίτη Διαμαντή, που σπούδαζε ήδη από το 1920 στο φημισμένο St Martin's του Λονδίνου. Που μετέφερε στην τέχνη του, δίνοντας τους νέο περιεχόμενο, τις βαθιές επιρροές από τη Βυζαντινή παράδοση, αλλά και τον El Greco και τον Picasso. Είναι οφειλόμενο χρέος το ταξίδι του ελληνικού πολιτισμού της Κύπρου μας, διά μέσου της Θεσσαλονίκης, στην Ευρώπη και στον κόσμο». Στη συνέχεια είπε: «Η συγκίνησή μου, σε προσωπικό επίπεδο, δεν αφορά μόνο στην ποιότητα της συγκεκριμένης συνέργειας του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα της Κύπρου, στην υλοποίηση της ιδέας μας για την προβολή αυτών των εξαιρετικών δειγμάτων του πολιτισμού μας στο εξωτερικό. Κα Στυλιανού, κα Χατζηγαβριήλ και κα Στεφανίδου, στα πρόσωπά σας ευχαριστώ από καρδιάς εσάς και το προσωπικό των οργανισμών που επαξίως διευθύνετε, του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών της Κυπριακής Δημοκρατίας, του Ιδρύματος Α. Γ. Λεβέντη και της Λεβεντείου Πινακοθήκης, αντιστοίχως. Είναι ταυτόχρονα ιδιαίτερα τιμητική για εμάς η παρουσία του πολύπειρου Υπουργού Εσωτερικών κ. Κωνσταντίνου Ιωάννου.»

Την εκδήλωση χαιρέτισε επίσης η Διευθύντρια της Λεβεντείου Πινακοθήκης κα Λουκία Χατζηγαβριήλ, η οποία ευχαρίστησε το Γενικό Προξενείο της Κυπριακής Δημοκρατίας στη Θεσσαλονίκη, το ΓΤΠ της Κυπριακής

Δημοκρατίας και το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού στη Θεσσαλονίκη, για τη δυνατότητα που τους προσέφεραν να παρουσιάσουν το έργο του Διαμαντή σε μια πόλη που αγαπούσε και εκτιμούσε πολύ, μια πόλη που διαφύλαξε το εμβληματικό του έργο «Ο Κόσμος της Κύπρου» για περισσότερες από τρεις δεκαετίες. Στον χαιρετισμό της, εκ μέρους του Προέδρου του Ιδρύματος «Αναστάσιος Γ. Λεβέντης», η κα Χατζηγαβριήλ, μεταξύ άλλων, είπε: «Αυτή η έκθεση φωτίζει με τρόπο διαφορετικό τον Διαμαντή, έναν ζωγράφο που δικάια κατατάσσεται στις ηγετικές

Η έκθεση παρουσιάζει πέντε από τα οκτώ έργα της σειράς «Αγωνίες», καθώς και πολυάριθμα προσχέδια, προσφέροντας στο κοινό μια προσέγγιση στο καλλιτεχνικό του ταξίδι που ολοκληρώθηκε με τον τελικό πίνακα «Αγωνίες Πριν και Μετά».

μορφές της σύγχρονης κυπριακής τέχνης. Που δίκαια θεωρείται κύριος εμπνευστής μιας ολοκληρωμένης καλλιτεχνικής «δασκαλίας» όλων εκείνων που ακολούθησαν τα δημιουργικά εικαστικά βήματά του. Παράλληλα, μας δίνει την ευκαιρία να γνωρίσουμε και άλλες πτυχές αυτής της πολύπλευρης προσωπικότητας και να ανιχνεύσουμε τα βαθύτερα μηνύματα που κρύβουν οι «Αγωνίες» του – όπως την αγάπη για την πατρίδα, τη μάνα, τον τόπο, το μέλλον.»

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού, μεταξύ άλλων,

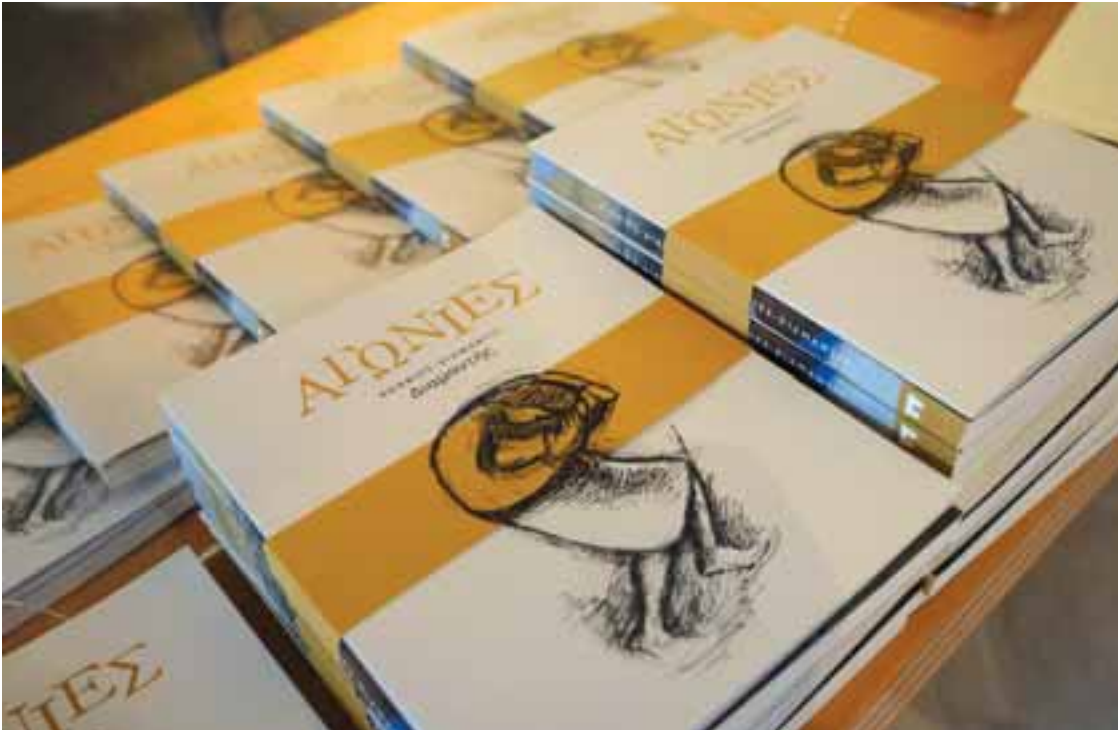
μίλησε για τη διαχρονικότητα που χαρακτηρίζουν τις «Αγωνίες». Συγκεκριμένα είπε: «Μισόν αιώνα μετά, εν μέσω φλεγόμενης Μέσης Ανατολής, οι Αγωνίες του Αδαμαντίου Διαμαντή, που σήμερα παρουσιάζονται στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, γίνονται επίκαιρες, οικουμενικές και διαχρονικές: Ξαναλέγουν ότι η Κύπρος παραμένει μεταξύ Ανατολής και Δύσης βράχος σταθερότητας σε κλυδωνιζόμενη θάλασσα και οι Κύπριοι αναπόσπαστα δεμένοι με τον τόπο τους.»

Την έκθεση επιμελούνται η Διευθύντρια του Ιδρύματος «Αναστάσιος Γ. Λεβέντης» κα Λουκία Λοΐζου Χατζηγαβριήλ, η Διευθύντρια της Λεβεντείου Πινακοθήκης κα Κατερίνα Στεφανίδου και η Επιμελήτρια της Λεβεντείου Πινακοθήκης κα Δέσποινα Χριστοφίδου. Η έκθεση παρουσιάζει πέντε από τα οκτώ έργα της σειράς «Αγωνίες», καθώς και πολυάριθμα προσχέδια, προσφέροντας στο κοινό μια προσέγγιση στο καλλιτεχνικό του ταξίδι που ολοκληρώθηκε με τον τελικό πίνακα «Αγωνίες Πριν και Μετά». Η απειλή στις «Αγωνίες» του Διαμαντή δεν απεικονίζεται, αλλά γίνεται αισθητή, υπονοείται για τον λόγο αυτόν τα έργα του είναι τόσο επίκαιρα όσο και διαχρονικά, ανοίγοντας έναν διάλογο για τα κρίσιμα ζητήματα του εκτοπισμού και της αβεβαιότητας της εποχής μας.

Οι επισκέπτες της έκθεσης θα έχουν επίσης την ευκαιρία να παρακολουθήσουν απόσπασμα από το νέο επεισόδιο της επιτυχημένης σειράς ταινιών παραγωγής του ΓΤΠ «Art in the city», το οποίο είναι αφιερωμένο στον Αδαμάντιο Διαμαντή.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:
Η έκθεση «ΑΓΩΝΙΕΣ - Διαμαντής» είναι ανοικτή για το κοινό από τις 29 Μαρτίου έως τις 31 Μαΐου 2026, στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού (Λεωφόρος Στρατού 2, 54640 Θεσσαλονίκη). Οι ώρες λειτουργίας είναι Δευτέρα με Κυριακή από τις 08:00 μέχρι τις 20:00. Για πληροφορίες το κοινό μπορεί να καλέι στο τηλέφωνο 0030 2313 306422.

Ο κίνδυνος που ελλοχεύει

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Οι καταγγελίες του Μακάριου Δρουσιώτη, είτε αποδειχθούν βάσιμες είτε όχι, έχουν ήδη πυροδοτήσει την προ πολλού κλονισμένη σχέση της κοινωνίας με τους θεσμούς, ενισχύοντας σε βαθμό επικίνδυνο την πεποίθηση του κόσμου ότι τίποτα δεν λειτουργεί σ' αυτό το κράτος και ότι όλο το σύστημα είναι βουτηγμένο στη διαπλοκή, στη διαφθορά ακόμα και στη διαστροφή.

Και αν θέλουμε να διατηρήσουμε μια απόσταση η οποία να επιτρέπει την ψυχραιμη παρατήρηση όσων συμβαίνουν – και πρόκειται να συμβούν– τότε αντιλαμβανόμαστε ότι ενδεχομένως το περιεχόμενο των εν λόγω καταγγελιών θα καταλήξει να καταλαμβάνει το μικρότερο μέρος της χαστικής εικόνας που αρχίζει να σχηματίζεται. Διότι η ζημιά δεν αφορά μόνο πρόσωπα, ούτε και περιορίζεται σε ένα ακόμη επεισόδιο δημόσιας αντιπαράθεσης, αλλά αγγίζει

Με πιο απλά λόγια, οι πολίτες παύουν να θεωρούν τους θεσμούς ως εγγυητές του δημοσίου συμφέροντος και τους εκλαμβάνουν ως μέρος ενός προβλήματος από το οποίο πρέπει να προστατευτούν.

τον πυρήνα της σχέσης των πολιτών με τους θεσμούς, με άλλα λόγια τη συνοχή του ίδιου του κράτους. Και όταν αυτή η εμπιστοσύνη προς τους θεσμούς έχει ήδη υποστεί αλλεπάλληλα πλήγματα χωρίς να υπάρξει αποκατάσταση μέσα από μια τολμηρή πολιτική βούληση, τότε η συστηματική αμφισβήτηση δεν λειτουργεί απλώς σωρευτικά, λειτουργεί εκρηκτικά και πλέον δεν έχει σημασία μόνο το τι είναι αληθές και τι όχι, αλλά το τι γίνεται πιστευτό.

Και εδώ ακριβώς έγκειται η βαθιά ανησυχία για την έκβαση των γεγονότων. Όταν ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας έχει ήδη την πεποίθηση ότι οι θεσμοί λειτουργούν με όρους αδιαφάνειας, διαπλοκής και συγκάλυψης, τότε η πραγματικότητα υποχωρεί μπροστά στην αντίληψη. Και σε ένα κράτος δικαίου, η αντίληψη είναι εξίσου καθοριστική με τα γεγονότα. Η συνεχής διάβρωση της εμπιστοσύνης του κόσμου στο πολιτικό σύστημα δεν είναι μια αφηρημένη έννοια, αλλά έχει συγκεκριμένες και απτές συνέπειες: Απονομιμοποιεί τις

αποφάσεις, υπονομεύει τη λειτουργία της Δικαιοσύνης, αποδυναμώνει την πολιτική διαδικασία. Με πιο απλά λόγια, οι πολίτες παύουν να θεωρούν τους θεσμούς ως εγγυητές του δημοσίου συμφέροντος και τους εκλαμβάνουν ως μέρος ενός προβλήματος από το οποίο πρέπει να προστατευτούν. Και εδώ είναι που ελλοχεύει ο κίνδυνος του χάους, όχι σαν μια δραματική και στιγμιαία κατάρρευση αλλά σαν μια ύπουλη αποσύνθεση. Διότι, όταν η νομιμότητα θεωρείται πλέον σχετική και η εμπιστοσύνη αντικαθίσταται από τον κυνισμό με αποτέλεσμα τα πάντα να κρίνονται και να επικρίνονται με βάση το θυμικό του κόσμου, τότε το σύστημα αδειάζει από περιεχόμενο. Και είναι σ' αυτό το περιβάλλον που έρχεται ο κάθε λογής «αντισυστημικός» να παριστάνει την απάντηση που όχι μόνο απάντηση δεν είναι, αλλά αντί να διαλύει το χάος, το μεγεθύνει. Για να αντιταχθείς στο σύστημα προϋποθέτει να έχεις βάθος σκέψης, παιδεία και όραμα και οι διάφοροι αυτοαποκαλούμενοι «αντισυστημικοί» πόρρω απέχουν από αυτά.

Όσο λοιπόν μεγαλώνει η απαξίωση, τόσο ενισχύεται η ανάγκη για απλοϊκές, συχνά αυταρχικές απαντήσεις και όπως η ιστορία έχει αποδείξει, κοινωνίες που χάνουν την πίστη στους θεσμούς είναι ευάλωτες σε κάθε είδους εκτροπή. Γι' αυτό και το ζήτημα των καταγγελιών του κ. Δρουσιώτη δεν είναι μόνο νομικό ή πολιτικό, αλλά είναι και θεσμικό και κοινωνικό. Δεν αρκεί δηλαδή να διαπιστωθεί η αλήθεια, αλλά πρέπει παράλληλα να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη. Και αυτό απαιτεί ταχύτητα, διαφάνεια και αποφασιστικότητα, χωρίς αμφισβησίες ή μισές λύσεις. Η Πολιτεία οφείλει να κινηθεί άμεσα και με τρόπο που να μην αφήνει περιθώρια αμφισβήτησης. Όχι μόνο για να διαλευκάνει τις συγκεκριμένες καταγγελίες, αλλά για να ανακόψει μια επικίνδυνη δυναμική που, αν αφεθεί ανεξέλεγκτη, μπορεί να διαβρώσει ανεπανόρθωτα τη δημοκρατική λειτουργία.

Διότι, στο τέλος της ημέρας, το ζητούμενο δεν είναι μόνο ποιος έχει δικίο. Το ζητούμενο είναι αν υπάρχει ακόμη κοινός τόπος εμπιστοσύνης πάνω στον οποίο μπορεί να σταθεί η κοινωνία. Αν αυτός ο τόπος καθεί, τότε δεν θα μιλάμε απλώς για κρίση, αλλά για μια συνθήκη όπου το ίδιο το σύστημα παύει να πείθει ότι αξίζει να διατηρηθεί. Και αυτό είναι ένα ρίσκο που καμία δημοκρατία δεν μπορεί να το αντέξει.

elenixenoul1@gmail.com

Εξαγριωμένοι πιγκουίνοι, σε ένα από τα νησιά Φώκλαντ, επικειρούν να αιχμαλωτίσουν (ποιος ξέρει με τι σκοπό) ένα συμπαθέστατο όρνεο που πέρασε να πει μια καλημέρα.

Το φάντασμα του Ντουμπάι και οι επιλογές Τραμπ

Του **ΝΟΤΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

«Η οικονομική καταστροφή είναι τεράστια. Καμία σχέση με το 2008 και πολύ χειρότερη από τις μέρες της πανδημίας. Μέσα σε λίγα 24ωρα από την πρώτη επίθεση του Ιράν στο Ντουμπάι, υπήρξε πρωτοφανές τσουνάμι εξόδου από το εμιράτο. Δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι που είχαν μετοικήσει με τις οικογένειές τους εδώ, φεύγουν άρον άρον γιατί δεν αισθάνονται πλέον ασφαλείς. Στο υπερκατάστημα που διευθύνω, ελάχιστα είναι οι πελάτες που μπήκαν τον τελευταίο μήνα. Η εικόνα του επίγειου παραδείσου που υπήρχε για το Ντουμπάι γκρεμίστηκε μέσα σε λίγες ώρες. Χωρίς να ξέρει κανείς πόσος καιρός πρέπει να περάσει για να επιστρέψει και πάλι η εμπιστοσύνη. Ένας πύραυλος την ημέρα αρκεί για να κρατάει ζωντανό τον φόβο».

Με αυτά τα λόγια μού περιέγραψε την κατάσταση που έχει διαμορφωθεί στο εμιράτο της χλιδής Ελλάδας φίλος που ζει εκεί τα τελευταία 30 χρόνια και «τρέχει» μια σημαντική εμπορική επιχείρηση σε συνεργασία με το κράτος. Εκεί που ήταν μόνο αμμόλοφοι και έρημος, οι επιχειρηματίες του Ντουμπάι κατασκεύασαν τις τελευταίες δεκαετίες ένα υπερπολυτελές θέρετρο πλουσιών. Με ξενοδοχεία «6 αστέρων», ουρανοξύστες 800 μέτρων, με τεχνητά νησιά στο σχήμα ενός ξαπλωμένου φοίνικα, με υπερπολυτελείς βίλες, με θαλάσσια πάρκα. Μέσα σε λίγες μέρες το Ντουμπάι έγινε μια πόλη-φάντασμα. Αδειοί δρόμοι

και παραλίες, κλειστές επαύλεις, έρημες υπεραγορές και μηδενικά κατανάλωση στη χώρα που χτίστηκε για υπερκατανάλωση. Με τους ξένους όπου φύγει φύγει και τους ντόπιους στα καταφύγια.

Το Ντουμπάι δεν ζει από το πετρέλαιο. Μόνο το 5% των εσόδων του προέρχεται από πετρελαιοπηγές. Ζει από τον τουρισμό, από την προσέλκυση ξένων επενδυτών, από τα υπερπολυτελή ακίνητα που πουλάει σε ξένους και

Με μπουκαλάκια μεταλλικό νερό δεν μπορούν να ζήσουν τέσσερα εκατομμύρια άνθρωποι. Αν πάντουν να λειτουργούν οι αφαλατώσεις, θα υπάρξει τεράστιο ανθρωπιστικό ζήτημα.

από την προσέλκυση κεφαλαίων λόγω της χαμηλής φορολογίας που προσφέρει σε εκατοντάδες χιλιάδες πολυεκατομμυριούχους –κυρίως Βρετανούς, Ρώσους, Ινδούς και Κινέζους– που ζουν στο εμιράτο. Αλλά και από τους περίπου 2,5 εκατ. ξένους επιχειρηματίες και ελεύθερους επαγγελματίες που εργάζονται εκεί με πολύ υψηλό εισόδημα. Όλοι αυτοί τις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες αισθάνονται να βρίσκονται στον αέρα κι αναζητούν μια διέξοδο για την επόμενη μέρα.

«Ακούμε συχνά εκρήξεις στον ουρανό από τα αντιαεροπορικά συστήματα που ανακαιτίζουν πυραύλους και drones. Κάποιοι πύραυλοι, όμως, διαφεύγουν από την αεράμυνα και σπέρνουν την καταστροφή και τον θάνατο. Ο εφιάλτης μας είναι η πιθανότητα να χτυπηθούν τα εργοστάσια αφαλάτωσης της χώρας, αφού το πιο σπάνιο αγαθό είναι το πόσιμο νερό. Με μπουκαλάκια μεταλλικό νερό δεν μπορούν να ζήσουν τέσσερα εκατομμύρια άνθρωποι. Αν πάντουν να λειτουργούν οι αφαλατώσεις, θα υπάρξει τεράστιο ανθρωπιστικό ζήτημα. Ζούμε έναν ακρείαστο πόλεμο που αν συνεχιστεί θα διαλύσει όλη τη Μέση Ανατολή».

Και δεν είναι μόνο το Ντουμπάι που αποτελεί παράπλευρη απώλεια του πολέμου. Όλα τα κράτη της περιοχής που φιλοξενούν αμερικανικές βάσεις και στρατεύματα ή παρέχουν διευκολύνσεις στις ΗΠΑ (Κατάρ, Μπακρέιν, Κουβέιτ, Εμιράτα, Σαουδική Αραβία και Ομάν) γίνονται, καθημερινά σχεδόν, στόχοι των αντιποίνων του Ιράν, με σημαντικές καταστροφές. Η χειρότερη ήταν στο ενεργειακό συγκρότημα Ρας Λαφάν του Κατάρ, στο μεγαλύτερο κοιτάσμα παραγωγής φυσικού αερίου στον κόσμο. Κατέστρεψε εγκαταστάσεις που παράγουν το 17% του αερίου της χώρας και θα χρειαστούν έως και πέντε χρόνια για να επισκευαστούν, με κόστος δισεκατομμυρίων δολαρίων

Οι επιλογές που έχει μπροστά του ο Αμερικανός πρόεδρος

έπεται από ένα μήνα βομβαρδισμών είναι όλες κακές. Σενάριο πρώτο, να αποφασίσει παύση εκθροισμών σε 2-3 εβδομάδες και έναρξη διαπραγματεύσεων για την επόμενη μέρα. Με ένα, όμως, πιο ισχυρό πλέον θεοκρατικό καθεστώς, το οποίο όχι μόνο άντεξε το «σφυροκόπημα», αλλά κρατάει κλειστά τα Στενά του Ορμούζ και συνεχίζει να διαθέτει αποθηκευμένα πυρηνικά καύσιμα στην καρδιά κάποιου βουνού. Σενάριο δεύτερο, ο πρόεδρος Τραμπ να προχωρήσει σε μια περιορισμένης κλίμακας χερσαία επέμβαση –στα Στενά του Ορμούζ, στο νησί Χαργκ ή στα πυρηνικά καύσιμα του Ισφαχάν– με στόχο να επιτύχει μια όσο το δυνατόν πιο γρήγορη νίκη σε τοπικό επίπεδο που να μπορεί να την «πουλήσει» στο εσωτερικό της χώρας για να αποσύρει στη συνέχεια τα αμερικανικά στρατεύματα.

Η πρώτη επιλογή είναι πολιτικά βαριά για τον κ. Τραμπ, αλλά οικονομικά καλύτερη για τις ΗΠΑ και τον κόσμο. Η δεύτερη επιλογή βοηθάει μεσοπρόθεσμα την εικόνα του Αμερικανού προέδρου, έχει όμως μεγαλύτερα ρίσκα. Μπορεί να προκαλέσει μεγάλο αριθμό νεκρών Αμερικανών πεζοναυτών και αν τα πράγματα δεν πάνε καλά να υποχρεώσει την παραμονή των στρατευμάτων στον Κόλπο για μήνες. Κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε ανεξέλεγκτη αύξηση των τιμών στο πετρέλαιο –κακά μαντάτα για τις ενδιάμεσες εκλογές του Νοεμβρίου στις ΗΠΑ.

Η διακοσμητική μας υπόσταση

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΑ**

Όσα είνε ο υπουργός Ενέργειας Μιχάλης Δαμιανός πριν από την έκτακτη τηλεδιάσκεψη των «27», για τον ενεργειακό εφοδιασμό της Ε.Ε. και το ρόλι των τιμών, τα επανέλαβε με κάπως διαφορετικά λόγια, μετά την ολοκλήρωση της συζήτησης των υπουργών Ενέργειας της Ε.Ε. Αυτό βέβαια θα μπορούσε να εκληφθεί ως μια ένδειξη σταθερότητας. Όμως, την ίδια ώρα, αντανακλά και το πολιτικό αποτύπωμα της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου Ε.Ε., η οποία κινείται στη λογική του παπαγαλισμού ρηκών γραπτών τοποθετήσεων, που προφανώς δεν εμπλουτίζονται άμεσα, στη βάση των όσων κατατίθενται από τους υπόλοιπους 26 εταίρους μας.

Αυτό όμως που ήταν περισσότερο εκνευριστικό στην έκτακτη τηλεδιάσκεψη των υπουργών Ενέργειας της Ε.Ε., ήταν το σπινάρισμα της Λευκωσίας, η οποία επεδίωξε να περάσει το μήνυμα, ότι η πρωτοβουλία σύγκλησης έκτακτης συνεδρίας των «27», ανήκε δήθεν στην

Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε. Δηλαδή, σύμφωνα με το αφήγημα της Λευκωσίας, η Κυπριακή Προεδρία που προφανώς είναι 100 χρόνια μπροστά σε σχέση με τις Βρυξέλλες, το Βερολίνο και το Παρίσι, έκρινε ως απαραίτητη την τηλεδιάσκεψη των «27» για άμεσο συντονισμό και ο Μιχάλης Δαμιανός συγκάλεσε την έκτακτη αυτή συζήτηση, για να καθοδηγήσει όλο το ευρωπαϊκό οικοδόμημα, πώς να διαχειριστεί τις ενεργειακές επιπτώσεις του πολέμου στο Ιράν.

Η διάφευση του αστείου σε κάθε περίπτωση αφηγηματος της Κυπριακής Προεδρίας, δεν απαιτεί ιδιαίτερη προσπάθεια. Αρκεί η τοποθέτηση του αρμόδιου επιτρόπου Νταν Γιόρκενσεν, ο οποίος ξεκινώντας τη συνέντευξη Τύπου, αισθάνθηκε την ανάγκη να ευχαριστήσει τη Λευκωσία και τον κ. Δαμιανό, γιατί «συμφώνησαν να συγκαλέσουν (agreeing to convene) αυτή την έκτακτη συνεδρία».

Η Κυπριακή Προεδρία συμφώνησε λοιπόν. Άρα, η πρωτοβουλία ανήκε αλ-

λού. Και η πραγματικότητα είναι ότι την πρωτοβουλία την είχαν η Κομισιόν και ο επίτροπος Γιόρκενσεν, ο οποίος πριν από την έκτακτη τηλεδιάσκεψη, είχε αποστείλει επιστολή σε όλα τα κράτη-μέλη, περιλαμβανομένων και της Κύπρου, κτυπώντας καμπανάκι για το ενδεχόμενο παρατεταμένων διακοπής του ενεργειακού εφοδιασμού της Ε.Ε.

Σε κάθε περίπτωση, ο κ. Γιόρκενσεν ζήτησε από όλους τους εταίρους, περιλαμβανομένων και της Κύπρου, να περιορίσουν τη χρήση της ενέργειας. Παρέπεμψε και στον Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας, ο οποίος επανέφερε στο τραπέζι 10 ιδέες για διαχείριση της κατάστασης, στις οποίες περιλαμβάνεται η μείωση του ορίου ταχύτητας στους αυτοκινητόδρομους, οι απαγορεύσεις χρήσης αυτοκινήτων της Κυριακής σε μεγάλα αστικά κέντρα, η τηλεργασία τρεις φορές την εβδομάδα και οι φθνότερες δημόσιες συγκοινωνίες, οι οποίες βεβαίως στην περίπτωση της Κύπρου είναι σχεδόν ανύπαρκτες.

Μετά την ολοκλήρωση της τηλεδιά-

σκεψης, ο επίτροπος Γιόρκενσεν τόνισε ότι ακόμη κι αν ο πόλεμος στο Ιράν τελειώσει άμεσα, «δεν θα επανέλθουμε στην κανονικότητα στο προβλεπτό μέλλον», δίνοντας τον τόνο της σοβαρότητας της κατάστασης που επικρατεί.

Και ο δικός μας υπουργός, που προηδρευε θεσμικά της έκτακτης τηλεδιάσκεψης, αφού επανέλαβε όσα είχε πει και πριν, φρόντισε να κάνει και διαφήμιση της Κυπριακής Προεδρίας! Είπε ότι «οι συζητήσεις μας σήμερα (σ.σ. την περασμένη Τρίτη) είναι ευθυγραμμισμένες με το ευρύτερο όραμα της Κυπριακής Προεδρίας. Οικοδομώντας μια Ευρώπη που είναι ανταγωνιστική, ανθεκτική και στρατηγικά ανεξάρτητη στο υφιστάμενο προκλητικό γεωπολιτικό περιβάλλον».

Η Κυπριακή Προεδρία και ο Μιχάλης Δαμιανός έκριναν λοιπόν ότι η παρούσα χρονική συγκυρία προσφέρεται για να διαφημιστούμε. Ενώ ο επίτροπος Γιόρκενσεν προειδοποιούσε ότι είναι «αυταπάτη» να θεωρούμε ότι θα επανέλθουμε σύντομα στην κανονικότητα, ο καγκελάριος της Γερμανίας Φρίντριχ Μερτς

εξέφραζε φόβους από το Βερολίνο ότι η ευρωπαϊκή οικονομία κινδυνεύει με ένα βάρος ανάλογο «αυτού που είχαμε βιώσει στη διάρκεια της πανδημίας Covid», ο ΥΠΑΜ της Ιταλίας Guido Crosetto έλεγε στη La Repubblica ότι έχει χάσει τον ύπνο του και η επικεφαλής της ΕΚΤ Κριστίν Λαγκάρντ μιλούσε στον Economist για μακροπρόθεσμες επιπτώσεις «πέραν από τη φαντασία μας», περιλαμβανομένων πιθανών και της αύξησης των επιτοκίων.

Δεν είναι προφανώς τυχαίο ότι στη μισή ώρα που διήρκεσε η συνέντευξη Τύπου, κανένας δημοσιογράφος δεν απηύθυνε ερώτηση στον Μιχάλη Δαμιανό, που προηδρευε της τηλεδιάσκεψης των υπουργών Ενέργειας της Ε.Ε., ενώ όλες οι ερωτήσεις κατευθύνθηκαν στον επίτροπο Γιόρκενσεν. Ενδεχομένως οι ξένοι συνάδελφοι να θεώρησαν ότι ο υπουργός μας είχε διακοσμητικό ρόλο και ότι ενώ ο κόσμος καίγεται, η Κυπριακή Προεδρία επιλέγει να χτενίζεται.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Οι βουλευτές και οι πελάτες

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Σοκαριζόμαστε από τους διαλόγους της δικογραφίας του ΟΠΕΚΕΠΕ, γιατί αποπνέουν «νταραβέρι» και ατελείωτο κυνισμό. Στην πραγματικότητα, όμως, αποτυπώνουν την απελπισμένη προσπάθεια βουλευτών και κοιμματικών παρατρεχάμενων να κρατήσουν ζωντανή την περιώνυμη πελατειακή σχέση με τους ψηφοφόρους τους. Κάποτε ο βουλευτής, και ειδικά ο βουλευτής της επαρχίας, είχε «πράγμα» να πουλήσει στον πελάτη. Μπορούσε να τον διορίσει στο Δημόσιο, ακόμη και στην αστυνομία και στην Πυροσβεστική. Μπορούσε ακόμη να του ξεμπλέξει κάποια υπόθεση με την εφορία ή να τον βοηθήσει να βγάλει σύνταξη, ενίοτε χωρίς να τη δικαιούται. Τηλεφωνούσε στην πάλαι ποτέ κρατική Εθνική Τράπεζα και του έβγαζε ένα δάνειο ή στον κρατικό ΟΤΕ για να του εξασφαλίσει μία γραμμή σταθερής τηλεφωνίας χωρίς να περιμένει χρόνια. Μερικά από τα παραπάνω γίνονταν και απευθείας με «λάδωμα», αλλά η μεσολάβηση του βουλευτή ήταν η πρώτη προτίμηση.

Με αυτά και με τα άλλα χρεοκοπήσαμε και οι πελάτες-ψηφοφόροι ένιωσαν προδομένοι όταν ήλθαν τα μνημόνια. Το ΑΣΕΠ είχε θεραπεύσει, εν τω μεταξύ, την κατάσταση των αδικαιολόγητων διορισμών. Η ΑΑΔΕ στένεψε πολύ τα περιθώρια «μεσολάβησης», ο ΟΤΕ, η Εθνική, η Ολυμπιακή δεν είναι πια κρατικοί οργανισμοί.

Τι έχει μείνει σήμερα από πλευράς ρουσφετιών για ένα βουλευτή; Τα ρουσφέτια στον στρατό, να «πάει το παιδί» κάπου καλά. Η παρέμβαση για επιδοτήσεις και ό,τι άλλο έχει να κάνει με τον ευρύτερο δημόσιο τομέα που εμπλέκεται με τον νέο μεγάλο γκρίζο, αδιαφανή τομέα της «παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών». Μπορεί, ακόμη, ένας

βουλευτής να υποσχεθεί να φροντίσει έναν άρρωστο στο δημόσιο σύστημα υγείας, αν κι εκεί τα περιθώρια στενεύουν και οι γιατροί που δίνουν τη ζωή τους κάθε μέρα σε αντίζοες συνθήκες κυριολεκτικά σχαινόνται τα σχετικά τηλεφωνήματα. Εως πρόσφατα μπορούσε να βοηθήσει να μπει σε μία θέση στον ευρύτερο δημόσιο τομέα κάποιος που δεν είχε κανένα προσόν, ένας σταθμάρχης στον ΟΣΕ π.χ. Τα ρουσφέτια ενίοτε «σκοτώνουν», βλέπετε, ή διαλύουν το κράτος και εξηγούν μεγάλες εθνικές αποτυχίες.

Ο βουλευτής επαρχίας δεν έχει τη δύναμη της τηλεδρασης και θεωρεί τον εαυτό του εγκλωβισμένο στην πελατειακή σχέση του με τους ψηφοφόρους. Οι ψηφοφόροι πάλι νιώθουν όλο και περισσότερο ότι το μενού των ρουσφετιών και εξυπηρετήσεων δεν μειωθεί, οπότε λογικά επιλέγουν αντισυστημικούς πολιτικούς και εγκαταλείπουν τα παραδοσιακά κόμματα εξουσίας.

Η ευθύνη όσων κυβερνούν σήμερα είναι μεγάλη, γιατί δεν ξεριζώσαν αυτή την κουλτούρα και δεν κατάφεραν να ανανεώσουν το πολιτικό-κοιμματικό προσωπικό. Και, επίσης, παραδόθηκαν στους διαχρονικούς «Φραπέδες» και πρόδωσαν στην πράξη το δυναμικό εκείνο κομμάτι αγροτών που ήθελε να απεγκλωβιστεί από αυτούς. Για να αλλάξει, όμως, η χώρα θα πρέπει να φτάσουμε στο σημείο ο βουλευτής να πρέπει να κάνει... άλλη δουλειά και οι υπουργοί, όπως οι νεοδιορισθέντες, να μην εξαρτώνται από τον σταυρό προτίμησης. Αλλά και να μπουν κανόνες διαφάνειας που θα αφορούν όλους, διότι όσο υπάρχει «μεγάλο νταραβέρι» θα ακούμε εκείνο το δηλητηριώδες, αλλά και δικαιολογημένο, «καλά, ρε φίλε, δεν βλέπεις τι γίνεται, τα εκατό χιλιάδικα που πήρα για πρόβατα που δεν είχα σε μάραναν;».

Μπλόφα του πόκερ

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Δεν είναι πρωτάκουστα τα όσα απειλητικά εκστομίζει κάθε μέρα ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ εναντίον του Ιράν, που δεν εννοεί να καταρρεύσει έπειτα από πέντε εβδομάδες ανηλέων βομβαρδισμών των ΗΠΑ και του Ισραήλ. Η αλόγιστη προβολή ισχύος είναι ενδεικτική απώλειας ελέγχου, λένε οι θεωρητικοί. Αλλά ο κ. Τραμπ είναι άνθρωπος της δράσεως και όχι διανοούμενος.

Κατά συνέπειαν, η αντίληψή του περί διπλωματίας είναι απλή, όπως των περιέγραψε ο συγγραφέας Τζιμ Μπούτσερ, αναφερόμενος εν γένει στην αμερικανική εξωτερική πολιτική: «Κρατάς στο ένα χέρι το περιστρόφο και στο άλλο ένα σάντουιτς, και ρωτάς τον αντίπαλο τι από τα δύο προτιμά».

Οι απειλές δεν απευθύνονται μόνο προς τους κρατούντες στο Ιράν. Στρέφονται και εναντίον των Ευρωπαίων συμμάχων της Ουάσιγκτον, που έχουν μεταβληθεί σε άκατο προπονήσεως πυγμάχων, όπου ο κ. Τραμπ και στενότεροι συνεργάτες του –οι υπουργοί Αιυήνς και Εξωτερικών– διοχετεύουν τη μανία τους, προβάλλοντας το ενδεχόμενο αποχωρήσεως των ΗΠΑ από το ΝΑΤΟ.

Πέρα από το γεγονός ότι ο πρόεδρος Τραμπ δεν είναι δυνατόν να αποφασίσει με διάταγμα την απόσυρση των ΗΠΑ από το ΝΑΤΟ, το ουσιώδες είναι ότι ακόμη και εάν αυτό συνέβαινε, θα επρόκειτο για αυτοχειριασμό από την ηγετική θέση που κατέχει αυτή η μεγάλη χώρα στο σύστημα της Δύσεως.

Ο λόγος είναι απλός. Το 2025 ο αριθμός των αμερικανικών στρατιωτικών βάσεων στην Ευρώπη, από τη Γροιλανδία έως τα σύνορα της Τουρκίας με τη Ρωσία, ξεπερ-

νούσε τις 40 και το αμερικανικό στρατιωτικό προσωπικό στην Ευρώπη κυμαινόταν μεταξύ 75.000 και 105.000. Αυτά δίκως να υπολογίσει κανείς τις αμερικανικές διευκολύνσεις.

Βεβαίως, η στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ μπορεί να εξασφαλίζει την ασφάλεια της Ευρώπης έναντι της Ρωσίας, αλλά δίκως την παρουσία αυτή θα ήταν ανέφικτη η προβολή της αμερικανικής ισχύος στη Μέση Ανατολή – όπως συμβαίνει καταχρηστικώς στις μέρες μας. Κατά συνέπειαν, τα περί αποσύρσεως από το ΝΑΤΟ δεν είναι παρά μπλόφα σε ένα φοιτητικό καρέ του πόκερ.

Οι Ευρωπαίοι ηγέτες έχουν επιγίνουν αυτών των δεδομένων. Και ασφαλώς θα αυξήσουν τις αμυντικές δαπάνες τους, επενδύοντας στη στρατιωτική βιομηχανία τους και όχι αγοράζοντας αμερικανικά οπλικά συστήματα. Μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις όπως η Γαλλία, η Βρετανία, η Γερμανία, η Ισπανία και η Ιταλία δεν είναι πρόθυμες να καταστούν θεραπευινίδες της Αμερικής του Ντόναλντ Τραμπ. Δεν είναι νιώφερτες στον πλανήτη μας, «για να μην έχουν παρελθόν να μη θυμούνται».

Το 1845 ο δημοσιογράφος Τζον Ο' Σάλιβαν εισήγαγε την έννοια του «προφανούς πεπρωμένου», με άλλα λόγια της «θείας αποστολής» των ΗΠΑ να επεκτείνουν την επικράτειά τους και τη δημοκρατία σε όλη τη Βόρεια Αμερική. Την ίδια χρονιά, οι Δημοκρατικοί προσάρτησαν το Τέξας ως «πολιτεία σκλάβων». Σήμερα ο πρόεδρος Τραμπ, ακολουθώντας το «προφανές πεπρωμένο» των ΗΠΑ, διεξάγει με το Ισραήλ πόλεμο εσχατολογικό εναντίον του Ιράν. Ουδέν καινόν υπό τον ήλιον. Αλλά η πασιέντζα δεν του βγαίνει.

«Η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει. Και γι' αυτό δεν πρόκειται ποτέ ν' αναστηθεί.» Ευφυστή λόγηση γνωστό. Ήταν από τα αγαπημένα του Μάνου Χατζιδάκι. Το θυμήθηκα αυτές τις μέρες με αφορμή την υπόθεση του ΟΠΕΚΕΠΕ. Για να είμαι ειλικρινής, την υπαρέξω την αγνοούσα, όπως φαντάζομαι και πολλοί από εσάς που δεν εκτρέφουν αιγοπρόβατα στην ταρατσα της πολυκατοικίας τους. Δυστυχώς, αναγκάστηκε να τη μάθει και να την τοποθετήσει κάπου στη συλλογή των αρκτικόλεξων που καταλαμβάνουν χώρο στη φαιά ουσία. Αν έχω καταλάβει καλά, επρόκειτο για οργανισμό ο οποίος διαχειριζόταν τα ευρωπαϊκά χρήματα που προοριζόνταν για την ενίσχυση της κτηνοτροφίας στην Ελλάδα. Τόσο απλά. Η μάλλον μακάρι να ήταν τόσο απλά τα πράγματα. Διότι στο σημείο αυτό παρενέβη κάποια Ευρωπαϊά εισαγγελίας, η οποία διεπίστωσε ότι η μεταφορά των χρημάτων δεν ακολουθούσε την προβλεπόμενη από την νομοθεσία οδό και στις παρακάμφεις δεν εμπλέκονταν μόνον οι αγνοί ή λιγότερο αγνοί κτηνοτρόφοι, ούτε τα πονηρά αιγοπρόβατα, αλλά και επίλεκτα μέλη της πολιτικής ελίτ, βουλευτές, υπουργοί και λοιποί παρατρεχάμενοι. Δεν γνωρίζω λεπτομέρειες και δεν νομίζω ότι θα έχω την υπομονή να τις παρακολουθήσω όσο η έρευνα προχωράει και αποκαλύπτει στοιχεία

Η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

που άλλους ενοχοποιούν και άλλους απενοχοποιούν. Οπότε προσπαθώ να το φιλοσοφώσω.

Η Ελλάδα μπήκε στην τότε ΕΟΚ το 1981. Η αλήθεια είναι ότι η ένταξη της δεν ήταν εύκολη. Το 1981 στην Ελλάδα κυριαρχούσε ακόμη η νοοτροπία του μετεμφυλιακού κράτους, με μια τερατώδη γραφειοκρατία σοβιετικού τύπου και ένα πολιτικό ιερατείο που κρατούσε δέσμια την κοινωνία. Μια κοινωνία που την αποτελούσαν πολυπληθή μικρομεσαία στρώματα, πολυάριθμοι αγροτικοί πληθυσμός και απασχολούμενοι στον υπερτρεφικό δημόσιο τομέα που συνεργαζόταν με το πολιτικό ιερατείο, για να ελέγχει όλους τους υπόλοιπους. Με το αζημίωτο εννοείται, αφού ο έλεγχος ταυτιζόταν με την προστασία. Περιγράφω σχηματικά τη σοσιαλιστική Ελλάδα της δεκαετίας του '80, η οποία αντιμετώπιζε την Ευρώπη ως ξένο σώμα και εξαντλούσε την ευφυΐα της για να αξιοποιήσει όσο περισσότερο μπορούσε την Ευρώπη που την αντιμετώπιζε όχι ως ευκαιρία ανάπτυξης αλλά ως ευεργετία. Οι αγρότες μας προτιμούσαν να πετούν τα ροδάκινα στις χωματερές για να εισπράττουν επιδοτήσεις παρά να κοπιάσουν για να φτιάξουν ποικιλίες με ελληνική υπογραφή. Η Ευρώπη υπήρχε για να μας δανείζει. Μας δάνειζε γνώσεις που βαυκαλιζόμασταν ότι τις είχε πάρει από εμάς, μας δάνειζε χρήματα που πι-

στεύαμε ότι μας τα χρωστούσε.

Τα χρόνια πέρασαν, οι σοσιαλιστές έχασαν την κυβέρνηση, αλλά δεν έχασαν την Ελλάδα, η οποία συνεχίσια να δανείζεται, κυρίως για να τροφοδοτεί το κράτος με νέο αίμα, πελάτες του ιερατείου της δημοκρατίας. Τα δισεκατομμύρια περνούσαν, όμως δεν άφηναν ίχνη πίσω τους. Χτίσαμε μεζονέτες, αλλά δεν φτιάξαμε ένα πανεπιστήμιο, ούτε ένα νοσοκομείο της προκοπής. Ωσπου ήρθε η ώρα της πτώχευσης. Η Ελλάδα δεν μπορούσε να δανειστεί πια παρά μόνο με σκληρούς όρους που θα επέτρεπαν την επιβίωσή της. Αν η χώρα διέθετε σοβαρές πολιτικές και πνευματικές ελίτ, η ήττα θα ήταν μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για ασκήσεις αυτοσυνειδησίας. Εγινε όμως το αντίθετο. Απομακρύνθηκε ακόμη περισσότερο από την υπόλοιπη Ευρώπη, θεώρησε την πτώχευση ως πράξη εκδίκησης και κόντεψε να χάσει ό,τι είχε κερδίσει μετά δύο αιώνες Ιστορίας, τη θέση της στη μεγάλη ομάδα των δημοκρατικών κρατών. Το πείραμα, ως γνωστόν, απέτυχε. Η ήττα των ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ και η νίκη της Ν.Δ. του Κυριάκου Μητσοτάκη, αν μη τι άλλο, έδειχναν πως η ελληνική κοινωνία είχε συνειδητοποιήσει ότι αν ήθελε να συνεχίσει να ζει, έπρεπε να αλλάξει.

Η υπόθεση του ΟΠΕΚΕΠΕ, αν και δεν είναι χθεσινή, αφορά τη Ν.Δ., μια παράταξη η οποία κέρδισε την εμπιστοσύνη της ελληνι-

κής κοινωνίας δημιουργώντας την προσδοκία μιας Ελλάδας η οποία, αν μη τι άλλο, θα έχει συνείδηση των αδυναμιών της και θα θέλει να τις θεραπεύσει. Η διάψευση έχει εκτός από πολιτικό και ηθικό βάρος. Εννοώ ότι ακόμη και αν η κοινωνία δεν ήταν ειλικρινής στην επιθυμία της για αλλαγή στις σχέσεις της με το κράτος, υποχρέωση των πολιτικών ταγών της ήταν να συγκρουστούν μαζί της και να την κινητοποιήσουν. Ομως αυτοί συνέχισαν να κολακεύουν μια νοοτροπία που αποδείχθηκε καταστροφική. Φόβος; Βαρεμάρα; Κούραση; Γερασμένη νοοτροπία; Ό,τι και να 'ναι, το μπουκέτο των βουλευτών και των υπουργών της Ν.Δ. που εμπλέκονται στο σκάνδαλο του ΟΠΕΚΠΕ, ασχέτως του βαθμού ενοχής τους, παράγει μια ηθική απαξία. Είναι ζωντανά παραδείγματα ότι η χώρα, ό,τι και αν γίνει, δεν πρόκειται ποτέ να αλλάξει. Και αυτό είναι το χειρότερο. Η απογοήτευση από τον εαυτό μας, η απώλεια εμπιστοσύνης στις δυνατότητές μας. Η ζημιά είναι ακόμη μεγαλύτερη αν υπολογίσουμε ότι η σημερινή Ε.Ε. δεν είναι ίδια με αυτήν του 2010 και η ρευστότητα του παγκόσμιου περιβάλλοντος δεν μπορεί να ανεχθεί μια χώρα η οποία κινδυνεύει να αποδείξει ότι η δημοκρατία, δυστυχώς, έχει αδιέξοδο.

Ναι. Η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει. Ποια είναι, όμως, η Ελλάδα που ποτέ δεν πεθαίνει;

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini. gr

Τι έχει αλλάξει στο Ιράν από την αρχή του πολέμου

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

Το καθεστώς στο Ιράν δεν έχει αλλάξει, παρά μόνο σε επίπεδο προσώπων. Πρόκειται άλλωστε για ένα πολύ καλά δομημένο σύστημα, το οποίο υπολογίζεται ότι παρέχει προνόμια σε περίπου 15 εκατομμύρια πολίτες (ένοπλες δυνάμεις, αστυνομία, μέλη των υπηρεσιών ασφαλείας και καταστολής, δημόσιοι υπάλληλοι, ιερατείο, εταιρείες ελεγχόμενες από το κράτος), ενώ ένα σημαντικό ποσοστό των βαθιά θρησκευόμενων κύκλων, παρότι πλήττεται καιρία από την οικονομική κρίση, δεν επιθυμεί αλλαγή μοντέλου αλλά οικονομικής πολιτικής. Από την άλλη, ακόμη συναντούμε ένα 20% των Ιρανών που τοποθετείται απέναντι στο καθεστώς, όμως στερείται ηγεσίας και καθοδηγήσεως, όπως και μέσων (π.χ. όπλα, κεφάλαια), τα οποία βρίσκονται στην κατοχή όσων το σπρώχνουν. Οι καθεστωτικοί έχουν ιεραρχία, δομή, ηγεσία, στοχοθεσία και περισσότερα κίνητρα για να παραμείνουν στα πράγματα. Η πλειονότητα των Ιρανών, πάντως, ένα ποσοστό περίπου 60%, βρίσκεται στο μέσον των δύο αντιπάλων στρατοπέδων και προκρίνει την πολιτική και οικονομική σταθερότητα, ανησυχώντας έντονα από την καθίζηση της οικονομίας και την αδυναμία ανάταξης της σε καθεστώς κυρώσεων.

Ακόμη όμως και όταν συντρέξουν οι προϋποθέσεις, δηλαδή μετά τον τερματισμό των στρατιωτικών επιχειρήσεων, για να ψύξουν και πάλι το ανάστημά τους οι αντικα-

θεστωτικοί, θα αντιμετωπίσουν αντικειμενικά προβλήματα: θα φανούν ότι συνεχίζουν την προσπάθεια ανατροπής από εκεί όπου την άφησαν οι Ισραηλινοί και οι Αμερικανοί, ενώ στο εσωτερικό του Ιράν ο εθνικισμός έχει εκ των πραγμάτων ενισχυθεί και η παραδοσιακή εχθρότητα εναντίον Ουάσιγκτον και Τελ Αβίβ έχει ριζώσει στις συνειδήσεις των περισσότερων Ιρανών. Αν τελικά ο Τραμπ αποφασίσει να πλῆξει μη στρατιωτικούς στόχους, ακόμη και αν δεν προκαλέσει εκατόμβες νεκρών αλλά ζημιές σε υποδομές που θα επιδεινώσουν την καθημερινότητα των Ιρανών, η παραμικρή σύνδεση μαζί του θα είναι καταστροφική, τόσο για τους πολίτες όσο και για τα πιο μετριοπαθή στελέχη.

Από τις 28 Φεβρουαρίου, η τάξη πραγμάτων που κυριάρχησε μετά το 1979, παρά τη στρατιωτική συντριβή της, έχει εμφανώς ενισχύσει τις θέσεις της στο εσωτερικό, καθιερώνεται ως ο μόνος πλειοψηφής και ο εξωτερικό, ενώ μια άλλη «σειρά» αναλαμβάνει τα νηπία, καθότι εξουδετερώθηκαν οι μεταπολεμικοί κληρονόμοι του Χαμενεΐ. Αυτό συνέβη κυρίως για δύο λόγους:

Πρώτον, γιατί προετοιμαζόταν επί χρόνια, έχοντας δημιουργήσει μοντέλα διοίκησης και επεξεργαζόμενη διάφορα σενάρια για να εξασφαλιστεί η επιβίωσή της, ανεξάρτητα από την επιτυχία των πολεμικών επιχειρήσεων εις βάρος της. Στόχος της αποκεντρωμένης

άμυνας που λαμβάνει τη μορφή μισαϊκού είναι να προστατευθούν κάποιες εκ των υποδομών παραγωγής και εκτόξευσης πυραύλων και κυρίως drones, με τις τελευταίες πληροφορίες να κάνουν λόγο ότι ένα σημαντικό ποσοστό αυτών έχει παραμείνει ανέπαφο, ενώ έτερη επιδίωξη είναι να διασπαρύνει τα καθεστωτικά στελέχη σε μικρές ομάδες ώστε να μην εντοπίζονται εύκολα, ωστόσο είναι εγκαθιδρυμένη και μια εναλλακτική δομή άμεσας αντικατάστασης όταν εξουδετερώνονται. Επίσης, έχει υπάρξει άρτια προετοιμασία για τον έλεγχο των Στενών του Ορμούζ, με εγκατάσταση συστημάτων και ανθρώπινου δυναμικού που μπορούν να αδρανοποιηθούν μόνο μέσω χειρσάις επέμβασης και υπό προϋποθέσεις, καθιστώντας εντέλει το εν λόγω πέρασμα το απόλυτο διπλωματικό πυρηνικό όπλο.

Δεύτερον, η Τεχεράνη χρησιμοποιεί το στοχευμένο και αυξανόμενο κόστος των δικών της επιχειρήσεων, που με τη σειρά τους ασκούν πίεση στον Αμερικανό πρόεδρο, στους συμμάχους των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή και σε όσους πλήττονται από τις αναταράξεις στην παγκόσμια οικονομία και αγορά ενέργειας, όπως και παίζει σχετικά ριψοκίνδυνα και με τον χρόνο για να μην υποχρεωθεί σε συνθηκολόγηση. Στόχος των Ιρανών είναι να προκαλέσουν και να βαθύνουν το ρήγμα ανάμεσα στις ΗΠΑ και στο Ισραήλ, και να εξωθήσουν τις πρώ-

τες σε βομβαρδισμούς μη στρατιωτικών στόχων ώστε να τις δαιμονοποιήσουν έτι περαιτέρω. Ο Τραμπ από χαρακτήρα βιάζεται για γρήγορες νίκες, αλλιώς αντιδρά πασομαδικά, αναζητώντας ενόχους. Το μεγαλύτερο πρόβλημά του, όμως, είναι ότι παρά την καταστροφή πολλών στρατιωτικών στόχων δεν επιτυγχάνονται οι πολιτικές στοχεύσεις των επιχειρήσεων, ενώ πλήττεται η εικόνα της υπερδύναμης που μέσω της ισχύος επιβάλλει άνετα την ατζέντα της, εφόσον η Τεχεράνη δείχνει ιδιαίτερα ανθεκτική. Βρίσκεται συνεπώς σε αδιέξοδο, γιατί μια εμφαντική νίκη συνεπάγεται βαθύτερη εμπλοκή, ενώ μια συμφωνία προϋποθέτει αναδίπλωση, αυξάνοντας τον βαθμό δυσκολίας συνεννόησης με το Ισραήλ και αποδοχής της από το αμερικανοεβραϊκό λόμπι. Και από τη στιγμή που το καθεστώς στην Τεχεράνη, έστω και με άλλα πρόσωπα να ηγούνται, δείχνει ισχυρό στο εσωτερικό, δίνει τη δυνατότητα σε εξωτερικούς συμπαίκτες του, που στην αρχή του πολέμου δεν πήραν σαφή θέση υπέρ του, θέλοντας πρώτα να δουν το πολιτικό αποτέλεσμα των επιχειρήσεων, τώρα πιο ευδιάκριτα να το σπρώχνουν και να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες στην τερματισμό του πολέμου, επιβεβαιώνοντας ότι αυτός δεν εξαρτάται πλέον τόσο από την Ουάσιγκτον.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Από τα brookies στους πυραύλους και τούμπαλιν

Του **ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Πόσο δόκιμη μπορεί να είναι μια σύγκριση ανάμεσα στη φρενιτιδα που έχει δημιουργηθεί την τελευταία εβδομάδα ανάμεσα στα λεγόμενα brookies της γνωστής αλυσίδας αρτοποιίας και ζαχαροπλαστικής στην Κύπρο, με τους μεγάλου βεληνικούς πυραύλους, που με ασύλληπτη και λυσσασμένη manía εκτοξεύονται τον τελευταίο μήνα ανάμεσα σε Ισραήλ και Ιράν, επηρεάζοντας, εμμέσως ή απευθείας, όλα σχεδόν τα κράτη της περιοχής, με ανυπολόγιστες επιπτώσεις για την ασφάλεια, τη διεύρυνση της ανθρωπιστικής κρίσης και την παγκόσμια οικονομία;

Εξωφρενικά αδόκιμη, θα απαντούσαμε προφανώς λελογισμένα, αφού μια τέτοια σύγκριση ακούγεται απλώς άτοπη

**Παντού σχεδόν οι πα-
ρανοϊκοί λαϊκιστές,
που δεν βγάζουν νόημα
όταν μιλούν, κερδίζουν
έδαφος και αποκτούν
ακολουθούς...**

και άνω ποταμών. Όσο παράδοξο και αλλοπρόσαλλο ωστόσο κι αν ακουστεί, εκτιμώ πως οι δύο υποθέσεις ίσως να έχουν μία, άζια αναφοράς, κοινή αφητηρία, που δεν είναι άλλη από την εγκεφαλικά σήψη που μας προκαλεί η συλλογική εξάρτησή μας από τα κινητά μας τηλέφωνα και πιο συγκεκριμένα, από την υστερική αλγοριθμική συνθήκη των σόσιαλ.

Από ένα δλαδθ εντελώς απλό και αθώο παράδειγμα της καθημερινότητας, όπως είναι η συλλογική χαζομάρα γύρω από ένα έστω νόστιμο γλυκό, που απλώς επειδή διαδόθηκε στο Tik Tok, φτάσαμε στο σημείο να μετράμε ουρές έξω από τα καταστήματα του γνωστού κυριακού φούρνου, μέχρι τη σοκαριστική απουσία έστω ενός ψήγματος σωφροσύνης που χαρακτηρίζει τη γιγαντιαία πολεμική σύγκρουση που βρίσκεται σε εξέλιξη στην περιοχή μας, υπάρχει ένα σημαντικό κοινό στις δύο εκ διαμέτρου ασύγκριτες υποθέσεις κι αυτό είναι η σταδιακή εξαφάνιση κάθε μορφής ορθολογισμού απ' τη ζωή μας. Μια εξαφάνιση που μόνο άσχετη δεν είναι με τον τρόπο λειτουργίας των σόσιαλ και των αλγορίθμων.

Εθελουφλία δεν είναι να μην παραδεχτούμε ότι με την αλγοριθμική παντοκρατορία σε κάθε πτυχή πλέον της προσω-

πικής αλλά και της επαγγελματικής μας ζωής, η λογική εξαφανίζεται, το νόημα χάνεται και η έκθεσή μας στην αφιλτράριστη, επιδερμική και παρανοϊκή πληροφορία μετατρέπεται σε κανόνα; Από τα πιο μικρά και ασήμαντα στιγμιότυπα της προσωπικής μας ζωής, μέχρι τα πιο μεγάλα και σημαντικά που αφορούν όλη την ανθρωπότητα, τα πάντα σχεδόν αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και αλληλοεπηρεάζονται. Κι αν η υπόθεση brookies είναι απλώς μια συμπαθητική επιπόλεια χαζομάρα που σε μια εβδομάδα θα έχει ξεχαστεί, ο πόλεμος που βρίσκεται σε εξέλιξη έχει όλες τις προοπτικές να μας πάρει δεκατίες πίσω, με τον χειρότερο δυνατό τρόπο.

Καλά, θα μπορούσε να αναρωτηθεί κάποιος, μπορεί πραγματικά ένα τόσο σοβαρό θέμα, όπως η εν εξέλιξη σύγκρουση να συνδέεται τόσο πολύ με το επιστημονικά αποδεδειγμένο – ειρήσθω εν παρόδω – μέσω ερευνών, φαινόμενο της σμίκρυνσης των εγκεφαλικών λειτουργιών μας που προκαλείται από τη πολύωρη και μακρόχρονη πλέον έκθεσή μας στα σόσιαλ; Μα και πώς να μην έχει σχέση, σκέφτομαι, αφού η ανάδειξη στην εξουσία τόσο προβληματικών περιπτώσεων όπως ο Τραμπ, μέσω δημοκρατικών κιόλας διαδικασιών, μάλλον φανερώνει απλώς το πρόβλημα στις πραγματικές του διαστάσεις. Άλλωστε δεν είναι μόνο ο Τραμπ. Παντού σχεδόν οι παρανοϊκοί λαϊκιστές, που δεν βγάζουν νόημα όταν μιλούν, κερδίζουν έδαφος και αποκτούν ακολούθους και δυσκολεύομαι να πιστέψω πως αυτό έχει να κάνει μόνο με την αιτιολογημένη θεσμική κρίση που ζούμε.

Όσα προβλήματα επομένως κι αν αντιμετωπίζουμε οι απλοί πολίτες, όσο κι αν οι συνεχείς προκλήσεις της σύγχρονης ζωής μας αφήνουν δικαιολογημένα δυσανεστήτους, το γεγονός ότι επί καθημερινής βάσεως, εδώ και χρόνια, εισπράττουμε μέσω της μικρής οθόνης του κινητού μας έναν ασήκωτο όγκο άχρηστων και παραπλανητικών πληροφοριών, δεν μπορεί παρά να επιδρά καταλυτικά στην κρίση μας, είτε αυτή έχει να κάνει με το ότι με την πρώτη ευκαιρία τρέχουμε σαν παλαβοί στον φούρνο της γειτονιάς για να δοκιμάσουμε με υστερία το νέο γλυκό που έγινε viral, είτε αυτό αφορά –και ναι δυστυχώς συγκρινεται– τον φρενοβαλβή δημιουργό που εμφανίστηκε στην ίδια οθόνη και ζητάει την ψήφο μας πειθοντάς μας τελικά να του τη δώσουμε.

demetriadesp@sppmedia.com

EPYALAA BADARINH

Συγγενείς Παλαιστινίων κρατουμένων σε ισραηλινές φυλακές, κατά τη διάρκεια συγκέντρωσης διαμαρτυρίας στην πόλη Ναμπλούς της Δυτικής Όχθης, ενάντια σε νομοσχέδιο που εγκρίθηκε από το ισραηλινό κοινοβούλιο, για τη θανατική ποινή σε Παλαιστίνιους που καταδικάζονται για θανατηφόρες τρομοκρατικές επιθέσεις.

Κνεσέτ: η σκυτάλη στην κατηφόρα!

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Στην κορυφή, η Ισπανία, η Νορβηγία, η Ιρλανδία, ασφαλώς και ο ΟΗΕ. Η Κνεσέτ ψήφισε νόμο που προνοεί τη θανατική καταδίκη για Παλαιστίνιους που κριθούν ένοχοι στη Δυτική Όχθη για δολοφονία Ισραηλινών. 31/3. Ο Ισπανός πρωθυπουργός Πέδρο Σάντσεθ μίλησε εκ μέρους κάθε πολίτη του κόσμου που παραμένει προσπλωμένος στην κοινή λογική: «Η ισπανική κυβέρνηση καταδικάζει τη θανατική ποινή κατά των Παλαιστινίων που ενέκρινε το ισραηλινό κοινοβούλιο. Η νομοθεσία αυτή είναι ένα ασύμμετρο μέτρο που δεν θα εφαρμόζεται σε Ισραηλινούς που διαπράττουν τα ίδια εγκλήματα. Ίδιο εγκλημα, διαφορετική τιμωρία. Και αυτό, δεν είναι δικαιοσύνη. Είναι ένα ακόμη βήμα προς το απαρκάιντ. Ο κόσμος δεν μπορεί να παραμείνει σιωπηλός».

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θεωρεί ότι ο νέος νόμος αποτελεί «σοβαρή οπισθοδρόμηση». Ο ύπατος αρμοστής του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Φλόκερ Τουρκ: «Η εφαρμογή του θα συνιστούσε εγκλημα πολέμου». Ο γ.γ. του Συμβουλίου της Ευρώπης, Αλέν Μπερσέ: «Η θανατική ποινή είναι ένας νομικός αναχρονισμός ασύμβατος με τα σύγχρονα πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων».

Η Frankfurter Rundschau γράφει: «ο νόμος αυτός είναι ένα χαστούκι στο πρόσωπο όλων όσων αγωνίζονται για ένα δημοκρατικό, ισότιμο Ισραήλ. Δεν εί-

ναν όλες οι τρομοκρατικές ενέργειες ίσες. Αυτό είναι το κεντρικό μήνυμα του νόμου. Με άλλα λόγια: δεν είναι όλες οι ανθρωπίνες ζωές ίσες. Αντί να αναλάβει δράση κατά της αυξανόμενης τρομοκρατίας των εποίκων στη Δυτική Όχθη, ο συνασπισμός των Νετανιάχου εργάζεται για να κατοχυρώσει στον νόμο μια κραυγαλέα αδικία». Νέα συζήτηση στην Ε.Ε. με επίκεντρο το Άρθρο 2 της Συμφωνίας Σύνδεσης Ε.Ε.-Ισραήλ, που ισχύει από το 1995, ορίζει ότι «οι σχέσεις μεταξύ των δύο πλευρών, θα βασίζονται στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών». Η Ε.Ε. άργησε, τουλάχιστον, δύο χρόνια. Γι' αυτό ο έπαινος στην «Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών», η οποία έχει ήδη συγκεντρώσει πάνω από 500.000 υπογραφές με αίτημα την αναστολή της συμφωνίας Ε.Ε.-Ισραήλ: «Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το κράτος του Ισραήλ είναι υπεύθυνο για ένα πρωτοφανές επίπεδο δολοφονιών και τραυματισμών αμάχων, επιχειρήσεις μαζικής εκτόπισης πληθυσμού και συστηματική καταστροφή νοσοκομείων και ιατρικών εγκαταστάσεων στη Γάζα» (www.naftemporiki.gr/kosmos 1/4).

Ο Εγιάλ Ζαμίρ, αρχηγός του επιτελείου των ισραηλινών ενόπλων δυνάμεων, προειδοποιεί ότι «οι ισραηλινές δυνάμεις αντιμετωπίζουν κρίση σε ανθρώπινο δυναμικό και επιχειρησιακή υπερφόρτωση» (Haaretz 27/3).

Ο Εγιάλ Ζαμίρ δεν είναι «υπάλληλος» του Νετανιάχου, προφανώς ως ο στρατιώτης της επίθεσης έχει την κεντρική ευθύνη, όμως δεν εισακούστηκε

εντός («υπερφόρτωση»), μιλά εκτός (για να «ακούσει» ο Νετανιάχου). Ο ίδιος στρατηγός είχε εκφράσει (δημοσίως) επιφυλάξεις και για την επίθεση των δυνάμεών του στην πόλη της Γάζας, 21/8/25, πάρα ταύτα, υπάκουσε στην εντολή Νετανιάχου και διέταξε την επιχείρηση.

Στην άλλη όχθη, το Αχίος αναφέρει στις 24/3 ότι ο αντιπρόεδρος των ΗΠΑ Τζέι Ντι Βαυς, σε τηλεφώνημα στον Νετανιάχου, φέρεται να υποστήριζε ότι αρκετές από τις προβλέψεις του (Β.Ν.) για τον πόλεμο αποδείχθηκαν υπερβολικά αισιόδοξες, ιδίως όσον αφορά τις προοπτικές μιας λαϊκής εξέγερσης για την ανατροπή του καθεστώτος. «Πριν από τον πόλεμο, ο «Μπίμπι» το πούλησε στον Πρόεδρο (Τραμπ) ως κάτι εύκολο, εμφανίζοντας την αλλαγή καθεστώτος ως πολύ πιο πιθανή απ' ό,τι ήταν στην πραγματικότητα». Όταν οι συγκεκριμένοι δύο, Τραμπ-Νετανιάχου, επιχειρούν να την αλλάξουν με πολεμικές επιχειρήσεις, τακτικά συσπειρώνουν τις φυλές του Ιράν γύρω από την τρέχουσα ηγεσία τους – ανεξάρτητα από τις προτιμήσεις τους για τον μελλοντικό τρόπο οργάνωσης της χώρας τους.

Στις 26/3 ο Ν. Τραμπ ανακοίνωσε επίσημα «τον ρόλο του Βαυς στο Ιρανικό». Αξιωματούχο του Λευκού Οίκου λένε ότι «η καλά τεκμηριωμένη αντίθεσή του σε ανοικτές συγκρούσεις στο εξωτερικό, τον καθιστούν πιο ελκυστικό συνομιλητή για τους Ιρανούς από τον Γουίτκοφ και τον Κούσνερ» (27/3). Ενδιαφέρουσες εξελίξεις. Τζέι Ντι Βαυς: «Ο Πρόεδρος θα συνεχίσει για λίγο ακόμα (τον πόλεμο), θα φύγουμε από εκεί σύντομα και οι

τιμές της βενζίνης θα ξαναπέσουν». Το «λίγο ακόμα» εξαρτάται από το πόσο κοντά ή πόσο μακριά πάει ο Τραμπ σε σχέση με την πολύ καλή Συμφωνία του 2015. Το κοντύτερα σε αυτήν, γρηγορότερη η επανάληψη των συνομιλιών.

Στον ιστορικό χρόνο, όλα πήραν την κατιούσα από την ημέρα της δολοφονίας του γενναίου Γ. Ράμπιν: Όσολο τέλος. Συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν τέλος. Συνέργειες Νετανιάχου με τη Χαμάς για να φθαρεί η Παλαιστινιακή Αρχή. Η επίθεση της Χαμάς στις 7/10 στο «πίατο» Νετανιάχου. Αντιμεταρρύθμιση στο εσωτερικό για να ελέγξει τον τρόπο διορισμού των μελών των Ανωτάτων Δικαστηρίου και να αποπέμψει τη σπουδαία γενική εισαγγελέα Γκάλι Μπακαράβ-Μιαρά. Η εξτρεμιστική ακροδεξιά των Νετανιάχου, Γκβίρ, Σμότριν, κρατά το τιμόνι που οδηγεί στην υποταγή των πάντων στις επιλογές του «μεσσία». Όλα στην κατηφόρα; Όχι, βέβαια. Οι δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου του Ισραήλ «ανέτρεψαν απόφαση κατώτερου δικαστηρίου, ώστε να επιτραπεί σε ένα παιδί από την Παλαιστίνη να εισέλθει στο Ισραήλ για θεραπεία καρδίου, παρά την απαγόρευση της κυβέρνησης. Η απόφαση είναι βασισμένη σε ιατρικές γνωματεύσεις, ότι το παιδί δεν μπορεί να νοσηλευτεί αλλού, εκτός από το Ισραήλ. Το παιδί, που έχει αυτή τη στιγμή στη Ραμάλα στη Δ. Όχθη, περιμένει εδώ και έξι μήνες για θεραπεία που θα μπορούσε να του σώσει τη ζωή» (Haaretz, 1-4-26).

www.larkoslarkou.org.cy

Το ποτήρι έχει ξεχειλίσει

Του **ΜΙΧΑΛΗ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

ακόμα και εάν δεν ισχύουν, το ίδιο θα πρέπει να γίνει. Διότι δεν αποτελούν μεμονωμένα περιστατικά. Είναι ο τελευταίος κρίκος μιας αλυσίδας γεγονότων που, δικαίως ή αδικώς, έχουν καταρρακώσει κάθε έννοια θεσμού στην Κύπρο. Από την ιστορία με το Al Jazeera, το βιβλίο «Κράτος Μαφία», τις συνεχείς δυστοκίες και σκιές στα θέματα ενέργειας και το Βασιλικό, το Videogate, τα μαύρα προεκλογικά χρήματα και τον Φορέα, την «γκρίζα» κατάσταση που δημιουργείται στα ΜΜΕ, τα σκάνδαλα στην τοπική αυτοδιοίκηση, σειρά άλλων φαινομένων και σήμερα τη «Σάντυς».

Απότοκο των οποίων είναι ο κάθε Κύπριος πολίτης να αισθάνεται σήμερα «πόνι» θύμα μιας οργανωμένης σχέσης που απομυζά τον ίδιο και τη χώρα ολόκληρη, προκειμένου να εξυπηρετήσει ιδιοτελή συμφέροντα. Γι' αυτό, στο δικό

μου το μυαλό, η τελευταία αυτή υπόθεση δεν έχει να κάνει μόνο με όσους κατηγορούν ή κατηγορούνται. Δεν είναι από τη μια ο κ. Μακάριος Δρουσιώτης, με τον κ. Νίκο Κληρίδη, τον κ. Χρίστο Κληρίδη, πιθανόν τον κ. Κώστα Κληρίδη κοκ και από την άλλη ο κ. Μιχάλης Χριστοδούλου, ο κ. Δημήτρης Παπαδάκης, ο κ. Μορφάκης Σολομωνίδης, ο κ. Νίκος Αναστασιάδης, ο γενικός και βοηθός γενικός εισαγγελέας, ο κ. Πόλιν Πολυβίου, ο πρώην πρόεδρος του Ανωτάτου κ. Νικολάτος, όλο το τραπεζικό σύστημα κοκ. Έχει ξεφύγει το θέμα από προσωπικές κατηγορίες που θα αναμενόταν φυσιολογικά να ερευνηθούν και αν προκύπτει θέμα να δικαστούν. Δεν είναι πλέον ζήτημα συγκεκριμένων φυσικών προσώπων που είτε έχουν πράξει κορυφαία αδικήματα είτε κατασυκοφαντούνται βάνυστα.

Μπροστά μας, πλέον, έχουμε ξεκάθαρα μία από δύο ενδεχόμενες εξαιρετικά οργανωμένες συνωμοσίες. Η μία πιθανότητα είναι η μεγάλη συνωμοσία ενός συστήματος εξουσίας που έχει κατακυριεύσει τη δημόσια ζωή της Κύπρου,

επηρεάζοντας και δρομολογώντας αποφάσεις σε κάθε επίπεδο και θεσμό, που έχει καταστήσει τη χώρα ανδρείκελο και την καταλυστούει, καταδυναστεύοντας τους Κύπριους πολίτες. Η άλλη πιθανότητα είναι να έχουμε ενώπιόν μας ένα αρρωστημένο σύστημα σκευωρίας που μηχανορραφεί και απεργάζεται την πλήρη αποσταθεροποίηση και εξαθλίωση της χώρας, με σκοπό να την καταστρέψει. Δεν μπορεί να μη συμβαίνει ένα από αυτά τα δύο φαινόμενα. Όποιο όμως και αν ισχύει, είμαστε ενώπιον μιας συνωμοσίας, προδοσίας ή σχεδίου υποκίνησης ανταρσίας. Και αυτός είναι ο λόγος που εγώ πιστεύω ότι από αυτή την ιστορία δεν μπορεί να μη βρεθούν αδιοπραγόντες που να μην μπουκ πίσω από τα σίδερα. Ή οι διεφθαρμένοι ή οι συκοφαντές, πρέπει να καταλήξουν στη φυλακή.

Σήμερα απειλείται με πλήρη διάλυση ο θεσμικός, δημοκρατικός και κοινωνικός ιστός της χώρας. Ένας κίνδυνος που είναι υπεράνω ακόμα και τις όποιες μεμονωμένες κατηγορίες για αποτροπία εγκλήματα που συγκλονίζουν, όπως βιασμοί ανηλικών, δολοφονίες, απειλές,

μεμονωμένη διαφθορά και διαπλοκή. Εδώ αφήνονται σκιές για Προέδρους της Δημοκρατίας, προέδρους του Ανωτάτου Δικαστηρίου, δικαστές και εισαγγελείς, υπουργούς, πολιτικούς, τραπεζίτες, δικηγόρους και συμφέροντα που –κατά τον κ. Δρουσιώτη– σε ένα βρωμερό γαϊτανάκι, δεν έχουν αφήσει τίποτα όρθιο.

Ισχύει όμως αυτό το σενάριο που προσμοιάζει με βιβλίο του Νταν Μπράουν; Κανέναν από εμάς, κανέναν μη εμπλεκόμενος δεν μπορεί να είναι βέβαιος, όσο αρνητικά προδιαθεθειμένος και αν είναι απέναντι σε μία από τις δύο πλευρές. Η πρόσφατη ιστορία του τόπου, η κακή φήμη που επικρατεί εναντίον πολλών από όσους κατηγορούνται, παρέχει πράγματι υπόβαθρο σε πολύ κόσμο να είναι προδιαθεθειμένος θετικά στο να υποθετήσει τις κατηγορίες. Από την άλλη, είναι εμφανής η πολιτική σκοπιμότητα. Στοιχεία που έχουν δημοσιευθεί δεν είναι επ' ουδενί ατράνταχτα. Η δήλωση του κ. Δρουσιώτη ότι η διαδικασία θα είναι μακρά σε συνδυασμό με συνεχείς αναβολές που προκαλεί, δημιουργεί τον φόβο ότι επιχειρεί τη με-

τατροπή του θέματος σε σαπουνόπερα διαρκείας για προεκλογικούς σκοπούς. Και είναι απόλυτα προφανές ότι χωρίς την παρουσία της «Σάντυς» ή της «Κυριακής», της γυναικας πάνω στην οποία βασίζονται οι κατηγορίες, καμία υπόθεση δεν μπορεί να σταθεί. Κάτι που όφειλαν να γνωρίζουν από την αρχή και να είχαν ήδη διασφαλίσει, όσοι ανέδειξαν το κορυφαίο αυτό θέμα.

Σήμερα κανέναν μας, η κοινωνία ολόκληρη δεν αντέχουμε άλλο αυτά τα παιχνίδια. Η καθαροση πρέπει να γίνει με ταχύτητες πρωτοφανείς και με τρόπο αξιόπιστο και διαφανή. Κάθε πολίτης δικαιούται να είναι ενήμερος και κοινωνός της. Εφόσον όλοι τους δεν έχουν τίποτα να φοβηθούν, όπως λένε, αυτή η διαδικασία δεν μπορεί να γίνει στο σκότος, με νομικίστικες προφάσεις, όρους, νομικά και δικηγορικά απόρρητα, όπως συνήθως. Αυτή η διαδικασία, πρέπει να γίνει στο φως και με πλήρη ενημέρωση των πολιτών. Κάτι πολύ πιο σημαντικό από το ποιος τελικά θα την αναλάβει.

michalis@michalis.com

Το θαύμα του Αυξεντίου

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Η μεταφυσική διάσταση της θυσίας του ήρωα Γρηγόρη Αυξεντίου, σχεδόν 70 χρόνια από το ολοκαύτωμα του «Ζήδρου» στα βουνά του Μαχαιρά, έρχεται δειλά-δειλά στο προσκήνιο, αναδεικνύοντας την αρχή ότι η ιστορία γράφεται ύστερα από δεκαετίες και όταν πεθάνουν οι πρωταγωνιστές. Διαβάζοντας τα ιστορικά δεδομένα γύρω από τη θυσία του λεβεντόπαιδου της Λύσσης, μαθαίνοντας για την αγάπη του για την πατρίδα, για τις φοβερές περιπέτειες στα βουνά και τα λαγκάδια του Πενταδακτύλου και του Τροόδους, για τις ατέλειωτες προδοσίες από εκθρόους και φίλους, οι οποίοι ήδη παραδόθηκαν στην κρίση της θνητής-αθανασίας, το μόνο το οποίο μπορεί να πει κάποιος, είναι ότι το θαύμα πάντα υπερκαλύπτει τις ανθρώπινες μικρότητες και δολοπλοκίες. Ο Γρηγόρης Αυξεντίου βρίσκεται σήμερα στην αιωνιότητα του άλλου κόσμου και σίγουρα ο Θεός θα έχει και για αυτόν μια «καλή θέση», όπως τουλάχιστον μαρτυρούν τα έργα και οι ημέρες του.

Οι αποικιοκράτες Βρετανοί, στις 3 Μαρτίου του 1957, σκηνοθέτησαν ολόκληρη φιάστα, για να συλλάβουν τον προδομένο υπαρχηγό της ΕΟΚΑ, τον ισχυρότερο ίσως άνθρωπο του αγώνα. Έφεραν τηλεοπτικό συνεργείο από τη Βρετανία, τεράστιο εγχείρημα για εκείνη την εποχή και προσκάλεσαν δημοσιογράφους από όλο τον κόσμο, ακόμη και από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Απαθανάτισαν τον θάνατο, ενός τρομοκράτη, όπως αποκαλούσαν τότε τους αγωνιστές της ΕΟΚΑ και πρόβαλαν το γεγονός, ως κύριο θέμα στα δελτία ειδήσεων της Βρετανίας και όχι μόνο. Αλλά, άλλες οι βουλές του βαθέος κράτους του Λονδίνου και άλλες οι αντιδράσεις των απλών ανθρώπων, με κοινή λογική. Η προβολή στα δελτία ειδήσεων του BBC, του ελικοπτήρου το οποίο έριχνε βενζίνη σε ένα κρησφύγετο, για να κάψει ζωντανό έναν άνθρωπο, προκάλεσε αισθήματα αγανάκτησης. Η πλειονότητα των τηλεθεατών, ήταν οικογενειάρχες με παιδιά και δεν άντεχαν τα «κατορθώματα» μερικών αξιωματούχων. Σε αυτή την αλλαγή στάσης της βρετανικής κοινωνίας συνέβαλε, όπως επιμένουν ιστορικοί και μελετητές, και ένα ποίημα στον βρετανικό Τύπο –τότε που ο Τύπος ήταν πραγματικά τέταρτη εξουσία– το οποίο στηλιτεύει τη βαρβαρότητα της «ηρωικής» πράξης των βρετανικών δυνάμεων στο νησί.

Εκεί που συναντώνται οι ψυχές των ανθρώπων της βιοπάλης και των ανθρώπων πίσω από τις στρατιωτικές στολές, είναι ο κόπος και ο πόνος. Οι μεγάλοι σκοποί και τα «κούφια λόγια τα μεγάλα», εύκολα ξεχνιούνται «τα

ήσυχα τα βράδια» όταν η πλάση ειρνεύει και οι ψυχές ταξιδεύουν ελεύθερα. Παιδιά ήταν και οι Βρετανοί στρατιώτες της βασίλισσας, παιδιά και τα κατηχητόπαιδα της ΕΟΚΑ. Ίδιος ο πόνος και η θλίψη, όταν σκατεύονται νέοι και όταν κατεβαίνουν στον τάφο αγαπημένοι άνθρωποι. Δεν είναι εύκολος ο δρόμος της στρατιωτικής πειθαρχίας και των πυροβολισμών, αλλά ούτε και εύκολος ο δρόμος του ανταρτοπόλεμου, των φυλακίσεων, των κρατητηρίων και των βασανιστηρίων.

Πριν από μερικές μέρες διοργανώθηκαν μεγάλες εκδηλώσεις στο Κιλκίς της Ελλάδας, για τον ήρωα Γρηγόρη Αυξεντίου, με διοργανωτές τον Δήμο Λύσσης και τον Δήμο Κιλκίς. Ακόμη ένα λιθαράκι στην ιστορική μνήμη, σε επιστημονικό επίπεδο, κατέθεσε ο επίκουρος καθηγητής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Χάρης Αλεξάνδρου. Σημαντικές και οι καταθέσεις, πολλές φορές από ψυχής, των δημάρχων Κιλκίς Δημήτρη Κυριακίδη και Λύσσης Ανδρέα Κασουρή, του προέδρου του Ιδρύματος Μελετών «Γρηγόρης Αυξεντίου» Γιάννη Σουρουλλά, του προέδρου της Ομοσπονδίας Κυπριακών Οργανώσεων Ελλάδας Γιώργου Συλλούρη και άλλων εκκλησιαστικών και πολιτικών ταγών. Αυτό το οποίο ξεχώρισε, ήταν η εξαιρετική βυζαντινή χορωδία Λύσσης «Γιάγκος Σουρουλλάς», η οποία με ψαλτοτράγουδα «απογείωσε» κυριολεκτικά το μεγαλείο του ήρωα. Οι εκδηλώσεις συνεχίστηκαν την επομένη με Θεία Λειτουργία και μνημόσυνο του Γρηγόρη Αυξεντίου στο χωριό Ακρίτας, όπου υπαρέτησε αρχές της δεκαετίας του 1950, ο τότε έφεδρος ανθυπολοχαγός, στα τότε ελληνοβουλγαρικά σύνορα, δίπλα στη λίμνη Δοϊράνης. Το φυλάκιο του ήρωα μετατράπηκε σε μουσείο, με το πάθος του Κυριάκου Κοντοβούρη και ζωντανεύει μιαν άλλη εποχή, αναδεικνύοντας το μεγαλείο του ήρωα.

Η μεταφυσική ή καλύτερα η θρησκευτική διάσταση του θανάτου του Γρηγόρη Αυξεντίου, του εθνομάρτυρα όπως θα μπορούσαμε σήμερα να τον αποκαλέσουμε, αποκαλύπτει με τον ισχυρότερο τρόπο, το θαύμα γύρω από τον άνθρωπο ο οποίος θυσίασε τη ζωή του, σώζοντας πρώτα τους συναγωνιστές του. Πολεμούσε υπέρ πίστεως και πατρίδος, αλλά σίγουρα πρώτα πολέμωσε με τον εαυτό του. Άλλο η εκ των υστέρων τιμή και δόξα και άλλο η ώρα της κρίσης και του «καύσωνα» της στιγμής. Η ζωή είναι γλυκιά και η αιωνιότητα είναι αδράτη. «Δριμύς ο χειμώνας, αλλά γλυκός ο παράδεισος...» και ο Γρηγόρης Αυξεντίου πέρασε από χίλια δυο βάσανα στη γη και μάλλον καταξιώθηκε και στον ουρανό και στην αιώνια ζωή.

kaparispan@yahoo.gr

Δημοσκοπήσεις με ερμηνείες κατά το δοκούν

Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΙΑΚΩΒΙΔΗ*

Έχω γράψει μια σειρά από άρθρα και έχω επιχειρηματολογήσει ότι, για να είναι σωστή μια δημοσκόπηση, θα πρέπει οι ερωτήσεις να είναι ξεκάθαρες και κατανοητές στους συμμετέχοντες, να μην τους καθοδηγούν προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση και οι απαντήσεις να μην επιδέχονται διαφορετικές ερμηνείες και μάλιστα τελείως αυθαίρετες, από τους αναλυτές του αποτελέσματος. Δυστυχώς, συνεχίζεται η ίδια τακτική, με αποτέλεσμα να μην καταγράφεται αυτό που λέει και εννοεί ο πολίτης.

Η τελευταία δημοσκόπηση της RAI Consultants για λογαριασμό του τηλεοπτικού σταθμού ΑΛΦΑ δεν αποτελεί εξαίρεση. Είχε μια σειρά ερωτήσεων «πόσο ευχαριστημένος/η είσαι από...» και οι επιλογές ήταν «Πολύ ικανοποιημένος/η, Αρκετά ικανοποιημένος/η, Όχι και τόσο ικανοποιημένος/η και Καθόλου ικανοποιημένος/η». Στην ανάλυση των απαντήσεων αυτών, κυρίως ο Ολύμπιος Τουμάζου της RAI, αλλά και οι συνάδελφοι Γιώργος Κασκάνης και Μαρίνα Οικονομίδου κατέγραψαν την απάντηση «Όχι και τόσο ικανοποιημένος/η» ως αρνητική.

Για παράδειγμα, στην ερώτηση «Ικανοποίηση από τον τρόπο που επιτελεί τα καθήκοντά του ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας» 10% δήλωσαν Πολύ ικανοποιημένοι, 29% Αρκετά ικανοποιημένοι, 33% Όχι και τόσο ικανοποιημένοι και 27% Καθόλου ικανοποιημένοι. Στην ανάλυση/ερμηνεία που δόθηκε, παρουσιάστηκε ότι το 39% είναι ικανοποιημένοι από τον τρόπο που ασκεί τα καθήκοντά του ο Πρόεδρος και το 60% ότι δεν είναι. Και ερωτώ: Από ποτέ το «Όχι και τόσο ικανοποιημένος» σημαίνει δυσaréσκεια, ή δεν είμαι ικανοποιημένος; Είναι απλά Ελληνικά: «Όχι

και τόσο ικανοποιημένος» σημαίνει ότι είμαι μεν ικανοποιημένος, έστω και σε μικρό βαθμό, αλλά περιμένω περισσότερα. Αυτό αντιλαμβάνεται ο πολίτης και αυτό είναι που λέει όταν είναι μερικώς ικανοποιημένος.

Συνεπώς, στη συγκεκριμένη ερώτηση, το 72% είναι ικανοποιημένοι από τον τρόπο που ασκεί τα καθήκοντά του ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, λίγοι σε πολύ μεγάλο βαθμό (10%), σχεδόν το ένα τρίτο των ερωτηθέντων (29%) σε μεγάλο βαθμό και άλλο ένα τρίτο (33%) είναι ικανοποιημένοι σε μικρό βαθμό.

Δηλαδή, όταν μας τηλεφωνούν για να λάβουμε μέρος σε μια δημοσκόπηση, θα πρέπει να έχουμε μπροστά μας τη βιβλιογραφία των δημοσκοπήσεων για να ξέρουμε τι εννοούν όταν ρωτούν κάτι σε απλά Ελληνικά.

Ερωτήσεις με τις ίδιες επιλογές απαντήσεων αφορούσαν επίσης την εξωτερική και εσωτερική διακυβέρνηση, τον χειρισμό της κρίσης στο Ιράν, την εμπιστοσύνη στα κόμματα, το αίσθημα ασφάλειας των πολιτών, της στρατιωτικής ενίσχυσης από την Ελλάδα, την υποστήριξη της Ευρώπης κλπ.

Η ερμηνεία/ανάλυση ότι η απάντηση «Όχι και τόσο ικανοποιημένος/η» έχει αρνητικό πρόσημο, είναι τελείως αυθαίρετη και λανθασμένη. Άλλοι όμως την αντίληψη και την άποψη των πολιτών στα συ-

Μαθαίνουν να χειρίζονται άπιστευτα γρήγορα -ίσως σε βαθμό ανησυχητικό- τα τεχνολογικά επιτεύγματα των ανθρώπων.

Artemis I

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ*

Η Artemis II (πρώην Exploration Mission 2 ή EM-2) είναι μια επανδρωμένη διαστημική αποστολή του προγράμματος Artemis της αμερικανικής διαστημικής υπηρεσίας NASA, με στόχο τη δοκιμή του διαστημικού οχήματος Orion με πλήρωμα τεσσάρων αστροναυτών, αρχικά σε τροχιά γύρω από τη Γη και στη συνέχεια ακολουθώντας μια ελεύθερη τροχιά επιστροφής που θα το οδηγήσει σε πτήση πάνω από τη Σελήνη. Περίπου οκτώ λεπτά μετά την εκτόξευση, ο Orion αποκολλήθηκε σύμφωνα με το πλάνο από τον πύραυλο και τις δεξαμενές, οι οποίες ώθησαν το όχημα στο διάστημα, και σταθεροποιήθηκε σε τροχιά γύρω από τη Γη. Είναι η πρώτη επανδρωμένη διαστημική αποστολή πέρα από τη χαμηλή τροχιά της Γης από την εποχή της αποστολής Apollo 17 τον Δεκέμβριο του 1972, και έχει σκοπό να προετοιμάσει τις μελλοντικές αποστολές προς την επιφάνεια της Σελήνης. Η αποστολή εκτοξεύθηκε επιτυχώς την 1η Απριλίου 2026. Εν μέσω πολεμικών αναταράχων στη Μέση Ανατολή και παγκόσμιας οικονομικής κρίσης λόγω ανατιμήσεων του πετρελαίου, η είδηση αυτή, αν και καλύφθηκε εκτενώς από τα διεθνή μέσα ενημέρωσης, δεν προκάλεσε τον διαδικτυακό όγκο σχολιασμών που θα αναμενόταν από ένα τέτοιας εμβέλειας

γεγονός. Αυτό το γεγονός δείχνει ότι η ανθρωπότητα έχει χάσει το ενδιαφέρον της για την περιπέτεια της κατάκτησης του διαστήματος, πρώτο βήμα της οποίας είναι η δημιουργία βιώσιμης βάσης στη Σελήνη. Τη δεκαετία του 1970, όταν οι αποστολές Apollo διαδέχονταν η μία την άλλη, η ανθρωπότητα στεκόταν σχεδόν μαγεμένη μπροστά στον θρίαμβο της επιστήμης. Μισό αιώνα αργότερα μοιάζει να έχει απομαγευθεί, να θεωρεί τέτοια γεγονότα ασήμαντα και καθημερινά, ανάξια λόγου και σχολιασμού. Μοιάζει σαν μέσα σε πενήντα χρόνια ο άνθρωπος να έχει χάσει τον προσανατολισμό του, σαν να έχει εισέλθει σε μια παρατεταμένη περίοδο εσωστρέφειας που δεν του επιτρέπει να ξεφύγει από τα στενά όρια του πλανήτη του.

Το συλλογικό φανταστικό δεν διακατέχεται πλέον από ιπτάμενους δίσκους και επισκέψεις από εξωγήινους. Είναι εύκολο να παρατηρήσει κανείς ότι οι νέες σειρές στις παγκοσμιοποιημένες πλατφόρμες ψυχαγωγίας ασχολούνται εδώ και δεκαετίες με θεωρίες συνωμοσίας και σενάρια πλανητικής καταστροφής. Εμβληματικές σειρές όπως το Star Trek και ο Doctor Who ή ταινίες όπως το Star Wars δεν απολαμβάνουν το ενδιαφέρον του παγκόσμιου κοινού όπως τις δεκαετίες του 1960 και του 1970. Την πρώτη αυτή περίοδο «εξόδου» από τα πλανητικά μας σύνορα, επικρατούσε η βεβαιότητα

ότι μέχρι το τέλος της δεύτερης χιλιετίας η Σελήνη θα έχει «κατακτηθεί». Η cult βρετανική σειρά επιστημονικής φαντασίας, Cosmos 1999 ή Space: 1999, όπως ήταν αρχικά ο τίτλος, που δημιούργησαν οι Gerry και Sylvia Anderson, προβλήθηκε μεταξύ 1975 και 1977. Η ιστορία ξεκινά στις 13 Σεπτεμβρίου 1999. Μια τερσάτια έκρηξη πυρηνικών αποβλήτων που ήταν αποθηκευμένα στην

Τη δεκαετία του 1970, όταν οι αποστολές Apollo διαδέχονταν η μία την άλλη, η ανθρωπότητα στεκόταν σχεδόν μαγεμένη μπροστά στον θρίαμβο της επιστήμης.

αθέατη πλευρά της Σελήνης εκτοξεύει τη Σελήνη εκτός της τροχιάς της Γης. Οι 311 κάτοικοι της Σεληνιακής Βάσης Άλφα, με επικεφαλής τον διοικητή John Koenig, βρίσκονται να περιπλανιούνται στο σύμπαν αναζητώντας έναν νέο κατοικησιμο πλανήτη. Τα πρωτοποριακά σπέσιαλ εφέ της σειράς, υπό την καθοδήγηση του Brian Johnson, ο οποίος στη συνέχεια εργάστηκε στην ταινία Alien, αποτύπωναν με αληθοφάνεια τα τεχνολογικά μέσα που θα μπορούσαν να είχαν

κάνει πραγματικότητα την καθημερινή ζωή σε μια σεληνιακή βάση.

Γιατί όμως χάθηκε ο «προσανατολισμός στο διάστημα»; Τόσο η επιστημονική πραγματικότητα και η ερευνητική δραστηριότητα όσο και το συλλογικό φανταστικό τις τελευταίες πέντε δεκαετίες απομακρύνθηκε από έναν βαθύ πόθο του ανθρώπου, να ξεφύγει από το γήινο πλαίσιο της ύπαρξής του και να πλοηγηθεί στο αχανές διάστημα. Δεν είναι μάλιστα και ο τελικός του προορισμός, αφού, επιστημονικά τουλάχιστον, γνωρίζουμε ότι η ζωή στη Γη έχει μια, έστω μακρινή, ημερομηνία λήξης; Και γιατί φαχνικά τώρα ξεκινάει πάλι η κούρσα του διαστήματος; Μισό αιώνα πριν, η αντιπαλότητα της Σοβιετικής Ένωσης και των ΗΠΑ λειτουργούσε ευεργετικά για το διαστημικό πρόγραμμα. Οι Σοβιετικοί δεν κατάφεραν να προσεληνωθούν και έτσι, με την πρόωρη νίκη των Αμερικανών, έληξε άδοξα ο ανταγωνισμός. Την τελευταία δεκαετία, ο ανταγωνισμός έχει αναθερμανθεί, αυτή τη φορά από τον νέο ανταγωνιστή της Λύσσης, την Κίνα. Το Κινεζικό Πρόγραμμα Εξερεύνησης της Σελήνης (CLEP), γνωστό και ως Πρόγραμμα Chang'e από το όνομα της κινεζικής θεάς της Σελήνης Chang'e, περιλαμβάνει μια σειρά ρομποτικών αποστολών στη Σελήνη που βρίσκεται σε εξέλιξη από την Κινεζική Εθνική Διαστημική Υπηρεσία (CNSA). Το πρόγραμμα περιλαμβάνει

επίσης σεληνιακούς δορυφόρους, σκάφη προσγειώσιμης, ρομποτό εξερεύνησης και διαστημικά σκάφη επιστροφής δειγμάτων, τα οποία εκτοξεύονται με τη χρήση της σειράς πυραύλων Long March. Ενδέχεται να έχει προστεθεί στο πρόγραμμα ένα σκέλος επανδρωμένων προσγειώσιμης στη Σελήνη, αφού η Κίνα έχει ανακοινώσει δημόσια σχέδια επανδρωμένης προσγειώσιμης στη Σελήνη έως το έτος 2030. Μάλιστα, το 2019, ο επικεφαλής της Εθνικής Διαστημικής Υπηρεσίας της Κίνας, Zhang Kejian, ανακοίνωσε ότι η Κίνα σχεδιάζει να κατασκευάσει έναν σταθμό επιστημονικής έρευνας στον νότιο πόλο της Σελήνης εντός της επόμενης δεκαετίας, δηλαδή μέχρι το 2030.

Δεν είναι επομένως καθόλου τυχαίο ότι το πρόγραμμα Artemis της NASA, το πρώτο στάδιο του οποίου ξεκίνησε επιτυχώς την 1η Απριλίου, αναμένεται να ολοκληρωθεί με την αποστολή Artemis IV, το 2028, την πρώτη του προγράμματος που θα μεταφέρει αστροναύτες στην επιφάνεια της Σελήνης. Για ακόμη μια φορά, φαίνεται ότι το «αόρατο χέρι» κινητοποιεί τα πάθη για κυριαρχία και τον φτηνό ανταγωνισμό των υπερδυνάμεων, για να οδηγήσει την ανθρωπότητα, θέλα ή όχι, στην εκπλήρωση του πεπρωμένου της.

*Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής Πολιτικής και Κοινωνικής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Τρικυμία με «πέπλο» Σαχάρας την Τετάρτη στο Ηράκλειο. Εξίσου θολό είναι και το πολιτικό τοπίο μετά τη θύελλα της δεύτερης δικογραφίας για τον ΟΠΕΚΕΠΕ. Οι αλλαγές-εξπρές στο κυβερνητικό σχήμα ήταν μόνο η πρώτη πράξη της διαχείρισης της υπόθεσης. Ο πρωθυπουργός καλείται να απαντήσει σε σκληρά διλήμματα μέσα στον Απρίλιο.

Η απόφαση για αλλαγές
«Υπουργός με άρση ασυλίας δεν στέκεται», επώθηκε ενώπιον του πρωθυπουργού, με τον κ. Μπισσιτάκη να είναι απολύτως σύμφωνος. Συνεπώς, ήδη από την Τετάρτη οι Γ. Κεφαλογιάννης, Κ. Τσιάρας και Δ. Βαρτζόπουλος είχαν τεθεί εκτός κυβέρνησης.

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Η πρώτη φάση διαχείρισης της υπόθεσης του ΟΠΕΚΕΠΕ τέθηκε αμέσως σε εφαρμογή. Λίγες μόλις ώρες αφότου η δικογραφία με τα ονόματα των βουλευτών ήρθε στη Βουλή, ο πρωθυπουργός ανακοίνωσε την αντικατάσταση των εμπλεκόμενων, με έναν μίνι ανασχηματισμό που αποφασίστηκε με ταχύτητα που δεν μας έχει συνηθίσει η κυβέρνηση, καθώς συνήθως οι αποφάσεις έρχονταν ακόμη και κατόπιν εορτής – κάτι που πολιτικά έχει κοστίσει στην κυβέρνηση.

Τα δύσκολα διλήμματα, όμως, είναι ακόμη μπροστά, μιας και η κυβέρνηση έχει να αντιμετωπίσει τρία βασικά θέματα: τις αποφάσεις για το ποιοι και πώς θα βγουν εκτός Ν.Δ., ώστε να πάει σε εκλογές με «καθαρά ψηφοδέλτια», το πώς θα χειριστεί την κοινοβουλευτική ομάδα, που είναι ξανά σε αναβρασμό, και, τέλος –αλλά το πιο σημαντικό όλων– εάν πρέπει να πατηθεί το κουμπί της πρόωρης προσφυγής στις κάλπες

Αιφνιδιασμός

Πριν δοθούν απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα, έχει ξεχωριστή σημασία το πώς αντιμετωπίστηκε η νέα αυτή κρίση από το Μέγαρο Μαξίμου, από την Τετάρτη που έσκασε –σχεδόν– σαν βόμβα. Παρότι το Μαξίμου γνώριζε την ύπαρξη της δικογραφίας, ο χρόνος που θα ερχόταν και το περιεχόμενό της ήταν άγνωστα. Το γεγονός ότι στη δικογραφία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας περιλαμβάνονταν τελικά σχεδόν 20 στελέχη της Ν.Δ. –και κανένα της αντιπολίτευσης– προκάλεσε αιφνιδιασμό. Με την κυβέρνηση να βαρύνεται πλέον από τα επτά χρόνια διακυβέρνησης, οι πρώτες σκέψεις ήταν πολύ πιο ξεκάθαρες σε σχέση με άλλες, παρόμοιες κρίσεις στο παρελθόν. Στο Μέγαρο Μαξίμου έγινε αμέσως αντιληπτό ότι η νέα υπόθεση διαφθοράς δεν αφήνει περιθώρια ελιγμών και πρέπει να αντιμετωπιστεί με πολύ πιο άμεσο και κατηγορηματικό τρόπο, χωρίς καμία «ελαστικότητα». Η πρώτη συζήτηση που έγινε στο πρωθυπουργικό γραφείο, ήδη

από την Τετάρτη, ήταν πάνω σε τρεις άξονες.

1
Ο ανασχηματισμός

Αποφασίστηκε αμέσως και το μόνο που έμενε ήταν το τυπικό, δηλαδή να έρθει πρώτα η δικογραφία στη Βουλή. Οι πρώτες κουβέντες ήδη από την Τετάρτη ήταν ότι τα στελέχη της κυβέρνησης που περιλαμβάνονται στη δικογραφία δεν μπορούν να παραμείνουν στη θέση τους. «Υπουργός με άρση ασυλίας δεν στέκεται», ήταν ο αφορισμός που ειπώθηκε ενώπιον του πρωθυπουργού, με τον κ. Μπισσιτάκη να είναι απολύτως σύμφωνος. Συνεπώς, ήδη από την Τετάρτη οι Γιάννης Κεφαλογιάννης, Κώστας Τσιάρας και Δημήτρης Βαρτζόπουλος, που είναι τα τρία κυβερνητικά στελέχη που αναφέρονται στη δικογραφία, είχαν τεθεί εκτός κυβέρνησης. Το γεγονός ότι οι αποφάσεις ελήφθησαν τόσο γρήγορα δείχνει μια αλλαγή πλεύσης. «Αυτή τη φορά τα δεδομένα ήταν διαφορετικά», παραδέχεται κυβερνητική πηγή που μεταφέρει το κλίμα των πρώτων ωρών. Οι αλλαγές στο κυβερνητικό σχήμα επιβεβαίωσαν ότι ο πρωθυπουργός ήθελε μια αλλαγή φιλοσοφίας, με την επιλογή του Μαργαρίτη Σχοινά να δείχνει πως το εκκρεμές επιστρέφει σε πιο τεχνοκρατικά πρότυπα.

2
Οι εκκαθαρίσεις

Ο ανασχηματισμός ήταν πλέον δεδομένος, ως μια πρώτη γραμμή άμυνας. Το βλέμμα του Μαξίμου, ωστόσο, πάγαινε ήδη παρακάτω. Στο τραπέζι τέθηκε το θέμα των ψηφοδελτίων. Ποιοι θα βγουν από τις λίστες και με τι κριτήρια; Ο κωδικός «καθαρά ψηφοδέλτια», που είχε αποφασιστεί ήδη, όπως είχε αναδείξει η «Κ» από την περασμένη εβδομάδα, έπρεπε πλέον να ενεργοποιηθεί πιο γρήγορα. Το Μαξίμου δεν έχει καμία διάθεση, με δεδομένο μάλιστα ότι οι εκλογές απέχουν το πολύ 12 μήνες, να «πάει πάνω του» συναλλαγές και συμπεριφορές που «κοστίζουν στην εικόνα της κυβέρνησης».

Η πρώτη κατηγορία για την

οποία υπήρξε συζήτηση ήταν οι πρώην υπουργοί που παραπέμπονται με βάση το άρθρο 86. Ο Σπύλιος Λιβανός και η Φωτεινή Αραμπατζή αποφασίστηκε να πάνε στο Δικαστικό Συμβούλιο με επιστεύουσα την πλειοψηφία και χωρίς, ουσιαστικά, να γίνει Προανακριτική, καθώς οποιαδήποτε χρονοτριβή θα ήταν πολιτικά καταστροφική. Δεύτερη κατηγορία είναι οι περιπτώσεις όπου οι βουλευτές, σύμφωνα με τις πρώτες πληροφορίες, ελέγχονταν για αυτό το κλίμα η αντιπολίτευση ότι δεν θα είναι ξανά υποψήφιοι. Σε αυτήν τη φάση προκρίθηκε το τρίτο, καθώς θεωρήθηκε ότι μια τέτοια δήλωση ικανοποιεί τη βασική στόχευση του Μαξίμου: τις λίστες χωρίς σκιές.

Δεν είναι ωστόσο μόνον ο Καραμανλής και η Παπακώστα. Το Μαξίμου έχει μπροστά του δύσκολες αποφάσεις για το ποιους θα συμπεριλάβει τελικά στα ψηφοδέλτια. Η κ. Αραμπατζή θα αποκλειστεί ή όχι; Ο κ. Σκρέκας; Η εμπλοκή του τένος γραμματέα της Ν.Δ. είναι μεν πλημμεληματικού χαρακτήρα, φέρεται όμως να δίνει τη εύσημα σε στέλεχος του ΟΠΕΚΕΠΕ που θα κάνει κάτι «κεράτα», δηλαδή θα παρέμβει στο σύστημα αυθαιρέτα, εκτός ηλεκτρονικού πρωτοκόλλου, παρά το γεγονός ότι ξέρει ότι δεν είναι σύννομο. Κυβερνητική πηγή εξηγεί στην «Κ» ότι το θέμα δεν είναι αιγιώδης νομικό, αλλά και πολιτικό. Και οι δύσκολες αποφάσεις είναι μπροστά.

3
Οι πρόωρες εκλογές

Τα κριτήρια της επιλογής για το ποιος θα μπει και ποιος όχι στις εκλογικές λίστες «μπορούν να οδηγήσουν μέχρι και σε πρόωρες εκλογές», λέει πηγή με την οποία συνολίλησε η «Κ». Και εξηγεί: αν το Μαξίμου πάρει την απόφαση για πολύ σκληρή γραμμή, τότε δημιουργείται ένα δεδικασμένο που

δεν θα μπορεί να αποφύγει στο μέλλον. Αν δηλαδή έρθουν και άλλες δικογραφίες με παρόμοιες περιπτώσεις, θα πρέπει να απομακρύνει συνεχώς στελέχη από τα ψηφοδέλτια, κάτι που είναι βέβαιο ότι θα δημιουργήσει εντάσεις στην κοινοβουλευτική ομάδα.

Από την άλλη, εάν δεν το κάνει, θα έχει να αντιμετωπίσει την κριτική πως τα ψηφοδέλτια «δεν είναι τόσο καθαρά». Αν σήμερα οι βουλευτές της Ν.Δ. που ελέγχονται είναι 13, τι θα κάνει η κυβέρνηση εάν στις επόμενες δικογραφίες ο αριθμός αυτός αυξηθεί; Θα είναι μια κυβέρνηση που θα είναι όμπρος των δικογραφιών του ΟΠΕΚΕΠΕ;

Και εδώ έρχεται το σενάριο των εκλογών, που σύμφωνα με πληροφορίες συζητείται πλέον χωρίς ταμπού στο Μαξίμου. Εάν μέσα σε αυτό το κλίμα η αντιπολίτευση ανεβάζει διαρκώς τους τόνους και μιλάει για «κυβέρνηση υποδίκων», ζητώντας εκλογές, τότε ο πρωθυπουργός μπορεί να επικαλεστεί πως, μέσα σε τέτοιο κλίμα τοξικότητας, η σταθερότητα που έχει το βούλησος, αλλά ως αποτέλεσμα του πολιτικού κλίματος.

Οι υποστηρικτές της άποψης πως οι εκλογές «πριν από το καλοκαίρι» ή «το αργότερο μέχρι το φθινόπωρο» λένε ότι έχουν τα εξής πλεονεκτήματα:

Πρώτον, η κυβέρνηση θα «εκαθαρίσει» άμεσα όσους πρέπει από τα ψηφοδέλτια και δεν θα μπει στη βάση του «μαρτυρίου της σταγόνας» – να περιμένει τις νέες δικογραφίες του ΟΠΕΚΕΠΕ και να κληθεί να διαχειριστεί μία ακόμη ή και δύο παρόμοιες κρίσεις. Και αυτό είναι μια εξέλιξη που, σε δεύτερο χρόνο, μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα. Ενώ με εκλογές άμεσα, δεν υπάρχει χρόνος αντίδρασης από τους «θιγόμενους».

Δεύτερον, θα υπερκεράσει το έτερο δύσκολο –για πολλούς ακόμη δυσκολότερο από τον ΟΠΕΚΕΠΕ– θέμα των υποκλοπών. Σε προεκλογική περίοδο, τα πάντα καλύπτονται από το κεντρικό ερώτημα «Μπισσιτάκης ή κάποιος άλλος;», υποστηρίζει αρμόδια πηγή, και όχι από επιμέρους ζητήματα.

Τρίτον, ο πρωθυπουργός «προλαβαίνει» Σαμαρά, Τσίπρα και Κα-

ρυστιανού, δηλαδή τα τρία νέα κόμματα. Από τα ραντάρ του Μαξίμου δεν ξέφυγε πως ο Αλέξης Τσίπρας στην τελευταία του συνέντευξη είπε ότι ετοιμάζει το νέο κόμμα το φθινόπωρο. Παράλληλα, οι τελευταίες πληροφορίες που φτάνουν στο Μαξίμου αναφέρουν ότι ο σχεδιασμός του Αντώνη Σαμαρά είναι να κάνει τελικά νέο κόμμα, ενώ η κ. Καρυστιανού ανακοίνωσε ήδη πως «ξεκινάει». Με εκλογές άμεσα «κανένα κόμμα από αυτά δεν θα είναι έτοιμο», σημειώνει άλλη πηγή.

Τέταρτον, αλλά ίσως σημαντικότερο: οι τελευταίες πληροφορίες μιλούν για ένα «ενεργειακό σοκ» που έρχεται στην Ευρώπη. Κανείς στην κυβέρνηση, παρά τις δεδομένες δυνατότητες σε σχέση με το παρελθόν της ελληνικής οικονομίας, δεν μπορεί να είναι βέβαιος πως ένα πανευρωπαϊκό «τσουνάμι» δεν θα πλήξει περισσότερο από όσο φαίνεται αυτή τη στιγμή την ελληνική οικονομία. Και όπως τονίζει κυβερνητική πηγή, «η ακρίβεια και οι συνέπειές της αποτελούν για την κυβέρνηση τον μεγαλύτερο αντιπαλο» και μαζί «τον μεγαλύτερο φόβο».

Ο χρυσός Χατζηδάκης

Τα παραπάνω αποτελούν μια πολύ ισχυρή επιχειρηματολογία, που μπορεί να εξηγήσει γιατί το σενάριο των πρόωγων εκλογών δεν είναι πλέον τόσο απόμακρο. Ο ίδιος ο πρωθυπουργός, βέβαια, όταν ακούει τις σχετικές εισηγήσεις, εξακολουθεί να λέει ότι δεν πρόκειται να πάει σε πρόωρες εκλογές. Την ίδια ώρα, όμως, οι πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η αποστολή του Κωστή Χατζηδάκη που είπε στον Νίκο Ανδρουλάκη πως «τα αιτήματα (σ.σ. των εκλογών) ενίοτε γίνονται αποδεκτά», ήχησε θετικά στα αυτιά του πρωθυπουργού. Στο Μαξίμου, μάλιστα, οι υποστηρικτές των πρόωγων εκλογών «έχουν αρχίσει να παίρνουν κεφάλι», δηλαδή να αποτελούν –έστω οριακά– πλειοψηφία. Άλλη πηγή, που γνωρίζει καλά τι γίνεται στο Μαξίμου, υπογράμμισε ότι οι εκλογές το 2027 «έχουν αρχίσει να απομακρύνονται». Ο πρωθυπουργός, πάντως, δεν ανοίγει τα καρτιά του, εμμένοντας στην πάγια θέση του, αλλά διαβάζοντας όλα τα νέα δεδομένα, σε ένα πολιτικό σκηνικό που μοιάζει πλέον εντελώς απρόβλεπτο.

Τρία νέα πρόσωπα στην κυβέρνηση

Ο Ευάγγελος Τουρνάς (αριστερά) επιστρέφει στο υπουργείο Πολιτικής Προστασίας στη θέση του Γιάννη Κεφαλογιάννη, ενώ ο πρώην αντιπρόεδρος της Κομισιόν Μαργαρίτης Σχοινάς (στο κέντρο) διαδέχεται τον Κώστα Τσιάρα στο υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, με υφυπουργό τον Μακάριο Λαζαρίδη (δεξιά), ο οποίος αναλαμβάνει τις αρμοδιότητες του Χρήστου Κέλλα.

Ελένη
Γλύκιατζη-Αρβελέρ
Μια ζωή χωρίς
άλλοθι

όπως την αφηγήθηκα
στον Γιάννη Ν. Μπασικόζο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η μεγάλη Ελληνίδα αφηγείται τη συναρπαστική
διαδρομή της, από τα Προσφυγικά του Βύρωνα έως
την κορυφή των πανεπιστημίων του Παρισιού.

Ένα γοητευτικό βιβλίο-φόρος τιμής στην ιστορικό
που φώτισε την εποχή του Βυζαντίου και πρόσφερε
όσο λίγοι στον νεότερο Ελληνισμό.

ΤΟ
ΣΑΒΒΑΤΟ
12/4

ΕΚΤΑΚΤΩΣ ΜΕ ΤΗΝ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κοινωνική Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy

Τα βαριά ονόματα και ο ρόλος τους

Οι (τέως πλέον) υπουργοί Γιάννης Κεφαλογιάννης, Κώστας Τσιάρας και ο υφυπουργός Δημήτρης Βαρτζόπουλος υπέβαλαν την Παρασκευή την παραιτήσή τους, αφού τα ονόματά τους περιλαμβάνονται στη δικογραφία που εστάλη στη Βουλή. Την ίδια ημέρα παραιτήθηκε από τη θέση του γραμματέα της Ν.Δ. ο Κώστας Σκρέκας. Τα βαρύτερα ρουσφέτια, λόγω ποσού –καθώς υπερβαίνουν τις 120.000 ευρώ και τιμωρούνται ως κακούργημα– αποδίδονται στον βουλευτή Σερρών Κώστα Καραμανλή και στη βουλευτή Τρικάλων Κατερίνα Παπακώστα.

Στιγμιότυπο από το μπλόκο στο Κάστρο Βοιωτίας, κατά τις κινητοποιήσεις τον περασμένο Δεκέμβριο. Η πρώτη φάση του σκανδάλου του ΟΠΕΚΕΠΕ είχε προκαλέσει πολιτικούς τριγμούς, οδηγώντας σε καθυστερήσεις στην καταβολή αγροτικών επιδοτήσεων. Οι νέες δικογραφίες που διαβίβαστηκαν από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία επιβεβαιώνουν ότι το σύστημα ήταν ευάλωτο στις βουλευτικές παρεμβάσεις.

«Πώς θα το φτιάξουμε αυτό;»

Η υπόθεση με τα βιολογικά στις Σέρρες και τα εικονικά βόδια των Τρικάλων που πληρώθηκαν «αχρεωστήτως» με 142.000 ευρώ ξεχωρίζουν από τη δικογραφία για τον ΟΠΕΚΕΠΕ

Των **ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ**
και **ΚΩΣΤΑ ΚΟΥΚΟΥΜΑΚΑ**

Αποκαλυπτικά στοιχεία του φακέλου για τον ΟΠΕΚΕΠΕ που διαβίβαστηκε στη Βουλή τον Ιούνιο του 2025 αξιολογήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία το προηγούμενο διάστημα και γεννούν σήμερα τρεις νέες δικογραφίες. Αφορούν απομαγνητοφωνημένες συνομιλίες της περιόδου 2020-2021 μεταξύ πολιτικών προσώπων και αξιωματούχων του Οργανισμού. Πρόκειται στην πλειονότητά τους για αιτήματα σχετικά με την καταβολή επιδοτήσεων σε παραγωγούς-ψηφοφόρους των ελεγχόμενων πολιτικών.

Η πρώτη δικογραφία αφορά τον πρώην υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης Σπύλιο Λιβανό και την υφυπουργό στο ίδιο χαρτοφυλάκιο Φωτεινή Αραμπατζή. Η δεύτερη αφορά έντεκα εν ενεργεία και πέντε πρώην βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας, ενώ μία τρίτη δικογραφία, η οποία διαβίβαστηκε στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών, αφορά ακόμη δύο βουλευτές του κυβερνώντος κόμματος, για υπόνοιες τέλεσης αδικήματος μη σχετιζόμενου με τη διαχείριση των ευρωπαϊκών κονδυλίων.

Η εμπλοκή Καραμανλή

«**Η μόνη** λύση που ήταν και είπαμε τότε και είπε και ο υπουργός ας πούμε ότι φέρτε το, ήταν... Να κάνουν αυτοί μια Ιεραρχική Προσφυγή στον υπουργό πλέον γιατί δεν είχε λόγο σ' εμάς. Ο υπουργός... είχε δύο δρόμους. Ο ένας είναι με την ιεραρχική προσφυγή αυτή να την κάνει αποδεκτή έτσι όπως είναι, μας τη στέλνει και πληρώνουμε ή στέλνει στην υπηρεσία το θέμα για να το δει πώς είναι και η υπηρεσία κοιτάει να το στρογγυλέψει λίγο, για να πει "ναι μεν προβλέπεται αυτό από εκεί εντάξει;"».

Η παραπάνω αποκαλυπτική συνομιλία έγινε την 11η Σεπτεμβρίου 2021. Είναι ανάμεσα στον τότε πρόεδρο του ΟΠΕΚΕΠΕ Δημήτρη Μελά και στον Π.Α.,

συνεργάτη του τότε υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης Σπύλιου Λιβανού.

Η συγκεκριμένη υπόθεση, για την οποία συνομιλούν ο τότε πρόεδρος του ΟΠΕΚΕΠΕ Δημήτρης Μελάς και ο συνεργάτης του υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης αφορά σε ικανοποίηση αιτήματος που φέρεται να διατύπωσε ο βουλευτής Σερρών της Νέας Δημοκρατίας Κώστας Καραμανλής. Ο τελευταίος συγκαταλέγεται στη δεύτερη δικογραφία κατά έντεκα εν ενεργεία βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας που ελέγχονται κάποιοι σε βαθμό κακουργήματος και άλλοι σε βαθμό πλημμελήματος για τα αδικήματα της απιστίας, της απάτης με χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή και της ψευδούς βεβαίωσης.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο κ. Καραμανλής φέρεται να ζητάει να καταβληθεί επιδότηση από τον ΟΠΕΚΕΠΕ σε 37 παραγωγούς των Σερρών, τις αιτήσεις των οποίων είχε προηγουμένως απορρίψει ο Οργανισμός.

«Αυτή η υπόθεση του Καραμανλή... που είναι 37 άτομα, με έναν με τα βιολογικά», ακούγεται να λέει στον Δημήτρη Μελά ο Π.Α., συνεργάτης του τότε υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης Σπύλιου Λιβανού. «Πώς θα το τρέξουμε αυτό για να το φτιάξουμε;». Από τις καταγεγραμμένες συνομιλίες της δικογραφίας προκύπτει ότι το αίτημα αφορά προϊόντα βιολογικής καλλιέργειας, με τον Δημήτρη Μελά να περιγράφει τι ενέργειες πρέπει να γίνουν προκειμένου να ικανοποιηθεί το αίτημα του Σερραίου βουλευτή. Υποδεικνύει στον συνομιλητή του πως πρέπει να κατατεθεί ιεραρχική προσφυγή ενώπιον του ίδιου του υπουργού, στην οποία μάλιστα θα πρέπει να γίνεται επίκληση λόγων υγείας προκειμένου με αυτόν τον τρόπο να αιτιολογηθεί παρέκκλιση από την προβλεπόμενη διαδικασία. «Εδώ πέρα έχουμε μια περίπτωση που αυτός ο άνθρωπος ξέρω 'γω είχε πάει, είχε πρόβλημα υγείας... Ναι... εμμ παρακαλούμε ξέρω 'γω... όχι παρακαλούμε ότι θέτεις στον υπουργό το θέμα προς δική του

αποδοχή ή απόρριψη... Και ο υπουργός λέει αποδεκτό», εξηγεί ο τότε πρόεδρος του ΟΠΕΚΕΠΕ στον συνομιλητή του.

Το θέμα συζητούν εκ νέου την 5η Νοεμβρίου 2021 ο Δημήτρης Μελάς με τον Ν.Κ., διευθυντή του πολιτικού γραφείου του Σπύλιου Λιβανού. Οι δύο άνδρες μάλιστα ακούγονται να συμφωνούν το αίτημα να ικανοποιηθεί εφόσον το θέμα δεν αφορά κρατικά χρήματα, αλλά ευρωπαϊκά. «Μου είπε ο Νίκος, εάν δεν επηρεάζεται κάτι, και δεν έχουμε πρόβλημα, τώρα πηγαμε μαζί μέσα δεν το ήξερα το θέμα... Και μου λέει, βεβαίως, το ζητάει ο Καραμανλής, θα το κάνουμε». Όταν ο πρόεδρος του ΟΠΕΚΕΠΕ του περιγράφει κάποια ζητήματα που έχουν ανακύψει σε σχέση με το θέμα, ο συνεργάτης του υπουργού τον απαντάει: «Λοιπόν Δημήτρη παίρνεις το ΟΚ. Μπορείς να το φτιάξεις του ανθρώπου; Ηρθε εκεί και χτυπιότανε». Πάντως, ερωτηθείς σχετικά από την «Κ» ο τότε υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης σημείωσε ότι η διαδικασία ήταν απολύτως σύννομη και πως ο ίδιος έκανε αποδεκτή την προσφυγή όχι αυτοβούλως, αλλά κατόπιν εισήγησης των αρμοδίων υπηρεσιών.

Το κόλπο των Τρικάλων

Επιβαρυντικά είναι τα στοιχεία και για τη βουλευτή Τρικάλων Κατερίνα Παπακώστα στη δικογραφία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Σύμφωνα με έγγραφα που είδε η «Κ», η κ. Παπακώστα στα τέλη του 2021 κάλεσε τον τότε πρόεδρο του ΟΠΕΚΕΠΕ Δημήτρη Μελά για την περίπτωση ενός κτηνοτρόφου, ο οποίος δεν είχε λάβει επιδότηση. Επειτα από σειρά επικοινωνιών, ο Μελάς έστειλε σε υπάλληλο του Οργανισμού τον ΑΦΜ του παραγωγού, σημειώνοντας ότι είχε κάνει μια διόρθωση στην Κτηνιατρική Βάση Δεδομένων «σε σχέση με τα ζώα του, που του 'βγαζε μια ποινή». Διαπιστώθηκε ότι ο κτηνοτρόφος πράγματι δεν πληρώθηκε και ο Μελάς απόρρι-

σε διότι «είχαμε συνεννοηθεί να πάει σε μια συνεννόηση με τον κτηνίατρο εκεί των Τρικάλων... θα του μείωνε το ποσοστό [σημ. αναφέρεται σε ποσοστό επιλέξιμων θηλικών ζώων, για τα οποία είχε δηλώσει μεγαλύτερο αριθμό από τον πραγματικό], για να μπορεί να μην έχει την κύρωση».

Σε επόμενη τηλεφωνική κλήση ο Μελάς ενημέρωσε την Παπακώστα ότι το πρόβλημα δεν έχει λυθεί και τη ρώτησε αν ο κτηνοτρόφος είχε κάνει ένσταση. Η βουλευτής απάντησε: «Δεν μας είπατε να κάνουμε ένσταση, μας είπατε απλά να μπορούμε στη διαδικασία της διόρθωσης... Η μείωση των ζώων έγινε πριν τον έλεγχο, ο κύριος [...] μπήκε και διόρθωσε την ημερομηνία... έτσι ώστε που φαίνεται ότι η μείωση των ζώων έγινε πριν από τον έλεγχο [...] Απλά εγώ σας επισμαίνω ότι επειδή είναι για πολύ σημαντικό πρόσωπο και τον έχουμε διαβεβαιώσει κατά 99,9%». Ο πρόεδρος του ΟΠΕΚΕΠΕ της απάντησε ότι θα το κοιτάξει και σημείωσε: «Δηλαδή εσύ επωφελείσαι σ' έναν καλό σου ας πούμε ψηφοφόρο και τα λοιπά, εγώ δεν επωφελομαι πουθενά, μόνο εκτέθηκα [...] Απλά να ξέρει πόσο έχεις εμπλακεί σε αυτό το κομμάτι και πόσο παρελκυστικό είναι και αυτό που έγινε, γιατί δεν θα γινόταν με τίποτα».

Στο πόρισμα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας σημειώνεται ότι ο συγκεκριμένος κτηνοτρόφος για τον οποίο ενδιαφερόταν η βουλευτής κ. Παπακώστα ήταν μεταξύ παραγωγών που δεν είχαν τα βοοειδή που δήλωναν, έτσι δανειζόνταν και μετέφεραν ζώα ο ένας στον άλλον «όταν ενημερώνονται ότι επίκειται έλεγχος», όπως σημειώνεται. Ο ίδιος κτηνοτρόφος σε μία περίπτωση φέρεται να διέγραψε από το χειρόγραφο μπτρώο του και την Κτηνιατρική Βάση Δεδομένων περισσότερα από 40 βοοειδή, μία μέρα μετά την ειδοποίησή του για έλεγχο. Για το 2020 είχε δηλώσει 126 ζώα, όμως στον επόμενο έλεγχο βρέθηκαν 81. «Αυτό συνιστά μείωση ζωικού κεφαλαίου 20%-50%, επομένως θα έπρεπε η κατανομή βοσκο-

τόπων του επόμενου έτους να μειωθεί κατά 50%, από αυτή που απαιτείται για την ενεργοποίηση δικαιωμάτων βοσκότοπου», αναφέρεται στη δικογραφία. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία υπολογίζει ότι ο ίδιος για τα έτη 2021-2024 είχε λάβει επιδοτήσεις που δεν δικαιούταν, συνολικού ύψους 142.249 ευρώ – ποσό που υπερβαίνει το όριο των 120.000 και τιμωρείται ως κακούργημα.

«Η παρανομία του παραγωγού [...] δεν ήταν ότι άφησε τον βοσκότοπό του αχρησιμοποίητο, αλλά ότι δήλωσε εξ αρχής ψευδή, υπερβολικό αριθμό ζώων με αποκλειστικό σκοπό να υπαρπάξει (μέσω της Τεχνικής Λύσης) αναλογικά πολύ μεγαλύτερες εκτάσεις δημοσίων βοσκοτόπων από το εθνικό απόθεμα, τις οποίες δεν δικαιούταν», σημειώνεται στο πόρισμα. Για την ίδια υπόθεση στη βουλευτή κ. Παπακώστα αποδίδονται φράσεις σε τηλεφωνήματα, όπως «θα εκτεθούμε», «πρέπει να το φτιάξουμε οπωσδήποτε» κ.ά. «Η αλλοίωση της Κτηνιατρικής Βάσης Δεδομένων που ανέχθηκε και μεθόδευσε με τη βουλευτή Αικατερίνη Παπακώστα ο πρόεδρος του ΟΠΕΚΕΠΕ Δημήτρης Μελάς, παρήγαγε άμεσα και παράνομα οικονομικά αποτελέσματα», καταλήγει το πόρισμα.

Οι εκκρεμείς δίκες

Εκτός από την ερευνώμενη εμπλοκή πολιτικών προσώπων, σήμερα εκκρεμούν σε πρωτοδικεία ανά την Ελλάδα τουλάχιστον επτά δίκες με κατηγορούμενους ιδιώτες που φέρεται να έλαβαν παράνομες επιδοτήσεις. Σύμφωνα με ασφαλείς πηγές, βρίσκεται σε εξέλιξη παράλληλη έρευνα ώστε να διαπιστωθεί αν η παρέμβαση κάποιου πολιτικού προσώπου είχε καταδικαστικό αποτέλεσμα στα παραπάνω δικαστήρια. Η έρευνα εκτελέστηκε το προηγούμενο διάστημα με παραγγελία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας προς την Οικονομική Αστυνομία, η οποία ήλεγξε μεταξύ άλλων τραπεζικούς λογαριασμούς.

«Βεβαίως, θα το κάνουμε»

«Μου είπε ο Νίκος, εάν δεν επηρεάζεται κάτι, και δεν έχουμε πρόβλημα, τώρα πηγαμε μαζί μέσα δεν το ήξερα το θέμα... Και μου λέει, βεβαίως, το ζητάει ο Καραμανλής, θα το κάνουμε», λέει ο διευθυντής του πολιτικού γραφείου του Σπύλιου Λιβανού στον τότε πρόεδρο του ΟΠΕΚΕΠΕ.

«Εγώ, μόνο εκτέθηκα»

«Δηλαδή εσύ επωφελείσαι σ' έναν καλό σου ας πούμε ψηφοφόρο και τα λοιπά, εγώ δεν επωφελομαι πουθενά, μόνο εκτέθηκα [...] Απλά να ξέρει πόσο έχεις εμπλακεί σε αυτό το κομμάτι...», ακούγεται να λέει ο τότε πρόεδρος του ΟΠΕΚΕΠΕ Δημήτρης Μελάς στη βουλευτή Τρικάλων Κατερίνα Παπακώστα.

Οργάνωση
υπό πίεση

Η βιασύνη να φτιάξει κόμμα ή, ακόμη χειρότερα, μια εκλογική λίστα, μπορεί να οδηγήσει τον Τσίπρα σε πρόχειρες επιλογές. Η οργανωτική συγκρότηση σε όλη την επικράτεια απαιτεί χρόνο και το επιτελείο της Αμαλίας δεν φαίνεται να έχει κάνει πολλά βήματα.

Πιο έτοιμη, πιο βιαστική Η Καρυστιανού, που φαίνεται πιο έτοιμη από τον Τσίπρα, θα ήθελε να διεξαχθούν οι εκλογές το συντομότερο δυνατόν, καθώς από τότε που έγιναν γνωστές οι προθέσεις της –και κάποιες απόψεις της– οι δημοσκοπήσεις επιδόσαν να ξεφουσκώνουν.

Του ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ

Εξίσου με την κυβέρνηση οι «εκλογικοί γρίφοι» απασχολούν την αντιπολίτευση που ακόμη ψάχνει τον βηματισμό της. Όλα τα κόμματα, υπάρχοντα και «κυοφορούμενα», έχουν αρχίσει να επεξεργάζονται σενάρια κάλπης. Το κυνήγι της δεύτερης θέσης, το καλύτερο δυνατό «πλάσαρίσμα» και το εισιτήριο για τη Βουλή αποτελούν τους τρεις στόχους των δυνάμεων της μειοψηφίας. Καθόλου εύκολοι για τον κάθε σχηματισμό ξεχωριστά. Ο Αλέξης Τσίπρας, αν και κινείται με ορίζοντα το φθινόπωρο, θα δώσει το «παρών» όποτε κι αν στηθούν οι κάλπες. Τον συμφέρει όμως επίσπευση των εξελίξεων; Από τη στιγμή που επιθυμεί να παρουσιάσει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα, να φτιάξει μια νέα ομάδα συνεργατών, να γίνει ομαλά η μετάβαση των πρώην συντρόφων του στο κόμμα και να ολοκληρώσει τις περιοδείες του, οι πρόωρες κάλπες δεν είναι η καλύτερη δυνατή εξέλιξη.

Πρώτα η στελέχωση

Η βιασύνη να φτιάξει ένα κόμμα ή, ακόμη χειρότερα, κάτι που δεν θέλει, μια εκλογική λίστα, μπορεί να οδηγήσει τον πρώην πρωθυπουργό σε πρόχειρες επιλογές. Η οργανωτική συγκρότηση σε όλη την επικράτεια απαιτεί χρόνο και ήδη το επιτελείο της Αμαλίας δεν φαίνεται να έχει κάνει πολλά βήματα σε αυτόν τον τομέα. Η Θεώνη Κουφονικολάκου, πρώην Συνήγορος του Παιδιού, ανέλαβε μέσα στην εβδομάδα υπεύθυνη δημοσίων σχέσεων του Ινστιτούτου του Αλέξη Τσίπρα και αυτό δείχνει πως ήδη γίνονται βήματα στο κομμάτι της επικοινωνίας. Δύο βασικά αφηγήματα θα υπάρχουν στις επόμενες κάλπες στον χώρο της αντιπολίτευσης. Το ένα από το ΠΑΣΟΚ και το άλλο από το κόμμα Τσίπρα. Η μάχη δεν θα είναι εύκολη, με τη διαφορά πως ο Νίκος Ανδρουλάκης έχει έτοιμο το κόμμα του, το οποίο μόλις τελειώσει τις συνεδριακές διαδικασίες του σε κλίμα ενωτικό. Οι μηχανισμοί του λειτουργούν, προγραμματικά έχει μόνο κάποιες εκλογικές πιεελίες να βάλει, ενώ παρουσιάζει μια μι-

κρή δημοσκοπική ανάκαμψη στις τελευταίες μετρήσεις. Με άλλα λόγια αν ο Κυριάκος Μητσοτάκης αποφασίσει να αιφνιδιάσει, το ΠΑΣΟΚ ξεκινάει από πολύ καλύτερη αφετηρία σε σχέση με τον Αλέξη Τσίπρα. Ασφαλώς για τον διακηρυγμένο στόχο της νίκης, έστω και με μία ψήφο, στη Χαριλάου Τρικούπη δεν θα έλεγαν «όχι» αν είχαν μπροστά τους ακόμη ένα δωδεκάμυο.

Ποιον (δεν) συμφέρουν
οι πρόωρες εκλογές

Πώς θα επηρεάσει τη μάχη της δεύτερης θέσης –μεταξύ ΠΑΣΟΚ, Τσίπρα και Καρυστιανού– τυχόν άμεση προσφυγή στις κάλπες

Κόμματα σε δύο ταχύτητες

Τα σενάρια για ενδεχόμενη πρόωρη προσφυγή στις κάλπες θα επιπαχύνουν τις διεργασίες στα κυοφορούμενα κόμματα των Αλέξη Τσίπρα και Μαρίας Καρυστιανού. Η Καρυστιανού έχει είδη προαναγγείλει την άμεση ίδρυση του δικού της σχήματος. Στο στρατηγείο της Λεωφόρου Αμαλίας, όπου ο σχεδιασμός έχει καταρτιστεί με ορίζοντα το φθινόπωρο.

Μετά το Πάσχα

Δεν θα είναι καταστροφικές οι πρόωρες εκλογές για τη Μαρία Καρυστιανού. Προχώρησε στη δημιουργία της διαδικτυακής επικοινωνιακής πλατφόρμας μέσω και της οποίας, μετά το Πάσχα, θα ανακοινώσει το κόμμα της. Επειδή από τότε που έκανε γνωστές τις προθέσεις της, αλλά και κάποιες απόψεις της για συγκεκριμένα ζητήματα (αμβλώ-

σεις, εθνικά θέματα), οι δημοσκοπή- κές επιδόσεις της έπεσαν, μια πιο γρήγορη προσφυγή στις κάλπες δεν θα την έβλαπτε. Οι πολιτικοί της αντίπαλοι υποστηρίζουν πως «ξεφουσκώνει» ο αρχικός ενθουσιασμός που υπήρχε. Η τώως πρόεδρος του Συλλόγου Συγγενών Θυμάτων Τεμπών θα μπει σε λίγες ημέρες στη μάχη της δεύτερης θέσης και από όσα έχει αποκαλύψει φαίνεται να

είναι πιο έτοιμη από τον Αλέξη Τσίπρα. Για τον ΣΥΡΙΖΑ και τη Νέα Αριστερά τα πράγματα είναι σαφώς πιο σύνθετα. Η τελευταία δημοσκόπηση της Pulse έδειξε το κόμμα του Σωκράτη Φάμελλου να κάνει μία μονάδα και να πέφτει στο 4%. Το ερώτημα που τίθεται είναι αν θα ληφθεί μια συνεδριακή απόφαση, με βάση την πλειοψηφία που έχει, ώστε να μην κατέβει στις εκλογές απέναντι στον ιδρυτή του, ή αν ο Παύλος Πολάκης θα αναλάβει το «τιμόνι» της Κουμουνδούρου και μαζί με τους συντρόφους του που θα μείνουν στα μετόπισθεν θα παλέψουν για την είσοδο στη Βουλή. Η Κουβέντα περί «διάλυσης» άνοιξε αρκετά «κοινοκοιμήματα» την εβδομάδα που πέρασε, από την αναφορά του Γιώργου Βασιλείαδου. Η Κουμουνδούρου αντέδρασε με διαφορετικές ταχύτητες με βάση τα δύο «μπλοκ» που τη συνθέτουν. Ο Αλέξης Τσίπρας στη συνέντευξη που έδωσε στον ΑΝΤ1 έδειξε ουσιαστικά τον δρόμο της παρτίτσας στους βουλευτές που θέλουν να υποστηρίξουν το νέο εγχείρημα. Αν οι 15 από τους 25 της Κ.Ο. προχωρήσουν σε μια τέτοια κίνηση, κανείς δεν μπορεί να προβλέψει τι θα επακολουθήσει. Πολλοί από τους αναπληρωματικούς, αναλόγως της περιφέρειας, δεν ανήκουν πια στον ΣΥΡΙΖΑ. Στην Κουμουνδούρου φαίνεται πως χρειάζονται περισσότερο χρόνο και ότι οι πρόωρες κάλπες μπορεί να προκαλέσουν απρόσμενες αναταράξεις.

Ξεκαθάρισμα

Το ίδιο ισχύει και για τη Νέα Αριστερά. Ο Γαβριήλ Σακελλαρίδης με τις πρώτες τοποθετήσεις του δείχνει πως δεν θέλει να αφήσει τον αριστερό, ριζοσπαστικό χώρο στον πρώην πρωθυπουργό. Το κόμμα δεν δείχνει να έχει προοπτική εισόδου στη Βουλή και μετά την παραίτηση του Αλέξη Χαρίτση από την προεδρία χρειάζεται αρκετό χρόνο για να δώσει το καινούργιο στίγμα του. Όσοι από την πλειοψηφία της Πατρίδας αντιλαμβάνονται πως οι πολιτικές εξελίξεις θα «τρέξουν», πιέζουν περισσότερο για την αποχώρηση των «οκτώ», ακόμη και αν αυτό προκαλέσει τη διάλυση της κοινοβουλευτικής ομάδας.

ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΕΡΓΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ (ΤΜΗΜΑ ΦΥΛΑΚΩΝ) ΘΕΣΕΙΣ ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑ

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως ανακοινώνει ότι, σύμφωνα με τις πρόνοιες του περί της Ρύθμισης της Απασχόλησης Εργοδοτούμενων Αορίστου και Εργοδοτούμενων Ορισμένου Χρόνου στη Δημόσια Υπηρεσία Νόμου του 2016 (Ν. 70(Ι)/2016), ενδέχεται να προκύψει έκτακτη ανάγκη για απασχόληση Δεσμοφυλάκων Ορισμένου Χρόνου (Κλ. Α2) στο Τμήμα Φυλακών, ανάλογα με τις εγκριμένες και δικαιολογημένες υπηρεσιακές ανάγκες στελέχωσης, ώστε να συμπληρώνεται ο ανώτατος εγκριμένος αριθμός Δεσμοφυλάκων. Οι ανάγκες απασχόλησης θα καθορίζονται ανάλογα με τις υπηρεσιακές απαιτήσεις που ενδέχεται να προκύψουν κατά την περίοδο ισχύος της παρούσας προκήρυξης, για περίοδο μέχρι 24 μήνες.

Απαιτούμενα προσόντα:

- (α) Πολίτης της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- (β) Απολυτήριο αναγνωρισμένης Σχολής Μέσης Εκπαίδευσης.
- (γ) Πολύ καλή γνώση της Ελληνικής και καλή γνώση της Αγγλικής γλώσσας.
- (δ) Ακεραιότητα χαρακτήρα, προσωπικότητα, πρωτοβουλία, υπευθυνότητα και ευθυκρίσια.
- (ε) Ύψος όχι μικρότερο από 1,65 μ. για άνδρες και όχι μικρότερο από 1,55 μ. για γυναίκες και καλή σωματική κατάσταση.
- (στ) Ηλικία μέχρι 40 χρόνων.
- (ζ) Ο υποψήφιος/η υποψήφια να έχει Λευκό Ποινικό Μητρώο του 2026.
- (η) Ο υποψήφιος/η υποψήφια να μην έχει καταδικαστεί για αδίκημα σοβαρής μορφής που ενέχει έλλειψη τιμιότητας ή ηθική αισχροτέτα. Να μην έχει απολυθεί ή έχουν τερματιστεί οι υπηρεσίες του στο παρελθόν από τη δημόσια υπηρεσία ή οποιαδήποτε υπηρεσία ή οργανισμό δημοσίου δικαίου της Κυπριακής Δημοκρατίας ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή οποιουδήποτε κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης λόγω πειθαρχικού παραπτώματος ή/και ποινικού αδικήματος.
- (θ) Ο υποψήφιος/η υποψήφια να μην έχει στο παρελθόν αξιολογηθεί γραπτώς για την υπηρεσία του/της από τυχόν προηγούμενη του/της απασχόληση στη δημόσια υπηρεσία ως μη ικανοποιητικός/η ή ανεπαρκής. Να μην έχει παραβεί συμβατικές υποχρεώσεις αναφορικά με προηγούμενη απασχόλησή του στη δημόσια υπηρεσία.

2. Τα κριτήρια αξιολόγησης των υποψηφίων:

A/A	Προσόντα	Αντικειμενικά Κριτήρια (Μόρια)
1.	Βαθμολογία απολυτηρίου εξαετούς φοίτησης αναγνωρισμένης Σχολής Μέσης Εκπαίδευσης από 15/20 και άνω	1
2.	Πανεπιστημιακό Δίπλωμα ή Τίτλος σπουδών Ανώτερης Εκπαίδευσης	2
3.	Τίτλος Σπουδών μέχρι και του βαθμού του Ανώτερου Διπλώματος	1
4.	Κατοχή μαύρης ζώνης στις Πολεμικές Τέχνες (Πιστοποιητικό Διεθνούς Οργανισμού/Φορέα)	1
5.	Καλή γνώση τουλάχιστον μιας ξένης γλώσσας, πέραν της αγγλικής.	1
6.	Πιστοποιητικό (σε ισχύ) Πρώτων Βοηθειών	1
7.	Πιστοποιητικό Επαγγελματικής Κατάρτισης σε ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα θέματα: υδραυλική, ηλεκτρολογία, οικοδομικά, ελαιοχρωματισμό, μηχανική αυτοκινήτου, βιβλιοδεσία, μαγειρική/Ζαχαροπλαστική, κομμωτική, αισθητική	1
8.	Κατοχή Άδειας ECDL (European Computer Driving License)	1
9.	Επαγγελματική πείρα σχετική με τα καθήκοντα της θέσης αποτελεί πλεονέκτημα.	0,5 μόριο για κάθε συμπληρωμένο εξάμηνο, με ανώτατο όριο τα 2 μόρια

Σημειώσεις:

- Τα καθήκοντα της θέσης συνεπάγονται απασχόληση πάνω σε 24ωρη βάση με το σύστημα βάρδιας.
- Οι ανάγκες της υπηρεσίας απαιτούν και άνδρες και γυναίκες, σε ποσοστό που να καλύπτονται επαρκώς οι ανάγκες των Φυλακών.
- Σε περίπτωση υποψηφίων που ισοψηφούν, για τον καθορισμό προτεραιότητας θα χρησιμοποιείται ως κριτήριο ο βαθμός απολυτηρίου σχολής μέσης εκπαίδευσης (προτεραιότητα σε υποψηφίους με ψηλότερη βαθμολογία).
- Η πολύ καλή γνώση της Ελληνικής γλώσσας καθώς και η καλή γνώση της Αγγλικής ή και οποιασδήποτε άλλης ξένης γλώσσας, διαπιστώνεται ανάλογα, με βάση τα αποδεκτά τεκμήρια που κατέχει ο υποψήφιος/η υποψήφια, και που απαιτεί η Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας.
- Τα καθήκοντα που θα εκτελούν όσοι/ες προσληφθούν είναι τα καθήκοντα που αναφέρονται στο Σχέδιο Υπηρεσίας της αντίστοιχης οργανικής θέσης Δεσμοφυλάκα, και που συνοψίζονται στην εκτέλεση καθηκόντων που αφορούν στην ασφαλή φρούρηση καταδίκων και υποδίκων, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία ή/και σύμφωνα με οδηγίες, που περιλαμβάνουν την επιτήρηση, ευμερία, εκπαίδευση και πειθαρχεία τούτων. Θα εκτελούν επίσης οποιαδήποτε άλλα καθήκοντα τους ανατεθούν.
- Οι άρρενες υποψήφιοι να έχουν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις ή να έχουν νόμιμα απαλλαγεί από αυτές, όχι όμως για λόγους υγείας.
- Η μισθοδοσία καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 10 του περί Προϋπολογισμού Νόμου του 2026 και του σχετικού Παραρτήματος - Μισθολογικές Κλίμακες του υπό αναφορά Νόμου.
- Η απασχόληση των εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου Δεσμοφυλάκων που θα προσληφθούν θα είναι για χρονική περίοδο που δεν υπερβαίνει τα δύο έτη, για κάλυψη συγκεκριμένης ανάγκης προσωρινής φύσης που προκύπτει αναφορικά με υφιστάμενη κενή μη εναλλάξιμη θέση στο Τμήμα Φυλακών. Νοείται ότι στην περίπτωση που η συγκεκριμένη ανάγκη εκλείπει, θα τερματίζονται πρώτα οι υπηρεσίες εκείνων των εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου που έχουν χαμηλότερη σειρά κατάταξης στον οικείο κατάλογο, οπότε τυχάνουν εφαρμογής οι πρόνοιες του περί Τερματισμού Απασχόλησης Νόμου, όσον αφορά την ελάχιστη περίοδο προειδοποίησης και την καταβλητέα αποζημίωση εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου. Με τον τερματισμό της απασχόλησης η σύμβαση απασχόλησης τους τερματίζεται αυτοδικαίως.
- Αιτήσεις από μέρους των ενδιαφερομένων θα πρέπει να υποβληθούν στο Ειδικό Έντυπο που βρίσκεται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως: www.mjpro.gov.cy. Οι συμπληρωμένες αιτήσεις μαζί με τα δικαιολογητικά (σε ενιαίο αρχείο pdf) υποβάλλονται ηλεκτρονικά στην ηλεκτρονική διεύθυνση justice2026@mjpro.gov.cy ή αποστέλλονται μέσω του Ταχυδρομείου στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως (Λεωφόρος Αθαλάσσης 125, 1461 Λευκωσία) με συστημένη επιστολή, σε φάκελο, με την ένδειξη «Θέση Δεσμοφύλακα», ο οποίος θα φέρει ευδιάκριτη ταχυδρομική σφραγίδα ημερομηνίας, το αργότερο, μέχρι τις 30 Απριλίου 2026.
- Μαζί με το έντυπο που θα πρέπει να συμπληρώσουν θα πρέπει επίσης να επισυναφθούν αντίγραφο του απολυτηρίου, πτυχίου, πιστοποιητικών, βεβαιώσεων πείρας με συγκεκριμένες ημερομηνίες απασχόλησης που κατέχουν, διαφορετικά η αίτησή τους δεν θα γίνει αποδεκτή.
- Αιτήσεις από πρόσωπα που δεν πληρούν όλα τα απαραίτητα προσόντα ή δεν είναι δεόντως συμπληρωμένες, ή στις οποίες δεν επισυνάπτονται όλα τα απαραίτητα πιστοποιητικά, δεν θα γίνονται δεκτές.
- Οι υποψήφιοι θα κληθούν με ηλεκτρονική μήνυμα να παρουσιαστούν στο Τμήμα Φυλακών για την εξέταση που αφορά στο ανάστημά τους.
- Μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησης των αιτήσεων που θα παραληφθούν, θα ετοιμαστεί Πίνακας υποψηφίων κατά σειρά προτεραιότητας με βάση τα κριτήρια αξιολόγησης, όπως αυτά περιγράφονται στην παρούσα προκήρυξη.

Γέφυρα στον Κόλπο

Η κινητικότητα της Αθήνας προς τα αραβικά κράτη και το παρασκήνιο στον ΟΗΕ

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

Τη συνολικότερη μεσανατολική πολιτική της επιχειρεί να προσαρμόσει η Αθήνα, καθώς ο πόλεμος των τελευταίων πέντε εβδομάδων με επίκεντρο το Ιράν και τον Περσικό Κόλπο ανατρέπει πλήρως κάθε ικνος διπλωματικού σχεδιασμού για το άμεσο μέλλον. Η Αθήνα αυτή τη στιγμή βρίσκεται αντιμέτωπη με μια σειρά από προκλήσεις, οι οποίες ξεκινούν από τον ρόλο που θα καταλήξει να διαδραματίζει η Τουρκία μετά το τέλος του πολέμου στην περιοχή και φθάνουν έως την εταιρική σχέση με το Ισραήλ, την παρουσία στις μοναρχίες του Κόλπου αλλά και πιο μακροπρόθεσμους σχεδιασμούς, όπως αυτός που συνδέει την Ινδία με την Ευρώπη, μέσω και της Ελλάδας.

Στο Συμβούλιο Ασφαλείας

Μόλις τα προηγούμενα 24ωρα η Ελλάδα διαδραμάτισε ρόλο γεφύρωσης των διαφορών που υπήρχαν εντός του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, του οποίου είναι μη μόνιμο μέλος, μετά το σχέδιο απόφασης που παρουσίασαν η Ιορδανία, το Κουβέιτ, το Κατάρ, η Σαουδική Αραβία και τα ΗΑΕ για τη διασφάλιση της ναυσιπλοΐας στα Στενά του Ορμούζ. Η Ελλάδα στην προηγούμενη φάση είχε ήδη στηρίξει την απόφαση 2817 (11 Μαρτίου) που καλούσε το Ιράν να σταματήσει τις επιθέσεις κατά κρατών του Κόλπου και καταδίκασε την παρεμπόδιση της ναυσιπλοΐας στα Στενά του Ορμούζ. Η ελληνική αντιπροσωπεία είχε συμβάλει στην τελική διαμόρφωση του κειμένου, το οποίο εγκρίθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας (με την αποχή Κίνας και Ρωσίας), ωστόσο η επιδείνωση της κατάστασης στο Ορμούζ οδήγησε τις χώρες του Περσικού Κόλπου, με πρωτοβουλία του Μπακρέιν, σε νέο σχέδιο ψηφίσματος. Το νέο σχέδιο είχε μία σημαντική διαφορά από το προηγούμενο, καθώς αναφερόταν στο κεφάλαιο 7 του χάρτη του ΟΗΕ, το οποίο προβλέπει ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας δύναται να εξουσιοδοτήσει τα κράτη-μέλη να αναλάβουν στρατιωτική δράση για την αποκατάσταση της ειρήνης και της ασφάλειας. Σε γενικές γραμμές το κεφάλαιο 7 λόγω της πρόνοιας για επιθετική δράση δεν προκαλεί στα κράτη-μέλη ενθουσιασμό, ειδικά καθώς η ερμηνεία του –για παράδειγμα κατά του Κατάρ στην Λιβύη το 2011– έχει οδηγήσει σε καταστροφικές εξελίξεις. Σε αυτό το πλαίσιο η Ελλάδα δραστηριοποιήθηκε ακρι-

βώς προκειμένου να προστεθεί στο τελικό σχέδιο ψηφίσματος ένα κείμενο διευκρινίσεων σχετικά με την αμυντική διάσταση της όποιας ενέργειας, καθώς η γενική εξουσιοδότηση χρήσης βίας στο πλαίσιο του κεφαλαίου 7 είτε ρητώς είτε σιωπηρώς θα μπορούσε να οδηγήσει σε περαιτέρω κλιμάκωση της κρίσης και, το σημαντικότερο, θα καθιστούσε και την Ελλάδα εξαντανακλάσεως εμπόλεμο μέρος, καθώς θα είχε συναινέσει σε λήψη επιθετικών μέτρων.

Σε αυτό το πλαίσιο, η δραστηριοποίηση του υπουργού Εξωτερικών Γιώργου Γεραπετρίτη ήταν

έντονη προς διάφορες κατευθύνσεις, ιδιαίτερα καθώς συνομιλήσε με όλους τους ομολόγους του από τις χώρες του Κόλπου. Η στάση της Ελλάδας ήταν κρίσιμη και για τα υπόλοιπα μη μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, καθώς οι παραδοσιακοί δεσμοί με το Ιράν, τα συμφέροντα στον τομέα της εμπορικής ναυτιλίας, αλλά και οι στρατηγικές σχέσεις με τις αραβικές μοναρχίες του Κόλπου και τις ΗΠΑ προϋποθέτουν ακριβώς την τήρηση πολύ ευαίσθητων ισορροπιών.

Η Ελλάδα προφανώς συνέπλευσε με μόνιμα μέλη, όπως η Γαλλία, ενώ προς την κατεύθυν-

ση οι διατυπώσεις να γίνουν λιγότερο «πολεμικές» συνέδραμαν τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη στο Συμβούλιο Ασφαλείας (Δανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Λετονία), καθώς και άλλα ομονοούντα κράτη-μέλη, με τις τρεις αφρικανικές χώρες και το Πακιστάν να τηρούν για δικούς τους λόγους έντονα επιφυλακτική στάση στο εγχείρημα μέχρι την τελευταία στιγμή και τη Ρωσία να είναι κάθετα αντίθετη.

Σε στρατιωτικό επίπεδο η Ελλάδα, βέβαια, υποστηρίζει τη Σαουδική Αραβία με την παραμονή πυροβολαρχίας Patriot στις δυτικές ακτές της χώρας στην

Ερυθρά Θάλασσα και ενίσχυσε το Κατάρ και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ) με πυρομαχικά για την αεράμυνά τους (κατόπιν συνεννοήσεων και με τις ΗΠΑ). Αλλά είναι απολύτως σαφές, και από τον τρόπο δραστηριοποίησης στον ΟΗΕ, ότι η Ελλάδα δεν θέλει με κανέναν τρόπο να βρεθεί στη μέση μιας ατμόσφαιρας μίσους και υποτίμησης που χαρακτηρίζει παραδοσιακά τις σχέσεις ανάμεσα στο Ιράν και διάφορες μοναρχίες του Κόλπου.

Οι «μεσολαβητές»

Η προσοχή της Αθήνας δεν περιορίζεται, βέβαια, στον Περσικό, αλλά παραμένει εστιασμένη και στον τρόπο δραστηριοποίησης της Τουρκίας, η οποία έπειτα από ένα χρονικό διάστημα αμικανίας εκπέμπει με μεγαλύτερη σαφήνεια κάποια μηνύματα. Κατ' αρχάς, με πρωταρχικό και κεντρικό γνώμονα την εσωτερική διάσταση ασφαλείας που διαδραματίζει ο κουρδικός παράγοντας, η Τουρκία ενεπλάκη στην προσπάθεια διαμεσολάβησης, μαζί με το Πακιστάν. Η Συρία είναι για την Αγκυρά ένα εξαιρετικά επιτυχημένο παράδειγμα, με την ειδοποιό διαφορά ότι το Ιράν παραμένει ένα κυρίαρχο κράτος και όχι μια αποτυχημένη οντότητα, όπως αυτή που εκπροσωπούσε πριν από το 2024 το καθεστώς Ασάντ.

Ως προς την ελληνοτουρκική διάσταση, παρά τις προσπάθειες της Αγκυρας το ζήτημα της ανάπτυξης δυνάμεων στο Αιγαίο (Patriot στην Κάρπαθο και χρήση της Λήμνου για νατοϊκή επιχείρηση) δεν συζητείται στις Βρυξέλλες παρά τις οχλήσεις των Τούρκων. Το ΝΑΤΟ κρατάει αποστάσεις από τις τουρκικές διαμαρτυρίες.

Ισραηλινές επιπλοκές

Στην ισραηλινή παράμετρο, πέρα από την αμιγώς διμερή διάσταση των σχέσεων με την Ελλάδα, η περιπλοκή των ενδοαραβικών ισορροπιών εκ των πραγμάτων επηρεάζει ευρύτερα την εμπλοκή της Αθήνας ποικιλοτρόπως. Κατ' αρχάς τον τρόπο με τον οποίο θα συμμετάσχει στη Δύναμη Σταθεροποίησης στη Γάζα. Ηδη προετοιμάζεται δύναμη σύνθεσης μειωμένου τάγματος που θα μπορεί να δραστηριοποιηθεί στη Γάζα, ωστόσο στην παρούσα φάση οι συνθήκες φαίνεται ότι περιπλέκουν τις εξελίξεις και σε αυτό το μέτωπο. Οι Ισραηλινοί προτιμούν ενεργότερο ρόλο της Αιγύπτου στη Γάζα και όχι του Κατάρ, αλλά οι πέντε εβδομάδες πολέμου στο Ιράν έχουν προκαλέσει περισσότερο σκεπτικισμό στο Κάιρο.

Να μη βρεθεί στη μέση

Είναι απολύτως σαφές ότι η χώρα μας δεν θέλει με κανέναν τρόπο να βρεθεί στη μέση μιας ατμόσφαιρας μίσους που χαρακτηρίζει παραδοσιακά τις σχέσεις ανάμεσα στο Ιράν και διάφορες μοναρχίες του Κόλπου.

ΑΠΟΨΗ

Λίβανος - Συρία - Ελλάδα

Του ΑΓΓΕΛΟΥ Μ. ΣΥΡΙΓΟΥ

Πρόκειται για τυπικό δείγμα της ετερογονίας των σκοπών. Η αρχική πρόθεση ΗΠΑ - Ισραήλ ήταν να οδηγήσουν σε κατάρρευση το καθεστώς των μουλάδων στο Ιράν. Μετά πέντε εβδομάδες πολέμου, ετοιμάζεται να καταρρεύσει ο Λίβανος. Ούτως ή άλλως, ήταν η πιο εύθραυστη χώρα της Μέσης Ανατολής. Από το 2019 βρίσκεται σε μεγάλη οικονομική κρίση. Ο ένας στους πέντε κατοίκους της χώρας των 6.000.000 είναι πρόσφυγας (1.000.000 Σύροι και 220.000 Παλαιστίνιοι). Σε αυτούς προστέθηκαν τις τελευταίες ημέρες και 1.000.000 εκτοπισμένοι λόγω των συγκρούσεων του Ισραήλ με τη Χεζμπολάχ. Σε μια χώρα με λεπτές θρησκευτικές ισορροπίες, χριστιανικές και σουνιτικές συνοικίες στη Βηρυτό έχουν γεμίσει με παραπήγματα εκτοπισμένων σιτών.

Η κατάρρευση του Λιβάνου δεν θα σημάνει την εξαφάνισή του ως κράτους, αλλά την παράλυση της κυβερνήσεως και τη διάλυση του στρατού και της αστυνομίας. Η χώρα θα μετατραπεί εκ νέου σε πολλαπλασιαστή κρίσεων. Το βίωσε επώδυνα η περιοχή μεταξύ 1975-90. Πολιτοφυλάκες Παλαιστινίων, χριστιανών και αριστερών μουσουλμάνων συγκρούονταν με εμπλοκή της Συρίας, του Ισραήλ, της Δύσεως και της Σοβιετικής Ενώσεως. Αυτά σημαίνουν νέες προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές. Τα κράτη του Κόλπου, όπου στο παρελθόν κατέφευγαν πολλοί Λιβανέζοι, δεν είναι πλέον ασφαλή. Η Ευρώπη θα είναι μονόδρομος για τους πρόσφυγες.

Αυτές οι εξελίξεις ενδιαφέρουν άμεσα την Κύπρο, την Ελλάδα, αλλά και την Ευρώπη. Προς το παρόν η Γαλλία, χώρα με παραδοσιακές σχέσεις με τον Λί-

βανο, κατέθεσε διπλωματική πρόταση που περιλαμβάνει ενίσχυση της λιβανέζικης κυβερνήσεως, σταδιακό αφοπλισμό της Χεζμπολάχ και αποχώρηση των ισραηλινών δυνάμεων από τον Νότο του Λιβάνου. Δεν έχει βρει σοβαρή ανταπόκριση. Μια διάσκεψη δωρητριών χωρών προς ενίσχυση του Λιβάνου, που επρόκειτο να γίνει, αναβλήθηκε. Επιπλέον, η Γερμανία αποφάσισε να αποσύρει το προσωπικό της από τη UNIFIL, τη δύναμη των κυανόκρανων του ΟΗΕ. Η απόφαση είναι κατά βάσιν σωστή, αν και ελήφθη με κριτήριο τις πιθανές ανθρώπινες απώλειες. Αντί της UNIFIL, πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά ο λιβανικός στρατός.

Οι κινήσεις της Ελλάδας μετά την έναρξη του πολέμου στον Κόλπο έδειξαν γρήγορα και σωστά ανακλαστικά. Η χώρα μας απέδειξε ότι δεν είναι μόνον ένα πα-

θητικό σημείο ασφαλείας. Εξάγει ασφάλεια στην περιοχή. Στο ίδιο ακριβώς πλαίσιο πρέπει η Ελλάδα μαζί με την Κύπρο να αναλάβουν άμεσα διπλωματική πρωτοβουλία για τον Λίβανο. Πρέπει να στείλουμε διπλωμάτες στην περιοχή, να μιλήσουμε με τους άμεσα εμπλεκόμενους και να ετοιμάσουμε σχέδιο για τη διάσωση του Λιβάνου. Η Δευκωσία γνωρίζει πολύ καλά πρόσωπα και πράγματα στη συγκεκριμένη χώρα. Επιπλέον, έχει αυτό το εξάμνηο την ευρωπαϊκή προεδρία. Παράλληλα, η Ελλάδα είναι μη μόνιμο μέλος στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Σε συνεργασία με τη Γαλλία, πρέπει να κάνουμε ό,τι μπορούμε για να μην καταρρεύσει ο Λίβανος.

Υπό αντίστοιχο πρίσμα πρέπει να δούμε και τη Συρία. Για πρώτη φορά εδώ και πολλές δεκαετίες οι Ρώσοι δεν έχουν ιδιαίτερη

επιρροή σε όσα αφορούν τους χριστιανούς της χώρας. Αυτό το κενό μπορούμε να το καλύψουμε. Οφείλουμε να (ξανα)γνωρίσουμε με τους ανθρώπους στη Συρία. Χρειάζεται ενίσχυση των ελληνικών διπλωματικών αρχών με νέους διπλωμάτες, που θα οργάνωσουν τη χώρα μιλώντας με όλες τις χριστιανικές κοινότητες και τις άλλες μειονότητες. Σε πρώτη φάση, εκείνο που χρειάζεται είναι ένα αξιόπιστο παρατηρητήριο, που θα ενημερώνει διαρκώς για την κατάσταση στο εσωτερικό της Συρίας από πλευράς παραβιάσεως των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι Αμερικανοί και πολλοί Ευρωπαίοι δείχνουν τυφλή εμπιστοσύνη στον (αναγεννημένο τζιχαντιστή) ηγέτη της χώρας Αλ Σάρα. Είναι, όμως, απαραίτητο να έχουν και τη σωστή ενημέρωση.

Μέχρι τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο τα κράτη της Ανατολικής Μεσο-

γείου –περιλαμβανομένων και της Ελλάδας– ήταν συλλήβδην γνωστά ως η «Εγγύς Ανατολή». Εκτοτε ξεφύγαμε γεωγραφικά προς την Ευρώπη, τραβώντας μαζί μας και την Κύπρο. Στην πραγματικότητα, όμως, δεν υπάρχει κάποιο τείχος που να διαχωρίζει τα κράτη της περιοχής. Επηρεαζόμαστε άμεσα από τις εξελίξεις στη γειτονιά μας, όπως διαπιστώσαμε οδυνηρά την προηγούμενη δεκαετία με τον πόλεμο στη Συρία. Η κρίση είναι και ευκαιρία να σταθεροποιήσουμε την περιοχή και να αναδειχθούμε σε παράγοντα ασφαλείας.

Ο κ. Αγγελος Μ. Συρίγος είναι καθηγητής Διεθνούς Δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, βουλευτής Ν.Δ. στην Α΄ Αθηνών. Το βιβλίο του «50 Ερωτήματα και απαντήσεις για τις σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη.

Κάτοικος της Τεχεράνης κοιτάζει με απελπισία τα ερείπια του διαμερισμάτος της έπειτα από αμερικανοϊσραηλινή αεροπορική επιδρομή. Ο Λευκός Οίκος αναζητεί διέξοδο από τη σύρραξη στην οποία έχει εμπλακεί, καθώς ύστερα από πέντε εβδομάδες επιχειρήσεων το ιρανικό καθεστώς, παρά τα πλήγματα που έχει δεχθεί, είναι σε θέση να απειλεί με στραγγαλισμό την παγκόσμια οικονομία.

Ο όμηρος του Ορμούζ

Εγκλωβισμένος σε έναν δαπανηρό πόλεμο και στον εκβιασμό του Ιράν ο Αμερικανός πρόεδρος

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Επιστρέφοντας από τη διάσκεψη της Γιάτας με τον Στάλιν και τον Τσώρτσιλ, ο Φραγκλίνος Ρούζβελτ συναντήθηκε στις 14 Φεβρουαρίου του 1945 με τον Ιμπν Σαούντ, γενάρχη της Σαουδικής Αραβίας, στο κατάστρομα του καταδρομικού «USS Quincy», στο Σουέζ. Ο Αμερικανός ηγέτης είχε μπροστά του μόνο λίγες ακόμη εβδομάδες ζωής και δεν θα χαίρταν το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, πρόλαβε όμως να προσθέσει στην κληρονομιά του άλλη μία ιστορική συμφωνία: οι Αμερικανοί θα εγκαθιστούσαν στρατεύματα, θωρακίζοντας την ασφάλεια της Σαουδικής Αραβίας, με αντάλλαγμα τη σταθερή τροφοδοσία της πελώριας οικονομίας τους –τότε αντιστοικούσε στο 50% της παγκόσμιας– με πετρέλαια της περιοχής.

Η στροφή που δεν έγινε

Η εξάρτηση από το πετρέλαιο εξηγεί σε μεγάλο βαθμό γιατί ο Περσικός Κόλπος ήταν μία από τις τρεις περιοχές του πλανήτη όπου οι Αμερικανοί δέσμευαν μεγάλο όγκο στρατευμάτων σε όλη τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου (οι άλλες δύο ήταν η Δυτική Ευρώπη και η Ανατολική Ασία, για την ανασχεση της ΕΣΣΔ). Ωστόσο, η Σοβιετική Ένωση ήταν παρελθόν εδώ και δύο δεκαετίες και η Αμερική είχε μόλις πρόσφατα γίνει καθαρός εξαγωγέας βενζίνης και ντίζελ όταν ο Μπαράκ Ομπάμα ανέβηκε, στις 17 Νοεμβρίου του 2011, στο βήμα του αυστραλιανού κοινοβουλίου για να διακηρύξει τη μεγάλη «Στροφή προς την Ασία» (Pivot to Asia). Εχοντας καεί από τον ατυχή πόλεμο του Μπους και των θερμοκέφαλων νεοσυντηρητικών εναντίον του Ιράκ, η Αμερική αποφάσισε να μειώσει το στρατιωτικό της αποτύπωμα σε Ευρώπη και Μέση Ανατολή, για να μεταφέρει το κέντρο βάρους στην ανατολική Ασία, με προφανή στόχο την ανερχόμενη Κίνα.

Πράγματι, ενώ στην αρχή της προεδρίας Ομπάμα το 60% των αμερικανικών δυνάμεων βρισκό-

ταν στον Ατλαντικό, στο τέλος της ήταν συγκεντρωμένες κατά το ίδιο ποσοστό στη ζώνη Ινδικού - Ειρηνικού. Από τους πρώτους Αμερικανούς πολιτικούς που εναντιώθηκαν στον πόλεμο κατά του Ιράκ, ο Μπαράκ Ομπάμα είχε συνειδητοποιήσει ότι η χώρα του κινδύνευε να έχει τη μοίρα της αυτοκρατορικής Βρετανίας, που σπατάλησε την ισχύ της σε πολέμους φθοράς με υποδεέστερους αντιπάλους, στη Μέση Ανατολή και σε άλλες μακρινές περιοχές, στην περιφέρεια του παγκοσμίου συστήματος, ενώ νέα κέντρα οικονομικής και στρατιωτικής ισχύος αναδύονταν στον πυρήνα του.

Ωστόσο, η απεξάρτηση είναι επώδυνη διαδικασία και συχνά αποτυγχάνει. Η πολύπαθη Μέση Ανατολή επιμένει να συμπεριφέρεται σαν τους «παράξενους ελκυστές» στη θεωρία του Χάου, που τραβούν ξανά και ξανά προς το μέρος τους τις τροχικές χαοτικών συστημάτων, με εντελώς απρόβλεπτα αποτελέσματα. Ο Μπαράκ Ομπάμα σύρθηκε στον πόλεμο εναντίον του Καντάφι, για να δει ένα χρόνο αργότερα τον πρεσβευτή του, Κρίστοφερ Στίβενς, να δολοφονείται από μαινόμενους τζιχαντιστές στη Βεγγάζη, ενώ κλιμάκωσε τον «καλό πόλεμο» στο Αφγανιστάν, αφήνοντας στον Τζο Μπάιντεν το πικρό ποτήρι της ταπεινωτικής αποχώρησης, μία δεκαετία αργότερα. Ο τελευταίος είχε το δικό του μερίδιο ευθύνης για τον επανεγκλωβισμό της Αμερικής στα έλη της Μέσης Ανατολής με την ενεργό σύμπραξη του στη γενοκτονική εκστρατεία του Νετανιάχου στη Γάζα τη στιγμή που μαινόταν ο πόλεμος στην Ουκρανία.

Όλα στον αέρα

Εκείνος που οδήγησε, πάντως, στα άκρα τις αντιφάσεις της αμερικανικής στρατηγικής ήταν ο Ντόναλντ Τραμπ. Ανέβηκε στην εξουσία με το σύνθημα America First και μύδρους εναντίον των «ατέρμονων πολέμων» των προκατόχων του. Στη στρατηγική εθνικής ασφαλείας του 2025 δεσμευόταν για μείωση της αμερικανικής παρουσίας σε Ευρώπη και Μέση Ανατολή, ώστε να

συγκεντρωθούν οι δυνάμεις της σε δύο βασικά μέτωπα: στο δυτικό ημισφαίριο, για τη θωράκιση της αμερικανικής ηγεμονίας και στην ανατολική Ασία, για την ανασχεση της Κίνας, που είχε φτάσει να αντιπροσωπεύει το 30% της προστιθέμενης αξίας στην παγκόσμια βιομηχανία, έναντι 10% της Αμερικής. Να όμως που ο πόλεμος στο Ιράν ήρθε να τα τινάξει όλα αυτά στον αέρα.

Υστερα από πέντε εβδομάδες επιχειρήσεων, το Ιράν εμφανίζεται πολύ ισχυρότερο από ό,τι ήταν προτού δεχθεί απρόκλητη επίθεση από ΗΠΑ και Ισραήλ. Ελέγχει απολύτως τα Στενά του Ορμούζ και εννοεί να μετατρέψει σε μόνιμο καθεστώς την επιβολή τέλους 2 εκατ. δολαρίων σε κάθε διερχόμενο πλοίο – μια δυνητική πηγή τεράστιων εσόδων, δεδομένου ότι υπό φυσιολογικές συνθήκες περνούν από τα Στενά περί τα 140 πλοία κάθε μέρα. Η Τεχεράνη χορεύει στο ταψί την παγκόσμια οικονομία, καθώς η κρίση έχει βάλει φωτιά στις αγορές πετρελαίου, φυσικού αερίου, λιπασμάτων, αλουμινίου,

ακόμη και πλίου – υλικού απαραίτητου στην κατασκευή των μικροτσιπ. Εν ολίγοις, αν και ο πόλεμος δεν έχει κριθεί ακόμη, το Ιράν αυτή τη στιγμή διατηρεί την αδιαμφισβήτητη στρατηγική πρωτοβουλία.

Αντιμέτωπος με την εκκωφαντική διάψευση των ελπίδων του για γρήγορη και ανέξοδη νίκη, ο Τραμπ αναζητεί έξοδο κινδύνου με σπασμωδικούς αυτοσχεδιασμούς μαθητευόμενου μάγου. Ενώ στην αρχή καλούσε τους Ιρανοί να ανατρέψουν το καθεστώς, τώρα λέει ότι η αλλαγή καθεστώτος «έχει ήδη επιτευχθεί» με τις δολοφονίες ηγετικών στελεχών και πλέκει το εγκώμιο του «προέδρου του νέου καθεστώτος», Μασούντ Πεζεσκιάν, λησμονώντας ότι εξελέγη στο αξίωμά του το 2024. Τη μια μέρα προτείνει συγκυριαρχία στα Στενά του Ορμούζ «από τον αγιατολάχ και από εμένα», κάτι που θα αποτελούσε πολύ πικρό, για την Αμερική, συμβιβασμό, ανάλογο με εκείνον που αναγκάστηκε να κάνει ο Μπους, αποδεχόμενος ντε φάκτο ιρανική συγκυριαρχία στο Ιράκ μετά το 2003. Και την άλλη μέρα απειλεί να γυρίσει το Ιράν «πίσω στη Λίθινη Εποχή», με κίνδυνο να γίνουν παρανάλαμα του πυρός και οι σύμμαχοι των ΗΠΑ στον Κόλπο από τα βέβαια ιρανικά αντίποινα.

Του φταίει το NATO

Αναζητώντας αποδιοπομπαίους τράγους για τις αποτυχίες του, ο Τραμπ επανέφερε τις απειλές του για απόσυρση των ΗΠΑ από το NATO, κατηγορώντας τους Ευρωπαίους για δειλία και αχαριστία γιατί δεν δέχθηκαν να μπουν σε έναν πόλεμο που ο ίδιος σχεδίασε εν κρυπτώ με τον Νετανιάχου, χωρίς καν να τους ρωτήσει. Η Wall Street Journal έγραψε ότι αυτή τη φορά το εννοεί πραγματικά και ότι το έχει συζητήσει με στενούς συνεργάτες του, όπως ο υπουργός Εξωτερικών Μάρκο Ρούμπιο. Ακραϊφνής ατλαντιστής ρεϊγκανικής κοπής, ο Ρούμπιο ήταν συνεισηγητής νομοσχεδίου των Δημοκρατικών, το 2023, που εμποδίζει τον

εκάστοτε πρόεδρο να αποχωρήσει από το NATO χωρίς απόφαση του Κογκρέσου. Τώρα, όμως, ευθυγραμμίστηκε με τον Τραμπ και δήλωσε στο Fox News ότι η συμμετοχή της Αμερικής στη Συμμαχία πρέπει να επανεξεταστεί, στο φως των αρνητικών εμπειριών από αυτόν τον πόλεμο.

Το πιθανότερο, βεβαίως, είναι να μη φτάσουμε στην επίσημη αποχώρηση. Σε κάθε περίπτωση, όμως, ο διατλαντικός δεσμός θα βγει βαρύτερα τραυματισμένος από αυτόν τον πόλεμο και είναι πολύ πιθανό ο Τραμπ να μειώσει δραστικά τις αμερικανικές δυνάμεις στην Ευρώπη και να θέσει φραγμό στην τροφοδοσία της Ουκρανίας με αμερικανικά όπλα. Ετσι κι αλλιώς, η Ρωσία επωφελείται πολλαπλώς από την ιρανική κρίση: έχει ντε φάκτο απαλλαγή από τις κυρώσεις, τα πετρελαϊκά της έσοδα χτυπούν ταβάνι, ενώ η μεταφορά όπλων στην Ουκρανία μειώνεται. Ουρανόπεμπτα δώρα, την ώρα που η Μόσχα προετοιμάζει την εαρινή-θερινή επίθεσή της.

Το κόστος

Με αυτά τα δεδομένα, η Αμερική κινδυνεύει να υποστεί δύο ιστορικής σημασίας ήττες μέχρι τη τέλη του καλοκαιριού, τη μία στο Ιράν και την άλλη στην Ουκρανία. Αντιμέτωποι με αυτόν τον τεράστιο κίνδυνο, ο Τραμπ και οι επιτελείς του εξετάζουν το ενδεχόμενο μιας υπερεπιθετικής φυγής προς τα εμπρός. Αυτό μαρτυρεί το γεγονός ότι ζητούν από το Κογκρέσο να αυξήσει τον ήδη αστρονομικό στρατιωτικό προϋπολογισμό των 900 δισ. κατά 200 δισ. επιπλέον για φέτος συν 600 δισ. για το 2027. Στο μεταξύ, το αμερικανικό χρέος, από 60% του ΑΕΠ που ήταν το 2007 έχει φτάσει στο 125% φέτος, οι οίκοι Moody's και S&P έχουν στερεώσει το άριστο AAA από τα αμερικανικά ομόλογα και η Αμερική έχει τριάντισι χρόνια μικρότερο προσδόκιμο επιβίωσης από την Ελλάδα. Αυτό είναι το αθροιστικό αποτέλεσμα 23 χρόνων διαδοχικών πολέμων της Αμερικής στη Μέση Ανατολή, όπου οι τακτικές επιτυχίες αποδεικνύονταν βήματα προς το στρατηγικό αδιέξοδο.

200

δισ. επιπλέον ζητεί από το Κογκρέσο η αμερικανική κυβέρνηση για τον φετινό αμυντικό προϋπολογισμό, που αγγίζει ήδη τα 900 δισ.

125%

του ΑΕΠ έχει φτάσει το αμερικανικό χρέος φέτος, ενώ το 2007 ήταν μόλις στο 60% του ΑΕΠ, αποτέλεσμα των δαπανηρών πολέμων.

ERIC LEE / THE NEW YORK TIMES

Ναρκοθετημένες όλες οι έξοδοι

Ποια σενάρια είναι στο τραπέζι για τον τερματισμό ή τη συνέχεια της σύγκρουσης με το Ιράν

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Γιατί συνεχίζεις μια μάχη την οποία ισχυρίζεσαι ότι έχεις κερδίσει; Ο Τραμπ θυσιάζει πολιτικό κεφάλαιο κλιμακώνοντας την επιχείρηση στο Ιράν, παρά τις οικονομικές επιπλοκές της. Το πρόβλημα είναι ότι οι επιλογές που έχει μπροστά του είναι εξίσου προβληματικές.

Επέμβαση στο νησί Χαργκ

Παρά τη στρατιωτική αποδυνάμωσή του –ΗΠΑ και Ισραήλ έχουν πλήξει από κοινού περισσότερους από 15.000 στόχους– το Ιράν είναι ακόμη σε θέση να απαντά με πυραύλους και drones που έχουν τη δυνατότητα να αποσταθεροποιούν ευαίσθητα σημεία, όπως οι ενεργειακές εγκαταστάσεις του Κόλπου και φυσικά τα Στενά του Ορμούζ. Το πιο δραστικό αντίμετρο από τις ΗΠΑ θα ήταν να αφαιρέσουν από το ιρανικό καθεστώς τη δυνατότητα να εξαγει ενέργεια χρησιμοποιώντας το θαλάσσιο πέρασμα του Ορμούζ για δικό του όφελος. «Αν οι χώρες του Κόλπου δεν μπορούν να μεταφέρουν ενέργεια, τότε δεν μπορεί ούτε το Ιράν», είναι το σκεπτικό που συνοδεύει την εισήγηση να αποκτήσουν οι ΗΠΑ έναν μοχλό πίεσης ικανό να κάμψει την αντίσταση της Τεχεράνης. Όμως για να συμβεί αυτό, θα χρειαστεί να προηγηθούν ειδικές επιχειρήσεις σε στόχους που κρίνουν τις εξα-

γωγικές δυνατότητες του Ιράν.

Συγκεκριμένα, το νησί Χαργκ θεωρείται η αιχλή της πτέρνας της ιρανικής οικονομίας. Με 8 χλμ. μήκος και 5 χλμ. πλάτος, φέρει τερματικούς σταθμούς φόρτωσης από τους οποίους περνάει το 90% των ιρανικών εξαγωγών πετρελαίου. Επειτα, τα νησιά Κεσμ, Λαράκ, Αμπού Μούσα, Μεγάλο Τουνμπ και Μικρό Τουνμπ βρίσκονται σε θέσεις οι οποίες επιτρέπουν στους Φρουρούς της Επανάστασης να ελέγχουν την είσοδο στα Στενά του Ορμούζ, μέσω συνεχούς επιτήρησης και ανάπτυξης πυραυλικών συστημάτων που αποτρέπουν τη διέλευση των πλοίων.

Ωστόσο, τα αμερικανικά στρατεύματα που θα επιχειρούσαν στα αντίστοιχα νησιά θα ήταν ευάλωτα σε πλήγματα από τους Φρουρούς της Επανάστασης, οι οποίοι εξακολουθούν να διατηρούν μικρά και ευέλικτα σκάφη, παράκτιες μονάδες πυροβολικού, βαλλιστικούς πυραύλους και drones που εκτοξεύονται από μεγάλες αποστάσεις.

Η εκδοχή μιας επιχείρησης σύντομης διάρκειας στο νησί Χαργκ για την καταστροφή των τερματικών σταθμών έχει το μειονέκτημα ότι θα αφαιρούσε μέρος των υποδομών που κρίνονται απαραίτητες για την πλήρη αποκατάσταση των ενεργειακών ροών της περιοχής την επόμενη μέρα. Θα προκαλούσε, επίσης,

κλιμάκωση των ιρανικών αντιποίνων σε ενεργειακές υποδομές του Κόλπου.

Μια εναλλακτική πρόταση είναι η ναρκοθέτηση των ιρανικών χωρικών υδάτων στα σημεία προσέγγισης του Χαργκ, για την παρεμπόδιση των ιρανικών δεξαμενόπλοιων. Όμως και εδώ είναι ορατός ο κίνδυνος να αντιδράσει η Τεχεράνη με ανάλογα αντίποινα. Οι υποστηρικτές της συγκεκριμένης λύσης θεωρούν ότι η Ουάσινγκτον θα μπορούσε να προσφέρει στο Ιράν την απομάκρυνση των ναρκών που τοποθέτησε, με αντάλλαγμα την απόσυρση των ιρανικών ναρκών, δημιουργώντας έτσι τις βάσεις για ένα γύρο διπλωματίας, ο οποίος θα μπορούσε να καταλήξει στην ελεύθερη πλοήγηση μέσω του Ορμούζ.

Κατάσχεση του ουρανίου

Το ιρανικό καθεστώς έχει αποθηκευμένα περίπου 440 κιλά ουρανίου, εμπλουτισμένου μέχρι στιγμής έως και 60% – απαιτείται εμπλουτισμός 90% για τη δημιουργία πυρηνικής βόμβας. Η Τεχεράνη ισχυρίζεται ότι τα αποθέματα παραμένουν θαμμένα κάτω από τα ερείπια των πυρηνικών της εγκαταστάσεων, οι οποίες βομβαρδίστηκαν από τις ΗΠΑ τον περασμένο Ιούνιο, στο πλαίσιο της επιχείρησης που έπληξε τους στόχους Φορντό, Νατάνζ και Ισφαχάν. Η

ΙΑΕΑ δεν έχει τη δυνατότητα να διενεργήσει επιθεωρήσεις στις εγκαταστάσεις του Ιράν, όμως ο επικεφαλής της οργάνωσης, Ραφαέλ Γκρόσι, έχει εκτιμήσει ότι περίπου 200 κιλά ουρανίου βρίσκονται αποθηκευμένα σε σήραγγες στο πυρηνικό συγκρότημα έξω από το Ισφαχάν.

Κατά γενική ομολογία, μια επιχείρηση για την κατάσχεση του ιρανικού ουρανίου θα ήταν ιδιαίτερα απαιτητική και θα συνοδευόταν από υψηλά ρίσκα. Ειδικοί έχουν επισημάνει ότι θα πρέπει να διατηρηθεί συγκεκριμένη απόσταση ανάμεσα στα δοχεία αποθήκευσης ώστε να αποφευχθεί μια πυρηνική αντίδραση που θα οδηγούσε σε ακτινοβολία μεγάλης έντασης. Μια αμερικανική επιχείρηση εκτιμάται ότι θα απαιτούσε τουλάχιστον 1.000 στρατιώτες μόνο στην εγκατάσταση του Ισφαχάν – θα ήταν επίσης εκτεθειμένοι σε χημικούς κινδύνους.

Πάντως, μέσα σε έναν καταγισμό διαφορετικών δηλώσεων, ο Αμερικανός πρόεδρος ισχυρίστηκε πως η δυνατότητα δορυφορικής παρακολούθησης από τις ΗΠΑ θα μπορούσε να διασφαλίσει ότι το ουράνιο θα παραμείνει απλώς ανεκμετάλλευτο.

Deal με την Τεχεράνη

Μια διπλωματική συμφωνία με το ιρανικό καθεστώς, που θα οδηγούσε σε κατάπαυση του

πυρός, βρίσκεται αναμφίβολα στη λίστα επιθυμιών της Ουάσινγκτον. Υπό την προϋπόθεση ότι θα αποκαθιστούσε πλήρως τη ναυσιπλοΐα στα Στενά του Ορμούζ και δεν θα εμφάνιζε το ιρανικό καθεστώς με κανέναν τρόπο ενισχυμένο. Σημαντική παράμετρος εδώ είναι το γεγονός ότι η κυβέρνηση Τραμπ δέχεται πιέσεις τόσο από το Ισραήλ όσο πλέον και από τις χώρες του Κόλπου να μην αρκестεί σε μια συμφωνία η οποία θα δίνει ανάσα ζωής στο καθεστώς της Τεχεράνης.

Παύση χωρίς άνοιγμα

Ακόμη πιο προβληματικό θα ήταν να αποχωρήσουν οι ΗΠΑ από τη σύγκρουση χωρίς να ανοίξουν τα Στενά του Ορμούζ, αφού η επιβίωση ενός ιρανικού καθεστώτος που θα έθετε τους δικούς του όρους στα Στενά θα σηματοδοτούσε την πλήρη αποτυχία της αμερικανικής στρατηγικής.

Υπάρχει πάντως και μια άλλη διάσταση, η οποία είναι λιγότερο σύνθετη αλλά περισσότερο κοστοβόρος. Όσο θα συνεχίζεται το σφυροκόπημα του Ιράν από τον αέρα, τόσο θα αποδυναμώνεται το καθεστώς της Τεχεράνης· εκ των πραγμάτων, δεν μπορεί να αντέξει επ' αόριστον. Με τη διαφορά, όμως, ότι θα κλυδωνίζεται μαζί του και η παγκόσμια οικονομία.

Υψηλό ρίσκο

Μια αμερικανική επιχείρηση για την κατάσχεση του ιρανικού ουρανίου εκτιμάται ότι θα απαιτούσε τουλάχιστον 1.000 στρατιώτες μόνο στην εγκατάσταση του Ισφαχάν – θα ήταν επίσης εκτεθειμένοι σε χημικούς κινδύνους.

Παιδιά περπατούν σε περιοχή της Βηρυτού η οποία επλήγη από ισραηλινή αεροπορική επιδρομή την Τετάρτη. Η Μέση Ανατολή φλέγεται από την Ανατολική Μεσόγειο μέχρι τον Περσικό Κόλπο, καθώς στη σύγκρουση ΗΠΑ και Ισραήλ δεν διαφαίνεται ακόμη τέλος. Αντιθέτως, στο τραπέζι του Λευκού Οίκου βρίσκονται και σενάρια κλιμάκωσης.

ΑΠΟΨΗ

Από τον Θουκυδίδη στον Τραμπ

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΚΛΑΨΗ**

Περιγράφοντας τα πάθη που προκάλεσε ο Πελοποννησιακός Πόλεμος σε όσους ενεπλάκησαν σε αυτόν, ο Θουκυδίδης παρατήρησε ότι, μεταξύ των άλλων, ώθησε τους ανθρώπους να διαστρέφουν ακόμη και την καθιερωμένη σημασία των λέξεων προκειμένου να δικαιολογούν τις πράξεις τους: «Η παράφορα ασυγκράτητη ορμή θεωρήθηκε ανδρική αρετή, ενώ η τάση να εξετάζονται προσεκτικά όλες οι όψεις ενός ζητήματος θεωρήθηκε πρόφαση για υπεκφυγή. Οποιος ήταν εξάλλως γινόταν ακουστός, ενώ όποιος έφερνε αντιρρήσεις καθίστατο ύποπτος».

Δύσκολα θα μπορούσε να βρεθεί πιο ευσύννοπος και συνάμα πιο δεισιδυτικός τρόπος για να πε-

ριγραφούν οι παλινωδίες στις δημόσιες δηλώσεις που κάνει ο Ντόναλντ Τραμπ από την ημέρα της έναρξης των αεροπορικών βομβαρδισμών εναντίον του Ιράν. Άλλοτε εμφανίζεται υπέρμαχος της ειρήνης και της αποφυγής «ατελείωτων πολέμων», άλλοτε υιοθετεί ρητορική κλιμάκωσης. Τη μια στιγμή επικαλείται την ανάγκη αυτοσυγκράτησης, την επόμενη επενδύει πολιτικά στην ένταση. Ο πόλεμος βαφτίζεται «στρατιωτική επιχείρηση», ώστε τυπικά ο πρόεδρος των ΗΠΑ να μη χρειαστεί την εξουσιοδότηση του Κογκρέσου. Την προηγούμενη εβδομάδα, η εκπρόσωπος του Λευκού Οίκου διαβεβαίωσε την υψηλή ότι η καθεστωτική αλλαγή στην Τεχεράνη είναι ήδη «γεγονός»: «Ολόκληρη η ηγεσία έχει σκοτωθεί και κανείς δεν έχει δει ή ακούσει πραγματικά αυτόν τον

υποτιθέμενο νέο ηγέτη. Δεν θα λέγατε ότι έχει υπάρξει αλλαγή καθεστώτος;». Η απάντηση είναι προφανώς «όχι», όμως το ερώτημα ήταν ρητορικό...

Οι αντιφάσεις και τα λογικά άλματα είναι απλώς προπαγανδιστικά εργαλεία ή μήπως φανερώνουν κάτι πολύ βαθύτερο; Μάλλον

Μια διεθνής τάξη στην οποία οι λέξεις χάνουν το νόημά τους είναι μια τάξη στην οποία οι παρεξηγήσεις, οι λανθασμένες εκτιμήσεις και οι ανεξέλεγκτες κλιμακώσεις καθίστανται ολοένα πιο πιθανές.

δεν είναι τυχαίο ότι όλα αυτά συμβαίνουν σε μια περίοδο ευρύτερης απορρύθμισης του διεθνούς συστήματος. Στη θέση του αναδύεται μια πιο ρευστή πραγματικότητα, όπου η ωμή ισχύς αποτελεί το μοναδικό πρόσφορο μέσο και η νομιμότητα δεν έχει καμία σημασία. Σε αυτό το πλαίσιο, η διάβρωση των εννοιών δεν είναι απλώς αισθητικό ή ηθικό πρόβλημα. Δεν πρόκειται για διπλωματικές ασάφειες, οι οποίες πάντα χρησιμοποιούνταν. Μια διεθνής τάξη στην οποία οι λέξεις χάνουν το νόημά τους είναι μια τάξη στην οποία οι παρεξηγήσεις, οι λανθασμένες εκτιμήσεις και οι ανεξέλεγκτες κλιμακώσεις καθίστανται ολοένα πιο πιθανές.

Η περίπτωση Τραμπ είναι emblematicή, όχι όμως μοναδική. Αντιθέτως, αποτυπώνει μια ευ-

ρύτερη τάση: την αποδόμηση εννοιών που επί δεκαετίες λειτουργούσαν ως σημεία αναφοράς στη διεθνή πολιτική. Το ίδιο μοτίβο είναι εμφανές και στην περίπτωση της Ουκρανίας. Ο Βλαντιμίρ Πούτιν, μιλώντας για «απονաζιστικοποίηση» και «ειδική στρατιωτική επιχείρηση», δεν περιγράφει τα γεγονότα, αλλά τα επανανοηματοδοτεί, επιχειρώντας να συγκαλύψει με ευφημισμούς μια ωμή στρατηγική πραγματικότητα. Όταν ακόμη και οι βασικοί όροι καθίστανται ασαφείς και σχετικοποιούνται, η ίδια η δυνατότητα συνεννόησης περιορίζεται.

Ο Θουκυδίδης προειδοποιούσε ότι όσο η φύση των ανθρώπων παραμένει η ίδια, τόσο οι συμπεριφορές τους θα εξακολουθούν να μοιάζουν, παρά το πέρασμα του χρόνου. Η Ιστορία δεν επανα-

λαμβάνεται, καθώς οι περιστάσεις είναι πάντα διαφορετικές. Όμως τα ανθρώπινα πάθη δεν αλλάζουν επί της ουσίας, έστω κι αν τα τεχνικά μέσα εξελίσσονται με ραγδαίο ρυθμό. Σχεδόν 2.500 χρόνια μετά τη διατύπωσή της, η διαπίστωση του Θουκυδίδα μοιάζει ανησυχητικά επίκαιρη: «Με δύο λόγια, ο έπαινος ήταν για όποιον πρόφθασε να κάνει το κακό πρώτος και για όποιον πειστικά παρακίνησε στο κακό κάποιον που δεν είχε διανοηθεί να το διαπράξει».

Ο κ. Αντώνης Κλάψης είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Το βιβλίο του «Ένας κόσμος χωρίς κανόνες: Το διεθνές σύστημα στη συγκυρία της απορρύθμισης» θα κυκλοφορήσει την άνοιξη από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

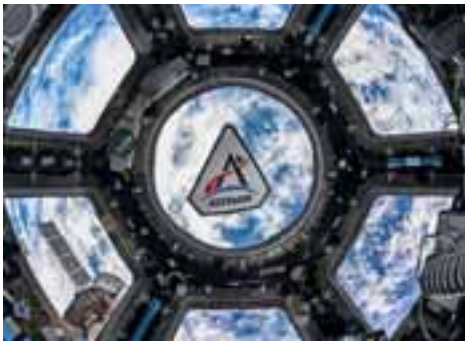

NASA VIA A.P.

1962

ήταν η χρονιά κατά την οποία ο πρόεδρος των ΗΠΑ Τζ. Φ. Κένεντι δεσμεύτηκε ότι η χώρα θα στείλει αστροναύτη στη Σελήνη.

JESSICA MEYER/NASA VIA A.P.

A.P. PHOTO / GREGG DE MEBA

KIM SHRETT / NASA VIA THE NEW YORK TIMES

A.P. PHOTO / PHELAN M. EBERHART

1. Τα μέλη της διαστημικής αποστολής, Τζέρεμι Χάνσεν, Ριντ Γουάιτμαν, Κριστίνα Κοκ και Βίκτορ Γκλόμπερ επικοινωνήσαν με τη Γη μόλις τέθηκαν σε τροχιά γύρω από τη Σελήνη. **2.** Ένα αυτοκόλλητο της αποστολής «Αρτεμис II» αιωρείται στον θόλο του Διεθνούς Διαστημικού Σταθμού. **3.** Η εκτόξευση του πυραύλου που μεταφέρει την αποστολή «Αρτεμис II», από το ακρωτήριο Κανάβερλ. **4.** Ο «Rise», ένα γελαστό φεγγάρι, απωσθίδεσθε από τον οκτάχρονο Καλιφορνέζο Λούκας Γιε και εκτός από μασκότ της αποστολής στη Σελήνη εκτελεί καθήκοντα... δείκτη μηδενικής βαρύτητας. **5.** Κάτοικοι της Φλόριντα που βρέθηκαν κοντά στο Διαστημικό Κέντρο Κένεντι απανθαστίζου την εκτόξευση του πυραύλου για τη Σελήνη.

384.400 χλμ. μακριά από τη Γη

Πόσο διαφορετική είναι η σημερινή αποστολή στη Σελήνη σε σύγκριση με εκείνη του 1972

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Σε βίντεο από το εσωτερικό του «Ωρίωνα», της διαστημοσυσκευής που μεταφέρει τους τέσσερις αστροναύτες της αποστολής «Αρτεμис II» —τρεις άνδρες και μία γυναίκα— έως τη Σελήνη, βλέπουμε ένα iPhone να αιωρείται σε συνθήκες μικροβαρύτητας. Το 1972, η τελευταία φορά που στελεχωμένη αποστολή της NASA πήγε στη Σελήνη (ήταν το «Απόλλων 17»), το iPhone ήταν κάτι παντελώς άγνωστο. Για όλους εμάς σήμερα, τους μη ειδικούς, η εικόνα ενός iPhone στο Διάστημα, έτοιμου να ταξιδέψει και αυτό έως τη Σελήνη, έχει κάτι οικείο και την ίδια στιγμή μάς υπενθυμίζει ότι σχεδόν τίποτα δεν είναι ίδιο με την κούρσα του Διαστήματος της δεκαετίας του '60.

Κάτι όμως παραμένει ίδιο και απαρράλλατο: ο άνθρωπος. Όπως και τότε, έτσι και σήμερα, άνθρωποι, όπως όλοι εμείς, βρίσκονται «εκεί πάνω», εκτεθειμένοι στο πιο εκθρικό περιβάλλον: το Διάστημα.

Στο βαθύ Διάστημα

Καθώς γράφονται τούτες οι αράδες, η αποστολή «Αρτεμис», αφού πέρασε μία ημέρα σε τροχιά γύρω από τη Γη, από τις 3.30 περίπου τα ξημερώματα (ώρα Ελλάδας) της Παρασκευής, με τη βοήθεια του πυραυλικού συστήματος ώθησης trans-lunar injection, πλέον έχει ξανοικτεί στο βαθύ Διάστημα. Ας μην έχει κανένας την παραμικρή αμφιβολία: είναι ένα εξαιρετικά μακρινό ταξίδι. Συνήθως, οι απεικονίσεις που δίνονται είναι εντελώς παραπλανητικές. Στην πραγματικότητα όμως, μέσα σε αυτά τα 384.400 χιλιόμετρα που χωρίζουν τη Γη από τη Σελήνη θα μπορούσαν να χωρέσουν, κολλητά ο ένας δίπλα στον άλλο, και οι επτά άλλοι πλανήτες του ηλιακού μας συστήματος!

Ένα τεχνικό πρόβλημα με την τουαλέτα του διαστημικού σκάφους παρουσιάστηκε με το «κα-

λημέρα» (οι αποστολές «Απόλλων» ΔΕΝ είχαν τουαλέτα...) αλλά αντιμετώπιστηκε, και όπως δήλωσε ο Τζάρεντ Αϊζακμαν, ο διευθυντής της NASA, «οι αστροναύτες είναι όλοι σώοι και είναι ασφαλείς και το ηθικό τους είναι πολύ υψηλό». Το εσωτερικό του «Ωρίωνα» έχει χωρητικότητα 9,34 κυβικών μέτρων, περίπου το μέγεθος δύο μίνι βαν. Συγκριτικά με τις αποστολές «Απόλλων» (που είχαν τριμελές πλήρωμα), ο «Ωρίων» έχει σχεδόν 60% περισσότερο χώρο.

Και οι τέσσερις αστροναύτες κάνουν τα πάντα εκεί μέσα. Κοιμούνται σε υπνόσακους που είναι δεμένοι στα τοιχώματα της διαστημοσυσκευής —και προβλέπεται να κοιμούνται ένα οκτάωρο. Για δέκα μέρες δεν θα πλένονται αλλά θα καθαρίζονται με στεγνό σαμπουάν και υγροσάπουνο, ενώ θα φορούν τα ίδια ρούχα για να μην προστεθεί επιπλέον βάρος στο σκάφος. Είναι υποχρεωμένοι να γυμνάζονται μισή ώρα την ημέρα για να μην ατροφίσουν οστά και μύες εξαιτίας της μηδενικής βαρύτητας.

«Τα πρωτόκολλα ασφαλείας σήμερα είναι πολύ αυστηρότερα και η τεχνολογία ασύγκριτα πιο εξελιγμένη», λέει η Ανεζίνα Σολωμονίδου από το Ελληνικό Κέντρο Διαστήματος, η οποία έχει παρακολουθήσει στενά το πρόγραμμα «Αρτεμис» και εκπροσωπεί την Ελλάδα στην ESA, στις διάφορες επιτροπές εξερεύνησης του φεγγαριού και του Άρη. «Έχουμε δεκαετίες εμπειρίας, έχουμε μάθει από επιτυχίες αλλά και από τραγωδίες, και αυτό έχει αλλάξει ριζικά τον τρόπο που σχεδιάζονται οι αποστολές. Στις αποστολές «Απόλλων» υπήρχε μεγαλύτερο ρίσκο και ίσως μεγαλύτερη αποδοχή του ρίσκου λόγω της εποχής και της πίεσης να ανταγωνιστού. Σήμερα η φιλοσοφία είναι διαφορετική. Η ασφάλεια προηγείται, οι έλεγχοι είναι πολύ λιγότεροι και τα συστήματα έχουν εφεδρείες. Παρ' όλα αυτά, κάθε διαστημική αποστολή παραμένει υψηλού κινδύνου. Το Διάστημα,

όσο υπέροχα όμορφο και αν είναι, είναι και ένα εξαιρετικά δύσκολο πεδίο για τον άνθρωπο. Ευτυχώς σήμερα είμαστε πολύ καλύτερα προετοιμασμένοι». Αύριο Δευτέρα 6 Απριλίου, βάσει του προγράμματος, θα πραγματοποιηθεί η περιφορά του «Ωρίωνα» γύρω από τη Σελήνη. Η επιστροφή στη Γη —για την ακρίβεια: το splash στον Ειρηνικό Ωκεανό με ειδικά αλεξίπτωτα— έχει υπολογιστεί να γίνει την Παρασκευή 10 Απριλίου.

Καθ' όλη τη διάρκεια αυτών των δέκα ημερών, οι τέσσερις αστροναύτες θα πραγματοποιούν δοκιμαστικές εργασίες, ενώ θα είναι οι πρώτοι άνθρωποι που θα παρατηρήσουν με τόση λεπτομέρεια την αθέατη πλευρά της Σελήνης. Τα 41 λεπτά που θα διαρκέσει αυτό θα διακοπεί η επικοινωνία με τη Γη.

Γήινες αγωνίες

Είναι μια ιστορική στιγμή από κάθε άποψη. Αλλά η ειδησεογραφία είναι, αναπόφευκτα, επικεντρωμένη στα γήινα προβλήματα-

τά μας — που δεν είναι λίγα. Οχι τυχαία, στο περιοδικό The Atlantic Monthly ο Ρος Αντερσεν δημοσιεύει εκτενές ρεπορτάζ με τον τίτλο: «Γιατί κανένας δεν συνειδητοποιεί ότι επιστρέφουμε στη Σελήνη;». «Η αποστολή «Αρτεμис II» ήρθε φαινομενικά από το πουθενά», γράφει. «Τον Ιανουάριο, λίγες εβδομάδες πριν από μια εκτόξευση που αναβλήθηκε, άρχισα να ρωτώ φίλους αν ανυπομονούσαν. Ελάχιστοι είχαν ιδέα του τι συνέβαινε. «Επιστρέφουμε στο φεγγάρι;» ρωτούσαν με αυτό το είδος της χλιαρής έκπληξης που θα εξέφραζε κάποιος αν του έλεγαν ότι ο τελικός του ποδοσφαίρου είναι σε μία εβδομάδα. Το όλο ζήτημα το αντιπαρήλθαν. «Για πες τώρα, πώς είναι τα παιδιά;»».

Δεν θα έπρεπε να μας εκπλήσσει αυτή η αδιαφορία. Εδώ και καιρό ο πλανήτης περνάει δύσκολα, με αποκορύφωμα τον πόλεμο του Τραμπ στο Ιράν. Επίσης, η ανθρωπότητα το έχει «ξαναδεί το έργο», ακόμα κι αν πολλοί από εμάς δεν το ζήσαμε ζωντανά. Να θυμίσουμε κάπου εδώ ότι στην ταϊνία «Απόλλων 13» βλέπουμε ότι ο κόσμος αδιαφορούσε ήδη από το 1970 για τις αποστολές που ακολούθησαν την πρώτη ιστορική προσεγγίση το 1969. Γιατί να δείξει τώρα μεγαλύτερο ενδιαφέρον που η «Αρτεμис II» δεν θα προσσελυνωθεί καν; Επειδή για πρώτη φορά φτάνει έως το φεγγάρι γυναίκα ή Αφροαμερικανός ή Καναδός; Φαίνεται πως οι πρωτίες αυτές δεν αρκούν. Η επόμενη προσεγγίση πάντως υπολογίζεται να γίνει σε περίπου δύο χρόνια, με την αποστολή «Αρτεμис IV». Ένα καίριο ερώτημα είναι όμως αν θα είναι οι Αμερικανοί που θα προσσελυνθούν πρώτοι ή οι Κινέζοι. Στη διεθνή επιστημονική κοινότητα είναι διάχυτη η πεποίθηση ότι, σε αντίθεση με τους Σοβιετικούς το 1969, οι Κινέζοι θα προλάβουν τους Αμερικανούς. Το βέβαιο είναι ότι αυτή τη φορά ο άνθρωπος επιστρέφει στο φεγγάρι όχι για να

καρφώσει μια σημαία και να μαζέψει πέτρες, αλλά για να μείνει και να εκμεταλλευθεί το έδαφος και το υπέδαφος του δορυφόρου μας, να εγκαταστήσει διαστημικούς σταθμούς. Αυτό θα πάρει πολύ χρόνο, αλλά, όταν συμβεί, οπωσδήποτε θα τραβήξει την προσοχή του κόσμου — και για έναν ακόμα λόγο: το πολιτικό θρίλερ της διεκδίκησης των σεληνιακών εδαφών μεταξύ των διαφορετικών κρατών. Υπάρχουν και οι φωνές εκείνες που ρωτούν προς τι τόσα χρήματα στην εξερεύνηση του Διαστήματος τη στιγμή που η Γη χρειάζεται την άμεση φροντίδα μας.

Τι μαθαίνουμε

Επ' αυτού, η Ανεζίνα Σολωμονίδου σχολιάζει: «Είναι κάτι που συχνά δεν γίνεται αρκετά κατανοητό: η συγκριτική πλανητική επιστήμη λειτουργεί και προς τις δύο κατευθύνσεις. Από τη Γη καταλαβαίνουμε άλλους κόσμους αλλά και από άλλους κόσμους καταλαβαίνουμε καλύτερα τη Γη. Είναι μια αλληλεγγύη πληροφορίας, ένα συνεχές «πηγαινέλα» γνώσης. Για παράδειγμα, μελετώντας τον Άρη, βλέπουμε τι μπορεί να συμβεί σε έναν πλανήτη που χάνει την ατμόσφαιρά του. Μελετώντας τον Τίταντα, με την πυκνή ατμόσφαιρα και τα υγρά σώματα στην επιφάνειά του, κατανοούμε καλύτερα πώς μπορεί να έμοιαζε η αρχαϊκή Γη. Και να το πούμε ξεκάθαρα: δεν υπάρχει Plan B, δηλαδή Planet B. Δεν υπάρχει δεύτερος πλανήτης έτοιμος να μας φιλοξενήσει. Ο νούμερο ένα στόχος είναι η προστασία της Γης και για αυτό οι διαστημικές αποστολές δεν είναι απόδραση από έναν πλανήτη που καταστρέφεται, αλλά ένα εργαλείο κατανόησης. Μας βοηθούν να αντιληφθούμε πόσο ευθραυστο είναι το κλίμα, πόσο μοναδικός είναι οι συνθήκες που επέτρεψαν την ύπαρξη ζωής εδώ και πόσο γρήγορα μπορούμε να διαταράξουμε αυτή την ισορροπία».

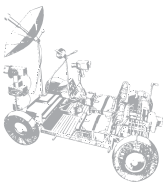
02:56

UTC (Συντονισμένη Παγκόσμια Ώρα) ήταν η ώρα στις 21 Ιουλίου 1969 όταν ο Νιλ Αρμstrong πάτησε την αριστερή του μπότα στην επιφάνεια της Σελήνης λέγοντας το θρυλικό: «Αυτό είναι ένα μικρό βήμα για έναν άνθρωπο κι ένα γιγάντιο για την ανθρωπότητα».

2

μπαλάνια γκολφ χτύπησε στη διάρκεια του περιπάτου του στη Σελήνη ο Άλαν Σέπαρντ, ο πέμπτος άνθρωπος που πάτησε στο φεγγάρι, το 1971.

16

χλμ. την ώρα ήταν η ταχύτητα του διαστημικού οχήματος LRV που ανέτρεψε τα δεδομένα για τις αποστολές στη Σελήνη και χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1971 στην αποστολή «Απόλλων 15».

ΟΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Προημιτελικά
Κυπέλλου UEFA
(2000-2001)

8η θέση La Liga
(2024-2025)

9η θέση La Liga
(1999-2000)

ΟΙ ΦΕΤΙΝΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ

Conference League
LEAGUE PHASE: 5η θέση
13-7 γκολ

Νίκες 4 1 Ηττες
Ισοπαλίες 1

ΦΑΣΗ «16»:
Σάμσουνσπορ - Βαγιεκάνο
1-3, 1-0

La Liga
14η σε 29 αγώνες
28-35 γκολ

11 Ηττες
Νίκες 4 11
Ισοπαλίες

ΤΟ ΑΣΤΕΡΙ

Ο 29χρονος εξτρέμ **Χόρχε Ντε Φρούτος** διανύει την πιο παραγωγική σεζόν του έχοντας πετύχει μέχρι στιγμής 10 γκολ στη La Liga. Το καλοκαίρι του 2023 φεύγοντας από τη Λεβάντε βρέθηκε κοντά στον Ολυμπιακό, αλλά επέλεξε τη Βαγιεκάνο. Το 2025 κλήθηκε στην εθνική Ισπανίας και με τις εμφανίσεις του βάζει και πάλι υποψηφιότητα.

ΤΙ ΠΡΟΒΛΕΠΟΥΝ
ΟΙ ΣΤΟΙΧΗΜΑΤΙΚΕΣ

(Για την κατάκτηση του Conference League)

Ράγιο Βαγιεκάνο
4ο φαβορί
(απόδοση 7.00)

ΑΕΚ
7ο φαβορί
(απόδοση 11.00)

Του ΑΚΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Στις αρχές της δεκαετίας του '90 ένας θηριώδης Νιγηριανός περνούσε το κατώφλι των γραφείων της Ράγιο Βαγιεκάνο στην περιοχή Κάγιε δελ Παγιάσο Φοφό της Μαδρίτης. Εμοιαζε η τελευταία του ευκαιρία να αγωνιστεί στην Ευρώπη ως τερματοφύλακας. Με καριέρα μόνο στο άσημο πρωτάθλημα της χώρας του και «κοιμένος» από την αγγλική Μπρέντφορντ, η τύχη δεν ήταν με το μέρος του, αλλά, όπως αποδείχθηκε, ήξερε πού πήγαινε.

Ενα τεράστιο γκράφιτι με τη μορφή του Γουίλφρεντ Αγκμπο-ναβμπάρε, 11 χρόνια μετά τον θάνατό του, ξεχωρίζει σε μία από τις κεντρικές θύρες του «Εστάδιο ντε Βαγιέκας» με την επιγραφή: «Προς τιμήν της υπεράσπισής σου στην κόκκινη ρίγα και στον αγώνα σου ενάντια στον ρατσισμό. Η Ράγιο δεν θα σε ξεχάσει ποτέ».

Ο «Γουίλι», στα έξι χρόνια που αγωνίστηκε στη Ράγιο Βαγιεκάνο, όχι μόνο ανταπέδωσε, αλλά έφτασε να γίνει μέλος της εθνικής Νιγηρίας στο Μουντιάλ του 1994 και το κυριότερο, να χάσει η Ρεάλ Μαδρίτης το πρωτάθλημα για ένα βαθμό, από ένα σερί επεμβάσεων του στο μεταξύ τους παιχνίδι, εκεί όπου οι οπαδοί της «βασιλίσσας» έβγαλαν εναντίον του όλα τα ρατσιστικά απωθημένα τους.

Σε αυτό το γήπεδο και απέναντι σε αυτήν την ομάδα, τη Μεγάλη Πέμπτη, η ΑΕΚ θα προσπαθήσει να κάνει το πρώτο βήμα για μια ευρωπαϊκή υπέρβαση την οποία επιζητεί εδώ και χρόνια και να προκριθεί στα ημιτελικά του Conference League.

«Καμάρι του προλεταριάτου»

Με γλαφυρότητα, ο Ισπανός συγγραφέας Κικε Πεινιάδο, «Ρα-γίστα» από... κούνια, αφηγείται στο βιβλίο του «Στα όπλα», τι εστί Ράγιο, πέρα από μια μικρομεσαία ισπανική ομάδα χωρίς διακρίσεις, που επί χρόνια πηγαينوερχόταν μεταξύ πρώτης και δεύτερης κατι-

γορίας. «Η Ράγιο δεν είναι απλώς μια ποδοσφαιρική ομάδα. Είναι μια γειτονιά, τα χαμηλά σπίτια και τα δρομάκια της, αλλά και οι άνθρωποι της. Οι άνθρωποι του μόχθου και της επιβίωσης και επίσης της γιορτής και της εξέγερσης. Είναι οι ιστορίες που διηγούνται, οι μνήμες του παρελθόντος. Είναι η πολιτική, ο αντιφασισμός, η απέχθεια για την εξουσία. Είναι το γήπεδο με το φλεγόμενο πέταλο και τους "Bukaneiros". Είναι το καμάρι και η περηφάνια του προλεταριάτου, το κυριακάτικο αποκορύφωμά του. Η Ράγιο Βαγιεκάνο δεν είναι απλώς μια ποδοσφαιρική ομάδα. Είναι ένας κόσμος».

Και όντως, το Βαγιέκας είναι ένας διαφορετικός κόσμος μέσα στην καρδιά της Μαδρίτης, που όμως είχε και διατηρεί ακόμη τις δικές του μοναδικές και άκρως γοητευτικές ιδιαιτερότητες. Είναι η γειτονιά όπου οι κάτοικοι κάθε χρώματος, θρησκείας και προσανατολισμού είναι ευπρόσδεκτοι.

Η Ράγιο στα 102 χρόνια ζωής της δεν μπήκε ποτέ σε διαδικασία ανταγωνισμού με τη Ρεάλ και την Ατλέτικο, αφού οι προτεραιότητές

της ήταν άλλες. Ήταν πάντα η τρίτη ομάδα, που αντιπροσώπευε την πιο εργατική περιοχή της πρωτεύουσας, με τις πολιτικές πεποιθήσεις στη συντριπτική τους πλειοψηφία να είναι συγκεκριμένες, με υψηλό ποσοστό μεταναστών και χαμηλότερο εισόδημα σε σχέση με το βόρειο τμήμα της Μαδρίτης.

Σε έναν άτυπο παραλληλισμό, η γειτονιά του Βαγιέκας μπορεί να συγκριθεί με την Καισαριανή, με την πολύ ισχυρή παράδοση στην Αριστερά και τα προσφυγικά χαμηλά σπίτια που μέσα στο κέντρο της Αθήνας φέρνουν αναμνήσεις μιας άλλης εποχής.

«Γαλατικό χωριό»

Πολλοί είναι αυτοί που αναφέρονται στο Βαγιέκας κάνοντας λόγο για την ύπαρξη ενός «γαλατικού χωριού» μέσα στο σύγχρονο ποδόσφαιρο και αυτό δεν απέχει πολύ από την πραγματικότητα. Οι κοινωνικές αξίες του ποδοσφαιρικού συλλόγου δημιουργούν και την ταυτότητά του. Οι οπαδοί της Ράγιο γνωρίζουν ότι ποτέ δεν θα καταφέρουν να φτάσουν στο επίπεδο της Ρεάλ και της Ατλέτικο. Δεν

ελπίζουν σε τίτλους και ιδιαίτερες διακρίσεις. Είναι όμως περήφανοι γι' αυτά που εκπροσωπεί η ομάδα τους, αλλά και για το γεγονός πως λειτουργούν έξω από το σύστημα. «Μικρή στο γήπεδο, μεγάλη στις αξίες», είναι το μότο των οπαδών της, των «Bukaneiros», που στα ισπανικά σημαίνει «πειρατές», οι οποίοι σπνρίζουν εμπράκτως κάθε άνθρωπο που έχει ανάγκη και βρίσκονται πάντα στην πρώτη γραμμή για τις μεγάλες κοινωνικές διεκδικήσεις, κάτι στο οποίο συμμετέχει και ο ίδιος ο σύλλογος. Όταν η κυβέρνηση Ραχόι το 2012 ανακοίνωσε τα σκληρά μέτρα λιτότητας, η Ράγιο αποτέλεσε τον μοναδικό σύλλογο στη χώρα που κατέβηκε σε απεργία. Στη μεγάλη απεργία της 14ης Νοεμβρίου του 2012, οι «Bukaneiros» κάλεσαν με πανό όλο τον κόσμο να βγει στους δρόμους, ενώ εντύπωση είχε προκαλέσει η άμεση αντίδρασή τους μετά τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα, με πορείες, συνθήματα και πανό. Έχουν ιδιαίτερη σχέση με τους οργανωμένους οπαδούς του Ηρακλή, την «Αυτόνομη Θύρα 10», με τους

οποίους είναι αδελφοποιημένοι.

Το 2011, με τη στάση πληρωμών στον σύλλογο, κόσμος και ποδοσφαιριστές σχημάτισαν κοινό μέτωπο, ενώ σε ένδειξη αλληλεγγύης οι δεύτεροι συγκέντρωσαν χρήματα για το απλήρωτο προσωπικό. Το 2013, στην περίοδο των μαζικών εξώσεων, προσέφεραν ένα νέο σπίτι σε μια 85χρονη η οποία έχασε το διαμέρισμα όπου διέμενε επί 50 χρόνια. Η χοντρή κόκκινη ρίγα στη φανέλα της Ράγιο δεν θυμίζει μόνο αυτήν της Ρίβερ στην Αργεντινή. Είναι κάτι πολύ περισσότερο, συμβολίζει αγώνες, ιδέες και δικαιώματα.

Μάχη για τη σωτηρία

Αγωνιστικά, η Βαγιεκάνο δεν παύει να είναι μια ισπανική ομάδα, με ό,τι σημαίνει αυτό. Ένας ακόμη παραλληλισμός, με τον Ατρόμητο στην Ελλάδα, ίσως να της ταίριαζε. Φέτος, παρά την καλή πορεία της στη League Phase του Conference League—στη δεύτερη μόλις ευρωπαϊκή παρουσία της—και την περυσινή 8η θέση στο πρωτάθλημα που ήταν η καλύτερη στην ιστορία της, παλεύει για να εξασφαλίσει τη σωτηρία της, ευρισκόμενη στη 14η θέση. Από το φτωχικό σπίτι της οικογένειας Χουέρτα, όπου η χήρα του Χουλιάν, Μαρία, που δούλευε ως οικιακός βοηθός, έπλενε και έραβε τις στολές της πρώτης ομάδας, το γαλακτοκομείο του Γκάτο που χρησίμευε ως αποδυτήρια των παικτών και το μπαρ La Estufa όπου γίνονταν οι πρώτες συναντήσεις και πωλούνταν τα εισιτήρια των αγώνων, στο πέρασμα του αιώνα, η Ράγιο παραμένει πάντα η ίδια.

Στο παλιό γήπεδό της μπορεί κάποιες μέρες να μην υπάρχει ζεστό νερό στις ντουσιέρες των αποδυτηρίων και η σκουριά στις κερκίδες και στα κάγκελα να προδίδουν τη φθορά του χρόνου, όμως οι πεποιθήσεις όσων είναι ταγμένοι στη Ράγιο παραμένουν αναλλοίωτες.

Ο ΠΡΟΠΟΝΗΤΗΣ

Ο **Ινγίκο Πιρέθ** θεωρείται ένας από τους πιο εξελίξιμους Ισπανούς προπονητές. Ξεκίνησε ως βοηθός του Αντόνι Ιραόλα και το 2024 πήρε τη σκυτάλη στον πάγκο της Βαγιεκάνο. Ο 38χρονος τεχνικός ξεχωρίζει για τη λεπτομερή καταγραφή και ανάλυση αγώνων και προπονήσεων. Ως παίκτης αγωνίστηκε μεταξύ άλλων στις Ατλέτικο Μπιλμπάο, Μαγιόρκα, Νουμάνθια, Οσασούνα.

Η ΕΔΡΑ

Το «Estadio de Vallecas», είναι μικρό (14.708 θεατές), παλιό και η εικόνα του σε σχέση με τα υπόλοιπα γήπεδα της La Liga φαντάζει παρακμιακή καθώς αρκετές από τις βασικές εγκαταστάσεις του χρήζουν ανακαίνισης. Αυτό δεν εμποδίζει τους οπαδούς της Ράγιο να το γεμίζουν δημιουργώντας «καυτή» ατμόσφαιρα. Είναι το μόνο γήπεδο στην Ισπανία που στο ένα πέταλο δεν υπάρχει εξέδρα.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οι «προλετάριοι» της Μαδρίτης κόντρα στην ΑΕΚ

Η Ράγιο Βαγιεκάνο δεν είναι απλώς μια ποδοσφαιρική ομάδα. Οι φιλαθλοί της δεν είναι μαθημένοι στις επιτυχίες, ξέρουν όμως πώς να κυνηγούν τα όνειρά τους στο γήπεδο και στη ζωή

Ανθρωποι του μόχθου

Η Ράγιο δεν μπήκε ποτέ σε διαδικασία ανταγωνισμού με τη Ρεάλ και την Ατλέτικο. Αντιπροσώπευε πάντα την πιο εργατική περιοχή της Μαδρίτης, με υψηλό ποσοστό μεταναστών και χαμηλότερα εισοδήματα σε σχέση με το βόρειο τμήμα της πόλης.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Η συγγνώμη και το... άδειασμα

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

Κάλλιο αργά παρά ποτέ. Χαράχθηκε λοιπόν η γραμμή, αποδέχθηκαν στην ποδοσφαιρική εταιρεία του ΑΠΟΕΛ ότι από κάπου πρέπει να ξεκινήσουν και κυρίως πως φραγμό πρέπει να βάλουν στην ολοένα και αυξανόμενη οικονομική τρύπα. Και το πιο σημαντικό, αντιμετώπιζοντας με ρεαλισμό την όλη κατάσταση, αποφάσισαν ότι με υπαρκτά δεδομένα θα πρέπει να επικειρήσουν αυτή την προσπάθεια. Πιο απλά, μέτρησαν τα κουκιά τους. Σε αντίθεση με την προηγούμενη... διακυβέρνηση, στήριζόμενοι σε υποθετικά σενάρια, σε υποθετικά έσοδα και περισσότερο σε ευκολόγια και συνθήματα, αντί σε πραγματικούς αριθμούς και απλά μαθηματικά...

Όλα όσα για χρόνια δεν έγιναν, όλα όσα για χρόνια δεν έπραξε η διοίκηση υπό την προεδρία Πρόδρομου Πετρίδη. Αν η διαφορετική αυτή προσέγγιση και πολιτική την οποία παρουσίασε ο νυν πρόεδρος

Χάρης Φωτίου, εφαρμοζόταν λίγα μόνο χρόνια νωρίτερα, λιγότερο... οδονύρη θα ήταν η τωρινή επόμενη μέρα. Η ευθύνη βαραιίνει πρώτα και κύρια τον πρώην πρόεδρο, άμειροι ευθυνών ωστόσο δεν είναι τα υπόλοιπα μέλη της διοίκησης του. Γι' αυτό και η συγγνώμη από τον κύριο Φωτίου, γι' αυτό και η ανάληψη της ευθύνης για τη δύσκολη επόμενη μέρα, απ' όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου τα οποία παραμένουν στις θέσεις τους.

Η αλλαγή στην οικονομική πολιτική, με κυριότερο στοιχείο το ξεδεύω όσα ευρώ μπορώ εγγυημένα να εξασφαλίζω, δεν είναι απλώς το πρώτο και σημαντικό. Αποτυπώνει παράλληλα τη σκληρή πραγματικότητα, με ό,τι αυτό σημαίνει σε σχέση με διακρίσεις και κατακτήσεις τίτλων... Σε συνδυασμό μάλιστα με τις σημαντικές αλλαγές οι οποίες ανακοινώθηκαν ως προς τη γενικότερη λειτουργία, τον έλεγχο και τη διαφάνεια για κάθε ευρώ που θα ξοδεύεται, σαφώς και... άδειασμα αποτελεί στον πρώην πρόεδρο Πρόδρομο Πετρί-

δη, τις αποφάσεις, τις τακτικές και κυρίως τα επικίνδυνα ρίσκα του, ανάλογα με ενός ριψοκίνδυνου τζογαδόρου, τον οποίο στο τέλος το αποτέλεσμα δεν δικαιώνει...

Ως μέλος και σενός συνεργάτης του κυρίου Πετρίδη, ο Χάρης Φωτίου θα μπορούσε αναλαμβάνοντας τις ευθύνες του να αποχωρήσει και άλλοι να κληθούν να... παλέψουν με τα εκατομμύρια του χρέους, τις δεκάδες των υποθέσεων καθυστερημένων οφειλών, τις δόσεις σε οφειλές στο κράτος και πολλά άλλα από τα... συντρίμια που άφησε φεύγοντας ο κύριος Πετρίδης.

Στη θέση του θα πρέπει να παραμείνει ο κύριος Φωτίου, ακόμη και αν δύσπιστος αποδειχθεί, σε μεγάλο ποσοστό, ο κόσμος του ΑΠΟΕΛ, συνεπεία της συνύπαρξής του για χρόνια με τον πρώην πρόεδρο. Στις θέσεις και στις πρόσφατες εξαγγελίες του θα πρέπει να αποδειχθεί συνεπής, μέχρι να πείσει και τους πιο δύσπιστους, πως όλα όσα εδώ και χρόνια έπρεπε να γίνουν, δεν θα αποδειχθούν ξανά απλώς λόγια...

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

και μόνο γιατί συμμετείχαν στην πώληση ενός παίκτη... αγαπημένου ή όχι, δεν είχε και πολλά σημασία. Η φυγή ενός ποδοσφαιριστή ταυτιζόταν με προδοσία, συνεπώς όποιος εμπλεκόταν, λογιζόταν ως τέτοιος. Άμα κιόλας η αγοράπωλησία αφορούσε μετακίνησή του σε μιστό αντίπαλο, τότε οι συμμετέχοντες σ' αυτήν εξοστράκιζονταν όπως οι προδότες στην αρχαία Αθήνα.

Πέρασαν οι καιροί, ο επαγγελματισμός ριζώνει στο ποδόσφαιρο και οι μεταγραφές έλαβαν μια εντελώς διαφορετική διάσταση. Το συναίσθημα έκανε εν μέρει στην άκρη, παραχωρώντας τη θέση του στην οικονομική παράμετρο της συμφωνί-

ας. Αποκτώντας κιόλας γνώσεις μέσω ηλεκτρονικών παιγνιδιών, οι οπαδοί ατύπως αναλάμβαναν τον ρόλο του football manager, παρά ενός απλού φιλάθλου, που απλώς ενημερώνεται για το ποιος έρχεται και ποιος φεύγει από την ομάδα. Όμως, έχουμε πια προχωρήσει περαιτέρω.

Με την ελεύθερη αγορά να ορίζει και το άθλημα του ποδοσφαίρου, οι μεταγραφικές παικτών συνοδεύονται από έναν αυστηρό επαγγελματισμό, που φλερτάρει τον κυνισμό. Ανά πάσα στιγμή, ακόμη και ο σημαντικότερος παίκτης του ρόστερ μπορεί να πουληθεί σε ποδοσφαιρικό κλαμπ, εξωτικές χώρες, που απλώς και μόνο διαθέτει την οικονομική ισχύ να τον αγοράσει. Ουδείς ζητά εξηγήσεις, κανείς δεν λογοδοτεί αφού άπαντες υπόκεινται αυστηρώς στους νόμους της αγοράς. Ο παίκτης αποχωρεί, χωρίς καλά-καλά να αποκαιρετήσει, η διοίκηση απλώς γνωστοποιεί μέσω μιας τυπικής ανακοίνωσης την αποχώρησή του, ενώ οι φιλαθλοί πα-

ρακολύθουν αμέτοχοι, χωρίς να τους πέφτει λόγος. Η αγορά δε είναι τέτοια, που συμφωνίες μπορεί να προκύψουν σε οποιαδήποτε περίοδο του χρόνου και αναλόγως σ' όλα τα μήκη και πλάτη της υδρόγειου. Ο παίκτης απλώς φτιάχνει τις αποσκευές του και στον βωμό του επαγγελματισμού και του όποιου οικονομικού τιμήματος συνεχίζει την καριέρα του. Χωρίς καμία συναισθηματική δέσμευση, η αδιαφορία, η ωμή περιφρόνηση απέναντι σε πρωταθλήματα, ομάδες και τους οπαδούς, αποτελούν τη σύγχρονη πραγματικότητα. Καλά-καλά, οι οπαδοί ούτε καν το δικαίωμα να θυμώσουν δεν έχουν, γιατί τα πάντα ορίζονται από τους νόμους της αγοράς!!

Το να ζητήσει κανείς εξηγήσεις ή να εκφράσει την αγανάκτησή του, είναι μάταιο. Το δικαίο ξεκινά και τελειώνει στους όρους του οικονομικού ντλ. Συναισθήματα, αφοσίωση και θυσίες από τα εμπλεκόμενα μέρη, απλώς δεν υπάρχουν. Τόσο επαγγελματικά, τόσο κυνικά!

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.

1,59%

Χ.Α.

4,60%

Dow Jones

1,18%

Nasdaq

2,20%

Nikkei

-0,52%

Dax

2,45%

FTSE 100

4,65%

Πετρέλαιο

18,06%

€/ \$

0,21%

ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΙΜΟΤΗΤΑ

Στο επίκεντρο η διασφάλιση της πληρότητας

Εντατικές προσπάθειες για τη διατήρηση της αεροπορικής συνδεσιμότητας της χώρας, σε μια περίοδο όπου οι γεωπολιτικές εξελίξεις φαίνεται να επηρεάζουν σημαντικά τον τουρισμό στην ευρύτερη περιοχή, καταβάλλουν οι αρμόδιοι φορείς. Το πρόσφατο σχέδιο βραχυπρόθεσμης στήριξης των αεροπορικών εταιρειών, λόγω των χαμηλών δεικτών πληρότητας, καταγράφει σημαντικό ενδιαφέρον από τις αεροπορικές εταιρείες, τονίζει η Hermes Airports. **Σελ.4**

ALPHA BANK

REAL ESTATE

Από Ελληνοκύπριο η ακριβότερη πώληση μονοκατοικίας

Το ρεκόρ της ακριβότερης μονοκατοικίας που πουλήθηκε ποτέ στον κόσμο πιστεύεται ότι έσπασε ο ελληνοκυπριακός καταγωγής μεγιστάνας των ακινήτων Νικ Κάντι. **Σελ. 12**

Ερχεται ο «καθρέφτης» των δανειοληπτών

Το πιστοληπτικό σκορ θα περιλαμβάνει ιστορικά στοιχεία πληρωμών

Η Κύπρος εισαγάγει το «credit score», ένα εργαλείο αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοληπτών, ένα μέτρο που πέρασε στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότη-

τας. Η πρόνοια αυτή, που ισχύει σε χώρες του εξωτερικού, θα παρέχει στις τράπεζες και στις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων ακριβή εικόνα της ικανότητας αποπληρωμής των δανείων κάθε πελάτη, βασισμένη

σε ιστορικά δεδομένα. Ο μηχανισμός ανταλλαγής δεδομένων ARTEMIS, διαχειριζόμενος από την Artemis Credit Bureau, σε συνεργασία με την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, θα διασφαλίζει τη συγκέντρωση και

αξιοποίηση των πληροφοριών. Οι τράπεζες θα μπορούν να μειώσουν τον πιστωτικό κίνδυνο, αλλά και ενδεχομένως να δίνουν δάνεια με καλύτερους όρους στους συνεπείς δανειολήπτες. Όσο μεγαλύτερο το

«σκορ», τόσο καλύτερη θα θεωρείται η πιστοληπτική ικανότητά του. Η εφαρμογή αναμένεται τους επόμενους μήνες, ενώ θα περιλαμβάνει και προηγούμενα έτη καταβολών για δίκαιη αξιολόγηση. **Σελ. 3**

Μπαίνει στην εταιρεία του Μπέκαμ ο Αντετοκούνμπο

Ο σtar των Μιλγουόκι Μπας Γιάννης Αντετοκούνμπο αποκτά μερίδιο στην IM8, την οποία ίδρυσαν η εταιρεία επιστημών υγείας Prenetics και ο πρώην ποδοσφαιριστής Ντέιβιντ Μπέκαμ. Η IM8 πωλεί συμπληρώματα διατροφής, που στοχεύουν στη βελτίωση της υγείας. Η εταιρεία ξεκίνησε τη λειτουργία της τον Δεκέμβριο του 2024 και ανακοίνωσε ότι έφτασε στα 100 εκατ. δολάρια έσοδα σε 11 μήνες. **Σελ. 9**

ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Νέος κύκλος μείωσης προσωπικού

Οι τράπεζες στην Κύπρο συνεχίζουν το 2026 τη μείωση προσωπικού, μέσω εθελούσιων εξόδων και αναδιαρθρώσεων λόγω εξαγορών. Η έμφαση μετατοπίζεται σε ψηφιακές δεξιότητες, ενώ παραδοσιακές θέσεις καταργούνται ή περιορίζονται, αλλάζοντας τη σύνθεση του ανθρώπινου δυναμικού. **Σελ. 4**

PLUG AND PLAY TECH CENTER

Κέντρο Καινοτομίας με αμερικανικό DNA

Στήνεται το Κέντρο Καινοτομίας στη Λεμεσό η αμερικανική πλατφόρμα καινοτομίας που ιδρύθηκε το 2006 στη Σίλικον Βάλι Plug and Play. Θα δημιουργήσει πέραν των 500 νέων θέσεων εργασίας και θα ενισχύσει τη διασύνδεση της κυπριακής οικονομίας με διεθνή επενδυτικά δίκτυα. **Σελ. 5**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΧΙΟΥΓΚΟ ΝΤΙΕΣΟΝ / REUTERS

Το σχέδιο της Τεχεράνης για διόδους στα Στενά του Ορμούζ

Όταν ο Τραμπ αποφάσισε να επιτεθεί στο Ιράν, πιθανότατα δεν σχεδίαζε να δώσει στην Τεχεράνη ένα χρηματικό ποσό που θα μπορούσε να φτάσει τα 500 δισ. δολάρια τα επόμενα περίπου τέσσερα χρόνια. Αυτό όμως μπορεί να επιτύχει ο πρόεδρος εάν αποσυρθούν οι ΗΠΑ.

Πολλά εξαρτώνται από το αν η Τεχεράνη θα διατηρήσει τον έλεγχο των Στενών του Ορμούζ, μέσω των οποίων περνούσε προπολεμικά το ένα πέμπτο του παγκόσμιου πετρελαίου και υδρογονανθράκων φυσικού αερίου (LNG). Εάν ο Τραμπ αποσυρθεί μονομερώς, η Τεχεράνη θα μπορεί να επισημοποιήσει ένα σύστημα διόδων. Δεδομένων των τεράστιων κερδών που αποκομίζουν τα αραβικά κράτη, το Ιράν θα μπορούσε να κερδίζει 120 δισ. δολάρια ετησίως μέχρι να παραγωγίσει να κατασκευ-

άσουν εναλλακτικούς αγωγούς. Πριν από τον πόλεμο, περίπου 150 πλοία διέσχιζαν τα Στενά καθημερινά. Αν το Ιράν χρέωνε 2 εκατ. δολάρια ανά πλοίο, θα εισέπραττε 110 δισ. δολάρια ετησίως, αν και θα είχε περισσότερο νόημα μια χρέωση βάσει βάρους ή κέρδους από το φορτίο.

Υπολογίζεται ότι οι παραγωγοί πετρελαίου χάνουν 200 δισ. δολάρια σε κέρδη ετησίως όσο τα Στενά παραμένουν κλειστά, ενώ το Κατάρ κερδίζει περίπου 50 δισ. δολάρια από το φυσικό αέριο. Το Ιράν θα θελήσει να αποσπάσει μέρος αυτού του ετήσιου κέρδους των 250 δισ. δολαρίων σε αντάλλαγμα για το άνοιγμα της διόδου. Η διαπραγματευτική ισχύς θα κρίνει το μοίρασμα της πίτας.

Ας υποθέσουμε ότι το Ιράν και οι γείτονές του μοιράζονται

τα κέρδη εξίσου, δίνοντας στο Ιράν 100 δισ. δολάρια από διόδους στα πετρελαιοφόρα κάθε χρόνο και ίσως 20 δισ. δολάρια από φυσικό αέριο. Οι αραβικές χώρες του Κόλπου θα είχαν τότε ένα ισχυρό κίνητρο να κατασκευάσουν αγωγούς. Η ταχύτερη και φθηνότερη διαδρομή είναι η κατασκευή μεγαλύτερης χωρητικότητας προς την Ερυθρά Θάλασσα – αν και αυτό δεν θα εγγυόταν ελεύθερη διέλευση εάν οι Χουθί, που είναι σύμμαχοι με το Ιράν, διαταράξουν για άλλη μια φορά τη ναυσιπλοΐα. Οι αγωγοί πετρελαίου και οι σχετικές λιμενικές εγκαταστάσεις θα μπορούσαν να κατασκευαστούν σε τρία έως τέσσερα χρόνια. Μπορεί να χρειαστεί διπλάσιος χρόνος για να γίνει αυτό για πιο εξειδικευμένες υποδομές φυσικού αερίου.

Στο μέσον αυτών των διαδρομών, η Τεχεράνη θα μπορούσε να αποκομίσει 350 δισ. δολάρια από διόδους πετρελαίου και 140 δισ. δολάρια από διόδους φυσικού αερίου, συνολικά 490 δισ. δολάρια.

Όλα αυτά τα μαθηματικά βασίζονται στην πτώση των τιμών του πετρελαίου και του φυσικού αερίου στα επίπεδα που βρίσκονταν πριν από τον πόλεμο. Τι θα γινόταν όμως αν το Ιράν περιορίζε τις ροές με στόχο τη διατήρηση των τιμών σε υψηλά επίπεδα; Οι αραβικές χώρες ανησυχούν ότι οι υψηλότερες τιμές θα ενθάρρυναν τους καταναλωτές να στραφούν σε άλλες μορφές ενέργειας.

Επιπλέον, όταν το καρτέλ πετρελαίου του OPEC, υπό την κυριαρχία της Σαουδικής Αραβίας, διέταξε στο παρελθόν μειώσεις στην παραγωγή, ορισμένες χώ-

ρες άντλησαν περισσότερο από ό,τι είχε συμφωνηθεί. Αυτό έκανε όλα τα μέλη να διστάσουν να περιορίσουν την παραγωγή. Τα κίνητρα της Τεχεράνης μπορεί να είναι διαφορετικά. Εάν οι τιμές και τα κέρδη ήταν υψηλότερα, θα μπορούσε να αποκομίσει μεγαλύτερο φόρο από τις αραβικές χώρες.

Επιπλέον, ο έλεγχος του νευραλγικού σημείου θα της επέτρεπε να ελέγχει πόσα εξαγει κάθε κράτος. Από την άλλη πλευρά, το Ιράν έχει βάσιμους λόγους να μη διατηρεί τις τιμές πολύ υψηλές, καθώς αυτό θα αναστατώνε ισχυρούς καταναλωτές σε όλο τον κόσμο.

Οι ΗΠΑ, και ίσως ακόμη και οι ευρωπαϊκές χώρες, μπορεί τότε να νιώσουν ότι δεν έχουν άλλη επιλογή από το να ανοίξουν με τη βία τα Στενά του Ορμούζ – όσο δύσκολο κι αν είναι αυτό.

pwc

We accelerate what's possible
so you can
turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Η μεγαλύτερη κρίση ενέργειας

Δύσκολος Απρίλης αναμένεται για το ενεργειακό ισοζύγιο καθώς οι ελλείψεις αυτού του μήνα εκτιμάται πως θα είναι μεγαλύτερες, φτάνοντας στο διπλάσιο των απωλειών του Μαρτίου. Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας, η απώλεια προσφοράς και η κρίση που έχει δημιουργηθεί σε πετρέλαιο και LNG είναι μεγαλύτερες αυτών του 1973 και 1979, αλλά και της κρίσης του φυσικού αερίου που προκάλεσε η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Η παρούσα κρίση στη Μέση Ανατολή έχει προκαλέσει σημαντικές καταστροφές σε ενεργειακές υποδομές που θα απαιτηθούν χρόνια να αποκατασταθούν. Ήδη, εξετάζεται αποδέσμευση στρατηγικών αποθεμάτων σε συνέχεια της ιστορικής απόφασης για απελευθέρωση 400 εκατομμυρίων βαρελιών.

Ενεργειακός μεσαίωνας

Η Κομισιόν προετοιμάζει την Ευρώπη για τη χειρότερη ενεργειακή κρίση στην ιστορία της, καθώς ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή συνεχίζει να διαταράσσει τις ροές πετρελαίου και να εκτινάσσει τις τιμές. Ο επίτροπος Ενέργειας της Ε.Ε. δήλωσε ότι οι Βρυξέλλες εξετάζουν την επιβολή δελτίου καυσίμων και τη νέα μαζική αποδέσμευση στρατηγικών αποθεμάτων και προειδοποιεί για ενεργειακό σοκ «μακράς διάρκειας». Ο υπουργός Οικονομικών από την άλλη, μιλώντας ενώπιον της ΟΕΒ, θέωρησε πως είχε μια καλή ευκαιρία για να εκθείασει την ανακτικότητα της κυπριακής οικονομίας και τη δυνατότητά της να ανταποκρίνεται σε διαδοχικές κρίσεις. Και είναι να διερωτάσαι: Ο υπουργός δεν γνωρίζει τα κυπριακά δεδομένα και το γεγονός ότι ως χώρα ζούμε στον ενεργειακό μεσαίωνα, που μας αναγκάζει να χρησιμοποιούμε επεξεργασμένο μαζούτ για

Σε περίοδο κρίσης η εξοικονόμηση ενέργειας ξεκινά από την τηλεργασία, το χαμηλότερο όριο ταχύτητας στους αυτοκινητόδρομους και τις ψηλότερες θερμοκρασίες στα κλιματιστικά δημόσιων κτιρίων.

να παράγουμε ηλεκτρισμό και να κινούμε τη χώρα;

Take it or leave it

Η κυβέρνηση θα στηρίξει την ξενοδοχειακή βιομηχανία προσφέροντας επιδότηση 30% των μισθών για όσα ξενοδοχεία θα λειτουργήσουν τον μήνα Απρίλιο. Η πρόνοια περιλαμβάνεται στο πακέτο οκτώ μέτρων που εξήγγειλε η κυβέρνηση για αντιμετώπιση των συνεπειών της κρίσης στη Μέση Ανατολή. Οι ξενοδοχοί με τη σειρά τους αναμένουν περισσότερες λεπτομέρειες επί του σχεδίου προκειμένου να το εξε-

τάσουν και να προβούν σε εισηγήσεις. Από την πλευρά της, όμως, η κυβέρνηση δηλώνει ότι η επιδότηση δίνεται υπό τη μορφή take it or leave it. Στις επικλήσεις για επέκταση του σχεδίου και για τον μήνα Μάιο, η κυβέρνηση απαντά ότι εφόσον ο πόλεμος συνεχιστεί μέχρι τότε, η δυνατότητα περαιτέρω επιδότησης θα επανεξεταστεί.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα αυτού του τόπου

Η άρνηση της Πολιτείας να ακούσει τους τεχνοκράτες και να πάρει αποφάσεις σπι-

ριγμένες σε επιστημονικές μεθόδους και τεκμήρια αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα αυτού του τόπου. Και ενώ κάποιος θα ανέμενε πως η πάροδος του χρόνου θα διόρθωνε την κατάσταση, το πρόβλημα βλέπουμε να θερμειύει. Τελευταίο περιστατικό, η απόφαση της κυβέρνησης να αγνοήσει την αναλογιστική εισήγηση για μείωση των ψηλών συντάξεων με στόχο την ενίσχυση των χαμηλοσυνταξιοχών που βρίσκονται κάτω από τα όρια της φτώχειας. Ο αρμόδιος υπουργός, χωρίς να προσφέρει εναλλακτική, δήλωσε πως η πρόταση των τεχνοκρατών απορρίπτεται και όσον αφορά στη συνέχεια ανέφερε πως «θα βρούμε τρόπους να το επιλύσουμε». Οι συντεχνίες πάντως ανησυχούν πως άνοιξε

Πώς η κλιματική κρίση επιδρά στις εποχικές αλλεργίες

Ολοένα πιο έντονα αλλεργικά επεισόδια προκαλούν πια η κλιματική κρίση και η υπερθέρμανση του πλανήτη, με τις εποχικές αλλεργίες να πλήττουν ολοένα περισσότερους ανθρώπους για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα και με πιο σοβαρά συμπτώματα, σύμφωνα με τους επιστήμονες. Ήταν Νοέμβριος του 2016, όταν ο αέρας στη Μελβούρνη έγινε «θανάσιμος». Ανθρώποι με δυσκολία στην αναπνοή άρχισαν να συρρέουν στα νοσοκομεία και στα τμήματα επειγόντων περιστατικών καταγράφηκε οκταπλάσιος αριθμός ατόμων με αναπνευστικά προβλήματα σε σχέση με τον συνήθη όγκο, ενώ συνολικά δέκα άτομα έχασαν τη ζωή τους. Σύντομα, έγινε σαφές ότι επρόκειτο για «ασθματική κρίση λόγω καταιγίδας» («thunderstorm asthma»), ένα φαινόμενο που εμφανίζεται όταν ορισμένοι τύποι καταιγίδων διαλύουν τα σωματίδια γύρης στον αέρα, απελευθερώνοντας πρωτεΐνες που διασκορπίζονται ευρέως προκαλώντας αλλεργικές αντιδράσεις ακόμη και σε άτομα που δεν έχουν ιστορικό άσθματος.

Η Μελβούρνη βρέθηκε τότε στο επίκεντρο αυτού του φαινομένου, όμως παρόμοια περιστατικά έχουν λάβει χώρα σε όλο τον κόσμο, από το Μπέρμινγχαμ στο Ηνωμένο Βασίλειο έως την Ατλάντα στις ΗΠΑ. Αν και εξακολουθούν να είναι σπάνια, η κλιματική αλλαγή ενδέχεται να αυξήσει την πιθανότητα εμφάνισής τους, εν μέρει επειδή επιμηκύνει τις περι-

όδους μεταφοράς της γύρης, αλλά και επειδή αυξάνει τη συχνότητα ακραίων καιρικών φαινομένων, των καταιγίδων συμπεριλαμβανομένων.

Οι προβλέψεις

Φέτος, στις ΗΠΑ, τα επίπεδα γύρης προβλέπεται να είναι υψηλότερα από τον ιστορικό μέσο όρο σε 39 πολιτείες και αυτό είναι πιθανό να επιδεινωθεί τα επόμενα χρόνια, προειδοποιούν οι ειδικοί, σύμφωνα με όσα αναφέρει σε

Η άνοδος των θερμοκρασιών κάνει τις περιόδους παραγωγής γύρης να ξεκινούν νωρίτερα και να διαρκούν περισσότερο, αναφέρει η Ιλβίν Φουέρτες, επιδημιολόγος.

δημοσίευσμά του το BBC. Η γύρη είναι γνωστό ότι προκαλεί εποχικές αλλεργίες και αλλεργική ρινίτιδα. Τα σοβαρά περιστατικά άσθματος λόγω καταιγίδας παραμένουν σπάνια. Ωστόσο, η κλιματική αλλαγή αυξάνει τον κίνδυνο έκθεσης των ανθρώπων στη γύρη και με άλλους τρόπους. Η άνοδος των θερμοκρασιών σημαίνει ότι οι περίοδοι παραγωγής γύρης ξεκινούν νωρίτερα και δι-

Η αύξηση των επιπέδων διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα επηρεάζει τις αλλεργίες, καθώς πολλά από τα φυτά που προκαλούν τις μεγαλύτερες ενοχλήσεις στους πάσχοντες από αλλεργική ρινίτιδα ευδοκιμούν χάρη σε αυτό.

αρκούν περισσότερο, αναφέρει η Ιλβίν Φουέρτες, επιδημιολόγος που ειδικεύεται στις αλλεργικές παθήσεις στο Εθνικό Ινστιτούτο Καρδιάς και Πνευμόνων του Imperial College στο Ηνωμένο Βασίλειο. Μάλιστα, εάν δεν μειωθούν άμεσα οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, το φαινόμενο είναι πιθανό να επιδεινωθεί, όπως υπογραμμίζει στο σχετικό άρθρο του το BBC. Σύμφωνα με μελέτη του

2022, μέχρι το τέλος του αιώνα, οι περίοδοι γύρης θα αρχίζουν έως και 40 ημέρες νωρίτερα και θα τελειώνουν έως και 15 ημέρες αργότερα από ό,τι σήμερα, κάτι που μπορεί να συνεπάγεται περίπου δύο επιπλέον μήνες συμπτωμάτων ετησίως για όσους πάσχουν από αλλεργική ρινίτιδα. Παράλληλα, βέβαια, σε πολλά μέρη του κόσμου αυξάνονται και οι ποσότητες των αλλεργιογόνων στον

αέρα. Τη δεκαετία του 2000, η ποσότητα της γύρης στον αέρα στην Αμερική ήταν κατά 46% υψηλότερη σε σύγκριση με την προηγούμενη δεκαετία. Αυτό οφείλεται εν μέρει στην αύξηση των επιπέδων διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) στην ατμόσφαιρα, καθώς πολλά από τα φυτά που προκαλούν τις μεγαλύτερες ενοχλήσεις στους πάσχοντες από αλλεργική ρινίτιδα ευδοκιμούν χάρη στο CO₂.

Τρόποι άμυνας απέναντι στα νέα δεδομένα

«Αφού αρχίσετε να εμφανίζετε αλλεργικά συμπτώματα, είναι πιθανό να εξακολουθήσετε να τα βιώνετε ακόμη και τις χρονιές κατά τις οποίες τα επίπεδα γύρης μπορεί να είναι χαμηλότερα από τον μέσο όρο», λέει η Ιλβίν Φουέρτες του Imperial College. Τι μπορούν, λοιπόν, να κάνουν οι κοινώνιες προκειμένου να θωρακιστούν απέναντι σε αυτά τα νέα δεδομένα; Η μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σίγουρα θα βοηθήσει. Από εκεί και πέρα, ωστόσο, υπάρχουν και άλλα δραστικά μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν άμεσα, όπως σημειώνει το BBC. Σύμφωνα με το σχετικό δημοσίευμα, στην Ευρώπη υπάρχουν σήμερα ορισμένες δράσεις που είναι σε εξέλιξη. Στο Βερολίνο, για παράδειγμα, συνεργεία έχουν αναλάβει την αποστολή να εντοπίσουν και να «εξαφανίσουν» όλα τα φυτά αμброσίας αρτεμισιφυλλού (ragweed) που παράγουν αλλεργιογόνους γυρεόκοκκους. Άλλα μέτρα έγκεινται στον πιο έξυπνο αστικό σχεδιασμό: στην αποφυγή φύτευσης εξωτικών ειδών, για παράδειγμα, που μπορούν να προκαλέσουν νέες αλλεργίες. Είναι επίσης σημαντικό να παρακολουθούνται και να προβλέπονται τα επίπεδα γύρης, σύμφωνα με τους επιστήμονες. Συνολικά, σύμφωνα με τους ειδικούς, τα επιστημονικά δεδομένα είναι σαφή. Χωρίς συγκεκριμένες και καλά συντονισμένες ενέργειες, η κλιματική αλλαγή θα συνεχίσει να επιδεινώνει την αλλεργική ρινίτιδα σε πολλές περιοχές του κόσμου.

Orthodoxou
Employment

Ideal staff from third countries for your needs!

+357 24 841 111

orthodoxouemployment.com

Ο Κύπριος θα χτίζει το πιστοληπτικό σκορ του

Η τράπεζα θα βλέπει αν ο δανειολήπτης είναι αξιόχρεος – Πιθανότητα χαμηλότερων επιτοκίων για συνεπείς

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Επιτέλους, μέσω νομοθετικών ρυθμίσεων που εγκρίθηκαν από τη Βουλή, εισάγεται και στην Κύπρο ο «καθρέφτης» της πιστοληπτικής ικανότητας των πολιτών, πρόνοια η οποία έχει εισαχθεί εδώ και πολλά χρόνια σε άλλα κράτη εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το λεγόμενο «credit score», είναι εργαλείο αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας βάσει του οποίου κάθε δανειολήπτης έχει ένα συγκεκριμένο σκορ που υποδεικνύει

Η μεταρρύθμιση αυτή έγινε στο πλαίσιο του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, στο κομμάτι «διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοοικονομικής σταθερότητας της Κύπρου».

στην τράπεζα ή στην εταιρεία εξαγοράς πιστώσεων την πιστοληπτική του ικανότητα. Δηλαδή, εάν, βάσει του ιστορικού του, προβλέπεται να είναι τυπικός στην αποπληρωμή των δόσεων του. Βάσει αυτού του «σκορ», η τράπεζα θα βλέπει αν ο δανειολήπτης είναι αξιόχρεος. Όσο μεγαλύτερος θα είναι αυτός ο αριθμός, τόσο καλύτερη θα θεωρείται η πιστοληπτική ικανότητά του. Ταυτόχρονα, το credit score θα βοηθά τον ίδιο τον δανειολήπτη να έχει γνώση της πιστοληπτικής του εικόνας και να επιδει-

Στη νέα μεγάλη μεταρρύθμιση που αλλάζει τα δεδομένα στον τραπεζικό τομέα της Κύπρου, μεγάλο ρόλο παίζει ο μηχανισμός ανταλλαγής δεδομένων «ARTEMIS» που διαχειρίζεται η Artemis Credit Bureau.

κνύει υπεύθυνη δανειοληπτική συμπεριφορά.

Η μεταρρύθμιση αυτή έγινε στο πλαίσιο του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κύπρου, με ορόσημο το οποίο αφού πέρασε θα «ξεκλειδώσει» και χρήματα στην Κύπρο. Τη συγκεκριμένη μεταρρύθμιση τη βρίσκουμε στο κομμάτι «διασφάλισης της δημοσιονομικής και χρηματοοικονομικής σταθερότητας», ενός πακέτου μεταρρυθμίσεων που μαζί με αυτή θα δώσει στην Κύπρο 44,5 εκατομμύρια ευρώ. Στο Σχέδιο

της Κύπρου προνοείται ως νέο νομικό πλαίσιο και μηχανισμός ανταλλαγής δεδομένων για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας πελατών από τα πιστωτικά ιδρύματα. Στόχος θα είναι η μείωση του πιστωτικού κινδύνου και η ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, καθώς τα ιδρύματα θα βλέπουν ποιοι πελάτες τους, ή δυνητικοί πελάτες τους, μπορούν να λάβουν και μπορούν να ξεπληρώσουν τα δάνειά τους. Το εν λόγω ορόσημο δεν είχε και μεγάλο περιθώριο για να περά-

σει από τη Βουλή, καθώς έπρεπε να ψηφιστεί πριν τα τέλη Απριλίου 2026. Υπενθυμίζεται πως, γενικά το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας τερματίζεται στα τέλη Αυγούστου 2026, όπου και θα γίνει η τελευταία αίτηση για να λάβει χρήματα η Κύπρος.

Στη νέα μεγάλη μεταρρύθμιση που αλλάζει τα δεδομένα στον τραπεζικό τομέα της Κύπρου πρωτεύοντα ρόλο παίζει ο υφιστάμενος μηχανισμός ανταλλαγής δεδομένων ARTEMIS, τον οποίο διαχειρίζεται η Κυπρια-

κό Γραφείο Πίστης, η Artemis Credit Bureau, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου θα έχει διευρυμένες αρμοδιότητες και εξουσίες.

Υπολογίζεται πως ο «καθρέφτης» των δανειοληπτών θα αρχίσει να υφίσταται μετά από μερικούς μήνες, καθώς αναμένεται η έκδοση σχετικής οδηγίας από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου. Η «εικόνα» του κάθε δανειολήπτη ωστόσο δεν θα μετρά από το 2026 και εντεύθεν και θα μετρά όπως είναι λογικό και δίκαιο και προηγούμενων ετών καταβολές –ή μη– δόσεων.

Ως το μόνο αναγνωρισμένο Credit Bureau στην Κύπρο από την Παγκόσμια Τράπεζα και πλήρες μέλος του Ευρωπαϊκού Συνδέσμου Γραφείων Πίστης (ACCIS), η Artemis Credit Bureau διαδραματίζει βασικό ρόλο στην εξυγίανση, ενίσχυση και ευμερσία της κυπριακής οικονομίας. Η Artemis Credit Bureau ιδρύθηκε το 2008 και είναι θυγατρική εταιρεία του Συνδέσμου Τραπεζών Κύπρου. Συμμέτοχοις έχουν το σύνολο των τραπεζών και εταιρειών εξαγοράς πιστώσεων, καλύπτοντας μέσω των δεδομένων τους στο Αρχείο της Artemis Credit Bureau το 100% της αγοράς.

Χαμηλότερα επιτόκια;

Σε μία εποχή που είναι ρευστή, που πριν από 3 χρόνια άρχισαν τα επιτόκια να ανεβαίνουν επικίνδυνα και οι δόσεις των δανείων να ανεβαίνουν και αυτές με τη σειρά τους, ενώ πάλι έχει δημιουργηθεί η «τέλεια καταιγίδα» για να αυξηθούν εκ νέου τα επιτόκια, το «credit score» μπορεί να λειτουργήσει υπέρ των καταναλωτών. Ένα καλό «credit score» δύναται να εξα-

σφαλίσει χαμηλότερα επιτόκια για τον δανειολήπτη, εξοικονομώντας του έτσι χρήματα. Φυσικά, ως δεδομένο, το credit score θα συνεκτιμάται μαζί με τα υπόλοιπα δεδομένα του δανειολήπτη που θα είναι στη διάθεση της τράπεζας για σκοπούς αξιολόγησης του αξιόχρεου και της πιστοληπτικής ικανότητας του δανειολήπτη, ως μέρος της διαδικασίας αξιολόγησης μιας αίτησης δανείου και με βάση την πολιτική της τράπεζας. Υπό αυτή την έννοια, το credit score, θα έχει επικουρικό ρόλο στη λήψη απόφασης για μια πιστωτική διευκόλυνση από την τράπεζα.

Καταληκτικά, γενικά, η διεθνής πρακτική καταδεικνύει ότι με καλύτερη πληροφόρηση επιτυγχάνεται καλύτερη εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου, πιο λίγα δάνεια οδηγούνται σε καθυστέρηση και οι τράπεζες μπορούν να δίνουν δάνεια με καλύτερους όρους στους τυπικούς δανειολήπτες.

Οφέλη και για τράπεζες

Το «Credit Score» ενός καταναλωτή μπορεί να αποδειχθεί μεγάλης σημασίας εργαλείο για τις τράπεζες, αφού βάσει αυτού μπορεί να αξιολογηθεί η πιστοληπτική ικανότητα του δανειολήπτη και κατ'επέκταση ο πιστωτικός κίνδυνος που αναλαμβάνει η τράπεζα σε ενδεχόμενο δανεισμό. Με αυτό το εργαλείο η κάθε τράπεζα θα μπορεί να μειώνει ακόμα περισσότερο τον κίνδυνο αθέτησης ενός δανείου, καθώς εκτός από τη μεθοδολογία που «τρέχει» για τον κάθε ενδιαφερόμενο, θα μπορεί να προβλέψει και την πιστοληπτική του ικανότητα βάσει του ιστορικού αποπληρωμής των πιστωτικών του υποχρεώσεων.

Πορεία
Χριστοδούλας
2026

να
είσαι
ΕΚΕΙ

Αυτό το ταξίδι, κανείς δεν πρέπει να το περπατήσει μόνος.
Ενίσχυσε το έργο του Αντικαρκινικού Συνδέσμου Κύπρου.

Κάνε τη δική σου εισφορά τώρα:

Μάθε περισσότερα poreiachristodoulas.cy

Άδεια Εράνου Υπουργείου Εσωτερικών Ν.Π. 77/2025 (01/01-30/06/2026)

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

ΜΕ Νύχια και με δόντια προσπαθούν οι αρμόδιοι φορείς να διατηρήσουν την αεροπορική συνδεσιμότητα της χώρας σε μια περίοδο όπου οι γεωπολιτικές εξελίξεις φαίνεται ότι έχουν επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τον τουρισμό των χωρών που βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή. Δεδομένο θεωρείται το πλήγμα στον τουρισμό της χώρας μας από τις επιπτώσεις του πολέμου στη Μέση Ανατολή και την πτώση drone (τύπου Shahed) στη βρετανική αεροπορική βάση στο Ακρωτήριο. Οι ακυρώσεις τουριστικών κρατήσεων ανέρχονται σε ορισμένες επαρχίες στο 40%, ενώ σε κάποια ξενοδοχεία η πληρότητα φτάνει το 10% τον Μάρτιο, γεγονός που επιδρά αποτρεπτικά ως προς την πρόθεση των ξενοδόχων να ανοίξουν κατά την περίοδο του Πάσχα. Παράλληλα, οι αεροπορικές εταιρείες είχαν προχωρήσει ήδη μέσα στον Μάρτιο σε αναπροσαρμογές των πτητικών τους προγραμμάτων λόγω της μειωμένης ζήτησης και των χαμηλών δεικτών πληρότητάς τους. Εξάλλου, σύμφωνα με την τελευταία έκθεση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Eurocontrol, η χώρα μας βρίσκεται στη λίστα με τις 10 αγορές της Ευρώπης οι οποίες καταγράφουν τη μεγαλύτερη μείωση δρομολογίων προς και από τη Μέση Ανατολή. Ειδικότερα καταλαμβάνει την όγδοη θέση, καθώς ο μέσος αριθμός αναχωρήσεων από 24 που ήταν μέχρι τις 27 Φεβρουαρίου έπεσε σε 14 πτήσεις τον Μάρτιο, καταγράφοντας μείωση 43%.

Σε αυτό το πλαίσιο η κυβέρνηση προχώρησε σε μέτρα στήριξης για τους τομείς της οικονομίας που έχουν επηρεαστεί από τον πόλεμο στη Μέση Ανατολή. Ειδικότερα όσον αφορά τον τουριστικό τομέα, το Υπουργικό ενέκρινε την υλοποίηση του Ειδικού Σχεδίου Στήριξης Απασχόλησης στον Ξενοδοχειακό Τομέα με στόχο τη διατήρηση της απασχόλησης στον ξενοδοχειακό τομέα. Μεταξύ άλλων, το ειδικό σχέδιο προνοεί ότι ο εργαζόμενος θα λαμβάνει επίδομα επί του μηνιαίου μισθού του ύψους 30% με μέγιστο ποσό τα €1.324 και ο εργοδότης θα είναι υποχρεωμένος να συμπληρώνει το υπόλοιπο του μισθού. Την ίδια ώρα, ανακοινώθηκε σχέδιο για περαιτέρω στήριξη αεροπορικών εταιρειών για διασφάλιση της απρόσκοπτης σύνδεσης της χώρας μας με σημαντικούς προορισμούς προ-σέλκυσης τουριστών. Πρόκειται ουσιαστικά για τη διευρυνση του προγράμματος κινήτρων που εφαρμόζεται ήδη από τη διαχειρίστρια εταιρεία των αερολιμένων της χώρας Hermes Airports, με στόχο την αποφυγή των περαιτέρω μειώσεων στα δρομολόγια των αεροπορικών εταιρειών και την ενθάρρυνση και

Ως κόρη οφθαλμού προσέχουν τη συνδεσιμότητα

Καταγράφεται σημαντικό ενδιαφέρον από αεροπορικές εταιρείες για το σχέδιο κινήτρων

Στόχος είναι η άμεση ενίσχυση των εταιρειών που έχουν επηρεαστεί από τη μειωμένη πληρότητα, ως αποτέλεσμα των γεωπολιτικών εξελίξεων στη Μέση Ανατολή.

επιβράβευση της βελτίωσης των δεικτών πληρότητάς τους.

Το σχέδιο που τέθηκε ήδη σε εφαρμογή από τις αρχές του μήνα και θα είναι σε ισχύ μέχρι τον Ιούνιο του 2026, συγκέντρωσε το ενδιαφέρον των αεροπορικών εταιρειών. Όπως αναφέρει στην «Κ» η διευθύντρια Επικοινωνίας της Hermes Airports, Μαρία Κουρούπη, το τελευταίο σχέδιο που ανακοινώθηκε για βραχυπρόθεσμη στήριξη των αεροπορικών εταιρειών εξαιτίας των χαμηλών δεικτών πληρότητας έχει τύχει ευρείας αποδοχής και θετικών σχολίων από τις αεροπορικές εταιρείες ως μια επιπλέον ενίσχυση. Ταυτόχρονα, η κα Κουρούπη επισημαίνει ότι παράλληλα με το σχέδιο είναι σημαντικό να στηριχθεί η δημιουργία ζήτησης και προσέλκυσης επισκεπτών για την Κύπρο μέσω ενεργειών μάρκετινγκ, προσφορών στα καταλύματα και άλλες ενέργειες που θα βοηθήσουν την εικόνα της Κύπρου στο εξωτερικό. Υπενθυμίζουμε, εξάλ-

Ως περαιτέρω μέτρο επιβάλλεται η προσέλκυση επισκεπτών μέσω προσφορών στα καταλύματα και διάφορες ενέργειες προώθησης, προβολής και ενίσχυσης της εικόνας της Κύπρου.

λου, ότι προς αυτή την κατεύθυνση έχει επιστρατευθεί η διεθνής συμβουλευτική εταιρεία Kream, η οποία και ετοίμασε ολοκληρωμένη επικοινωνιακή στρατηγική για το θέμα του τουρισμού με στόχο να ανακαταστήσει τις αρνητικές εντυπώσεις για τη χώρα. Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι η διαχειρίστρια εταιρεία Hermes από τη μεριά της χρησιμοποιεί τα μέσα κοινωνικής

δικτύωσης της με σκοπό την προώθηση βίντεο και γενικά θετικών μηνυμάτων για την Κύπρο.

Τα κίνητρα

Η φιλοσοφία του σχεδίου με στόχο τη στήριξη των αεροπορικών εταιρειών και τον μετριασμό των επιπτώσεων στη ζήτηση ταξιδιών λόγω των γεωπολιτικών εξελίξεων στη Μέση Ανατολή, βασίζεται σε μια προσέγγιση επιμερισμού κινδύνου σε σχέση με την απόδοση του δείκτη πληρότητας κάθε δρομολογίου. Πιο συγκεκριμένα, όπως υποδεικνύεται στο σχέδιο κινήτρων, οι αεροπορικές εταιρείες θα λαμβάνουν κλιμακωτή στήριξη για επιδόσεις δείκτη πληρότητας μεταξύ 59% και 83%.

Ο πραγματικός δείκτης πληρότητας θα υπολογίζεται βάσει του συνολικού αριθμού επιβατών ανά δρομολόγιο, διαιρούμενου με τη συνολική χωρητικότητα του ίδιου δρομολογίου για την περίοδο των τριών μηνών.

Με βάση τον υπολογισμένο μέσο

δείκτη πληρότητας για το τρίμηνο, το ποσό ενίσχυσης που δικαιούται κάθε αεροπορική εταιρεία ανά δρομολόγιο θα καθορίζεται ως εξής:

- Για τους επιβάτες που αντιστοιχούν σε πληρότητα μεταξύ 59%–67%, οι αεροπορικές εταιρείες θα λαμβάνουν €15 για κάθε επιβάτη που αναχωρεί

- Για επιβάτες που αντιστοιχούν σε πληρότητα μεταξύ 67%–75%, οι εταιρείες θα λαμβάνουν €10 ανά αναχωρούντα επιβάτη.

- Για επιβάτες που αντιστοιχούν σε πληρότητα μεταξύ 75%–83%, οι εταιρείες θα λαμβάνουν €5 ανά αναχωρούντα επιβάτη.

Όπως σημειώνεται, οι ενδιαφερόμενες αεροπορικές εταιρείες θα πρέπει να ολοκληρώσουν την εγγραφή τους στο σχέδιο κινήτρων μέχρι τις 20 Απριλίου.

Σημειώνεται ότι η αρμόδια αρχή διαχείρισης του σχεδίου είναι η Hermes Airports. Τα σχέδια κινήτρων εφαρμόζονται τα τελευταία 14 χρόνια και έχουν διαχρονικά συνεισφέρει ουσιαστικά τόσο στην αύξηση της συνδεσιμότητας όσο και στην αντιμετώπιση διαφόρων κρίσεων όπως το κλείσιμο αεροπορικών εταιρειών, καταδεικνύει η κα Κουρούπη. Όπως σημειώνει, μέσω των σχεδίων κινήτρων έχει επιτευχθεί η κάθοδος εταιρειών και η ίδρυση επιχειρησιακών βάσεων στην Κύπρο, η εισαγωγή νέων δρομολογίων και η διεύθυνση σε υφιστάμενες αγορές.

Το στοίχημα και οι ενέργειες

Η ζήτηση και ιδιαίτερα η μειωμένη τουριστική ζήτηση είναι αυτή τη στιγμή το μεγαλύτερο στοίχημα για την Κύπρο και τη διατήρηση της συνδεσιμότητάς της, τονίζει η κα Κουρούπη υπογραμμίζοντας ότι από τον Απρίλη και μετά που έχουμε μπει πλέον στα καλοκαιρινά προγράμματα των εταιρειών, η προσπάθεια είναι να μην μειώσουν περαιτέρω τους δείκτες πληρότητάς τους. Επιπλέον, όπως σημειώνει, σημαντικοί κίνδυνοι για τη συνδεσιμότητα αποτελούν η τιμή του πετρελαίου και η διαθεσιμότητα του αεροπορικού καυσίμου (jet fuel) στην περίπτωση που συνεχιστεί ο πόλεμος. Παράλληλα, προσθέτει η κα Κουρούπη, εξαιτίας της έλλειψης ικανοποιητικής ζήτησης για την Κύπρο οι εταιρείες αναγκάζονται να βγάζουν προσφορές, γεγονός που λειτουργεί επιπλέον αρνητικά λόγω των αυξημένων κόστων που αντιμετωπίζουν. Την ίδια ώρα, η διευθύντρια Επικοινωνίας της Hermes αναφέρεται και σε ορισμένα δρομολόγια προς τη Μέση Ανατολή που δεν εξυπηρετούνται από τις ευρωπαϊκές εταιρείες λόγω της κατάστασης, γεγονός που όπως σημειώνει δύναται να επηρεάσει ιδιαίτερα τις εταιρείες που έχουν βάση στην Κύπρο, λόγω μείωσης της ημερήσιας χρήσης των αεροσκαφών.

Μειώνουν και το 2026 προσωπικό οι τράπεζες

Ετρεξε Εθελούσιο η Eurobank, αναμένεται η cdbBank και η Alpha Bank Κύπρου

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Οι τεχνολογικές αλλαγές που συντελούνται στις τράπεζες της Κύπρου, η ανάγκη για μείωση του κόστους, αλλά και οι εξαγορές τραπεζικών ιδρυμάτων οδηγούν και το 2026 σε μείωση του προσωπικού των τραπεζών. Η έμφαση πλέον δίνεται σε ειδικότητες που σχετίζονται με την τεχνολογία και τις ψηφιακές υπηρεσίες, ενώ αποχωρούν εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας, ή υπάλληλοι που τα τμήματά τους καταργούνται, ή χρήζουν σμίκρυνσης. Ερχόμενοι στο σήμερα, το 2026 φέρνει μειώσεις προσωπικού τραπεζών, συνεχίζοντας πράξεις μείωσης που ακολουθήθηκαν το 2025, ως αποτέλεσμα εξαγορών, ή καταργήσης τμημάτων. Το 2026 «έτρεξε» ήδη ένα σχέδιο εθελούσιας αποχώρησης στη Eurobank Limited και ενώ αριθμοί δεν έχουν ανακοινωθεί από την τράπεζα, υπολογίζεται πως αποχωρούν από την τράπεζα μεταξύ 150 - 200 ατόμων προσωπικού. Και αυτό, διότι μέχρι την Παρασκευή 24 Μάρτη είχαν πατήσει το «κουμπί» περίπου 150 άτομα, ενώ δόθηκε και παράταση για αίτηση στο Σχέδιο μέχρι και τις 28 Μαρτίου.

Πέραν του Σχεδίου της Eurobank Limited που ήταν ίσως το πιο γενναίο δωρο που έχει ποτέ δοθεί σε τράπεζα, άλλο ένα σχέδιο εθελούσιας αποχώρησης θα πρέπει να αναμένεται, αυτό για τους υπαλλήλους της cdbBank, ένεκα της εξαγοράς των υγιών της στοιχείων από την Τράπεζα Κύπρου. Αριθμοί

Αποχωρούν εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας, ή υπάλληλοι που τα τμήματά τους καταργούνται, ή χρήζουν σμίκρυνσης λόγω τεχνολογικής αναβάθμισης.

δεν έχουν διαρρεύσει, στόχοι και άλλες λεπτομέρειες, αλλά αυτό που είναι γνωστό είναι ότι η cdbBank έχει περίπου 140 υπαλλήλους. Πόσοι θα παραμείνουν στην οντότητα της cdbBank που θα πρέπει να διαχειριστεί μη εξυπηρετούμενα δάνεια, πόσοι θα πρέπει να αποχωρήσουν, ή πό-

Τα σχέδια εθελούσιας εξόδου είναι από τα πιο ελκυστικά που έχουν δοθεί ποτέ στον τραπεζικό τομέα.

σοι έχει συμφωνηθεί να απορροφηθούν από την Τράπεζα Κύπρου, παραμένει ερωτηματικό. Πάντως, όπως «ακούγεται» αυτές τις ημέρες φτάνει το σχέδιο εθελούσιας αποχώρησης και η συντεχνία των τραπεζικών υπαλλήλων (ΕΤΥΚ) θα πρέπει να δώσει την έγκρισή της πρώτα για

να προχωρήσει η όλη διαδικασία.

Όμως, σχέδιο εθελούσιας αποχώρησης θα πρέπει να αναμένεται πιθανώς το 2026 και από την Alpha Bank Κύπρου, καθώς είναι εθελούσιας αποχώρησης σε μείωση προσωπικού. Υπενθυμίζεται πως μεταφέρθηκαν υπάλληλοι από την Astrobank

στην Alpha Bank Κύπρου όταν εξαγόρασε η δεύτερη την πρώτη, παρόλο που μετά την εξαγορά της προχώρησε η Astrobank σε σχέδιο εθελούσιας εξόδου.

Κάμποσοι» και το 2025

Τον Φεβρουάριο του 2025 η Ελληνική Τράπεζα, όταν στην ουσία ήταν μεγαλομέτοχος η Eurobank, προχώρησε σε μείωση προσωπικού. Με το Σχέδιο που ήταν προορισμένο σε όλο το μόνιμο προσωπικό της Ελληνικής Τράπεζας, συμπεριλαμβανομένης τότε Παγκυπριακής Ασφαλιστικής και της τότε Hellenic Life Insurance (πριν μετονομαστούν σε ERB μετά την έλευση και της CNP Cyprus στον Όμιλο) αποχώρησαν 154 εργαζόμενοι.

Μέσα στο 2025 έγινε όπως προαναφέρθηκε και η εξαγορά της Astrobank από την Alpha Bank Κύπρου. Η Astrobank «έτρεξε» Σχέδιο και είχαν αποχωρήσει περίπου 50 - 100 άτομα.

Πριν την εκποίησή του 2025, ωστόσο, Τράπεζα Κύπρου και Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρου) προχώρησαν σε μικρά στοχευμένα σχέδια εθελούσιας αποχώρησης, με 40 - 50 ατόμων το κάθε ένα.

Λιγότεροι από τους μισούς

Στοιχεία που περιλαμβάνει ο Σύνδεσμος Τραπεζών Κύπρου στις εκδόσεις που βγάζει σε ετήσια ή διετή βάση, δείχνουν ότι από το 2013 έχουν μειωθεί οι τραπεζικοί υπάλληλοι από 12 χιλιάδες, σε 6 χιλιάδες. Αν συυπολογίσουμε και τις μειώσεις προσωπικού που έγιναν το 2025 (δεν έχουν καταγραφεί επίσημα στοιχεία για το 2025) τότε τη δεδομένη στιγμή μπορεί να είναι πιο κοντά στις 5 με 5,5 χιλιάδες.

Η αλήθεια είναι ότι αν και μειώνουν τους υπαλλήλους τους οι τράπεζες, πλέον έχουν φτάσει σε ένα σημείο, αυτό των 5 χιλιάδων με 6 χιλιάδων υπαλλήλων, όπου είναι ακριβώς όσοι χρειάζονται. Μπορεί να μειώνουν υπαλλήλους, αλλά όπως γράφτηκε ήδη επενδύουν στην τεχνολογία. Γι' αυτό, οι τράπεζες έχουν στραφεί σε προσλήψεις προσώπων που στελεχώνουν τα τεχνολογικά τους τμήματα, τάση που ακολουθούν και θα ακολουθείται μελλοντικά.

Αξίζει να σημειωθεί πως τα σχέδια εθελούσιας εξόδου είναι από τα πιο ελκυστικά που έχουν δοθεί ποτέ στον τραπεζικό τομέα.

Με αμερικανική βούλα το Κέντρο Καινοτομίας

Plug and Play Tech Center: Τα προγράμματα επιτάχυνσης εστιάζουν στην τεχνολογία, τα βιντεοπαιχνίδια και τη ναυτιλία

Της **ΑΔΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Σάρκα και οστά παίρνει το κυπριακό Κέντρο Καινοτομίας Plug and Play Cyprus από την αμερικανική πλατφόρμα καινοτομίας που ιδρύθηκε το 2006 στη Σίλικον Βάλεϊ. Μετά από πλήρη βολιδοσκοπήηση του κυπριακού οικοσυστήματος και συνεχείς συναντήσεις με ιδιωτικούς φορείς, επενδυτές και τράπεζες, η Plug and Play έρχεται στην Κύπρο και αναπτύσσει Κέντρο Καινοτομίας.

Πρόκειται ουσιαστικά για την ανάπτυξη ενός φωτώριου νεοφυών επιχειρήσεων στην Κύπρο με επιδίωξη να εξυπηρετήσει την ευρύτερη περιοχή, γεγονός που θα αποτελέσει ένα σημαντικό συμπλήρωμα στο παζλ της δημιουργίας ενός οικοσυστήματος νεοφυών επιχειρήσεων. Σημειώνεται ότι η εταιρεία με παρουσία σε περισσότερες από 60 τοποθεσίες διεθνώς, δραστηριοποιείται ως πλατφόρμα διασύνδεσης μεγάλων επιχειρήσεων, νεοφυών τεχνολογικών εταιρειών και θεσμικών επενδυτών, υλοποιώντας πέραν των 100 προγραμμάτων επιτάχυνσης ετησίως σε δεκάδες χώρες και τομείς δραστηριότητας.

Ειδικότερα, την Τρίτη θα βρεθούν στην Κύπρο στελέχη της Plug and Play και του διεθνούς της δικτύου, προκειμένου να ανακοινώσουν την έναρξη της λειτουργίας του Κέντρου Καινοτομίας και του πλαισίου δραστηριοτήτων που θα αναπτύξει στην Κύπρο τα επόμενα χρόνια. Υπενθυμίζεται ότι τον Απρίλιο πέρι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης, υπουργοί και επενδυτικοί φορείς πραγματοποίησαν εκστρατεία προσέλκυ-

σης επενδύσεων στις ΗΠΑ και συγκεκριμένα στη Νέα Υόρκη, στο Χιούστον και στο Σαν Φρανσίσκο-Silicon Valley, με στόχο την προσέλκυση ποιοτικών επενδύσεων σε στρατηγικούς τομείς της οικονομίας, όπως η τεχνολογία, η ενέργεια, τα χρηματοοικονομικά και η ναυτιλία. Κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης εκστρατείας προσέλκυσης επενδύσεων πραγματοποιήθηκαν και οι πρώτες επαφές της κυβέρνησης με την εταιρεία Plug and Play, αλλά και άλλους τεχνολογικούς κολοσσούς όπως είναι η Amazon, η Google, η Nvidia, η OpenAI και η Tenstorrent.

Η πρώτη

Με πρόθεσή της να δημιουργήσει τεχνολογία ανοιχτή και προσβάσιμη στους ενδιαφερόμενους μέσω της Κύπρου, η Tenstorrent με έδρα της ΗΠΑ ήταν η πρώτη εταιρεία τεχνολογίας η οποία προχώρησε σε επέκταση των δραστηριοτήτων της στην Κύπρο μετά το επενδυτικό σαφάρι της κυβέρνησης στις ΗΠΑ. Ειδικότερα, η Tenstorrent έχει προχωρήσει με άνοιγμα γραφείου στη Λεμεσό το οποίο σταδιακά αναμένεται να εξελιχθεί και σε κόμβο υποστήριξης πελατών της και αναμένεται ότι μέχρι το 2027 θα εργοδοτήσει πέραν των 15 ατόμων. Την ίδια ώρα, καταγράφονται συνεργασίες της Tenstorrent με το Πανεπιστήμιο Κύπρου και το ΤΕΠΑΚ, με στόχο να ενταχθούν προγράμματα σε τομείς όπως το chip design και οι προηγμένοι μηχανικοί. Στόχος της εταιρείας είναι να αξιοποιησει το δυναμικό της Κύπρου στον τομέα της ναυτιλίας, της υγείας

Η λειτουργία του βασίζεται σε μεικτό σχήμα χρηματοδότησης, με συμμετοχή ιδιωτικών εταιρικών εταιρών μέσω καταβολής τελών και κρατική χορηγία.

Θα δημιουργηθούν πέραν των 500 νέων θέσεων εργασίας και θα ενισχυθεί η διασύνδεση της κυπριακής οικονομίας με διεθνή επενδυτικά δίκτυα.

και της ανάπτυξης video games, προσφέροντας λύσεις με τεχνητή νοημοσύνη που βελτιώνουν την αποδοτικότητα, την ασφάλεια και την αυτοματοποίηση. Έμφαση δίνεται στη μεταφορά τεχνολογίας, στην πρόσληψη και εκπαίδευση νέου ανθρώπινου δυναμικού, και στη δημιουργία ενός ανεξάρτητου τεχνολογικού οικοσυστήματος, απαλλαγμένου από μονοπώλια. Η Tenstorrent ειδικεύεται στην ανάπτυξη προηγμένων επεξεργαστών και συστημάτων που στοχεύουν στη

βελτίωση της απόδοσης τεχνητής νοημοσύνης.

Προγράμματα και αντίκτυπος

Το Κέντρο Καινοτομίας Plug and Play Cyprus θα βρίσκεται στη Λεμεσό και θα παρέχει υπηρεσίες εταιρικής και ενδοεπιχειρησιακής καινοτομίας προς επιχειρήσεις εγκατεστημένες στην Κύπρο, υπηρεσίες υποστήριξης καινοτομίας προς ερευνητικούς οργανισμούς και πολυετή κύκλο προγραμμάτων θερμοκοιτίδας και επιτάχυνσης νεοφυών και καινοτόμων μικρών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο.

Τα προγράμματα επιτάχυνσης εστιάζουν σε τομείς προτεραιότητας που τίθενται σε συντονισμό με την εθνική πολιτική, όπως FinTech και RegTech, Gaming, Social και Leisure, καθώς και ναυτιλία και ενέργεια, ενώ προβλέπεται και οριζόντιο πρόγραμμα χωρίς θεματικό περιορισμό για αξιόλογες επιχειρηματικές προτάσεις.

ορισμένη, χρονικά προσδιορισμένη κρατική χορηγία για σκοπούς εγκατάστασης και αρχικής λειτουργίας. Μετά την ολοκλήρωση της μεταβατικής περιόδου, το Κέντρο αναμένεται να καταστεί οικονομικά βιώσιμο από ίδιους πόρους.

Τη διαχείριση της εγκεκριμένης κρατικής χορηγίας προς το Κέντρο Καινοτομίας έχει αναλάβει το Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΙΔΕΚ). Στο πλαίσιο αυτό, το ΙΔΕΚ είναι αρμόδιο για τη σύναψη της σχετικής συμφωνίας χορηγίας, τη διασφάλιση συμμόρφωσης με το πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων, τον καθορισμό και την παρακολούθηση μετρήσιμων στόχων, καθώς και τη διενέργεια των αναγκαίων ελέγχων σε ετήσια βάση.

Η εμπιστοσύνη

Το γεγονός ότι οι διεθνείς εταιρείες παραμένουν σταθερές στην απόφασή τους να εγκαταστήσουν την έδρα τους στη χώρα μας, παρά τις δύσκολες γεωπολιτικές συνθήκες που επικρατούν αυτή τη στιγμή στη Μέση Ανατολή, είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό σύμφωνα με αρμόδιους φορείς. Η στάση αυτή καταδεικνύει την εμπιστοσύνη που δείχνουν προς την οικονομία και το επιχειρηματικό περιβάλλον της χώρας, αναγνωρίζοντας τις προοπτικές ανάπτυξης και τη στρατηγική της θέσης ως κόμβου στην ευρύτερη περιοχή.

Παράλληλα, η επιλογή τους αυτή λειτουργεί ως ψήφος εμπιστοσύνης προς τη σταθερότητα των θεσμών και την ικανότητα της χώρας να προσελκύει και να διατηρεί ξένες επενδύσεις, ακόμη και σε περιόδους διεθνούς αβεβαιότητας, τονίζον.

CyFoS - Κυπριακό Ίδρυμα για τη Θάλασσα

Η θάλασσα ως ευκαιρία: Γιατί η Κύπρος χρειάζεται ένα ισχυρό θαλάσσιο cluster

Η ΘΑΛΑΣΣΑ δεν είναι μόνο μέρος της ταυτότητας της Κύπρου. Είναι ένας από τους μεγαλύτερους – και ακόμη σε μεγάλο βαθμό ανεκμετάλλευτους – μοχλούς ανάπτυξης της χώρας. Το ερώτημα σήμερα δεν είναι αν η Κύπρος διαθέτει θαλάσσια δυναμική. Το ερώτημα είναι αν μπορεί να την οργανώσει αποτελεσματικά και να τη μετατρέψει σε πραγματική οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική αξία.

Παρά τη σημαντική παρουσία της ναυτιλίας, το θαλάσσιο οικοσύστημα της χώρας παραμένει σε μεγάλο βαθμό κατακερματισμένο. Επιχειρήσεις, πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, δημόσιοι φορείς και τοπικές αρχές συχνά λειτουργούν παράλληλα, χωρίς επαρκή σύνδεση και συντονισμό.

Σε αυτό το σημείο αναδεικνύεται ο ρόλος των συνεργατικών σχηματισμών, των λεγόμενων clusters. Ένα cluster δεν είναι απλώς ένας επαγγελματικός σύνδεσμος. Είναι ένας μηχανισμός που φέρνει κοντά διαφορετικούς φορείς, ώστε να δημιουργούνται κοινές πρωτοβουλίες, να αναπτύσσονται νέες τεχνολογίες, να ενισχύονται δεξιότητες και να ωριμάζουν επενδύσεις.

Για τον πολίτη, αυτό μεταφράζεται σε νέες θέσεις εργασίας, καλύτερες ευκαιρίες για τη νέα γενιά, περισσότερη καινοτομία και μια πιο ανθεκτική οικονομία που δεν εξαρτάται από έναν μόνο τομέα.

Με αυτή τη λογική δημιουργήθηκε το CyFoS – Κυπριακό Ίδρυμα για τη Θάλασσα. Το CyFoS λειτουργεί ως η εθνική πλατφόρμα συνεργασίας για τη γαλάζια οικονομία

στην Κύπρο, φέρνοντας κοντά τη βιομηχανία, την ακαδημαϊκή κοινότητα, την έρευνα, το δημόσιο τομέα και την κοινωνία των πολιτών. Έχει διαμορφωθεί μέσα από τη συμμετοχή ενός ευρέος φάσματος οργανισμών και επιδιώκει να καλύψει ένα ουσιαστικό διαρθρωτικό κενό: την ανάγκη για συντονισμό και κοινή στρατηγική.

Στο πλαίσιο αυτό, το Κυπριακό Ινστιτούτο για τη Θάλασσα και τη Ναυτιλία (CMMI) υποστηρίζει τη λειτουργία της Γραμματείας του CyFoS, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της οργανωτικής του δομής και στην ανάπτυξη συνεργασιών. Το CyFoS, ωστόσο, λειτουργεί ως ανεξάρτητη πλατφόρμα σύγκλισης όλων των σχετικών φορέων.

Η σημασία αυτής της προσέγγισης ενισχύεται από τις εξελίξεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένω-

σης για τη θάλασσα κινούνται πλέον προς πιο ολοκληρωμένες προσεγγίσεις, όπου η ανάπτυξη, η καινοτομία, η ασφάλεια και η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος αντιμετωπίζονται ως ένα ενιαίο σύνολο. Για να μπορέσει μια χώρα να ανταποκριθεί σε αυτές τις προκλήσεις, χρειάζεται δομές που να συνδέουν διαφορετικούς τομείς και να μετατρέπουν τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις σε εθνικές δράσεις.

Χώρες που έχουν επενδύσει σε τέτοιες δομές, όπως η Πορτογαλία μέσω του Fórum Oceano, έχουν ήδη καταφέρει να ενισχύ-

σουν την καινοτομία, να προσελκύσουν επενδύσεις και να αναβαθμίσουν τη διεθνή τους παρουσία στη γαλάζια οικονομία.

Για την Κύπρο, η συγκυρία είναι ιδιαίτερα σημαντική. Το πρώτο εξάμηνο του 2026, με την Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η χώρα βρίσκεται στο επίκεντρο των ευρωπαϊκών θαλάσσιων εξελίξεων. Στο πλαίσιο αυτό τον ερχόμενο Μάιο θα πραγματοποιηθούν σωρεία σημαντικών εκδηλώσεων, όπως η Ευρωπαϊκή Ημέρα για τη Θάλασσα στη Λεμεσό, το συνέδριο για την παρατήρηση των ωκεανών του ευρωπαϊκού οργανισμού «EuroGOOS» στην Πύλα, το συνέδριο θαλάσσιων επιστημών «THALASSA 2026» στη Λάρνακα και άλλες πρωτοβουλίες που θα φέρουν στην Κύπρο κορυφαίους φορείς από όλη την Ευρώπη. Οι εξελίξεις αυτές δημιουργούν μια μο-

ναδική ευκαιρία. Το CyFoS μπορεί να λειτουργήσει ως ο καταλύτης που θα συνδέσει όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και θα συμβάλει στη διαμόρφωση ενός σύγχρονου, ανταγωνιστικού και βιώσιμου θαλάσσιου οικοσυστήματος για την Κύπρο.

Σε αντίθεση με τους παραδοσιακούς τομεακούς φορείς, ένα cluster δεν εκπροσωπεί μόνο έναν κλάδο. Δημιουργεί χώρο σύγκλισης, συνεργασίας και κοινής δράσης. Και σε μια εποχή που απαιτεί συντονισμένες λύσεις, τέτοιες δομές αποτελούν βασική προϋπόθεση για πρόοδο.

Η Κύπρος έχει σήμερα μια ξεκάθαρη επιλογή: να παραμείνει σε ένα κατακερματισμένο μοντέλο ή να επενδύσει σε ένα πιο συντονισμένο και συλλογικό μέλλον για τη θάλασσα.

Το CyFoS αποτελεί ένα πρώτο, ουσιαστικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση. Η επιτυχία του, όμως, προϋποθέτει τη στήριξη όλων – της πολιτείας, της επιχειρηματικής κοινότητας και της κοινωνίας.

Η θάλασσα ήταν πάντα μέρος της ιστορίας μας. Μπορεί – και πρέπει – να γίνει και μέρος του μέλλοντός μας.

Capt. Eugen-Hernning Adami

Πρόεδρος Κυπριακού Ιδρύματος για τη Θάλασσα – Cyprus Foundation of the Sea (CyFoS)

Ζαχαρίας Σιόκουρος

Διευθυνών Σύμβουλος Κυπριακού Ινστιτούτου για τη Θάλασσα και τη Ναυτιλία (CMMI)

Επιδεινώνεται η «ψυχολογία» της οικονομίας

Σε πτώση οι δείκτες οικονομικού κλίματος και καταναλωτικής εμπιστοσύνης, καθώς συνεχίζεται ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Ορατές πλέον είναι οι συνέπειες στο οικονομικό κλίμα στην Ελλάδα από τη νέα πολεμική ανάφλεξη στη Μέση Ανατολή, η οποία αύριο συμπληρώνει πέντε εβδομάδες. Τούτο αποτυπώνεται στους δείκτες οικονομικού κλίματος και καταναλωτικής εμπιστοσύνης στην έρευνα οικονομικής συγκυρίας που διενεργεί το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE), με το λιανεμπόριο και τις υπηρεσίες –κυρίως τουρισμό και χερσαίες μεταφορές– να είναι οι

Σημαντική υποχώρηση προσδοκιών καταγράφεται στον τομέα του λιανεμπορίου και είναι αξιοσημείωτο ότι η πτώση σημειώνεται κυρίως στον υποκλάδο των τροφίμων - ποτών.

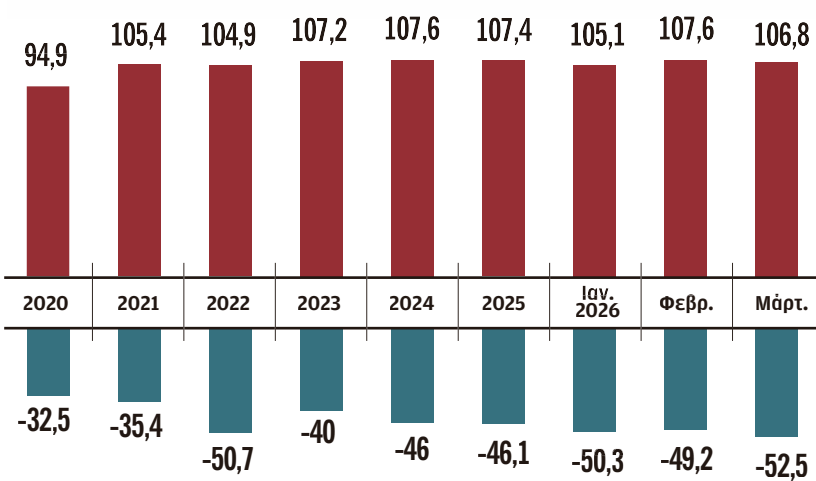
πρώτοι κλάδοι που εισπράττουν τις συνέπειες της αρνητικής ψυχολογίας των καταναλωτών.

Η ακρίβεια

Ακόμη και εάν οι ανατιμήσεις στην παρούσα φάση αφορούν κατά κύριο λόγο τα υγρά καύσιμα, είναι θέμα χρόνου να εμφανιστούν αυξήσεις τιμών σε σειρά άλλων αγαθών και υπηρεσιών. Κάτι που πλέον αναμένεται να προκαλέσει κάμψη της ζήτησης, καθώς, σε αντίθεση με το 2022, οι αντοχές των νοικοκυριών και των προϋπολογισμών τους έχουν εξαντληθεί. Σε μια οικονομία που το ΑΕΠ της εξακολουθεί να σπνρίζεται σε πολύ μεγάλο βαθμό στην ιδιωτική κατανάλωση, δεν είναι τυχαίο που τόσο η Τράπεζα της Ελλάδος όσο και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, αλλά και πριν

Εξέλιξη δείκτη οικονομικού κλίματος

Εξέλιξη δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης

ΠΗΓΗ: IOBE

* Οι τιμές για τα έτη 2020-2025 αποτελούν τους μέσους όρους

ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΡΥΘΜΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΟ 2026

	Προηγούμενη εκτίμηση	Τρέχουσα εκτίμηση
Τράπεζα της Ελλάδος	2,1%	1,9%
Διεθνές Νομισματικό Ταμείο	2,0%	1,8%
Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή	2,1%	2,0%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Επιστροφή στη ναυπήγηση μεγάλων πλοίων

Δύο σύγχρονα ρυμουλκά κατασκευάζουν τα Ναυπηγεία Ελευσίνας – Σε τροχιά πλήρους ανάκαμψης ο κλάδος έπειτα από δεκαετίες

Του ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Πλώρη για τη ναυπήγηση των πρώτων μεγάλων πλοίων στα Ναυπηγεία Ελευσίνας έπειτα από περισσότερα από 10 χρόνια έβαλε χθες η ONEX με το κόψιμο κάλυβα για την τροπίδα των δύο πρώτων ρυμουλκών RStar 2800 για λογαριασμό της ναυτιλιακής εταιρείας Megatugs Salvage & Towage.

Αν και ρυμουλκά στην Ελλάδα φτιάχνονταν εδώ και καιρό και από άλλα ναυπηγεία, η συγκεκριμένη κλάση θεωρείται πολύ πιο εξελιγμένη και ισχυρή. Μπορεί να σηματοδοτήσει έτσι την απαρχή ενός νέου κεφαλαίου στην ιστορία των ελληνικών ναυπηγείων και των Ναυπηγείων Ελευσίνας ειδικότερα.

Ο όμιλος ONEX, που ελέγχει τα Ναυπηγεία Ελευσίνας αλλά και τα ναυπηγεία στη Σύρο, περνάει έτσι από τη ναυπηγοεπισκευή στην καθαρόαιμη ναυπήγηση και φιλοδοξεί να λάβει κι άλλες παραγγελίες άμεσα τόσο για εμπορικά και επιβατηγά πλοία, όσο και για πολεμικά.

Η εξέλιξη έρχεται λίγες ημέρες μετά την επίτευξη ενός ρεκόρ δραστηριότητας στις δύο μονάδες: στις 11 Μαρτίου συνολικά 29 πλοία βρίσκονταν ταυτόχρονα στις δύο κλίνες των ναυπηγείων. Από αυτά, 20 εξυπηρετούνταν στις εγκαταστάσεις της Ελευσίνας και εννέα στη Σύρο. Πρόκειται για αριθμό-ρεκόρ που ανεβάζει το σύνολο των πλοίων που έχουν περάσει από τα δύο ναυπηγεία από το 2019, οπότε και αποκτήθηκε ο έλεγχος της Σύρου, μέχρι σήμερα στα 865

πλοία κάθε τύπου, ελληνικής και ξένης ιδιοκτησίας. Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας χρηματοδοτούνται μεταξύ άλλων και από την αμερικανική κρατική αναπτυξιακή τράπεζα DFC, ενώ η έδρα του μητρικού ομίλου ONEX βρίσκεται στις Ηνωμένες Πολιτείες. Έτσι τα ναυπηγεία θεωρούνται αμερικανικού ενδιαφέροντος και συμφερόντων, γεγονός που εξηγεί άλλωστε και την παρουσία της πρέσβειρας των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής Κίμπερλι Γκίλφοϊλ στην τελετή υπογραφής της συμφωνίας για τη ναυπήγηση των δύο σύγχρονων ρυμουλκών στις 19 Δεκεμβρίου, παρουσία του υπουργού Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, Βασίλη Κικιλία.

Επιπλέον, η ONEX διεκδικεί

Επανεκκίνηση της παραγωγικής δραστηριότητας με τη ναυπήγηση πλοίων υψηλών τεχνικών προδιαγραφών.

και το υπό παραχώρηση τμήμα του Οργανισμού Λιμένος Ελευσίνας και γι' αυτόν τον σκοπό έχει υπογράψει συμφωνία αποκλειστικής συνεργασίας με τον όμιλο Aktor για την κοινή συμμετοχή τους στον επικείμενο διαγωνισμό του Υπερταμείου. Η ανάπτυξη του λιμανιού στην Ελευσίνα –μία υποδομή που παρέμεινε επί σειρά δεκαετιών εν πολλοίς παρωχημένη– φιλοδοξεί να αποτελέσει μέρος ενός ευ-

Το «Blue Star Chios» με τα χρώματα της Hellenic Seaways ήταν το τελευταίο μεγάλο επιβατηγό πλοίο που ναυπηγήθηκε στα Ναυπηγεία Ελευσίνας πριν από 20 χρόνια. Ο όμιλος ONEX, που ελέγχει τα Ναυπηγεία Ελευσίνας και Σύρου, περνάει από τη ναυπηγοεπισκευή στη ναυπήγηση και φιλοδοξεί να λάβει κι άλλες παραγγελίες άμεσα τόσο για εμπορικά και επιβατηγά πλοία, όσο και για πολεμικά.

ρύτερου διεθνούς γεωπολιτικού σχεδιασμού για τη δημιουργία ενός εναλλακτικού εμπορικού δρόμου, γνωστού ως IMEC. Ενώ ο Πειραιάς αποτελεί την κατάνληξη του θαλάσσιου «Δρόμου του Μεταξίου» της Κίνας, η Ελευσίνα προορίζεται να γίνει ο ευρωπαϊκός κόμβος για τους εναλλακτικούς διαδρόμους που προωθούν η Ε.Ε. και οι ΗΠΑ.

Η κλιμάκωση της δραστηριότητας στα Ναυπηγεία Ελευσί-

νας, όπως και στα Ναυπηγεία Σκαρामαγκά αλλά και σε άλλες ναυπηγικές μονάδες της Ελλάδας, δημιουργεί σοβαρές προσδοκίες για την επιστροφή των μεγάλων ναυπηγήσεων πλοίων στη χώρα. Η ελληνική ναυπηγική βιομηχανία πέρασε μία δεκαετία απαξίωσης όσον αφορά τις μεγάλες κατασκευές και περιορίστηκε σε πολύ ειδικευμένες, μικρότερες ναυπηγήσεις. Στον τομέα των πολεμικών πλοίων,

πιο πρόσφατη παράδοση ήταν –έπειτα από 20 χρόνια παλινωδίων– αυτή της πυραυλακάτου «Βλαχάκος» (P-79), η τελευταία της κλάσης Roussen που κατασκευάστηκε εξ ολοκλήρου στα Ναυπηγεία Ελευσίνας.

Όσον αφορά την επιβατηγό ναυτιλία, η εικόνα διαφοροποιείται ανάλογα με το μέγεθος του πλοίου. Το τελευταίο μεγάλο συμβατικό οχηματαγωγό που χτίστηκε σε ελληνικό έδαφος

αντίδρασης στη νέα πολεμική σύρραξη.

Σύμφωνα, άλλωστε, με το IOBE, ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης μετά μια μικρή βελτίωση τον Φεβρουάριο, όταν έφτασε τις -49,2 μονάδες, επιδεινώθηκε τον Μάρτιο και διαμορφώθηκε στις -52,5 μονάδες. Στο α' τρίμηνο του 2026 ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης διαμορφώνεται σε -50,6 μονάδες, στα επίπεδα δηλαδή που διαμορφώθηκε συνολικά το 2022, χρονιά με τη χαμηλότερη καταναλωτική εμπιστοσύνη την περίοδο 2020-2025. Η υποχώρηση του δείκτη τον Μάρτιο συνδέεται κυρίως με την εκτίμηση για άνοδο των τιμών (από το 76% των νοικοκυριών έναντι 68% τον Φεβρουάριο) και με την πρόβλεψη των νοικοκυριών για επιδείνωση της οικονομικής τους κατάστασης (από το 69% έναντι 62% τον Φεβρουάριο).

Ο τουρισμός

Η μεγαλύτερη υποχώρηση των προσδοκιών καταγράφηκε τον Μάρτιο στον τομέα των υπηρεσιών, με τον σχετικό υποδείκτη να «κατρακυλά» στις 103,6 μονάδες από 122,4 μονάδες τον Φεβρουάριο, με σημαντική μείωση των προσδοκιών στους κλάδους του τουρισμού και των χερσαίων μεταφορών.

Οριακά υποχώρησε ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στη βιομηχανία, στις 110,3 μονάδες τον Μάρτιο από 110,7 μονάδες τον Φεβρουάριο, με τους εκπροσώπους του κλάδου, πάντως, να διατυπώνουν έντονο προβληματισμό για την αύξηση του κόστους παραγωγής το επόμενο διάστημα.

Τέλος, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις κατασκευές διαμορφώθηκε τον Μάρτιο στις 175,5 μονάδες από 189,1 μονάδες τον Φεβρουάριο, με την εξασθένιση να αποδίδεται στη σημαντική υποχώρηση των υψηλών προσδοκιών στα ιδιωτικά έργα.

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Η ελληνική αγορά εργασίας εισέρχεται σε μια νέα φάση έντονης αναντιστοιχίας δεξιοτήτων, με περισσότερους από 8 στους 10 επιχειρηματίες να δηλώνουν πως δυσκολεύονται ολόενα και περισσότερο να καλύψουν κρίσιμες θέσεις απασχόλησης. Στην κορυφή των ελλείψεων βρίσκονται οι ειδικότητες που συνδέονται με τη διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού και τη βιομηχανική παραγωγή, ενώ ταυτόχρονα αυξάνεται ραγδαία η ζήτηση για δεξιότητες τεχνητής νοημοσύνης. Οι εργοδότες αναζητούν πλέον ένα σύνθετο μείγμα προσόντων: από τεχνικές και ψηφιακές γνώσεις μέχρι ισχυρές ανθρώπινες δεξιότητες, όπως επικοινωνία, συνεργασία και επαγγελματισμός.

Σε όλους τους κλάδους

Το πρόβλημα της έλλειψης ταλέντου διαπερνά ορίζοντα όλους τους κλάδους της ελληνικής οικονομίας. Οι μεγαλύτερες πείσεις καταγράφονται στις κατασκευές και στα ακίνητα, όπου η αυξημένη δραστηριότητα δημιουργεί έντονη ζήτηση για τεχνικά επαγγέλματα. Υψηλά ποσοστά εμφανίζονται επίσης στις κοινωνικές υπηρεσίες και στους φυσικούς πόρους, καθώς και στη

Στην κορυφή των ελλείψεων οι ειδικότητες που συνδέονται με τη διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού και τη βιομηχανική παραγωγή.

βιομηχανία, ενώ σημαντικές ελλείψεις παρατηρούνται και σε τομείς όπως το εμπόριο, τα logistics, ο τουρισμός και οι υπηρεσίες τεχνολογίας.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η ανάδειξη των HR δεξιοτήτων (ανθρώπινου δυναμικού) ως των πιο δυσεύρετων στην ελληνική αγορά. Η μετατόπιση αυτή υποδηλώνει τον μετασχηματισμό του ρόλου του ανθρώπινου δυναμικού, το οποίο καλείται πλέον να λειτουργεί στρατηγικά, αξιοποιώντας δεδομένα, ψηφιακά εργαλεία και πρακτικές διαχείρισης αλλαγής. Στο ίδιο επίπεδο δυσκολίας εντοπίζονται και οι δεξιότητες

που σχετίζονται με τη βιομηχανία και την παραγωγή, γεγονός που συνδέεται με την ενίσχυση της μεταποίησης και των επενδύσεων σε υποδομές.

Αναλυτικά, σύμφωνα με τη Manpower, το 84% των εργοδοτών στην Ελλάδα δηλώνει δυσκολία στην εύρεση εργαζομένων με τις κατάλληλες δεξιότητες, ποσοστό αυξημένο κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2025. Το επίπεδο αυτό υπερβαίνει ση-

μαντικά τον παγκόσμιο μέσο όρο, όπου το αντίστοιχο ποσοστό διαμορφώνεται στο 72% (έναντι 74% το προηγούμενο έτος), γεγονός που καταδεικνύει ότι η ελληνική αγορά παραμένει πιο πιεσμένη κατά 12 ποσοστιαίες μονάδες.

Οι μεγαλύτερες ελλείψεις εντοπίζονται στις δεξιότητες ανθρώπινου δυναμικού (21%, αυξημένες κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2025) και στις δεξιότητες βιομηχανίας

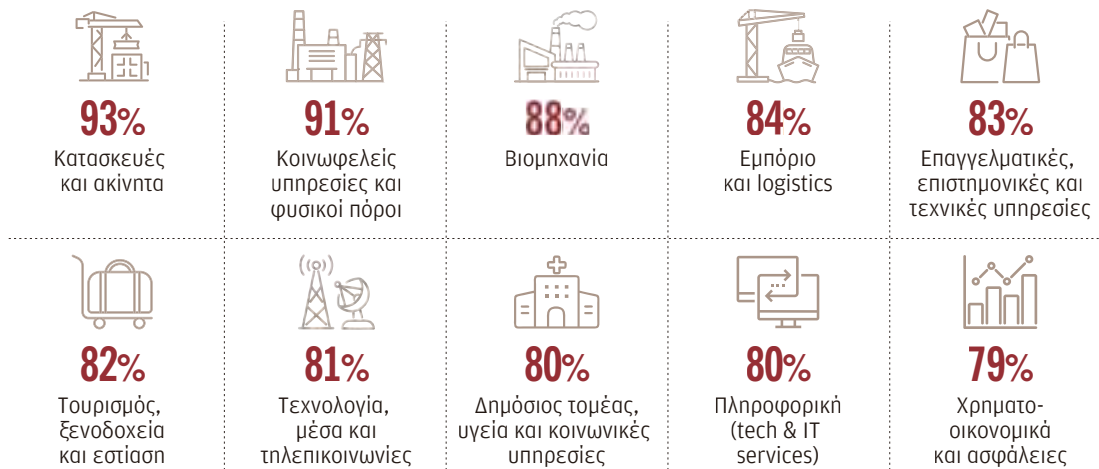
και παραγωγής (21%), ενώ ακολουθούν οι δεξιότητες ανάπτυξης εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης (19%) και η ψηφιακή δεξιότητα στην τεχνητή νοημοσύνη (AI literacy) με 16%. Παράλληλα, οι εργοδότες δίνουν ιδιαίτερη έμφαση σε οριζόντιες δεξιότητες, όπως η επικοινωνία και η συνεργασία (45%), ο επαγγελματισμός και η εργασιακή ηθική (45%), καθώς και η κριτική σκέψη και επίλυση προβλημάτων (37%).

Το 80% των εργοδοτών δυσκολεύεται να καλύψει κρίσιμες θέσεις εργασίας

Αναζητούν πλέον ένα σύνθετο μείγμα προσόντων: από τεχνικές και ψηφιακές γνώσεις μέχρι ισχυρές ανθρώπινες δεξιότητες

Ελλειψη εργαζομένων με τις κατάλληλες δεξιότητες ανά κλάδο

Οι εργοδότες αναζητούν πλέον ένα σύνθετο μείγμα προσόντων: από τεχνικές και ψηφιακές γνώσεις μέχρι ισχυρές ανθρώπινες δεξιότητες, όπως επικοινωνία, συνεργασία και επαγγελματισμός.

ΠΗΓΗ: Manpower Group

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η έλλειψη ταλέντου εμφανίζεται ως οριζόντιο φαινόμενο στο σύνολο της οικονομίας, με τα υψηλότερα ποσοστά να καταγράφονται στις κατασκευές και στα ακίνητα (93%), στις κοινωνικές υπηρεσίες και στους φυσικούς πόρους (91%) και στη βιομηχανία (88%). Υψηλά επίπεδα δυσκολίας καταγράφονται επίσης στο εμπόριο και στα logistics (84%), στις επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές υπηρεσίες (83%), στον τουρισμό και στην εστίαση (82%), στην τεχνολογία και στις τηλεπικοινωνίες (81%), καθώς και στον δημόσιο τομέα, στην υγεία και στις κοινωνικές υπηρεσίες (80%). Ο κλάδος της πληροφορικής (tech & IT services) κινείται επίσης στο 80%, επιβεβαιώνοντας τη διαρκώς αυξανόμενη ζήτηση για ψηφιακές δεξιότητες.

Η εικόνα διαφοροποιείται ανάλογα με το μέγεθος των επιχειρήσεων, με τις μεσαίες εταιρείες (50-249 εργαζόμενοι) να καταγράφουν το υψηλότερο ποσοστό δυσκολίας, στο 91%. Ακολουθούν οι πολύ μικρές επιχειρήσεις με 88%, οι μεσαίες προς μεγάλες με 87% και 81%, αντίστοιχως, ενώ στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις τα ποσοστά υποχωρούν σε 75% και 70%, γεγονός που αποδίδεται στη μεγαλύτερη οργανωτική ετοιμότητα και στους διαθέσιμους πόρους.

Επανάκατάρτιση

Σε επίπεδο στρατηγικών αντιμετώπισης, το 23% των εργοδοτών επενδύει σε προγράμματα αναβάθμισης και επανακατάρτισης δεξιοτήτων (upskilling / reskilling), ποσοστό χαμηλότερο από το παγκόσμιο 27%. Παράλληλα, το 21% στρέφεται σε νέες δεξαμενές ταλέντων, ενώ το 20% επιλέγει αυξήσεις αποδοχών ως μέσο προσέλκυσης και διατήρησης προσωπικού. Επιπλέον, το 18% ενισχύει το ανθρώπινο δυναμικό μέσω ευέλικτων ή εποχικών μορφών απασχόλησης, το 17% υιοθετεί μεγαλύτερη ευελιξία στον χρόνο και στον τόπο εργασίας, το 13% αξιοποιεί εξωτερική ανάθεση υπηρεσιών (BPO), ενώ μόλις το 8% χρησιμοποιεί την τεχνητή νοημοσύνη για τη μείωση των αναγκών σε ανθρώπινο δυναμικό. Αξιοσημείωτο είναι ότι το 12% των εργοδοτών δηλώνει ότι δεν λαμβάνει καμία δράση.

UNCUT

Το εβδομαδιαίο podcast συνεντεύξεων

με την **Ελισάβετ Γεωργίου**

 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Πώς να προστατευθούμε από τις ηλεκτρονικές απάτες

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Στις 29/9/2024 έγραψα ένα κείμενο με τίτλο «**Ηλεκτρονικές συναλλαγές και απάτες**», όπου προσπάθησα να δώσω χρηστικές οδηγίες για την προστασία από απάτες. Είναι δύσκολο να το πιστέψετε, αλλά πριν από μερικές εβδομάδες κόντεψα να την πατήσω και εγώ, παρά τη μακροχρόνια απασχόλησή μου με την πληροφορική από το 1967 και την απασχόλησή μου με τραπεζικές εφαρμογές από το 1974. Θάσας περιγράψω την ιστορία μου για να διαπιστώσετε ότι οι απάτες έχουν εξελιχθεί και απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή.

Στο τέλος Δεκεμβρίου ακύρωσα δύο πιστωτικές κάρτες που είχα, γιατί τις χρησιμοποίησα σε ένα site το οποίο μου φάνηκε περίεργο. Στις κάρτες αυτές είχα διάφορες συνδρομές με αυτόματα ανανέωση, όπως Netflix, Microsoft κ.ά. Όπως είναι συνήθως, αφού ακυρώθηκαν οι κάρτες άρχισαν να έρχονται μηνύματα ότι η συνδρομή μου δεν ήταν δυνατόν να ανανεωθεί.

Το πρώτο πράγμα που έκανα ήταν να ελέγξω τον αποστολέα. Με δεξί κλικ στον αποστολέα εμφανίζεται η πραγματική διεύθυνση που ήταν **abnoreply63838@microsoft.com**. Και αυτή η διεύθυνση φαίνεται γνήσια. Προχώρησα και έκανα δεξί κλικ στο πράσινο κουτάκι για να δω πού θα με πάει. Ιδού τι βρήκα: <https://billing.microsoftfr365subscription.site/SBRvXBBU-te51yX4PU-iXAMJTD/index.html>

Παρακαλώ την προσοχή σας. Ολα φαίνονται καλά: **billing, subscription, microsoft365**. Πολύ δύσκολο να το προσέξετε. Δεν είναι **microsoft365** αλλά **microsoftfr365**. Ένα τοσοδούλικο (r) μπήκε πριν από το 365. Αμα δεν το προσέξετε την πάτησες. Είναι ευνόητο ότι δεν προχώρησα. Έχω όμως μερικές σημαντικές παρατηρήσεις που θέλω να μοιραστώ μαζί σας.

Είναι σύμπτωση (στανική) ότι μόλις ακύρωσα τις κάρτες μου, ήλθε το email για τη διακοπή της συνδρομής; Ή μήπως οι απατεώνες έχουν τρόπο να μαθαίνουν χρήσιμες πληροφορίες που τους διευκολύνουν στις απάτες; Πώς και από πού;

Το email ήλθε στις 26/1/2026. Τα στοιχεία που αναφέρω τα άντλησα αμέσως. Σήμερα (13/2/2026) που γράφω αυτό το σημείωμα, προσπάθησα να μπω ξανά στον σύνδεσμο, που

σε πάει το πράσινο κουτάκι και απέτυχα. Η διεύθυνση δεν υπάρχει. Αρα οι απάτες είναι «hit and run». Ακριβώς για τον λόγο αυτό δημιουργούν την πίεση του επείγοντος.

Μετά από αυτή την προσωπική εμπειρία, θεώρησα υποχρέωσή μου προς τους αναγνώστες της εφημερίδας να γράψω ένα νέο σημείωμα για να τους προστατεύσω κατά το δυνατόν.

Οι ηλεκτρονικές τραπεζικές συναλλαγές έχουν αλλάξει ριζικά τον τρόπο με τον οποίο διαχειριζόμαστε τα οικονομικά μας. Μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα μπορούμε να μεταφέρουμε χρήματα, να πληρώσουμε λογαριασμούς, να αγοράσουμε προϊόντα ή να διαχειριστούμε επενδύσεις.

Καμία τράπεζα δεν ζητά ποτέ τον πλήρη ή ψηφία από τον κωδικό πρόσβασης, τον PIN της κάρτας ή τον κωδικό μιας χρήσης (OTP).

Όμως η ευκολία αυτή συνοδεύεται από έναν αυξανόμενο κίνδυνο: τις ηλεκτρονικές απάτες. Οι επιτηδείοι αξιοποιούν τεχνικές εξαπάτησης, ψυχολογική πίεση και τεχνολογικά εργαλεία για να αποκτήσουν πρόσβαση σε τραπεζικούς λογαριασμούς και προσωπικά δεδομένα. Η προστασία από αυτές τις απειλές δεν απαιτεί τεχνικές γνώσεις ειδικού, αλλά ενημέρωση, προσοχή και σωστές συνήθειες.

1. Κατανόηση των βασικών μορφών απάτης

Το πρώτο βήμα για την προστασία είναι να γνωρίζουμε τις πιο συνηθισμένες μορφές απάτης. Η πιο διαδεδομένη είναι το **phishing**, δηλαδή η αποστολή ψεύτικων μηνυμάτων (email ή SMS) που φαίνεται να προέρχεται από τράπεζα ή άλλο αξιόπιστο οργανισμό. Τα μηνύματα αυτά ζητούν από τον χρήστη να πατήσει έναν σύνδεσμο και να καταχωρίσει στοιχεία, όπως κωδικούς πρόσβασης ή αριθμούς καρτών.

Μια παραλλαγή είναι το vishing (voice phishing), όπου ο απατεώνας καλεί τηλεφωνικά προσποιούμενος υπάλληλο τράπεζας. Συχνά δημιουργεί αίσθηση επείγοντος –για παράδειγμα, «εντοπίστηκε ύποπτη συναλλαγή

Οι επιτηδείοι αξιοποιούν τεχνικές εξαπάτησης, ψυχολογική πίεση και τεχνολογικά εργαλεία για να αποκτήσουν πρόσβαση σε τραπεζικούς λογαριασμούς και προσωπικά δεδομένα.

στον λογαριασμό σας»—και ζητά επιβεβαίωση στοιχείων.

Άλλη συχνή μέθοδος είναι η απάτη μέσω ψεύτικων ιστοσελίδων που μιμούνται το περιβάλλον της τράπεζας. Αν ο χρήστης δεν προσέξει τη διεύθυνση (URL), μπορεί να εισαγάγει τα στοιχεία του σε σελίδα που ελέγχεται από εγκληματίες.

Τέλος, υπάρχουν και οι απάτες με κακόβουλο λογισμικό (malware), όπου ένα πρόγραμμα εγκαθίσταται στον υπολογιστή ή το κινητό και καταγράφει πληκτρολογήσεις ή παρεμβαίνει στις τραπεζικές συναλλαγές.

2. Ποτέ μην αποκαλύπτετε κωδικούς και OTP

Καμία τράπεζα δεν ζητά ποτέ τον πλήρη ή ψηφία από τον κωδικό πρόσβασης, τον PIN της κάρτας ή τον κωδικό μιας χρήσης (OTP) μέσω τηλεφώνου ή email. Αν κάποιος σας ζητήσει τέτοιες πληροφορίες, πρόκειται σίγουρα για απάτη. Οι κωδικοί μιας χρήσης έχουν σχεδιαστεί για να επιβεβαιώνουν συναλλαγές από τον ίδιο τον χρήστη. Αν τους κοινοποιήσετε, δίνετε ουσιαστικά έγκριση στον απατεώνα.

3. Έλεγχος διεύθυνσης και πιστοποίηση ασφαλείας

Πριν συνδεθείτε στην ηλεκτρονική τραπεζική σας, ελέγξτε

προσεκτικά τη διεύθυνση της ιστοσελίδας. Πρέπει να ξεκινά με «https://» και να εμφανίζεται το εικονίδιο του λουκέτου. Ακόμη και μικρές διαφορές στη διεύθυνση (π.χ. ένα επιπλέον γράμμα) μπορεί να υποδηλώνουν ψεύτικη σελίδα.

Είναι προτιμότερο να πληκτρολογείτε εσείς τη διεύθυνση της τράπεζας στον φυλλομετρητή (browser) αντί να πατάτε σε συνδέσμους που λαμβάνετε μέσω μηνυμάτων. Δείτε το παράδειγμα στην αρχή του σημειώματός μου.

4. Ισχυροί και μοναδικοί κωδικοί πρόσβασης

Ενας από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους προστασίας είναι η χρήση ισχυρών, μοναδικών κωδικών. Ενας καλός κωδικός πρέπει να περιλαμβάνει γράμματα (κεφαλαία και μικρά), αριθμούς και σύμβολα και να μη σχετίζεται με προσωπικές πληροφορίες (π.χ. ημερομηνία γέννησης).

Είναι επίσης σημαντικό να μη χρησιμοποιείτε τον ίδιο κωδικό για πολλές υπηρεσίες. Αν ένας λογαριασμός παραβιαστεί, οι υπόλοιποι θα παραμείνουν ασφαλείς.

Η χρήση διαχειριστή κωδικών (password manager)

μπορεί να βοηθήσει σημαντικά, καθώς αποθηκεύει με ασφάλεια τους κωδικούς και δημιουργεί ισχυρούς συνδυασμούς.

5. Διπλός έλεγχος ταυτότητας (2FA)

Η ενεργοποίηση της επιβεβαίωσης δύο παραγόντων (two-factor authentication) είναι κρίσιμη. Ακόμη και αν κάποιος αποκτήσει τον κωδικό σας, δεν θα μπορεί να ολοκληρώσει συναλλαγές χωρίς τον δεύτερο παράγοντα επιβεβαίωσης, όπως έναν κωδικό στο κινητό ή βιομετρική ταυτοποίηση.

6. Προσοχή στο δημόσιο Wi-Fi

Οι δημόσιες ασύρματες συνδέσεις (σε καφετέριες, αεροδρόμια κ.λπ.) είναι συχνά μη ασφαλείς. Αποφύγετε να πραγματοποιείτε τραπεζικές συναλλαγές όταν είστε συνδεδεμένοι σε δημόσιο δίκτυο. Αν είναι απαραίτητο, χρησιμοποιήστε VPN ή το δίκτυο κινητής τηλεφωνίας σας.

7. Τακτικός έλεγχος κινήσεων λογαριασμού

Ελέγχετε συχνά τις κινήσεις του λογαριασμού και της κάρτας σας. Αν εντοπίσετε συναλλαγή που δεν αναγνωρίζετε, επικοινωνήστε άμεσα με την τράπεζα. Όσο πιο γρήγορα γίνει η αναφορά, τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες ανάκτησης των χρημάτων.

8. Ενημέρωση λογισμικού

Κρατήστε ενημερωμένο το λειτουργικό σύστημα, τον browser και τις εφαρμογές τραπεζικής. Οι ενημερώσεις συχνά διορθώνουν κενά ασφαλείας που θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν οι επιτηδείοι.

Επιπλέον, εγκαταστήστε αξιόπιστο λογισμικό προστασίας από ιούς και ενεργοποιήστε το firewall.

9. Ψυχολογική άμυνα απέναντι στην πίεση

Οι απάτες βασίζονται συχνά στην ψυχολογική πίεση. Οι απατεώνες δημιουργούν αίσθηση επείγοντος: «Αν δεν απαντήσετε τώρα, ο λογαριασμός σας θα κλείσει». Η ψυχραιμία είναι το ισχυρότερο όπλο. Καμία σοβαρή τράπεζα δεν θα σας πείσει να ενεργήσετε άμεσα χωρίς να έχετε χρόνο να σκεφτείτε.

Αν δεχτείτε τηλεφώνημα, κλείστε και καλέστε εσείς στον επίσημο αριθμό της τράπεζας.

10. Προστασία προσωπικών δεδομένων στα κοινωνικά δίκτυα

Οι απατεώνες συχνά συλλέγουν πληροφορίες από τα κοινωνικά δίκτυα για να κάνουν πιο

πιστικτές τις επιθέσεις τους. Περιορίστε τη δημόσια προβολή προσωπικών στοιχείων, όπως ημερομηνίες γέννησης, διευθύνσεις ή λεπτομέρειες ταξιδιών.

11. Τι να κάνετε αν πέσετε θύμα

Αν υποψιάζεστε ότι έχετε πέσει θύμα απάτης:

Επικοινωνήστε αμέσως με την τράπεζα και ζητήστε μπλοκάρισμα κάρτας ή λογαριασμού.

Αλλάξτε όλους τους σχετικούς κωδικούς.

Καταγγείλετε το περιστατικό στις αρμόδιες αρχές.

Παρακολουθήστε τις κινήσεις σας για τυχόν περαιτέρω ύποπτες συναλλαγές.

Η άμεση αντίδραση είναι κρίσιμη.

Η προστασία από ηλεκτρονικές τραπεζικές απάτες δεν βασίζεται μόνο στην τεχνολογία, αλλά και στη συμπεριφορά μας. Η ενημέρωση, η προσοχή στις λεπτομέρειες και η ψυχραιμία μπορούν να αποτρέψουν τη συντριπτική πλειονότητα των επιθέσεων. Σε έναν κόσμο όπου οι ψηφιακές συναλλαγές είναι αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητας, η ψηφιακή εγρήγορση είναι πλέον βασική δεξιότητα ζωής.

Η ασφάλεια δεν είναι μια εφάπαξ ενέργεια αλλά μια διαρκής στάση. Με σωστή ενημέρωση και προσεκτική χρήση των εργαλείων που ήδη διαθέτουμε, μπορούμε να αξιοποιούμε τα οφέλη της ηλεκτρονικής τραπεζικής χωρίς να εκθέτουμε τα οικονομικά μας σε αχρείαστους κινδύνους.

ΥΓ.: Γνωρίζω ότι είναι πολύ δύσκολο να διαχειριζόμαστε πολλά και διαφορετικά password, αλλά είναι πολύ σημαντικό να μη χρησιμοποιούμε το password που έχουμε στην τράπεζά μας σε άλλες υπηρεσίες. Πριν από αρκετά χρόνια διασημότητες του Hollywood διαπίστωσαν ότι πολύ προσωπικά τους στοιχεία διέρρευαν από το cloud μεγάλων εταιρειών. Υστερα από διεξοδική έρευνηση αποδείχθηκε ότι δεν είχε παραβιαστεί το cloud της εταιρείας, αλλά τα θύματα είχαν το ίδιο password σε άλλες δραστηριότητες μειωμένης αξιοπιστίας και ασφάλειας από όπου οι δράστες τα υπέκλεψαν και με τα ίδια μπήκαν «νομότυπα» στο cloud της εταιρείας!

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Στοχευμένες στρατηγικές επιλογές για την επόμενη μέρα

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΖΑΪΡΗ**

Η πορεία της ελληνικής οικονομίας και για το 2026 εκτιμάται ότι θα είναι εξαιρετικά βελτιωμένη, αφού έχει ήδη εισέλθει σε περίοδο οικονομικής κανονικότητας καθώς και θεορικής αξιοπιστίας. Τούτο αποτυπώνεται και στον προϋπολογισμό του 2026 που μιλάει για ένα ισχυρό πρωτογενές πλεόνασμα στο 2,5% του ΑΕΠ, από 1% το 2023 και 2% το 2024-25, κάτι που δεν συνιστά βεβαίως μια απλή λογιστική μέτρηση, αλλά μία στρατηγική επιλογή αποκλιμάκωσης του δημοσίου χρέους. Οσον αφορά δε το τελευταίο, αναμένεται να υποχωρήσει εντός του έτους στο 150% του ΑΕΠ από 165% το 2024 και 200% το 2022. Οσον αφορά το σύνολο των εσόδων του προϋπολογισμού για την τρέχουσα χρονιά, εμφανίζουν μια θετική ροή της τάξης των 72 δισ. περίπου από 62 δισ. το 2022, ενώ αντίστοιχα τα έξοδα θα διαμορφωθούν στα 77 δισ., εκ των οποίων τα 31 δισ. αφορούν συντάξεις και τα 18 δισ. μισθούς του Δημοσίου.

Η διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και το μείγμα συνδυαστικής πολιτικής δημοσιονομικής

κής σταθερότητας και αναπτυξιακής δυναμικής αναβαθμίζουν ουσιαστικά το κύρος της χώρας και την εμπιστοσύνη του διεθνούς επενδυτικού κεφαλαίου. Υπάρχει, βεβαίως, και μια ισχυρή μεταστροφή της οικονομίας στην κατεύθυνση της επενδυτικής προοπτικής πέραν της καταλάωσης και του τουρισμού, με αξιοποίηση και των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης που αντα-

Το υψηλό πρωτογενές πλεόνασμα στο 2,5% του ΑΕΠ αποτελεί στρατηγική επιλογή αποκλιμάκωσης του δημοσίου χρέους.

νακλούν σε επενδύσεις και με απώτερο στόχο τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Το νέο αφήγημα ανάπτυξης που στοχεύει αυτή τη φορά η χώρα, εδράζεται σε ένα δυναμικό αναπτυξιακό πρότυπο, βασισμένο σε συγκεκριμένους πυλώνες, όπως: πρώτον, τις ξένες

άμεσες επενδύσεις, τις επενδύσεις παγίου κεφαλαίου και τις επενδύσεις μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης, δεύτερον, τον εξαγωγικό προσανατολισμό της οικονομίας με έμφαση στους κλάδους αιχμής, π.χ. φαρμακοβιομηχανία, αγροδιατροφή και Logistics και τρίτον, την πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό που αγγίζει όχι μόνο τον ψηφιακό εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης και των επιχειρήσεων.

Η χώρα κάνει τη μεγάλη μετάβαση από το εσωστρεφές μοντέλο καταναλώσεως ο' ένα εξωστρεφές ψηφιακό πρόσωπο που βασίζεται στην παραγωγικότητα, στις νέες τεχνολογίες, στην καινοτομία και στις επενδύσεις.

Και αυτή η προσπάθεια επιβάλλεται, τουλάχιστον στα αυτονόητα μεγάλα θέματα που απασχολούν την κοινωνία και την οικονομία, να τύχει της δέουσας στήριξης πολιτικών κομμάτων, εργοδοτικών οργανώσεων, φορέων εκπροσώπησης των εργαζομένων και διαφόρων άλλων συλλογικοτήτων.

Ο κ. Αντώνης Ζαΐρης είναι καθηγητής Πανεπιστημίου και μέλος της Ενωσης Αμερικανών Οικονομολόγων (AEA).

Είναι αρκετή η αύξηση κατώτατου μισθού στα 920 ευρώ;

Του **ΚΩΣΤΑ ΜΗΛΑ**

Η κυβέρνηση αποφάσισε την αύξηση του κατώτατου μισθού από τα 880 ευρώ το 2025 στα 920 ευρώ το 2026, ήτοι μία αύξηση της τάξης του 4,5%. Συμβαδίζει η συγκεκριμένη αύξηση με τις οικονομικές δυνατότητες της χώρας μας;

Απαντών ανατρέχοντας στα οικονομικά της εργασίας, σύμφωνα με τα οποία ο κατώτατος μισθός αυξάνεται όταν υπάρχει αύξηση στο γενικό επίπεδο μισθών και στο γενικό επίπεδο τιμών.

Από την άλλη πλευρά, όμως, η μείωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, την οποία μετρώ βάσει της αύξησης του επιπέδου τιμών στην ελληνική βιομηχανία σε σχέση με το επίπεδο τιμών στην παγκόσμια οικονομία, επηρεάζει αρνητικά τις εξελίξεις στον κατώτατο μισθό.

Παράλληλα, η μείωση του ποσοστού ανεργίας αυξάνει την πίεση για υψηλότερο κατώτατο μισθό.

Η διπλή κρίση στην αγορά πετρελαίου πριν από το 1980 οδήγησε σε μεγάλες ετήσιες απώλειες του κατώτατου μι-

σθού άνω του 10% σε σχέση με τις αντοχές της ελληνικής οικονομίας. Τις συγκεκριμένες απώλειες «έσβησαν», και με το παραπάνω (μέχρι και 14,4%), οι μισθολογικές αυξήσεις του Ανδρέα Παπανδρέου από το 1982 και μετά.

Αυτό αποδείχθηκε προβληματικό, οδηγώντας σε υποτίμηση της δραχμής το 1983 αλλά και το 1985 προκειμένου να

Ο κατώτατος μισθός αυξάνεται όταν υπάρχει αύξηση στο γενικό επίπεδο μισθών και στο γενικό επίπεδο τιμών.

ανακάμψει, κάπως, η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μας. Στη διάρκεια της χρηματοοικονομικής κρίσης και αμέσως μετά (την περίοδο 2009-2011, δηλαδή) ο κατώτατος μισθός υπερβή μέχρι και 9,4% τις οικονομικές μας αντοχές.

Μετά το 2015, παρατηρούμε μεγάλη «διόρθωση» του κατώτατου μισθού κάτω από τις οι-

κονομικές μας αντοχές μέχρι και 5,3%. Την διετία 2023-2024, ο κατώτατος μισθός κατέγραψε συνολικές απώλειες 2,5%. Η αύξηση, το 2025, του κατώτατου μισθού (μόλις) κατά 0,4% υπεράνω των δυνατοτήτων της ελληνικής οικονομίας αντικατοπτρίζει τη ρεαλιστική απόφαση της κυβέρνησης να καλύψει μέρος των απωλειών της διετίας 2023-2024.

Η αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 4,5% το 2026 δείχνει γενναίοτητα καθώς υπερβαίνει τον αναμενόμενο (από την Τράπεζα της Ελλάδος) πληθωρισμό της τάξης του 3,1%. Όμως, η ιστορία διδάσκει. Η κρίση πετρελαίου τη δεκαετία του 1970 συμπιέσε δραματικά τον κατώτατο μισθό σε σχέση με τις οικονομικές μας αντοχές.

Η επέμβαση των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ισραήλ στο Ιράν και η ανοδική τιμή του πετρελαίου «προμηνύουν», λοιπόν, σημαντικές απώλειες του κατώτατου μισθού σε σχέση με την περαιτέρω «έκρηξη» του πληθωρισμού.

Ο κ. Κώστας Μήλας είναι καθηγητής στο Τμήμα Χρηματοοικονομικών και Λογιστικής, University of Liverpool.

Ο Αντετοκούνμπο επενδύει στην εταιρεία υγείας του Μπέκαμ

Ο star των Μπακς αποκτά μερίδιο στην IM8, που πωλεί συμπληρώματα διατροφής

Ο star των Μιλγουόκι Μπακς Γιάννης Αντετοκούνμπο προχωράει σε μία ακόμα επένδυση, καθώς αποκτά μερίδιο στην IM8, την οποία ίδρυσαν μαζί η εταιρεία επιστημών υγείας Prenetics και ο πρώην ποδοσφαιριστής Ντέιβιντ Μπέκαμ. Η IM8 πωλεί συμπληρώματα διατροφής που στοχεύουν στη βελτίωση της υγείας. Η εταιρεία ξεκίνησε τη λειτουργία της τον Δεκέμβριο του 2024 και ανακοίνωσε ότι έφτασε τα 100 εκατ. δολάρια σε ετήσια έσοδα σε 11 μήνες.

«Μπορώ να ανοίξω πόρτες σε αγορές και κοινωνικές ομάδες στις οποίες η IM8 δεν θα μπορούσε να φτάσει μόνη της», δήλωσε ο Αντετοκούνμπο. «Αλλά πέρα από το να είμαι το πρόσωπο της εταιρείας, θέλω να είμαι και η φωνή της – κάνοντας τις ερωτήσεις που θα έκαναν οι καταναλωτές, διασφαλίζοντας ότι το προϊόν παραμένει στο επίπεδο που πρέπει να είναι». Οι οικονομικές λεπτομέρειες της συμφωνίας δεν έχουν δημοσιοποιηθεί.

Προφανώς, ο Αντετοκούνμπο δεν είναι ο πρώτος που στηρίζει εταιρείες υγείας. Για παράδειγμα, πέρυσι, η star του τένις Σερένα Ουίλιαμς έγινε τό-

Η εταιρεία ξεκίνησε τη λειτουργία της τον Δεκέμβριο του 2024 και σε 11 μήνες ανακοίνωσε ετήσια έσοδα 100 εκατ. δολαρίων.

Η IM8 τείνει να εξελιχθεί σε μια από τις κορυφαίες παγκόσμιες μάρκες συμπληρωμάτων διατροφής μέσα στα επόμενα τρία έως πέντε χρόνια.

σο επενδύτρια όσο και celebrity πρέσβειρα για την εταιρεία απώλειας βάρους Ro. Πρέσβεις-διασημότητες της Ro είναι επίσης ο πρώην παίκτης αμερικανικού ποδοσφαίρου Τομ Μπρέννι και ο πρώην παίκτης του NBA Σαρλς Μπάρκλεϊ.

Η IM8 τείνει να εξελιχθεί σε μια από τις κορυφαίες παγκόσμιες μάρκες συμπληρωμάτων διατροφής μέσα στα επόμενα τρία έως πέντε χρόνια, σύμφωνα με τον διευθύνοντα σύμβουλο και συνιδρυτή της εταιρείας Ντάνι Γούνγκ. Μεταξύ των αθλητών που υποστηρίζουν την IM8 συγκαταλέγονται η κορυφαία παίκτρια τένις στον κόσμο Αρίνα Σαμπάλενκα και ο Βρετανός οδηγός της F1 Ολιβερ Μπέρμαν.

Κατά τη διάρκεια της 13χρονης καριέρας του ο Γιάννης Αντετοκούνμπο έχει κερδίσει 338 εκατ. δολάρια, που τον καθιστούν τον 14ο πιο ακριβοπληρωμένο παίκτη στην ιστορία του NBA, σύμφωνα με στοιχεία της Spotrac. Εκτός γηπέδου είναι μια εξαιρετικά δημοφιλής προσωπικότητα με πάνω από 35 εκατ. ακολούθους στα κοινωνικά δίκτυα και έχει εξασφαλίσει συνεργασίες με μεγάλες εταιρείες, όπως η Nike, η WhatsApp, η Google Pixel, η JBL και η T-Mobile. Παράλληλα, προχωράει σε επενδύσεις και στην Ελλάδα, με πιο χαρακτηριστικές τις περιπτώσεις των Premia Properties και «Ελληνικά Οινοποιεία».

Στα τέλη του περασμένου

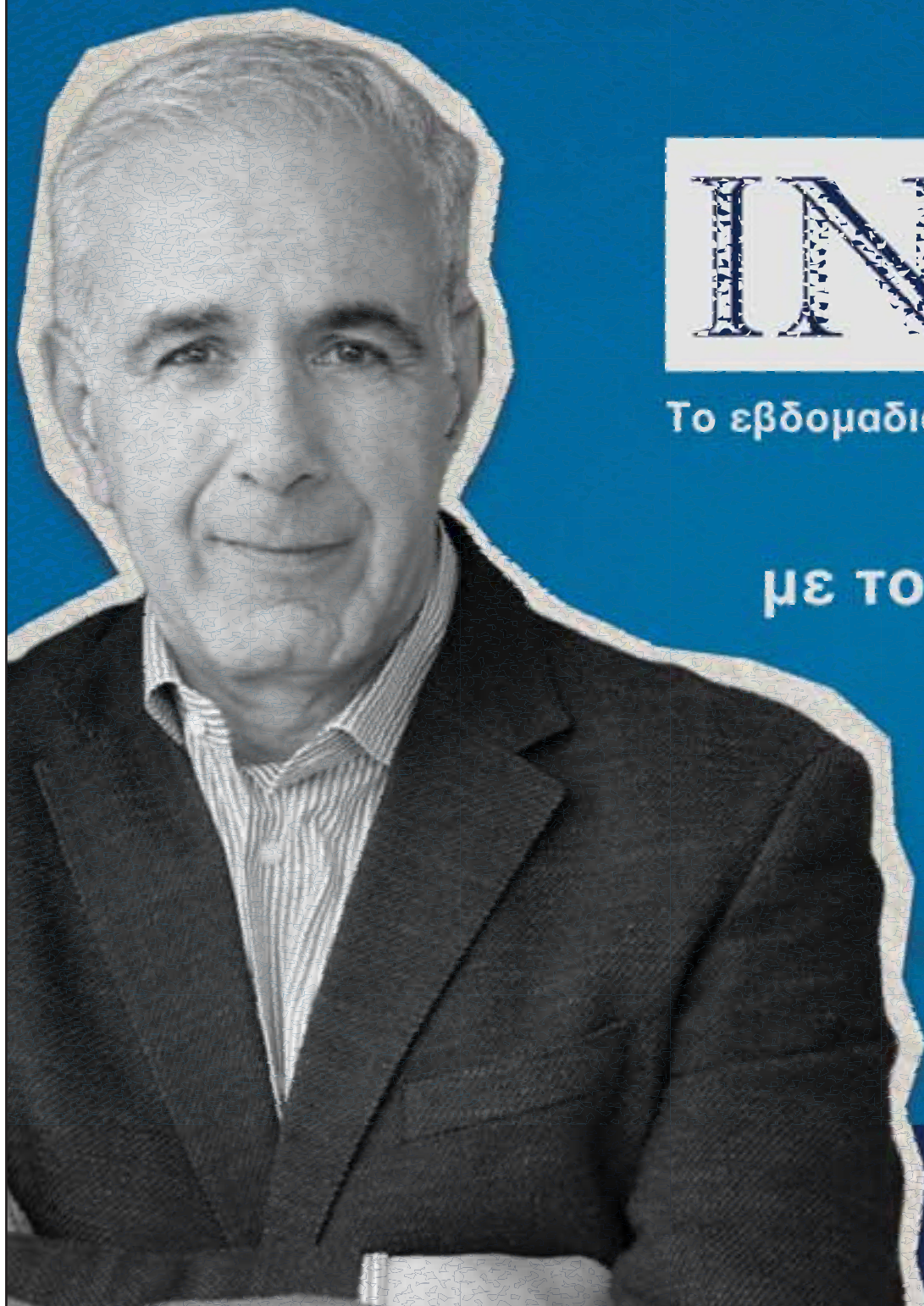
Κατά τη διάρκεια της 13χρονης καριέρας του ο Γιάννης Αντετοκούνμπο έχει κερδίσει 338 εκατ. δολάρια, που τον καθιστούν τον 14ο πιο ακριβοπληρωμένο παίκτη στην ιστορία του NBA.

έτους, εν μέσω της πτώσης των τιμών των κρυπτονομισμάτων, η Prenetics ανέστειλε τη στρατηγική της για την αγορά bitcoin για το εταιρικό της ταμείο και επικέντρωσε τις προσπάθειές της στην IM8. Η Prenetics ξεκίνησε τη στρατηγική συσ-

σώρευσης bitcoin τον Ιούνιο, ακολουθώντας ένα μοντέλο που εφάρμοσε πρώτα η Strategy Inc. του Μάικλ Σέιλορ.

Τέτοιες εταιρείες διαχειρίζονται ψηφιακών περιουσιακών στοιχείων, ή DATs, συγκεντρώνουν κεφάλαια για την αγορά

κρυπτονομισμάτων, ένα επιχειρηματικό σχέδιο που έγινε δημοφιλές νωρίτερα το 2025, όταν οι τιμές ήταν σε άνοδο, αλλά έχει χάσει τη δυναμική του από τότε που η αγορά κρυπτονομισμάτων κατέρρευσε τον Οκτώβριο.

The INSIDER

Το εβδομαδιαίο podcast ανάλυσης της επικαιρότητας

με τον Ανδρέα Χατζηκυριάκο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ανησυχία στις ΗΠΑ για την εμπορική πολιτική Τραμπ

Το 63% των πολιτών δεν εμπιστεύεται τους χειρισμούς του για τους δασμούς

Ενας χρόνος συμπληρώθηκε από τη στιγμή που ο Ντόναλντ Τραμπ εγκαινίασε νέα εποχή στην οικονομική πολιτική των ΗΠΑ, επιβάλλοντας εκτεταμένους δασμούς σε κρίσιμους εμπορικούς εταίρους, σε μια κίνηση που ο ίδιος βάπτισε εμφατικά «Ημέρα της Απελευθέρωσης» για τη χώρα.

Νέα έρευνα του Pew Research Center ωστόσο, που διεξήχθη στο τέλος Μαρτίου, αποκαλύπτει ότι η αμερικανική κοινή γνώμη παραμένει βαθιά επιφυλακτική και διαιρεμένη ως προς την αποτελεσματικότητα αλλά και τον χειρισμό των εν λόγω μέτρων. Η πλειοψηφία των Αμερικανών πολιτών φαίνεται να αντιμετωπίζει με σκεπτικισμό την οικονομική πολιτική του Αμερικανού προέδρου.

Σύμφωνα με τα στοιχεία, σχεδόν έξι στους δέκα ενήλικους εκφράζουν περιορισμένη ή καθόλου εμπιστοσύνη στην ικανότητα του Τραμπ να λαμβάνει ορθές αποφάσεις για την εμπορική πολιτική, ενώ το ποσοστό αυτό αυξάνεται στο 63% όταν η συζήτηση επικεντρώνεται συγκεκριμένα στον χειρισμό των δασμών.

Η εμπιστοσύνη στους χειρισμούς Τραμπ διαφέρει βέβαια ανάλογα με το κόμμα και την ηλικία. Οι Ρεπουμπλικανοί εμφανίζονται έξι φορές πιο πιθανό να στηρίξουν τις επιλογές

του σε σύγκριση με τους Δημοκρατικούς, με την πώλωση να κορυφώνεται στις μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες, όπου οι διαφορές στην εμπιστοσύνη αγίζουν τα άκρα του φάσματος. Το 84% των Ρεπουμπλικανών ψηφοφόρων ηλικίας 50 ετών και άνω πιστεύει ότι ο Τραμπ μπορεί να λάβει καλές αποφάσεις στην εμπορική πολιτική, ενώ το 92% των Δημοκρατικών της ίδιας ηλικιακής ομάδας δεν του έχει εμπιστοσύνη.

Στο πεδίο των διεθνών σχέσεων, η αντίληψη των Αμερικανών για το ποιος ωφελείται από το εμπόριο παρουσιάζει ενδιαφέρουσες μεταβολές. Αν και η Κίνα εξακολουθεί να θεωρείται από το 42% των ερωτηθέντων ως η πλευρά που κερδίζει τα περισσότερα από τη σχέση της με τις ΗΠΑ, το ποσοστό αυτό παρουσιάζει μείωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος (46% το 2025).

Όπως συνέβη και πέρυσι, μόνο περίπου ένας στους δέκα Αμερικανούς (11%) θεωρεί ότι οι ΗΠΑ ωφελούνται περισσότερο από την Κίνα. Περίπου το ένα τέταρτο (24%) λέει ότι και οι δύο χώρες ωφελούνται εξίσου, ενώ ένα ποσοστό 4% πιστεύει ότι καμία από τις δύο χώρες δεν ωφελείται από την εμπορική τους σχέση.

Οι αντιλήψεις για τους άλλους δύο μεγάλους εμπορικούς εταί-

Παρά την επιβολή δασμών και τις νέες εμπορικές συμφωνίες, το συνολικό εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ συνέχισε την ανοδική του πορεία, φτάνοντας στα 911,7 δισ. δολάρια το 2025, σε σύγκριση με 903,5 δισ. δολάρια το 2024.

ρους των ΗΠΑ, τον Καναδά και το Μεξικό, μετακινούνται παράλληλα προς μια λιγότερο επικριτική στάση. Οι Ρεπουμπλικανοί, ειδικότερα, εμφανίζονται πλέον λιγότερο πεπεισμένοι ότι οι χώρες αυτές εκμεταλλεύονται τις ΗΠΑ, ενώ αυξάνεται το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν αβέβαιοι για το ποιος ευνοείται τελικά από αυτές τις σύνθετες εμπορικές συμφωνίες. Η μεταβολή αυτή συμπίπτει με ιστορικές ανακατατάξεις στα πραγματικά δεδομένα του εμπορίου. Το 2025, το Μεξικό ξεπέρασε την Κίνα ως η χώρα με την οποία οι ΗΠΑ διατηρούν το μεγαλύτερο εμπορικό έλλειμμα, αγίζοντας το επίπεδο-ρεκόρ των 194,6 δισ. δολαρίων. Την ίδια στιγμή, ο όγκος των συναλλαγών με την Κίνα συρρικνώθηκε δραματικά,

Λιγότερο επικριτική η στάση των Αμερικανών για Μεξικό και Καναδά.

Η εμπιστοσύνη στους χειρισμούς Τραμπ διαφέρει βέβαια ανάλογα με το κόμμα και την ηλικία.

με τις εισαγωγές να μειώνονται κατά 28%, οδηγώντας σε σημαντικό περιορισμό του ελλείμματος (από 262,2 δισ. δολάρια σε 168,1 δισ. δολάρια το 2025).

Παρά τις προσπάθειες αναθεώρησης των όρων εμπορίου, το συνολικό έλλειμμα των ΗΠΑ συνέχισε την ανοδική του πορεία, φτάνοντας στα 911,7 δισ. δολάρια το 2025, σε σύγκριση με 903,5 δισ. δολάρια το 2024. Αυτό σημαίνει ότι οι ΗΠΑ εισήγαγαν σχεδόν 912 δισ. δολάρια περισσότερα σε αγαθά και υπηρεσίες από άλλες χώρες από ό,τι εξήγαγαν σε αυτές. Συνολικά, περίπου 2,4 τρισ. δολάρια σε αγαθά και υπηρεσίες μετακινήθηκαν μεταξύ των ΗΠΑ από τη μία και της Κίνας, του Καναδά και του Μεξικού από την άλλη το 2025.

Οι δασμοί που επέβαλε ο Τραμπ αύξησαν τον μέσο πραγματικό δασμολογικό συντελεστή στις ΗΠΑ από 2,5% σε περίπου 10% μέσα σε ένα χρόνο, σύμ-

φωνα με το BBC, ενώ οι εμπορικοί εταίροι των ΗΠΑ, όπως ο Καναδάς και το Ηνωμένο Βασίλειο, αναζητούν εναλλακτικές αγορές.

Την ίδια στιγμή, οι δασμολογικές πολιτικές προκάλεσαν εντάσεις με συμμάχους, μειώνοντας τις αμερικανικές εξαγωγές και περιπλέκοντας διπλωματικές προσπάθειες των ΗΠΑ. Τον Φεβρουάριο σημειώθηκε, το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ έκρινε παράνομους τους δασμούς της Ημέρας της Απελευθέρωσης, αμφισβητώντας μάλιστα την αύξηση των δασμολογικών εσόδων που εισέπραξε η κυβέρνηση. Οι ΗΠΑ καλούνται τώρα να επιστρέψουν περισσότερα από τα μισά από τα 260 δισ. δολάρια που είχαν εισπράξει.

Η «Ημέρα Απελευθέρωσης» άλλαξε το εμπόριο, επηρέασε αρνητικά τις επενδύσεις παγκοσμίως

Ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ είχε χαρακτηρίσει την 2η Απριλίου του 2025 «μια από τις πιο σημαντικές ημέρες στην ιστορία των ΗΠΑ». Κατηγορώντας τους συμμάχους της χώρας του ότι «ξελατύνουν» την Αμερική, έκανε μια «διακήρυξη οικονομικής ανεξαρτησίας», όπως την ονόμασε, ανακοινώνοντας σαρωτικούς δασμούς για όλο τον κόσμο.

Σύμμαχοι και αντίπαλοι των ΗΠΑ απείλησαν να ανταποδώσουν το χτύπημα και τα τύπηλα ενός εμπορικού πολέμου ηχούσαν. Ένα χρόνο έπειτα από την «Ημέρα Απελευθέρωσης», η ζημιά που προκάλεσαν οι δασμοί του Τραμπ είναι πολύ πραγματικά.

Ο πραγματικός δασμολογικός συντελεστής των ΗΠΑ ξεπέρασε για λίγο το 20%, ενώ παρότι έχει πλέον υποχωρήσει στο 10,5%, εξακολουθεί να βρίσκεται στο υψηλότερο επίπεδο του από τη δεκαετία του 1940.

Αλλά και η αλλοπρόσκληση εφαρμογή των δασμών επηρεάζει αρνητικά τις επενδύσεις. Στις πλούσιες οικονομίες, η κατασκευή νέων εργοστασίων μειώθηκε κατά περισσότερο από το ένα τέταρτο το 2025, σημειώνει ο Economist. Το μερίδιο του εμπορίου που διεξάγεται με όρους που δεν εισάγουν διακρίσεις μειώθηκε από 80% σε 72% τον τελευταίο χρόνο, σύμφωνα με εκτιμήσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ).

Η πραγματική ρήξη ωστόσο δεν ήρθε ποτέ. Κατά κάποιο τρόπο, το εμπόριο έχει ενισχυθεί. Το 2025 αυξήθηκε σχεδόν 5%, «τρέχοντας» με ρυθμούς υψηλότερους από την ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας.

Οι αμερικανικές εισαγωγές από την Ταϊλάνδη και το Βιετνάμ αυξήθηκαν πάνω από 40%, καθώς οι παραγωγοί της ΝΑ Ασίας ανέλαβαν μεγάλο μέρος του μεριδίου της Κίνας σε κατηγορίες όπως φορτηγά υπολογιστές.

Οι δασμοί άλλαξαν το από πού ψωνίζει η Αμερική και όχι το πόσο.

Αλλωστε, το «τείχος» των δασμών στις ΗΠΑ είναι γεμάτο εξαιρέσεις. Περίπου οι μισές εισαγωγές αγαθών παραμένουν αδασολόγητες. Το εμπορικό έλλειμμα στο κομμάτι των αγαθών, που είναι και το μεγαλύτερο πρόβλημα του Αμερικανού προέδρου, διευρύνθηκε πέρυσι πάνω από 1,2 τρισ. δολάρια, ή στο 4% του ΑΕΠ, καθώς οι εισαγωγές έφτασαν σε νέο υψηλό.

Οι δασμοί άλλαξαν το από πού ψωνίζει η Αμερική και όχι

το πόσο. Με τους δασμούς εις βάρος της Κίνας να ξεπερνούν σε κάποιο σημείο και το 100%, το άμεσο εμπόριο μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων σχεδόν σταμάτησε. Μεταξύ Μαΐου και Δεκεμβρίου, οι εισαγωγές των ΗΠΑ από την Κίνα ήταν τουλάχιστον 40% χαμηλότερες από ό,τι στο ίδιο διάστημα του 2024.

Την ίδια στιγμή, οι εισαγωγές από την Ταϊλάνδη και το Βιετνάμ αυξήθηκαν πάνω από 40%, καθώς οι παραγωγοί της Νοτιοανατολικής Ασίας ανέλαβαν μεγάλο μέρος του μεριδίου της Κίνας σε κατηγορίες όπως φορτηγά υπολογιστές. Η Ινδία μπορεί να αντιμετωπίζει δασμούς έως και 50%, όμως και αυτή αυ-

ξησε τις εξαγωγές της προς τις ΗΠΑ, χάρη στην αύξηση των αποστολών smartphones, που εξαιρούνται από δασμούς. Η Ταϊβάν, ο κορυφαίος παραγωγός προηγμένων τσιπ στον κόσμο, είδε τις εξαγωγές της προς τις ΗΠΑ να αυξάνονται πάνω από 80%.

Ο βασικός λόγος για τον οποίο το παγκόσμιο εμπόριο κρατήθηκε όρθιο είναι γιατί οι κυβερνήσεις αποφάσισαν να απαντήσουν στην «Ημέρα Απελευθέρωσης» του Τραμπ όχι υψώνοντας και αυτές το δικό τους «τείχος δασμών», αλλά ανοίγοντας προς τον υπόλοιπο κόσμο. Η πρώτη τους κίνηση ήταν να αναζητήσουν νέες αγορές. Η πιο προφανής συνέπεια υπήρξε η στροφή από τις ΗΠΑ. Η Κίνα αναζητάει άλλες αγορές, όπως έκαναν και πολλοί σύμμαχοι των ΗΠΑ. Η Βρετανία, η Ιαπωνία και η Νότια Κορέα είδαν τις εξαγωγές τους προς την αμερικανική αγορά να μειώνονται μετά την «Ημέρα της Απελευθέρωσης». Όμως, οι συνολικές εξαγωγές τους συνέχισαν να αυξάνονται, καθώς οι αποστολές ανακατευθύνθηκαν αλλού.

Αυτές οι μεσαίες οικονομικές δυνάμεις εμπορεύονται περισσότερο μεταξύ τους. Ο Economist μέτρησε περισσότερες από 15 εμπορικές συμφωνίες που περιλαμβάνουν τη Βρετανία, τον Καναδά, την Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλες χώρες μέσα στον τελευταίο χρόνο, καλύπτοντας εμπόριο άνω των 400 δισ. δολαρίων.

Εάν η Αμερική ήταν ο αρχιτέκτονας του παλιού εμπορικού συστήματος, άλλοι χτίζουν αυτό το νέο, καταλήγει ο Economist.

Οι διαδοχικές κρίσεις δυσκολεύουν τη μάχη διαδοχής της Λαγκάρντ

Κρίση η επιλογή της νέας ηγεσίας της ΕΚΤ εν μέσω γεωπολιτικών εντάσεων

Η **κούρσα** για τη διαδοχή της προέδρου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας Κριστίν Λαγκάρντ έχει ήδη ξεκινήσει, με τη θητεία της να λήγει επίσημα τον Οκτώβριο του 2027. Όταν άρχισαν να κυκλοφορούν οι φήμες περί πρόωρης αποχώρησής της τον Φεβρουάριο, οι προοπτικές της οικονομίας της Ευρώζωνς ήταν ήδη επιβαρυνμένες. Εκτοτε, όμως, ο πόλεμος στο Ιράν έχει αυξήσει περαιτέρω τους κινδύνους για την οικονομία. Έτσι, ο διάδοχός της θα πρέπει να διαθέτει ισχυρά προσόντα στα οικονομικά, αλλά και πολιτική επιδεξιότητα, ενώ θα πρέπει να είναι έτοιμος να κινηθεί και έξω από τα παραδοσιακά εργαλεία απέναντι στις πολλαπλές κρίσεις που απειλούν την Ευρώπη. Σύμφωνα με τη στήλη BreakingViews του Reuters, ένας τέτοιος συνδυασμός είναι σπάνιος και συνεπώς οι ηγέτες της Ευρωζώνης θα πρέπει να «ανοίξουν» τη λίστα υποψηφίων πέρα από τους δύο επικρατέστερους.

Αυτή τη στιγμή, πιθανότερος διάδοχος σε περίπτωση πρόωρης αποχώρησης της Λαγκάρντ είναι ο πρώην επικεφαλής της ολλανδικής κεντρικής τράπεζας Κλάας Κντ. Αν και δεν έχει ενεργό ρόλο από τον Ιούλιο του 2025, συγκεντρώνει όλα τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά ενός υποψηφίου για την ΕΚΤ. Όταν ανέλαβε τα καθήκοντά του στην ολλανδική τράπεζα το 2011 είχε το κλασικό προφίλ «γερακιού». Ωστόσο, τάχθηκε υπέρ των εργαλείων του τότε προέδρου της ΕΚΤ Μάριο Ντράγκι για την αντιμετώπιση της κρίσης χρέους στην Ευρωζώνη.

Βασικός του αντίπαλος θεωρείται ο πρώην διοικητής της Τράπεζας της Ισπανίας Πάμπλο Ερνάντες ντε Κος, ο οποίος είναι σήμερα γενικός διευθυντής της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών, γνωστής και ως «η τράπεζα των κεντρικών τραπεζών». Αντιστοίχως, διαθέτει τα κατάλληλα τεχνοκρατικά διαπιστευτήρια. Ωστόσο, λόγω της προέλευσής του από τον άλλοτε ευάλοτο Νότο της Ευρωζώνης είναι πιθανό να αντιμετωπιστεί ως πιο «ήπιος» στο μέτωπο της νομισματικής πολιτικής και πιο ανοιχτός σε παρεμβάσεις στήριξης της οικονομίας.

Υπό φυσιολογικές συνθήκες, η διαδικασία θα περιοριζόταν σε μια αναμέτρηση ανάμεσα σε αυτούς τους δύο υποψηφι-

Ο επόμενος επικεφαλής της ΕΚΤ ενδέχεται να χρειαστεί να εξετάσει την ενεργοποίηση δύο έκτακτων προγραμμάτων αγοράς ομολόγων που σχεδιάστηκαν σε προηγούμενες κρίσεις.

Αυτή τη στιγμή φαβορί θεωρείται ο πρώην επικεφαλής της ολλανδικής κεντρικής τράπεζας Κλάας Κντ και βασικός του αντίπαλος ο Ισπανός Πάμπλο Ερνάντες ντε Κος.

ους. Σήμερα, όμως, οι συνθήκες είναι διαφορετικές, καθώς θεωρείται βέβαιο ότι η θητεία του επόμενου προέδρου δεν θα είναι ομαλή. Οι συνέπειες του «τυφώνα» Τραμπ στην παγκόσμια οικονομία θα είναι αισθητές μέχρι και πολύ μετά την αποχώρησή του από τον Λευκό Οίκο. Επίσης, οι κεντρικοί τραπεζίτες θα χρειαστεί να διαχειριστούν το ενεργειακό σοκ που προκαλεί ο πόλεμος στο Ιράν. Εκτός αυτού, τα κόμματα της Ακροδεξιάς ενισχύονται στην Ευρώπη και ένα εξ αυτών ενδέχεται να βρεθεί στην εξουσία ήδη από το 2027, στη Γαλλία. Η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης είναι επίσης παγιδευμένη σε μια δημοσιονομική κρίση, η οποία θα επιδεινωθεί αν προστεθεί και πολιτικό χάος. Επιπλέον, ο επόμενος κεντρικός τραπεζίτης ενδέχεται να χρειαστεί να εξετάσει την

ενεργοποίηση δύο έκτακτων προγραμμάτων αγοράς ομολόγων που σχεδιάστηκαν σε προηγούμενες κρίσεις. Και εάν η οικονομία της Ευρωζώνης επιβραδυνθεί απότομα, θα πρέπει να αποφασίσει αν και με ποιο ρυθμό θα συνεχιστεί η διαδικασία της ποσοτικής σύσφιγξης. Σύμφωνα με το BreakingViews, είναι σχετικά εύκολο να σκιαγραφήσει κανείς το προφίλ του ιδανικού κεντρικού τραπεζίτη για τόσο ταραγμένες εποχές. Θα πρέπει να διαθέτει ισχυρό ακαδημαϊκό υπόβαθρο στα οικονομικά, έχοντας περάσει κάποια χρόνια τόσο από τον ακαδημαϊκό χώρο όσο και από τη δημόσια διοίκηση. Θα πρέπει επίσης να έχει «σκληραγωγηθεί» σε περιόδους κρίσης, επιδεικνύοντας ψυχραιμία και καινοτόμο πνεύμα, καθώς και να έχει αποδείξει ότι μπορεί να αντιστέκεται στις πολιτικές πιέσεις. Τέλος, ο ιδανικός υποψήφιος θα πρέπει να διαθέτει ισχυρή προσωπικότητα και σταθερές οικονομικές πεποιθήσεις, ώστε να ηγείται του διοικητικού συμβουλίου αντί να λειτουργεί ως απλός διαχειριστής συμβιβασμών.

Η εθνικότητα θα έπρεπε να είναι αδιάφορη παράμετρος. Στην πράξη, όμως, ο επόμενος επικεφαλής της ΕΚΤ δεν θα είναι Γάλλος, καθώς δύο από τους τέσσερις προέδρους μέχρι σήμερα ήταν Άλλοι. Και το Βερολίνο δύσκολα θα εξασφαλίσει αυτή τη θέση, αφού η Γερμα-

νίδα Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν προεδρεύει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Κλαούντια Μπουκ βρίσκεται στην κορυφή του εποπτικού βραχίονα της ΕΚΤ. Η κατάσταση αυτή προσιωμνίζεται ένα περίπλοκο «παζάρι» μεταξύ χωρών, και όχι μόνο για τον διάδοχο της Λαγκάρντ, καθώς είναι μόνο μία από τα τέσσερα μέλη του εξαμελούς εκτελεστικού συμβουλίου της ΕΚΤ των οποίων η θητεία λήγει πριν από το τέλος του 2027.

Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να διευρύνουν τη «δεξαμενή» επιλογών, τονίζει το BreakingViews. Μια ιδέα, που ασφαλώς θα προκαλούσε αντιδράσεις, θα ήταν να εξεταστούν έμπειρα στελέχη από τον ιδιωτικό τομέα. Θα μπορούσε επίσης να ταυριάζει και κάποια πολιτική προσωπικότητα με αποτύπωμα στην οικονομία. Ακόμη, οι ηγέτες της Ευρωζώνης δεν θα έπρεπε να διστάσουν να αναθέσουν τη θέση σε έναν ακαδημαϊκό. Τελικά ίσως προτιμήσουν την ασφάλεια της τεχνοκρατικής και πολιτικής παράδοσης. Πάντως, σύμφωνα με το BreakingViews, το χειρότερο θα ήταν να συμφωνήσουν σε έναν «συμβιβαστικό» υποψήφιο, ακριβώς επειδή είναι λιγότερο πιθανό να ενοχλήσει οποιονδήποτε. Με όσες εξελίξεις αναμένονται, η ΕΚΤ χρειάζεται ισχυρή ηγεσία και όχι έναν μόνιμο διαχειριστή ισορροπιών.

Στην κούρσα για ανθρωποειδή ρομπότ η Ευρώπη

Η **Ευρώπη** έχει μείνει πίσω στην κούρσα της τεχνητής νοημοσύνης και υστερεί σε σχέση με την Κίνα στα ηλεκτροκίνητα οχήματα, παραμένει όμως με αξιώσεις στον αγώνα για την πρωτοκαθεδρία στα ανθρωποειδή ρομπότ. Η σουηδική Hexagon AB κατασκεύασε ένα ανθρωποειδές που δοκιμάζεται ήδη σε βιομηχανικούς πελάτες, όπως η BMW, ενώ η γερμανική Neura Robotics GmbH μόλις συγκέντρωσε περίπου 1 δισ. ευρώ από επενδυτές όπως οι Amazon και Qualcomm, που αποτίμησαν τη νεοφυή επένδυση σε περίπου 4 δισ. ευρώ.

Τα ρομπότ Aeon της Hexagon αναμένεται να αυξηθούν σε «μερικές χιλιάδες» έως το 2030, δήλωσε ο Αρνό Ρομπέρ, επικεφαλής ρομποτικής στην εταιρεία, που είναι εισηγμένη στο χρηματιστήριο της Στοκχόλμης. «Όταν φτάσει αυτό το σημείο καμπής, η κλιμάκωση θα είναι αρκετά γρήγορη». Με αξία 26,4 δισ. δολαρίων η Hexagon βρίσκεται σε καλό δρόμο για την πλήρη εμπορευματοποίηση του Aeon το 2026, έχοντας κερδίσει πόντους μετά τη συνεργασία της με το ρομπότ Spot της Boston Dynamics, το οποίο προμήθευσε με σαρωτές και αισθητήρες υψηλής ακρίβειας.

Ο ενθουσιασμός γύρω από τα μηχανήματα με δύο πόδια, που έχουν σχεδιαστεί για να μειώσουν το κόστος εργασίας και να αντιμετωπίσουν τη γήρανση του πληθυσμού, κορυφώθηκε τον Ιανουάριο στην έκθεση CES στο Λας Βέγκας. Ο νοτιοκορεατικός κολοσσός Hyundai παρουσίασε τότε το Atlas, που εντυπωσίασε τόσο πολύ στη σκηνή, που εκτόξευσε τις μετοχές της αυτοκινητοβιομηχανίας κατά 80% τις επόμενες δύο εβδομάδες. Η εντυπωσιακή πορεία της Hyundai στα ανθρωποειδή ξεκίνησε το 2021, όταν

ανέλαβε τον έλεγχο της Boston Dynamics. Ως μία από τους πρωτοπόρους στον τομέα, η αμερικανική εταιρεία έχει γίνει διάσημη στο Διαδίκτυο για τα βίντεο των ρομπότ της που ανοίγουν πόρτες ή εκτελούν ακροβατικά.

Για τις αυτοκινητοβιομηχανίες και τους προμηθευτές τους, τα ανθρωποειδή ρομπότ δεν αποτελούν τεράστιο άλμα, καθώς μοιράζονται πολλά από τα ίδια εξαρτήματα με τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα. Χρησιμοποιούν μπαταρίες και κινητήρες και καθοδηγούνται από αισθητήρες και λογισμικό τεχνητής νοημοσύνης. Πάνω απ' όλα, όμως, υπόσχονται ανάπτυξη για έναν κλάδο που παλεύει με δασμούς και μειωμένη ζήτηση. Η αγορά ρομπότ που τροφοδοτούνται από τεχνητή νοημοσύνη και αυτόνομων μηχανημάτων έχει τη δυνατότητα να διoγκωθεί σε μια ευκαιρία τρισεκατομμυρίων δολαρίων έως το 2035, έγραψαν αναλυτές της Barclays σε πρόσφατη έκθεση με τίτλο «Η δεκαετία του ρομπότ».

Η κατασκευή λειτουργικών ανθρωποειδών, βέβαια, παραμένει πρόκληση. Λειτουργούν καλά σε ελεγχόμενα, στενά περιβάλλοντα, αλλά εξακολουθούν να δυσκολεύονται με απρόβλεπτα γεγονότα, άγνωστα αντικείμενα ή αλλαγές φωτισμού – και η ισορροπία στα δύο πόδια αποτελεί έναν επιπλέον πονοκέφαλο. Ενώ οι παραδοσιακές γραμμές παραγωγής δεν χρειάζεται να ανακατασκευαστούν για να φιλοξενίσουν ανθρωποειδή, παραμένουν ακριβές στη συντήρηση και στη λειτουργία τους, πρόσθεσε η Ντάνιτσα Κράγκιτς, καθηγήτρια Ρομποτικής στο Βασιλικό Ινστιτούτο Τεχνολογίας ΚΤΗ στη Στοκχόλμη. «Θα χρειαστούν πέντε έως δέκα χρόνια πριν δούμε ανάπτυξη μεγάλης κλίμακας», τόνισε. «Θα δούμε πολλά νεκροταφεία ρομπότ για λίγο καιρό».

Τα ρομπότ Aeon της Hexagon αναμένεται να αυξηθούν σε «μερικές χιλιάδες» έως το 2030, δήλωσε ο Αρνό Ρομπέρ, επικεφαλής ρομποτικής στην εταιρεία, που είναι εισηγμένη στο χρηματιστήριο της Στοκχόλμης.

Χρηματοδοτούν το ακριβό στοίχημα της ΑΙ με απολύσεις

Τα **στελέχη** των μεγάλων τεχνολογικών εταιρειών προειδοποιούν εδώ και καιρό ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα οδηγήσει σε απώλειες θέσεων εργασίας. Το εντυπωσιακό είναι ότι αυτό δεν συμβαίνει όπως νομίζουμε μέχρι σήμερα επειδή αξιοποιούν τα εργαλεία ΑΙ για να αυξήσουν την παραγωγικότητα, μειώνοντας το προσωπικό σε τομείς που θεωρούνται αυτοματοποιήσιμοι. Οι περικοπές αντιθέτως έχουν να κάνουν με τους ίδιους... βαρετούς λόγους που υπήρχαν και στην εποχή πριν από την τεχνητή νοημοσύνη: Όταν ξεδεύεις πάρα πολλά, συνήθως καταλήγεις να πρέπει να μειώσεις το κόστος.

Η Oracle, λόγω χάνιν, που άρχισε να μειώνει σημαντικά το εργατικό δυναμικό της, προστίθεται σε μια μακρά λίστα τεχνολογικών γιγάντων που κάνουν περικοπές, ενώ παράλληλα δαπανούν δισεκατομμύρια δολάρια σε κέντρα δεδομένων τεχνητής νοημοσύνης. Ο κατάλογος είναι μεγάλος. Η Microsoft απέλυσε 15.000 άτομα πέρυσι, η Amazon κατήργησε 16.000 θέσεις εργασίας τον Ιανουάριο και η Atlassian απέλυσε το 10% του εργατικού δυναμικού

της στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης της τεχνητής νοημοσύνης. Στο ίδιο μήκος κύματος η Meta, η οποία έχει θέσει ως κεντρικό στρατηγικό της στόχο τη δημιουργία τεχνητής νοημοσύνης, την οποία συχνά περιγράφει ως «προσωπικά υπερ-ευφυΐα», φέρεται να απέλυσε 700 υπαλλήλους, ενισχύοντας παράλληλα ένα πρόγραμμα κινήτρων μετοχών για μια χούφτα κορυφαία στελέχη.

Η πραγματική εικόνα

Οι τεχνολογικές εταιρείες έσπευσαν να συνδέσουν τις περικοπές προσωπικού με την τεχνητή νοημοσύνη για να αποφυγουν την πιο σκληρή πραγματικότητα: Πολύς από αυτές προσέλαβαν υπερβολικό προσωπικό κατά τη διάρκεια της πανδημίας και τώρα πιέζονται από τα υψηλότερα επιτόκια, τον πληθωρισμό και τις αποφάσεις των ιδίων των ηγετών τους να στοιχηματίσουν σε αόριστες προβλέψεις για τις δυνατότητες της τεχνητής νοημοσύνης. Το πλήρες εύρος των απολύσεων στην Oracle δεν είναι ακόμη σαφές, οι αναλυτές της TD Cowen πάντως προέβλεψαν πρόσφατα ότι θα απολύσει έως και

Η **Oracle** προστίθεται σε μια μακρά λίστα τεχνολογικών γιγάντων που κάνουν περικοπές, ενώ παράλληλα δαπανούν δισεκατομμύρια δολάρια σε κέντρα δεδομένων τεχνητής νοημοσύνης. Ο κατάλογος είναι μεγάλος. Η Microsoft απέλυσε 15.000 άτομα πέρυσι, η Amazon κατήργησε 16.000 θέσεις τον Ιανουάριο και η Atlassian απέλυσε το 10% του εργατικού δυναμικού της στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης της τεχνητής νοημοσύνης.

30.000 από τους περίπου 162.000 υπαλλήλους της για να ενισχύσει τα οικονομικά της.

Η εταιρεία cloud computing και βάσεων δεδομένων χρειάζεται επείγοντως χρήματα επειδή προσπαθεί να μετατραπεί σε

έναν ισχυρό παίκτη τεχνητής νοημοσύνης στο ίδιο επίπεδο με τη Microsoft και την Amazon.

Αυτό το σχέδιο βασίζεται σε μια δαπανηρή προσπάθεια: την κατασκευή κέντρων δεδομένων για την υποστήριξη υπηρεσιών τεχνητής

νοημοσύνης για πελάτες όπως η OpenAI. Τον περασμένο μήνα, η Oracle δεσμεύτηκε να συγκεντρώσει έως και 50 δισ. δολ. φέτος μέσω ενός συνδυασμού χρέους και μετοχικού κεφαλαίου.

Στις πρώτες μέρες του ενθουσιασμού για την τεχνητή νοημοσύνη στη Wall Street, οι επενδυτές επενέμησαν τη φιλοδοξία της, με αποτέλεσμα η μετοχή να αυξηθεί κατά 50% το 2023 και κατά 60% το 2024. Καθώς όμως η εταιρεία έχει αναλάβει χρέη δισεκατομμυρίων και το κόστος ανάπτυξης των κέντρων δεδομένων έχει αυξηθεί, το κλίμα έχει αλλάξει. Η μετοχή της Oracle έχει υποχωρήσει κατά 54% από το ρεκόρ του Σεπτεμβρίου.

Αρκετές τράπεζες έχουν αποσυρθεί από τη χορήγηση δανείων σε κέντρα δεδομένων που συνδέονται με την Oracle. Και ένας στενά παρακολουθούμενος δείκτης του πιστωτικού κινδύνου της άγγιξε πρόσφατα ιστορικό υψηλό, σε ένα ακόμη σημάδι ότι οι επενδυτές είναι νευρικοί για το χρέος της εταιρείας.

Δεν έχουν ακόμα κέρδη

Η Oracle δεν είναι η μόνη που

αναλαμβάνει χρέη για να τροφοδοτήσει τις φιλοδοξίες της, αλλά έχει πολύ λιγότερη ελεύθερη ταμειακή ροή από τους ανταγωνιστές της. Και επικεντρώνει επίσης το μέλλον της στην τεχνητή νοημοσύνη σε έναν γιγάντιο πελάτη, την OpenAI, η οποία δεν έχει αποκομίσει ποτέ κέρδος και βρίσκεται η ίδια στη μέση μιας στρατηγικής αναδιάρθρωσης για να διευρύνει το χάσμα με την αντίπαλη Anthropic.

Με άλλα λόγια, το «λουτρό αίματος» που προβλέπουν οι γκουρού της τεχνολογίας παρουσιάζεται εδώ και καιρό ως το αναπόφευκτο αποτέλεσμα της εκτεταμένης υιοθέτησης της τεχνητής νοημοσύνης, η οποία καθιστά τις τυπικές θέσεις εργασίας παρωχημένες. Δεν υπάρχουν ωστόσο στοιχεία ότι αντικαθιστά ουσιαστικά τους εργαζομένους σε μεγάλη κλίμακα. Μέχρι στιγμής, η μόνη σημαντική αναστάτωση στην εργασία προέρχεται από ηγέτες εταιρειών που έχουν συνδέσει τις επικριρήσεις τους με μια τεχνολογία που δεν έχει ακόμη ανταποκριθεί στον αρχικό ενθουσιασμό των επενδυτών.

ΑΝΑΛΥΣΗ

«Καμπανάκι» Ε.Ε. για τις αγορές ενέργειας

Της ΚΕΪΤ ΑΜΠΝΕΤ / REUTERS

Οι κυβερνήσεις της Ε.Ε. θα πρέπει να προετοιμαστούν για μια παρατεταμένη διαταραχή στις αγορές ενέργειας ως αποτέλεσμα του πολέμου στο Ιράν, δήλωσε ο επικεφαλής Ενέργειας της Ε.Ε. στους υπουργούς ενόψει της έκτακτης συνεδρίασής τους. Σε επιστολή προς τους υπουργούς Ενέργειας των «27», η οποία περιήλθε στην κατοχή του ειδησεογραφικού πρακτορείου Reuters, ο επίτροπος Ενέργειας της Ε.Ε. Νταν Γιόργκενσεν δήλωσε ότι οι κυβερνήσεις «ενθαρρύνονται να κάνουν έγκαιρες προετοιμασίες ενόψει μιας πιθανώς παρατεταμένης διαταραχής». Ενώ δεν έχουν συμφωνηθεί συγκεκριμένα βήματα, όπως η αποδέσμευση στρατηγικών αποθεμάτων, οι συζητήσεις προετοιμάζουν το σκηνικό για κάθε ενδεχόμενο.

Η μεγάλη εξάρτηση της Ευρώ-

ξεαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές από τη Σαουδική Αραβία και το Κουβέιτ.

Τα τελευταία φορτία κηροζίνης που πέρασαν από τα Στενά του Ορμούζ πριν από το κλείσιμό τους αναμένεται να φθάσουν στην Ευρώπη γύρω στις 10 Απριλίου, σύμφωνα με τον Μπένεντικτ Τζορτζ, επικεφαλής ευρωπαϊκών προϊόντων στην Argus Media. «Δεν υπάρχει ρεαλιστικός κίνδυνος να εξαντληθούν» τα καύσιμα αεροσκαφών, δήλωσε ο Μπένεντικτ Τζορτζ στο Reuters, προσθέτοντας ότι τα αποθέματα των ευρωπαϊκών χωρών μπορούν να καλύψουν έως και τρεις μήνες ζήτησης κηροζίνης. Ωστόσο, «οι μετακτές θα μπορούσαν να πέσουν σε επίπεδο όπου θα υπάρχουν τοπικές ελλείψεις» ή υψηλές και ασταθείς τιμές, είπε. Η Ε.Ε. προμηνεύεται περίπου το 15% της κηροζίνης της από προμηθευτές της Μέσης Ανατολής, αν και η εξάρτησή της είναι μεγαλύτερη από ό,τι υποδηλώνει αυτός ο αριθμός, καθώς το μπλοκ εισάγει επίσης από διυλιστήρια στην Ινδία που επεξεργάζονται πετρέλαιο από τη Μέση Ανατολή.

Στοιχεία από την S&P Global Commodities at Sea δείχνουν ότι οι εισαγωγές καυσίμων αεριοθούμενων και κηροζίνης στην Ευρώπη έφθασαν στο 1,064 εκατομμύριο μετρικούς τόνους τον Μάρτιο, από 1,111 εκατομμύριο τον Φεβρουάριο. Η Ευρώπη θα μπορούσε να στραφεί σε εναλλακτικούς προμηθευτές, συμπεριλαμβανομένων των ΗΠΑ, για να αντικαταστήσει μέρος, αλλά όχι το σύνολο αυτής της προμήθειας, σύμφωνα με τον αναλυτή της Argus Media.

Στην επιστολή του ο Γιόργκενσεν συνέστησε στις κυβερνήσεις να αποφεύγουν μέτρα που θα περιορίζαν το εμπόριο προϊόντων πετρελαίου ή θα αποθάρρυναν την παραγωγή στα ευρωπαϊκά διυλιστήρια. «Τα κράτη-μέλη ενθαρρύνονται να αναβάλουν οποιαδήποτε μη επείγουσα συντήρηση διυλιστηρίου», δήλωσε, προτείνοντας παράλληλα να εξεταστούν τα βιοκαύσιμα ως εναλλακτική λύση. Μια πηγή από την αεροπορία με έδρα την Ευρώπη προειδοποίησε: «Αν αυτό συνεχιστεί, το καλοκαίρι θα έχουμε όλο πρόβλημα – οι ακυρώσεις πτήσεων θα είναι ο μόνος τρόπος».

Οι Βρυξέλλες ανησυχούν ιδιαίτερα βραχυπρόθεσμα για την προμήθεια προϊόντων διύλισης πετρελαίου.

της από τα εισαγόμενα καύσιμα την αφήνει εκτεθειμένη στον αντίκτυπο της σύγκρουσης στη Μέση Ανατολή στις παγκόσμιες τιμές ενέργειας. Οι τιμές του φυσικού αερίου στην Ευρώπη έχουν αυξηθεί κατά περισσότερο από 70% από τότε που ξεκίνησε ο πόλεμος ΗΠΑ - Ισραήλ με το Ιράν στις 28 Φεβρουαρίου.

Οι προμήθειες αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου της Ε.Ε. δεν έχουν πληγεί άμεσα από το κλείσιμο των Στενών του Ορμούζ, καθώς η Ευρώπη εισάγει τις περισσότερες από αυτές τις πηγές ενέργειας από προμηθευτές εκτός της Μέσης Ανατολής. Ο Γιόργκενσεν δήλωσε ότι οι Βρυξέλλες ανησυχούν ιδιαίτερα βραχυπρόθεσμα για την προμήθεια προϊόντων διύλισης πετρελαίου στην Ευρώπη, όπως το καύσιμο αεριοθούμενων και το ντίζελ. Οι αναλυτές λένε ότι το καύσιμο αεριοθούμενων είναι αυτή τη στιγμή το πιο εκτεθειμένο ευρωπαϊκό ενεργειακό προϊόν στις επιπτώσεις του πολέμου στο Ιράν. Η Ευρώπη εξακολουθεί να

Τριπλή πίεση σε μικρές τουριστικές μονάδες

Ο κλάδος των ενοικιαζόμενων δωματίων εκπέμπει σήμα κινδύνου για τη βιωσιμότητά του

Του ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Σε ένα ιδιαίτερα πιεστικό οικονομικό περιβάλλον, που χαρακτηρίζεται από την τριπλή πρόκληση της υψηλής φορολογίας, του αυξημένου λειτουργικού κόστους και της έλλειψης προσωπικού, καλούνται να λειτουργήσουν οι μικρές τουριστικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τα ευρήματα της τελευταίας «Ερευνας Επιχειρηματικού Κλίματος στα Τουριστικά Καταλύματα» που διενήργησε το ΙΝΣΕΤΕ σε συνεργασία με τη ΣΕΤΚΕ, με τη συμμετοχή 702 επιχειρήσεων από όλη την επικράτεια, ο κλάδος των ενοικιαζόμενων δωματίων εκπέμπει σήμα κινδύνου για τη βιωσιμότητά του.

Η ακτινογραφία του τομέα αναδεικνύει την κυριαρχία των πολύ μικρών μονάδων, καθώς το 64% των επιχειρήσεων απασχολεί μόλις 1 έως 2 εργαζομένους, το 31% απασχολεί από 3 έως 5 άτομα, ενώ μόλις ένα περιορισμένο 4% διαθέτει προσωπικό άνω των 6 ατόμων. Η φορολογία αναδεικνύεται ως το μείζον εμπόδιο, καθώς το 75% των επιχειρήσεων δηλώνει ότι πιέζεται ασφυκτικά, με τα ποσοστά αυτά να εκτινάζονται στο 87% για το Βόρειο Αιγαίο και στο 85% για τα Δωδεκάνησα, ενώ σε Κρήτη, Πελοπόννησο, Ανατολική Μακεδονία, Θράκη και Ιόνια Νησιά το ποσοστό κυμαίνεται από 77% έως 78%.

Ταυτόχρονα, το αυξημένο λειτουργικό κόστος αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για το 72% του κλάδου σε εθνικό επίπεδο, με τη Θεσσαλία και τις Κυκλάδες να καταγράφουν το εντυπωσιακό 90%, ακολουθούμενες από την Κρήτη με 86%, τα Δωδεκάνησα με 85% και την Πελοπόννησο με 83%.

Η έλλειψη προσωπικού συμπληρώνει το κάδρο των δυσκολιών για το 52% των επιχειρήσεων, με την ένταση του φαινομένου να κορυφώνεται στην Κεντρική Μακεδονία φτάνοντας στο 94%, ενώ υψηλές επιδόσεις καταγράφονται στις Κυκλάδες με 70% και στη

Ο κλάδος των ενοικιαζόμενων δωματίων έχει έντονα εξωστρεφή χαρακτήρα, καθώς το 65% των καταλυμάτων εξυπηρετεί κυρίως ξένους και το 27% διατηρεί μεικτό προσανατολισμό, με την ελληνική αγορά να αποτελεί την κύρια πηγή εσόδων μόλις για το 8% των επιχειρήσεων.

Φορολογία, λειτουργικό κόστος και ελλείψεις προσωπικού, τα μεγάλα προβλήματα για τον κλάδο των ενοικιαζόμενων δωματίων.

Στερεά Ελλάδα με 56%.

Παρά τις πιέσεις, ο κλάδος διατηρεί έναν έντονα εξωστρεφή χαρακτήρα, καθώς το 65% των καταλυμάτων εξυπηρετεί κυρίως ξένους επισκέπτες και το 27% διατηρεί μεικτό προσανατολισμό, με την ελληνική αγορά να αποτελεί την κύρια πηγή εσόδων μόλις για το 8% των επιχειρήσεων. Οι βασικές αγορές προέλευσης είναι η Γερμανία με 43%, το Ηνωμένο Βασίλειο με 40% και η Ιταλία με 38%, ενώ ακο-

λουθούν η Ρουμανία με 31%, η Γαλλία με 23% και η Βουλγαρία με 22% εκάστη. Ειδικά στη Βόρεια Ελλάδα, οι βαλκανικές αγορές κυριαρχούν, με τη Ρουμανία να αγγίζει το 88% και τη Βουλγαρία το 85% στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, ενώ στην Κεντρική Μακεδονία η Σερβία συγκεντρώνει το 47%.

Η εικόνα του κλάδου συμπληρώνεται από μια τουριστική κίνηση δύο ταχυτήτων, όπου η μέση τιμή ανά διανυκτέρευση το 2025 διαμορφώθηκε στα 126 ευρώ για την υψηλή περίοδο και στα 78 ευρώ για τη χαμηλή.

Οι αποκλίσεις μεταξύ των περιφερειών είναι χαώδεις, με τα Ιόνια Νησιά να καταγράφουν 177 ευρώ στην υψηλή περίοδο και την Αττική 134 ευρώ, την ώρα που στη Θεσσαλία η τιμή περιορίζεται στα 76 ευρώ και στη Στερεά Ελλάδα στα 79 ευρώ. Στη χαμηλή

περίοδο, η Κεντρική Μακεδονία σημειώνει τη χαμηλότερη τιμή με 48 ευρώ, ενώ τα Ιόνια Νησιά διατηρούν τα πρωτεία με 105 ευρώ.

Πέρα από τα οικονομικά μέγεθνη, η χαμηλή ζήτηση και ο ανταγωνισμός από online πλατφόρμες προβληματίζουν έντονα συγκεκριμένες περιοχές, όπως τη Δυτική Ελλάδα, όπου η χαμηλή ζήτηση αγγίζει το 67% και την Ηπειρο όπου ο ανταγωνισμός από πλατφόρμες φτάνει στο 38%. Όπως υπογραμμίζουν ΙΝΣΕΤΕ και ΣΕΤΚΕ, η επιβάρυνση των ελληνικών καταλυμάτων είναι συγκριτικά μεγαλύτερη έναντι του διεθνούς ανταγωνισμού, καθιστώντας επιτακτική την ανάγκη για ένα στοχευμένο πλαίσιο στήριξης που θα διασφαλίσει τη βιωσιμότητα των μικρών μονάδων απέναντι στις περιφερειακές ανισότητες και στις γεωπολιτικές αβεβαιότητες.

Από Ελληνοκύπριο η ακριβότερη πώληση μονοκατοικίας

Το ρεκόρ της ακριβότερης μονοκατοικίας που πουλήθηκε ποτέ στον κόσμο πιστεύεται ότι έσπασε ο ελληνικής καταγωγής Βρετανός μεσολάβητας των ακινήτων Νικ Κάντι.

Ο κατασκευαστής πούλησε το σπίτι στο οποίο ζούσε με την πρώην σύζυγό του και την οικογένειά του, στο ακριβό προάστιο Τσέλσι του Λονδίνου, αντί τουλάχιστον 270 εκατ. λιρών (309 εκατ. ευρώ).

Όπως σημειώνει το Bloomberg, η αγοραπωλησία ξεπερνά τα 210 εκατ. λίρες που είχαν καταβληθεί για την αγορά μιας έπαυλης με θέα στο Χάιντ Παρκ, που τελικά ανήκει στην οικογένεια του Χούι Κα Γιαν, ιδρυτή του χρεοκοπημένου κινεζικού γίγαντα των ακινήτων Evergrande Group.

Η δεύτερη ακριβότερη αγοραπωλησία σπιτιού στον κόσμο

σημειώθηκε επίσης στο Λονδίνο, το 2024, όταν μια κατοικία 40 δωματίων στο Ρίτζεντ Παρκ, που ανήκε στο παρελθόν σε μέλος της βασιλικής οικογένειας της Σαουδικής Αραβίας, πουλήθηκε για 139 εκατ. λίρες. Παράλληλα, το deal του Νικ Κάντι ξεπερνά και τα 240 εκατ. δολάρια που είχε πληρώσει ο διαχειριστής hedge fund Κένεθ Γκρίφιν για ένα ρετιρέ στη Νέα Υόρκη.

Ξεπερνά τα 309 εκατ. ευρώ το deal του μεγιστάνα των ακινήτων Νικ Κάντι για έπαυλη στο Λονδίνο.

Η έπαυλη του Βρετανού κα-

τασκευαστή ακινήτων βρίσκεται σε ένα οικόπεδο 8 στρεμμάτων που κάποτε φιλοξενούσε την κατοικία του πρώτου Βρετανού πρωθυπουργού Ρόμπερτ Γουόλπολ. Αναρτήσεις στα social media από την εταιρεία ντιζάιν του Κάντι δείχνουν ότι διαθέτει, μεταξύ άλλων, λίμνη και πισίνα. Αν και το σπίτι δεν βγήκε ποτέ επίσημα στην αγορά, η ζήτηση ήταν τόσο υψηλή ώστε υπήρξαν πολλές προσφορές, αναφέρει το Bloomberg, επικαλούμενο άτομα που γνωρίζουν.

Ο Νικ Κάντι και ο νεότερος αδελφός του, Κρίστιαν, παιδιά μιας Ελληνοκύπριας μητέρας και ενός πατέρα που είναι μισός Ιταλός, είναι πολύ γνωστοί στη Βρετανία, κυρίως από το project τους One Hyde Park. Αφότου κατεδάφισαν ένα υφιστάμενο κτίριο στο Νάιτςμπριτζ, έχτισαν

86 πολυτελή διαμερίσματα που λέγεται πως πωλούνται σε τιμές που ξεκινούν από τα 20 εκατ. λίρες και φτάνουν στα 140 εκατ. λίρες για το ρετιρέ.

Γεννημένοι στις αρχές της δεκαετίας του 1970, οι αδελφοί Κάντι μεγάλωσαν στο Σάρεϊ, όπου ο πατέρας τους διατηρούσε ένα καλλιτεχνικό στούντιο και μια εταιρεία διαφημιστικών παραγωγών. Το ενδιαφέρον τους για τα ακίνητα ξεκίνησε το 1995, όταν ο Νικ Κάντι δούλευε ως διαφημιστής και ο Κρίστιαν στο investment banking.

Αρχικά ασχολούνταν με την ανάπτυξη ακινήτων στον ελεύθερο χρόνο τους, αλλά έπειτα από μερικά επιτυχημένα χρόνια ενασχόλησης έκαναν τα ακίνητα τη βασική εργασία τους. Σήμερα πιστεύεται ότι διαθέτουν περιουσία που ξεπερνά το 1 δισ. λίρες.

Η έπαυλη βρίσκεται σε ένα οικόπεδο 8 στρεμμάτων στο ακριβό προάστιο Τσέλσι του Λονδίνου.

ΜΑΡΙΝΕΛΛΑ ΣΕ ΠΡΩΤΟ ΕΝΙΚΟ

Αυτή είναι η ζωή μου

Τα παιδικά της χρόνια στη Θεσσαλονίκη.
Η πρώτη φορά που τραγούδησε. Όταν ανέβηκε
στο σανίδι. Η σχέση της με τον Καζαντζίδη.
Τα μεγάλα της τραγούδια.
Το σκηνικό της αποτύπωμα

Σελ. 11-18

ΘΑΛΕΙΑ ΤΣΑΛΑΝΤΟΥΛΟΥ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα

Κυριακή 5 Απριλίου 2026

ΣΧΟΛΙΑ ΕΠΙ ΕΙΚΟΝΩΝ

Ανθρωποι
και τόποι
σε αντίφραση

Σελ. 2

CLAUDIA PALEWSKI

Σκηνή από την «Αντιγόνη» που αφηγείται με σώμα και λόγο ο Αλαν Λουσιέν Ογεν. «Από την αρχή αντιμετωπίσαμε την παράσταση ως τελετουργία», σημειώνει ο Νορβηγός χορογράφος και σκηνοθέτης.

Η «Αντιγόνη» αλλιώς

Ο Αλαν Λουσιέν Ογεν ετοιμάζεται να ανεβάσει τη δική του εκδοχή της τραγωδίας το καλοκαίρι στην Επίδαυρο. Και εξηγεί πώς θα αναπλάσει τον μύθο με χορό και λόγο επίκαιρο «για μια κοινωνία όλο και πιο απάνθρωπη, σχεδόν “κρεοντική”».

Σελ. 11

Ανθρωποι και τόποι σε αντίφαση

Ο Αιμίλιος Αβραάμ, σκηνοθέτης της δραματικής κομεντί
«Σμαράγδα. I Got Thick Skin and I Can't Jump», μιλάει στην «Κ»

Η Σμαράγδα, για μένα, είναι πολλά πράγματα μαζί. Είναι ένας άνθρωπος που κουβαλά τραύματα, φόβους και αντιφάσεις. Είναι μια μορφή ανθεκτικότητας, μιας καθημερινής δύναμης που έχει ένας άνθρωπος, όταν προσπαθεί απλώς να σταθεί όρθιος και να μη χαθεί.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ
Η ταινία μεγάλου μήκους με τίτλο «Σμαράγδα - I Got Thick Skin and I Can't Jump», σε σκηνοθεσία και σενάριο του Αιμίλιου Αβραάμ, που είναι η πρώτη του ταινία μεγάλου μήκους, από την περασμένη Πέμπτη προβάλλεται στους κινηματογράφους μας. Η παραγωγή της ταινίας φέρει την παραγωγική δημιουργική συμβολή της σκηνοθέτιδας και παραγωγού Τώνιας Μισιαλή, μέλους της European Film Academy και απόφοιτη της Berlinale Talents. Ο Αιμίλιος απαντά στις ερωτήσεις μου για τη στήλη «Σχόλια επί εικόνων» αυτή τη φορά έχοντας μπροστά του φωτογραφίες της ταινίας του και μία μόνο δική του, αυτή της ερώτησης 7, μία φωτογραφία της Μονής Αγίας Νάπας, τραβηγμένη πριν από πολλά χρόνια. Πρωταγωνίστρια η Νιόβη Χαραλάμπους, που ενσαρκώνει τη Σμαράγδα, μία γυναίκα που προσπαθεί να ισορροπήσει μεταξύ της αλήθειας της και των απαιτήσεων του κόσμου. Ο Αιμίλιος λέει ότι η Σμαράγδα

μία μορφή ανθεκτικότητας, μιας καθημερινής δύναμης που έχει ένας άνθρωπος, όταν προσπαθεί απλώς να σταθεί όρθιος και να μη χαθεί. Πέρα από αυτό, η Σμαράγδα αντιπροσωπεύει και κάτι πιο βαθύ, την ανάγκη για την αναζήτηση της ταυτότητας, του σκοπού και του ανήκειν. Την αγωνία του να βρεις τη θέση σου σε έναν κόσμο που αλλάζει, που σε

μέρα μπορεί να είναι φωτεινή ή γεμάτη νόημα. Υπάρχουν μέρες που απλώς τις ζούμε αλλά έχει και αυτό τη σημασία του.

3
—Ποιες είναι οι προκλήσεις τις εποχής μας; Τι είναι αυτό που σε προκαλεί να θες να δημιουργείς;

—Νομίζω πως οι μεγάλες προκλήσεις της εποχής μας έχουν να κάνουν με την ταχύτητα, την αβεβαιότητα και την αποσύνδεση. Γίνεται όλο και πιο δύσκολο να καταλάβεις ποιος είσαι, πού ανήκεις και τι πραγματικά έχει αξία για σένα. Αυτό όμως, με προκαλεί να θέλω να δημιουργώ. Η ανάγκη να σταματήσω για λίγο αυτόν τον θόρυβο και να κοιτάξω πιο βαθιά τον άνθρωπο. Να μιλήσω για πράγματα που ίσως δεν λέγονται εύκολα στην καθημερινότητα. Με ενδιαφέρει η δημιουργία ως ένας τρόπος να βάζω ερωτήματα, όχι απαραίτητα να δίνω απαντήσεις.

4
—Μέσα κοινωνικής δικτύωσης... Δικτυωνόμαστε ή διακτινιζόμαστε σε κόσμους ξένους από την αλήθεια μας;

—Και τα δύο μάλλον. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μάς δίνουν τη δυνατότητα να δικτυωθούμε, να βρούμε ανθρώπους με κοινές αγωνίες, ενδιαφέροντα και ιδέες και αυτό μας κάνει να νιώσουμε λιγότερο μόνοι. Την ίδια στιγμή, όμως, πολύ εύκολα μπορούν να μας διακτινίσουν σε κόσμους που δεν έχουν μεγάλη σχέση με την αλήθεια μας, αλλά με την εικόνα που νιώθουμε ότι πρέπει να κατασκευάσουμε. Αρχίζουμε σιγά σιγά να σκηνοθετούμε ποιοι θέλουμε να φαι-

νόμαστε. Και όσο περισσότερο επενδύουμε σε αυτή την εκδοχή, τόσο πιο εύκολο είναι να απομακρυνόμαστε από κάτι πιο αληθινό και ανθρώπινο.

5
—Αναζητείς ποτέ το παιδί ή τον έφηβο Αιμίλιο;
—Ναι, πολύ συχνά. Όχι μόνο

σαν ανάμνηση, αλλά σαν μια εσωτερική επιστροφή σε εκείνη την πιο ακατέργαστη και ειλικρινή εκδοχή του εαυτού μου. Το παιδί ή ο έφηβος εαυτός μας κουβαλά φόβους, αλλά και μια πιο άμεση σχέση με την επιθυμία και το ένστικτο. Μεγαλώνοντας, πολλά από αυτά καλύπτονται από ρόλους, υποχρεώσεις και άμυνες. Θεωρώ είναι καλό μερικές φορές να θυμόμαστε τι μας συγκινούσε πριν αρχίσουμε να λογοκρίνουμε τον εαυτό μας.

6
—I Got Thick Skin and I Can't Jump... δηλαδή;

—Αντέχω πολλά, αλλά δεν είμαι φτιαγμένος για να ακολουθώ ό,τι μου ζητά ο κόσμος.

7
—Αγία Νάπα, τόπος...;
—Η Αγία Νάπα για εμένα είναι ένας τόπος αντιθέσεων. Είναι ένας τόπος όπου η έντονη εξωστρέφεια και μια βαθύτερη σιωπή, συνυπάρχουν. Ένας τόπος φτιαγμένος για θέαμα, κατανάλωση και διαρκή κίνηση και από την άλλη, άνθρωποι με υπαρξιακές εντάσεις που δεν φαίνονται με την πρώτη ματιά. Αυτή ακριβώς η αντίφαση με ενδιαφέρει πολύ. Σε προσωπικό επίπεδο, η Αγία Νάπα κουβαλά για μένα και κάτι πολύ πιο οικείο. Είναι τόπος παιδικών αναμνήσεων, ανεμελιάς, καλοκαιριού, εικόνων που έχουν μείνει χαραγμένες μέσα μου. Έχει μέσα της αυτή την αίσθηση της πρώτης εμπειρίας, της αθωότητας, ενός κόσμου που τότε φαινόταν πιο απλός και φωτεινός.

Η Αγία Νάπα είναι ένας τόπος αντιθέσεων. Είναι ένας τόπος όπου η έντονη εξωστρέφεια και μια βαθύτερη σιωπή, συνυπάρχουν. Ένας τόπος φτιαγμένος για θέαμα, κατανάλωση και διαρκή κίνηση και από την άλλη, άνθρωποι με υπαρξιακές εντάσεις που δεν φαίνονται με την πρώτη ματιά.

αντιπροσωπεύει μεταξύ άλλων και την ανάγκη για την αναζήτηση της ταυτότητας, του σκοπού και του ανήκειν. Την αγωνία του να βρεις τη θέση σου σε έναν κόσμο που αλλάζει, που σε πιέζει, που συχνά σου λέει ποιος πρέπει να είσαι. Σας δίνουμε μια γειύση από τη Σμαράγδα και τα υπόλοιπα επί της μεγάλης οθόνης...

1
—Τι σημαίνει η Σμαράγδα για εσένα;
—Η Σμαράγδα, για μένα, είναι πολλά πράγματα μαζί. Είναι ένας άνθρωπος που κουβαλά τραύματα, φόβους και αντιφάσεις. Είναι

πιέζει, που συχνά σου λέει ποιος πρέπει να είσαι. Οπότε για μένα, η Σμαράγδα δεν είναι μόνο ένας χαρακτήρας. Είναι ένας τρόπος να μιλήσω για πολύ ανθρώπινα πράγματα που με απασχολούν.

2
—Καλωσωρίζουμε τις μέρες μας ή απλώς τις ζούμε, προσπερνώντας τις;
—Συνήθως τις ζούμε πιο πολύ απ' όσο τις καλωσορίζουμε. Τρέχουμε να προλάβουμε, να αντέξουμε, να τακτοποιήσουμε, και πολλές φορές η μέρα περνά πριν καν την κοιτάξουμε πραγματικά. Δεν σημαίνει βέβαια πως κάθε

Ονειρευόταν να γίνει ηθοποιός, όμως τελικά υπηρέτησε το τραγούδι για σχεδόν εβδομήντα χρόνια. «Αφρησα το θεατρικό σανίδι για το πάλκο γιατί ήταν καλύτερο το μεροκάματο», έλεγε η ίδια.

ΣΕ ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

Τα πήγα καλά, δεν έχω παράπονο

Μια εκ βαθέων εξομολόγηση της σπουδαίας ερμηνεύτριας για τη ζωή της, τα τραγούδια της, τον έρωτα

Της ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ

Με υποδεχόταν με μια σφιχτή αγκαλιά και με το απαράμιλλο χιούμορ της. «Πρόσεξε τον Αντώνη, σε παρακαλώ, μην τον χτυπήσεις. Είναι ευαίσθητες οι ζήμες». (Η μεγάλη γλάστρα που της είχε κάνει δώρο ο Αντώνης Ρέμος.) Στο τραπέζι του σαλονιού είχε φρέσκο καφέ κι ένα σωρό καλούδια. «Φάε κουλουράκια, τα πήρα από τον φούρνο της γειτονιάς που τα φτιάχνει μούρλια. Δοκίμασε κέικ, η Λούλα το έφτιαξε το πρωί. Να σου στύψω μερικά πορτοκάλια να πάρεις βιταμίνες;». Για όποιον είχε το προνόμιο να μπει στο «ιερό» της, στο σπίτι της στην Κηφισιά, η Μαρινέλλα ήταν μπητρική φιγούρα. Σε έβαζε αμέσως στο προστατευτικό κουκούλι της. Οι συναντήσεις μας πάντα κατέληγαν σε δάκρυα – είτε από γέλια είτε από κλάματα. Σ’ αυτές που θέμα είχαν τα παιδικά χρόνια στη Θεσσαλονίκη, η ζυγαριά έγερνε περισσότερο προς την πλευρά της συγκίνησης και της νοσταλγίας: για το ταπεινό διαμέρισμα στο κέντρο της πόλης και τις ανθισμένες ακακίες της Παλαιών Πατρών Γερμανού, για το γραμμόφωνο που έπαιζε τους δίσκους 78 στροφών του πατέρα της (κυρίως Ραχμάνινοφ) και το ψάρεμα στον Θερμαϊκό, για τα νυχτερία στην τάρτα της πολυκατοικίας, για την πρώτη της οντισιόν και το ξεκίνημά της στο θέατρο. «Σαν εμάς, άλλοι δεν πρέπει να ήταν τόσο ευτυχισμένοι. Κι ως μην τρώγαμε βούτυρο αλλά ελιές. Ε, και τι μ’ αυτό;».

«**Ονομάζομαι** Κυριακή Παπαδοπούλου, του Γεωργίου και της Δόμνας. «Δομνίτσα» τη φώναζε ο πατέρας μου. Μέλι έσταζε το στόμα του όταν της μιλούσε. Κι εκείνης, όμως, το ίδιο. Πολύ αγαπημένο ζευγάρι. Το 1922 ήρθαν από την Κωνσταντινούπολη στην Ελλάδα, κυνηγημένοι, τσακισμένοι. Στη Θεσσαλονίκη έφτιαξαν το σπιτικό τους, εκεί γεννηθήκαμε τ’ αδελφια μου κι εγώ. Το πρώτο πράγμα που θυμάμαι στη ζωή μου είναι η μέρα που γύρισε από τον πόλεμο ο πατέρας μου. Ήταν άνοιξη του ’41. Ήμουν δεν ήμουν τριών ετών. Από τα ξημερώματα τα καράβια έφερναν φαντάρους. Ανάστατη ήταν ολόκληρη η πόλη. Μου είχαν πει ότι θα ερχόταν και τον περίμενα’ σε αναμμένα κάρβουνα καθόμουν. Από την ανυπομονησία, βγήκα από το σπίτι μας και μπλέχτηκα μέσα στον κόσμο κι όπως περνούσαν κατά κύματα οι φαντάροι τούς κοιτάζα μέσα στα μάτια έναν έναν. Ποιος θα μπορούσε, άραγε, να είναι ο πατέρας μου; Κάποια στιγμή, χωρίς να καταλαβαίνω γιατί, σταμάτησα μπροστά σε έναν ψηλό άνδρα. Κοιταχτήκαμε για λίγα δευτερόλεπτα. «Μπαμπά!», φώναξα. «Μπαμπά μου!» και όρμησα προς το μέρος του. Εκείνος πέταξε το σακίδιο που είχε περασμένο στον ώμο του, έτρεξε και με σήκωσε στην αγκαλιά του. Δάκρυα έτρεχαν από τα μάτια του. Ξωπίσω ερχόταν η μάνα μου αλαφιασμένη. «Γιώργο μου! Πώς σε γνώρισε το παιδί;». Είχαν σαστίσει και οι δυο. Αφού δεν τον θυμόμουν, βρέφος ήμουν όταν είχε φύγει, ούτε φωτογραφία του δεν είχα δει, πώς ήξερα ότι ήταν εκείνος; Ενστικτο θα μου πεις. Μάλλον.

Για ψάρεμα με τη «Λούλα»

Από εκείνη τη μέρα, κολλημένη πάνω του έμεινα. Η σχέση μας δεν ήταν μόνο πατέρα - κόρης. Ήμασταν και φίλοι. Κοληπτοί. Είχε μια βάρκα, τη «Λούλα», της είχε δώσει το όνομα της αδελφής μου, και πη-

γαίναμε για ψάρεμα. Κι όταν λέω ψάρεμα εννοώ την καθετή. Για καλά και παραγάδια ούτε ν’ ακούει δεν ήθελε. Ήταν σωστός ψαράς ο πατέρας μου. Ετσι την έμαθα τη θάλασσα και την αγαπώ. Εκείνα τα χρόνια ο Θερμαϊκός ήταν πεντακάθαρος, όχι όπως σήμερα που βρωμάει και ζέχνει. Το σπίτι μας ήταν στη γωνία Παλαιών Πατρών Γερμανού και Παύλου Μελά. Downtown, δηλαδή. Τώρα, πώς βρεθήκαμε εμείς τα φτωχαδάκια σε μια γειτονιά αστική, όπου έμεναν οικογένειες κονομημένες, δεν ξέρω, τι να σου πω. Σ’ ένα μικρό διαμέρισμα σε πολυκατοικία μέναμε, βέβαια, μη φανταστείς κανένα ρετιρέ. Δυο δωμάτια, ένα μπάνιο κι ένα κουζίνακι. Οι γονείς μας και τα τέσσερα παιδιά. Εγώ ήμουν το στερνοπούλι τους. Ο Θόδωρος, ο μεγάλος μας αδελφός, με περνούσε δέκα χρόνια, ο Βασίλης εννιά και η Λούλα τέσσερα. Η μάνα μας είχε γεννήσει και δίδυμα, όταν ήταν δεκαοκτώ χρόνων, στην πρώτη της γέννα, αλλά δυστυχώς δεν έζησαν. Εξι νοματαίοι, λοιπόν, ζούσαμε σ’ αυτά τα λίγα τετραγωνικά. Τα βράδια φωτίζαμε τα δωμάτια με λάμπες πετρελαίου –είχαμε ηλεκτρικό, αλλά κοβόταν συχνά εκείνα τα χρόνια–, ανάβανε και το μαγκάλι, ψήναμε κάστανια και ψωμί πάνω στην πυροστιά, βάζαμε πάνω στις φρυγανισμένες φέτες νερό με ζάχαρη, πελτέ ή λάδι με ρίγανη. Παίζαμε μουντζούρη, μ’ ένα κάρβουνο από το μαγκάλι μουντζουρώναμε όποιον έχανε κι ο πατέρας μας έχανε επίτηδες για να τον μουντζουρώνουμε και να γελάμε. Μας διάβαζε και παραμύθια – τη Σταχτοπούτα, τα Τρία Γουρουνάκια, τη Χιονάτη. Καμιά φορά με έπαιρνε ο ύπνος, όπως άκουγα το παραμύθι, στην αγκαλιά του. Τα παιδιά κοιμόμασταν κάτω, στρωματσάδα, μας σκέπαζαν με τις κουβέρτες μέχρι τη μύτη – γέλια, φωνές. Το πρωί που ξυπνούσαμε πάντα βρίσκαμε ζεστό ψωμί, καμιά φορά και μπουγάτσα, για να φάμε πριν φύγουμε για το σχολείο. Μας τα έφερνε ο μπαμπάς, που δούλευε σε φούρνο’ μετά τον πόλεμο δεν ήταν εύκολο να βρει κανείς δουλειά. Ολα μου φαίνονταν εύκολα

τότε. Σαν εμάς, άλλοι δεν πρέπει να ήταν τόσο ευτυχισμένοι. Κι ως μην τρώγαμε βούτυρο αλλά ελιές. Ε, και τι μ’ αυτό; **Τα καλοκαίρια στην τάρτασα** **Ο δρόμος** μας είχε ακακίες και από τις δύο πλευρές. Ενώνονταν τα κλαδιά τους και ήταν η Παλαιών Πατρών Γερμανού σαν μια καταπράσινη στοά. Όταν ήταν ανθισμένες οι ακακίες, σε ζάλιζε η μυρωδιά τους. Μέχρι σήμερα, δεν υπάρχει περίπτωση να πάω στη Θεσσαλονίκη και να μην περάσω από εκεί, έστω και για λίγο, να ρίξω μια ματιά. Στην πολυκατοικία μας ήμασταν όλοι σαν μια οικογένεια. Τα καλοκαίρια κοιμόμασταν στην τάρτασα. Ανεβάζαμε στρώματα, γέμιζε το τσιμέντο με κορμιά, κοιτάζαμε τ’ αστέρια, κουβεντάχαμε με τους γείτονες από τις απέναντι τάρτσες. Οι πόρτες των διαμερισμάτων δεν έκλειναν ποτέ. Τη νύχτα μόνο κλειδώναμε την εξώπορτα. Μπαινοβγαίναμε ο ένας στο σπίτι του άλλου. – Καλημέρα, κυρία Δέσποινα. Τι φαί έχετε σήμερα; έλεγα εγώ. – Φασολάδα. Θέλεις; – Μπα, όχι. Δεν έχετε κανέναν κεφτέ; – Δόμνα, η κόρη σου δεν καταδέχεται τη φασολάδα, θέλει κεφτέδες, φώναζε η γειτόνισσα στη μάνα μου. – Μωρ’ τι μας λες; Δεν είμαστε καλά! Φασολάδα και πολύ της είναι. Τώρα που το θυμήθηκα, Δέσποινα, μπας και σου βρίσκεται κανένα λεμόνι; Ξέχασα να πάρω κι ο Γιώργος δεν την τρώει την ψαρόσουπα χωρίς λεμόνι. – Πώς δεν έχω. Ανοιξε την μπουζιέρα και πάρε όσα θέλεις. Τέτοια γίνονταν κάθε μέρα. Πάντα γεμάτο κόσμο το θυμάμαι το σπίτι μας. Οποιον περνούσε απ’ έξω ο πατέρας μου τον καλούσε να φάει μαζί μας. «Μα, Γιώργο μου, δεν έχουμε τίποτα. Τι θα τους ταΐσω τόσους ανθρώπους;», απελπιζόταν η μαμά. «Μην στενοχωριέσαι. Εντεκα δεν θα είμαστε; Περίμενε και θα δεις», απαντούσε εκείνος. Κι έπειτα γυρνούσε προς

το μέρος μου. «Πάμε», μου έλεγε. Παίρναμε το βαρκάκι μας, ανοιγόμασταν έξω από τον Λευκό Πύργο και πιάναμε ακριβώς έντεκα τσιπούρες. Οχι δώδεκα, έντεκα. Γυρίζαμε στο σπίτι. «Βρε, Γιώργο μου, δεν μπορούσες να φέρεις δώδεκα;», διαμαρτυρόταν η κυρα-Δόμνα. «Γιατί, κοριτσάκι μου; Εντεκα δεν είμαστε; Τα ψάρια εκεί θα είναι και αύριο. Μπορεί να μην την τρώγαμε τη δωδέκατη τσιπούρα. Γιατί να την πετάξουμε; Στη θάλασσα θα μείνει, άσ’ τη να μεγαλώσει». Πώς το λέτε σήμερα οικολογική συνείδηση; Ε, αυτό είχε ο πατέρας μου, ήταν μπροστά από την εποχή του. **«Δόξα τω Θεώ» και το κεφάλι ψηλά** **Γλεντζές** ο πατέρας μας, πλάκατζού η μάνα μας, ποτέ δεν θα ξεχάσω τα γλέντια μας. Είχαμε γραμμόφωνο και μερικούς δίσκους 78 στροφών, βάζαμε στην άκρη τα έπιπλα, έμενε μόνο το τραπέζι στη μέση της σάλας. Εκεί με ανέβριζαν και κόρευα. Ποτέ δεν είδα τους γονείς μου κατσοφιασμένους. «Μουντρούκος» δεν ήξερα τι σημαίνει. Ο,τι και να συνέβαινε, «δόξα τω Θεώ» έλεγαν και προχωρούσαν. Με το κεφάλι ψηλά. Από εκείνους το έμαθα κι εγώ: ποτέ δεν κουβαλάω στο σπίτι μου στενοχώριες. Όπως σκουπίζω τα παπούτσια μου στο χαλάκι της εξώπορτας, για να φύγει το χώμα, έτσι αφήνω και τις σκotoύρες έξω. Εμαθα και κάτι ακόμη: ότι η μόρφωση δεν έχει σχέση με τα γράμματα. Εχω γνωρίσει ανθρώπους με πολλές περιγαμνές και βαριά διπλώματα που ήταν απάνθρωποι και γομάρια. Λακταρώ τα φαγητά της μάνας μου: ιμάμ μπαϊλντί, φασολάδα, κολοκυθάκια γεμιστά με αυγολέμονο – δεν ξέραμε την μπεσαμέλ τότε. Τη θυμάμαι να τριβει ντομάτες στον ρεντέ και να γεμίζει κάτι κατσαρόλες και ταψιά τεράστια, η έρμη, τόσα στόματα που έπρεπε να ταΐσει. Τα ψάρια που έφερνε ο πατέρας μου πολλές φορές τα έβραζε λίγο, μετά τα περνούσε από το τηγάνι, έριχνε λεμόνι, ξίδι, σκόρδο, ρίγανη, μούρλια γίνονταν.

Γυρίστε σελίδα

Στο σχολείο

Μαθήτρια του Δημοτικού, στο κέντρο της φωτογραφίας, με φιόγκο στα μαλλιά. «Ήμουν... τσακπινομπουρμπουλήθρα. Ένα μικροκαμωμένο κοριτσάκι, που έτρεχε συνέχεια. Εγώ στη Θεσσαλονίκη δεν περπατούσα, μόνο έτρεχα».

Η οικογένεια

Η Μαρινέλλα (αριστερά) με την αδελφή της Λούλα, την οποία λάτρευε. Εζήσαν μαζί, στο ίδιο σπίτι, για δεκαετίες, από τότε που τα παιδιά τους ήταν μωρά. «Όλη η φαμίλια κο- ντά. Νιώθω προστατευμένη μ' αυτό το "κουκούλι" γύρω μου».

Τρώγαμε τραχανά ακούγοντας Ραχμάνινοφ

Από την προηγούμενη σελίδα

Κάναμε παπάρα με το ψωμί στο ζουμάκι, να μας «πάσει», να χορ- τάσουμε.

Εκείνος δεν μαγείρευε, έκα- νε όμως γλυκά. Και τι γλυκά! Τις Απόκριες σιροπιαστά: κανταΐφι, μπακλαβά και σαραγλι. Τα Χρι- στούγεννα κουραμπιέδες και με- λομακάρονα – φοινίκια τα λέγα- με. «Δίγο ράντισμα με το σιρόπι θέλουν μονάχα, να μην τα τρωσ και σε ξελιγώνουν», έλεγε. Βασι- λόπιτα πιο νόστιμη απ' τη δικιά του δεν έχω δοκιμάσει. Ένα σω- ρό έφτιαχνε: για την αδελφή του που ήταν χήρα με δύο παιδιά, για μια ξαδέρφη της μάνας μου που ήταν κι αυτή χήρα με τρία κορί- τσια· όλες τις χήρες και τις κατα- φρονεμένες του σογιού τις είχαμε υπό την προστασία μας. Αλλά και σε φίλους και γείτονες που του ζη- τούσαν κι αυτοί, ποτέ δεν είπε όχι.

– Μία για τη Δέσποινα, μία για τη Μαρικούλα, μία για την Κατί- να. Τι λες, φτάνει αυτή για μας, Δομνίτσα μου;

– Ναι, Γιωργάκη μου, φτάνει. Στη Μαριγώ θα δώσω λίγη απ' τη δικιά μας.

– Πας καλά, βρε γυναίκα! Από τη δικιά μας θα δώσεις; Θα της ψήσω άλλη της Μαριγώς!

Και ζύμωνε, και ζύμωνε, και ζύμωνε... Τα τσουρέκια του ήταν μοναδικά. Το κουλούρια του επί- σπς. «Ελάτε όλοι εδώ, θα φτιάξου- με κουλούρια», μας φώναζε κάθε τόσο. «Πλύντε τα χέρια σας. Για να δω τα νύχια σας. Είναι καθαρά; Ωραία. Πιάστε το ζυμάρι τώρα, να, έτσι να το στρίβετε...».

Χαράμ και πετροπόλεμος

Την αδελφή μου κι εμένα η μαμά μάς έβαζε κάθε μέρα να πλυθούμε στη σκάφη. «Η πάστρα πάνω απ' όλα», έλεγε. «Θέλω να είστε πα- στρικές. Αν τύχει και γλιστρήσε- τε στον δρόμο και πέσετε και ση- κωθεί το φουστάνι σας και φανεί το βρακι σας, δεν πρέπει να είναι καθαρό;». Μ' αυτό το άγχος μεγά- λωσα. Μην παραπατήσω και πέσω και πάθω τέτοια ντροπή...

Κάθε Σάββατο μας έπαιρνε μαζί της στο χαμάμ. Είχε τρεις αίθου- σες: η μία με χλιαρό νερό, η μεσαία με ζεστό και η τελευταία με καυ- τό. Η μάνα μου κι εγώ τραβούσα- με κατευθείαν μέσα, μας άρεσε το πολύ ζεστό μπάνιο. Η αδελφή μου δεν το άντεχε, λιποθυμούσε· έμενε λοιπόν στην πρώτη αίθουσα. Θυ- μάμαι τις Τουρκάλες να κάθονται στο σκαμνί και να μας τρίβουν, τραγουδώντας κάτι σαρκιά υπέ- ροχα. Τα μάρμαρα που ξαπλώναμε ήταν ζεστά, είχαμε μαζί μας πορ- τοκάλια, λεμόνια και μανταρίνια και μασουλούσαμε. Όταν τελειώ- ναμε, περιμέναμε λίγη ώρα στον προθάλαμο να καλμάρει πρώτα το σώμα μας και μετά φεύγαμε, τυλιγμένες με τα κασκόλ μας, για να μην κρυώσουμε. Όταν φτάναμε στο σπίτι, απόγευμα πια, βρισκαμε ζεστό τραχανά που είχε βράσει ο μπαμπάς, και το μαγκάλι αναμμέ- νο. Τρώγαμε ακούγοντας Ραχμά- νινοφ. Τη λάτρευε την κλασική

μουσική εκείνος. Αν αυτό δεν εί- ναι αγαλλίαση, τι είναι; Ζωή είναι να έχεις τέτοιες μικρές χαρές. Κι εγώ ήμουν τυχερή, αξιόθηκα και μεγάλες.

Από τα τέσσερα παιδιά ήμουν το πιο χαϊδεμένο. Αλλά ήμουν τσακπινομπουρμπουλήθρα. Ένα μικροκαμωμένο κοριτσάκι, που έτρεχε συνέχεια. Εγώ στη Θεσ- σαλονίκη δεν περπατούσα, μό- νο έτρεχα.

Στη γειτονιά μας, downtown, όπως είπαμε και βράσε όρυζα, δεν υπήρχαν πολλά κορίτσια. Είχα μό- νο μια φίλη, Νάντα Ντράσκου την έλεγαν – πω πω τι θυμάμαι, απί- στευτο! Η οικογένειά της είχε έρ- θει από τη Γιουγκοσλαβία. Απέ- ναντι ήταν τα σπίτια μας. Παρέα έκανα όμως περισσότερε με τ' αγόρια. Κι ήμουν πρώτη στον πε- τροπόλεμο! Μαζευόμασταν κάθε απόγευμα, τα παιδιά της πάνω Πα- λαιών Πατρών και τα παιδιά της κάτω Παλαιών Πατρών. «Τι λέτε, μαλώνουμε;», έριχνε κάποιος την ιδέα. «Αμέ!», απαντούσαμε οι υπό- λοιποι με μια φωνή. Και γινόταν χαμός! Εμένα που με βλέπεις έχω ρίξει πολύ ξύλο.

Η πρώτη οντισιόν στο ραδιόφωνο

Μεγαλώνοντας, έστρωσα. Στο θέ- ατρο είχα το μυαλό μου μόνο και πουθενά αλλού. Μέχρι και τον αθλητισμό άφησα για χάρη του, κι ας ήμουν καλή: πηδούσα άλμα τριπλούν, έτρεχα και κατοστά- ρι. «Θεατρίνα θα γίνεις;», με κο- ρόιδευαν κάμποσοι στο σχολείο και στη γειτονιά. Ναι, γιατί όχι; Λόγο θα σας δώσω; «Θεατρίνα» ήταν τότε η χειρότερη βρισιά. Σαν να με ρωτούσαν: «πουτ...α θα γίνεις;». Μεγάλη ρετσινιά. Ποτέ δεν κατάλαβα γιατί. Δεν τελεί- ωσα το Γυμνάσιο, το ομολογώ, αλλά πάντα διάβαζα πολύ· ό- τι έπεφτε στα χέρια μου. Και δεν ήμουν φιλόδοξη. Ποτέ δεν είπα: εγώ μια μέρα θα γίνω σπουδαία. Δεν ψωνίστηκα. Καψουρεύτηκα το θέατρο. Αυτό ήταν το «παρά- πτωμά» μου.

Ήμουν μαθήτρια στη Γ' Δημοτι- κού όταν άκουσα ότι στον ραδιο- φωνικό σταθμό της Θεσσαλονίκης θα έκαναν διαγωνισμό. Ζητούσαν κοριτσάκια για να τραγουδήσουν στην εκπομπή «Παιδική ώρα». Με- τά το σχολείο, χωρίς να πω τίπο- τα σε κανέναν, έφυγα τρέχοντας. Εφτασα λαχανιασμένη στο τέρμα της Τσιμισκή – εκεί ήταν το στού- ντιο. Η σιδερένια πόρτα του κτι- ρίου ήταν κλειστή. Θεόρατη μου φαινόταν, σήκωσα το κεφάλι μου να δω πού τελειώνει. Προσπάθη- σα να τη σπρώξω. Μπα, αδύνατον. Μια σταλιά τα κεράκια μου, πού να βρω δύναμη; Ούτε το κουδού- νι δεν έφτανε. Σκαρφάλωσα πάνω στο μεταλλικό πλέγμα της πόρτας για να μπορέσω να το χτυπήσω. Κατέβηκε ένας κύριος, μου άνοι- ξε, επιτέλους.

– Τι θέλεις εσύ;
– Ήρθα για τον διαγωνισμό.
– Α, άργησες. Ο διαγωνισμός κοντεύει να τελειώσει.
– Σας παρακαλώ, κύριε, αφή- στε με να περάσω! Εφουγα από το

σχολείο μου για να προλάβω. Σας παρακαλώ!

Με λυπήθηκε φαίνεται.
– Πήγαινε γρήγορα εκεί, στο τέλος του διαδρόμου, σ' εκείνη την αίθουσα είναι, θα ακούσεις φωνές από μέσα.

Μπήκα με φόρα. Θάρρος; Θρά- σος; Όπως το πάρεις. Μια γυναίκα έπαιζε πάνω: η κυρία Νικολαΐδου. Δίπλα της, άλλοι δύο από τον σταθ- μό: η κυρία Γερμανού και ο κύριος Τριανταφυλλίδης – αυτά πρέπει να ήταν τα ονόματά τους.

«Αυτό το πιτσιρίκι τι θέλει;», είπαν ο ένας στον άλλο.

«Άκουσα ότι γυρεύετε παιδιά που τραγουδάνε», πετάχτηκα εγώ.

– Κι εσύ τραγουδάς;
Με κοίταξαν με μισό μάτι.

– Ναι!
– Καλά;
– Ναι!

– Για να σε ακούσουμε, λοιπόν. Ποιο τραγούδι ξέρεις;

Ο μπαμπάς μου, σου το ξανάπα, αγαπούσε την κλασική μουσική. Ηξέρα καλά τη «Φλαμουριά» του Σούμπερτ, λοιπόν. «Στη βρύση τη βουνίσια σιμά είν' η φλαμουριά, στον ίσκιο της καθόμουν να ονει- ρευτώ συχνά». Από το πρωί το είχα αποφασίσει ότι αυτό το τραγούδι θα έλεγα. Σ' όλο το μάθημα έκανα πρόβα. «Παπαδοπούλου, σ' ακούω! Τι μурμουρίζεις συνέχεια εκεί κάτω;», φώναζε η δασκάλα μου. Οπότε άνοιξα το στόμα μου και το είπα νεράκι. Με άκουσαν και κοιτάχτηκαν μεταξύ τους.

– Θ' ακούσουμε κι άλλο ένα κοριτσάκι που ξέρει το ίδιο τρα- γούδι και μετά θα σου μάθουμε τα σεγόντα.

– Τα ξέρω!
– Πού τα ξέρεις;
– Τα ξέρω σας λέω!

Από εκείνα τα χρόνια ήμουν καλή στα σεγόντα. Μου άρεσε να κάνω δεύτερη φωνή. Και τρίτη ακόμη περισσότερο.

Επειτα ήρθε ένα νόστιμο, στρουμπουλό κοριτσάκι, με έναν φιόγκο τεράστιο στο κεφάλι, και τραγουδησε κι αυτό. Καλή ήταν, δεν μπορώ να πω. Για να μη σ' τα πολυλογώ, σε δύο ώρες βγήκαμε και τραγουδήσαμε οι δυο μας ζω- ντανά στην εκπομπή. Από τη μια πετούσα απ' τη χαρά μου κι από την άλλη είχα σκάσει. Δεν είχα προλάβει να το πω στους δικούς μου, να με ακούσουν στη ραντιόλα που είχαμε... «Μη στενοχωριέσαι, μικρή, θα επαναληφθεί η εκπομπή σε τρεις μέρες», μου είπε η κυρία Νικολαΐδου. Πράγματι, σε τρεις μέρες όλη η οικογένεια με άκου- σε. Καμάρι εγώ... Σαν το γύφτικο σκεπάρνι!

Πρώτος ρόλος η «Βαγγελιώ»

Κάπως έτσι γλυκάθηκα και ξεκίνη- σα να παίζω στο θέατρο. Είχαμε παραστάσεις κάθε Κυριακή. Κι όχι μόνο στη Θεσσαλονίκη· πηγαίνα- με με πουλιμανάκι και σε κοντινές πόλεις: Εδεσσα, Νάουσα, Γιαννι- τσά. Ερχόταν η μαμά μου πάντα μαζί μου, έφερνε και το φαγάκι μας στην καστανιά. Λεφτά δεν έπαιρ- να, βέβαια, ερασιτεχνικός ήταν ο θίασος. Αλλά δεν με ένοιαζε. Εβγαι-

Μετά το διαζύγιο από τον Στέ- λιο Καζαντζίδη, το 1966, χρει- άστηκε να «επανεφεύρει» τον εαυτό της. Εκοψε κοντά τα μαλλιά της, φόρεσε παντελό- νια στη σκηνή (για να μη μα- τώνουν τα πόδια της από τα σπασμένα πιάτα) και διαμόρ- φωσε μια νέα καλλιτεχνική ταυτότητα.

Το ξεκίνημα

Ηταν 1956 όταν άρχισε να τραγουδάει στο κέντρο «Πανόραμα», στη Νέα Ελβετία Θεσσαλονίκης, πίσω από το γήπεδο του Αρη, εκεί όπου ο λαϊκός συνθέτης και τραγουδιστής Τόλης Χάρμας εμπνεύστηκε το καλλιτεχνικό της όνομα: Μαρινέλλα.

Το ψάρεμα

Με τον πατέρα της Γιώργο Παπαδόπουλο (αριστερά), τον Στέλιο Καζαντζίδη και έναν φίλο. «Από τον μπαμπά μου έμαθα να αγαπώ το ψάρεμα και την κλασική μουσική».

να στη σκηνή, μόνο αυτό είχε σημασία. Και όχι να το παινευτώ, αλλά είχα μεγάλο σουξέ. Ειδικά σε ένα έργο που λεγόταν «Αξέχαστα Χριστούγεννα» και πήγαινε τόσο καλά, που το παίζαμε συνέχεια, όλο τον χρόνο, όχι μονάχα τα Χριστούγεννα.

Εγώ είχα τότε μακριά μαλλιά, μέχρι τη μέση, και τα έκανα πλεξούδα. Επαιζα τη Βαγγελιώ, μια υπηρετριά. Μικρός ρόλος, δυο λογάκια έλεγα, αλλά έβγαζα πολύ γέλιο. Σ’ όλη την παράσταση πήγαινα από τη μια κούνια στην άλλη. Κουβαλούσα ξύλα, δίσκους με κεράσματα, διάφορα.

«Βαγγελιώ, θα καθίσεις σε μια άκρη επιπέλους;», έλεγε αυτός που έπαιζε το αφεντικό μου.

«Μάλιστα, κύριε!», απαντούσα εγώ, αλλά γύριζα προς το κοινό κι έκανα έναν μορφασμό του στυλ «σιγά να μην καθίσω»...

— Βαγγελιώ, θα μου φέρεις ένα ποτήρι νερό;

— Αμέσως, κύριε!

Νάτος πάλι ο μορφασμός. Σιγά να μη σου φέρω...

— Πού είναι το νερό, βρε Βαγγελιώ;

— Ερχεται, κύριε!

Σιγά να μην έρθει...

Εσκαγαν στα γέλια οι θεατές. Μόνη μου το είχα σκεφτεί αυτό το κόλπο, δεν μου είχε πει κανείς να το κάνω. Κι έκλεβα την παράσταση. Τέτοια εργάκια ανεβάζαμε τότε. Τι θα παίζαμε, Σαίξπηρ; Τον Ρωμαιο και την Ιουλιέτα; Μέχρι τα δεκαπέντε μου έτσι κύλησε το πράγμα. Στον πατέρα μου δεν πολύάρσε που έκανα την ηθοποιό, αλλά έδινε τόπο στην οργή. «Θα τις περάσει», σκεφτόταν. Εκείνη τη χρονιά, όμως, μου το ξεκοψε: «Δεν ακούω κουβέντα. Εφάγες τόσα χρόνια με τα θέατρα, τώρα πρέπει να δούμε τι θα κάνεις. Να βρεις μια δουλειά, να κοιτάξεις το μέλλον σου».

Επειτα, οι γονείς μου, για να μου χρυσώσουν το κάπι μάλλον, μου αγόρασαν καινούργιο παλτό, σε ένα ωραιότατο εκάι χρώμα. Ως τότε ρούχο καταδικό μου δεν πρέπει να είχα βάλει: της αδελφής μου τις φούστες και τα φουστάνια μου κόντναιναν και τα φορούσα.

Δυο χρόνια άντεξα μακριά απ’ τη σκηνή. Στα δεκαεπτά πάτησα πόδι. «Εγώ θα βγω στο θέατρο, θες δεν θες», είπα στον πατέρα μου. Και έφαγα ένα χαστούκι τόσο δυνατό, που ακόμη το θυμάμαι. Μόνο άλλη μια φορά με είχε χαστουκίσει: όταν ήμουν έξι χρόνων και είχα ξεκινήσει να τρώω ενώ οι υπόλοιποι δεν είχαν ακόμη κάτσει στο τραπέζι. Τα μετάνιωσα πολύ ο καμμένος αυτό τα δυο χαστούκια, αλλά μου έκαναν καλό. Πολύ καλό.

Μου άρεσε η πρόζα. Αν το γύρισα στο τραγούδι, το έκανα γιατί ήταν καλύτερο το μεροκάματο. «Εγώ δεν θα γίνω τραγουδίστρια, περαστική είμαι απ’ το τραγούδι, σύντομα θα σταματήσω και θα επιστρέψω στο θέατρο», έλεγα. Δεν επέστρεψα ποτέ. Ο καλός Θεός ήξερε πού με οδήγησε. Ήταν σαν να μου έλεγε: «Πήγαινε, παιδί μου, να γίνεις τραγουδίστρια, να πιάσεις κανένα φράγκο στα χέρια σου. Τι θα παίρνεις στο θέατρο; Τρεις και είκοσι;». Δεν τα βλέπω, θαρρείς; Ακόμα και σήμερα, θεόρατα ταλέντα στην υποκριτική και ψωμολυσσάνε. Ενώ στο τραγούδι, κάτι τσόλια, κάτι ξέκ... βγάζουν μια περιουσία, ρε γαμώτο...

Μοιάζω πολύ στον πατέρα μου. Είχε μια πραότητα. Ήταν ο πιο έντιμος άνθρωπος που γνώρισα. Τις συμβουλές που μου έδωσε τις ακολούθησα όλες. Ευαγγέλιο τις

έχω ακόμα. Να είμαι ειλικρινής και έντιμη, μου έλεγε. Είμαι. Δεν θα σε ρίξω, δεν θα σε προσβάλλω, ό,τι έχω εναντίον σου θα σου το πω κατάνουτρα, θα σου το δείξω το μαχαίρι που κρατάω, δεν θα το μπήξω στην πλάτη σου.

Και ο Στέλιος έτσι ήταν. Δεν είχε ποτέ διανοηθεί να ρίξει κανέναν. Δεν του άρεσε να τον παινεύω. Θα με σφαλιάριζε αν με άκουγε... Στα 17 μου που τον γνώρισα, αυτό, ναι, ήταν ένα μεγάλο σχολείο. Τον είχα πρότυπο. Κι από τότε όταν λέω «ναι», είναι «ναι». Και το «όχι» επίσης. Όταν δίνω τα χέρια με κάποιον είναι σαν να υπογράφω συμβόλαιο.

Η αδελφή μου μοιάζει στη μάνα μας. Είναι σαν την κλώσσα κι αυτή: όλους γύρω της τους έχει —παιδιά, εγγόνια, ανίψια, αδέρφια— και μας φροντίζει. Τρέμω μήπως τη χάσω. «Χριστέ μου», λέω, «μην πάθει τίποτα η Λούλα και τι θ’ απογίνω;». Ζούμε μαζί από τότε που τα παιδιά μας ήταν μωρά — και μαζί με την οικογένεια της κόρης μου. Όλη η φαμίλια κοντά. Νιώθω προστατευμένη μ’ αυτό το «κουκούλι» γύρω μου. Είμαι καλά. Τι άλλο να θέλω; Έχω ένα πιάτο φαί· πόσο θα φας, ένα καζάνι; Έχω και ρούχα να φορέσω· μπορείς να βάλεις δέκα παλτό; Οχι βέβαια...

Σπουδαίο πράγμα το γέλιο

Ο πατέρας μας πέθανε πολύ νωρίς, στα 62 του, από καρκίνο. Βασανίστηκε ο δόλιος. Κι ο αδελφός μου ο μεγάλος, το ίδιο. Στα 59 του. Τι όμορφα που περνούσαμε όταν ήμασταν όλοι μαζί! Φτωκικά ζούσαμε αλλά δεν μας έλειπε τίποτα. Ποτέ δεν είπαμε «τι θα φάμε;». Και γελούσαμε τόσο πολύ... Η πκώ από τα γέλια μας ακόμα είναι στ’ αυτιά μου. Μουσική δεν είναι κι αυτό; Σπουδαίο πράγμα το γέλιο. Είναι η ουρά της αγάπης. Και με τον Στέλιο γελούσαμε πολύ. Κανείς δεν ξέρει τι εκπληκτικό χιούμορ είχε. Δεν χωρίζαμε ποτέ. Ούτε για να πάμε εκεί όπου και ο βασιλιάς πηγαίνει μόνος... Τριάντα ώρες, που λέει ο λόγος, το 24ωρο ήμασταν μαζί. Και στο σπίτι και στη δουλειά. Ο ένας ήταν το μισό του άλλου. Σαν να φοράς ένα ζευγάρι παπούτσια, το αριστερό και το δεξί. Γι’ αυτό τίποτα δεν πετώ απ’ όσα ζήσαμε. Στο χέρι σου είναι από κάθε έρωτα να κρατάς τα καλά. Αν πάρεις και τη σαβούρα, εσύ θα φταις. Αυτό έκανα πάντα, γι’ αυτό είμαι φίλη με όλους όσοι πέρασαν απ’ το πλευρό μου. Μια συμβουλή θα σου δώσω: Χώριστες; Μην κατηγορήσεις ποτέ τον άνδρα με τον οποίο έζησες. Θα σου γυρίσει μπουμερανγκ.

Πλάνα δεν έκανα ούτε μια φορά. Δεν έχει νόημα. Αν είναι να ’ρθουν, θα ’ρθουν όλα από μόνα τους. Η ζωή θα προχωρήσει, πάντα προχωράει, μαγανοπιγάδο είναι. Ανατολή - δύση, ανατολή - δύση. Ο καιρός περνάει γρήγορα. Οποτε ψαρεύω, μέσα στη βαρκούλα μου, προσπαθώ να έχω φάστα τον ήλιο που δύει. Και ψάρι να τσιμπήσει εκείνη την ώρα, δεν του δίνω σημασία, εγώ τον ήλιο κοιτάω. Είναι εκεί πάνω και ξαφνικά κάνει μια βουτιά, τσουπ, και φεύγει, χάνεται πριν καλά καλά το καταλάβεις. Ετσι φεύγει κι η ζωή.

Συνήθως έχω κι ένα ραδιοφωνάκι μαζί μου όταν ψαρεύω. Ακούω Τρίτο Πρόγραμμα. Το ψάρεμα δεν θέλει λαϊκά και τέτοια. Εκείνες τις ώρες ό,τι με βασανίζει φεύγει στη θάλασσα, στον αέρα, καίγεται στον

“

Μου άρεσε η πρόζα. Αν το γύρισα στο τραγούδι, το έκανα γιατί ήταν καλύτερο το μεροκάματο. «Εγώ δεν θα γίνω τραγουδίστρια, περαστική είμαι απ’ το τραγούδι, σύντομα θα σταματήσω και θα επιστρέψω στο θέατρο», έλεγα. Δεν επέστρεψα ποτέ. Ο καλός Θεός ήξερε πού με οδήγησε.

Με τον Στέλιο γελούσαμε πολύ. Κανείς δεν ξέρει τι εκπληκτικό χιούμορ είχε. Δεν χωρίζαμε ποτέ. Ο ένας ήταν το μισό του άλλου. Σαν να φοράς ένα ζευγάρι παπούτσια, το αριστερό και το δεξί. Γι’ αυτό τίποτα δεν πετώ απ’ όσα ζήσαμε.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των τραγουδιών μου δεν ήταν καλά. Δεν υπήρξα από τους τυχερούς. Η Μοσχολιού, για παράδειγμα, τραγούδησε Καλδάρα, Ξαρχάκο, Μαρκόπουλο. Κι εγώ έκανα σουξέ με τον Ζαμπέτα, τον Πλέσσα, τον Κατσαρό. Σαν τα δικά της τραγούδια δεν ήταν, όμως, τα δικά μου.

Ερωτεύτηκα, με ερωτεύτηκαν, έκανα έρωτα, ευχαριστήθηκα, το φόρεσα αυτό το «κοστούμι». Οπως πέταξα ένα πρωί τα τσιγάρα μου απ’ το παράθυρο, εγώ που κάπνιζα πέντε πακέτα την ημέρα, όπως σταματάω να τρώω κρέας, έτσι έγινε και με τους άνδρες. Τέρμα!

”

ήλιο. Αδειάζω. Και κάνω τον σταυρό μου. Μόνο γι’ αυτό που μπορώ να απολαμβάνω Θεέ μου, λέω, δεν μπορεί, κάτι καλό θα έχω κάνει στη ζωή μου.

Κοίταξε, εγώ ούτε τον κόσμο κοροϊδεύω ούτε τον εαυτό μου. Το μεγαλύτερο ποσοστό των τραγουδιών μου δεν ήταν καλά. Μην με κοιτάς εκπληκτα, έτσι είναι. Δεν υπήρξα από τους τυχερούς. Η Μοσχολιού, για παράδειγμα, τραγούδησε Καλδάρα, Ξαρχάκο, Μαρκόπουλο. Κι εγώ έκανα σουξέ με τον Ζαμπέτα, τον Πλέσσα, τον Κατσαρό. Σαν τα δικά της τραγούδια δεν ήταν, όμως, τα δικά μου. Γιατί τα είπα; Θα έχεις δικιο να με ρωτήσεις. Συνήθως επειδή μου άρεσε μια φράση μέσα σ’ αυτά. Τόσο ψώνιο ήμουν... Όμως υπήρχαν και διαχωρισμοί στον χώρο μας τότε. Αν έπαιρνες έναν δρόμο —εμπορικό να τον πω— δεν μπορούσες εύκολα να αλλάξεις πορεία. Αλλά δεν παραπονιέμαι. Στάθηκα στα πόδια μου μ’ αυτή την πραγματικότητα, μ’ αυτή την προίκα. Και τα πήγα καλά, δεν έχω παράπονο. Ούτε στον ιππόδρομο ή στα χαρτιά την έχασα ούτε στα ναρκωτικά την ξόδεψα. Πάντα άνθρωπος της οικογένειας ήμουν άλλωστε.

Το «τσέρκι» της ζωής μου

Η κόρη μου είναι τα πάντα για μένα. Το «τσέρκι» της ζωής μου είναι εκείνη και κατ’ επέκτασιν ο άνδρας της και τα εγγόνια μου. Αισθάνομαι ευλογημένη. Τι να το κάνω μόνο το τραγούδι; Αγάπη μου, η δουλειά ποτέ δεν πρέπει να είναι σε πρώτο πλάνο. Όσοι το πιστεύουν είναι ανόητοι. Μετά ξέχνητα και βάλε χρόνια σ’ αυτόν τον χώρο, έχω βρει μέσα μου την ισορροπία. Κι είμαι ικανοποιημένη. Αν δεν τα έχεις καλά με τον εαυτό σου, ούτε ο έρωτας μπορεί να σε βοηθήσει ούτε τα παιδιά ούτε η καριέρα. Είσαι χαμένος από χέρι...

Και μια και σου μίλησα για την καριέρα, ξέρεις τι μετρούσε πάντα πιο πολύ για μένα; Οχι τα σουξέ, αλλά να κατεβάζω ιδέες και να δοκιμάζω πράγματα. Οι φίλοι μου με λένε πολυεργαλείο και ελβετικό σουγιά. Γιατί τα κάνω όλα! Δεν είμαι υπάλληλος στην τέχνη μου, να κάθομαι σε ένα γραφείο να γράφω. Το 1991 γύρισα από την Αργεντινή και τους ανακοίνωσα: Θα χορέψω ταγκό! «Στα μπουζούκια ταγκό; Τρελή είσαι;», απόρησαν οι συνεργάτες μου. Κι όμως, έστησα ένα ολοκλήρω πρόγραμμα με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορούσαμε να χορέψουμε με τον Παπάζογλου ταγκό. Ε, την επόμενη χρονιά όλες ταγκό χόρευαν στις πίστες. Νέα πράγματα, λοιπόν, αυτά θέλω, και να μοιράζεται η τράπουλα. Δεν μπορώ όλο τους ίδιους και τους ίδιους. Ούτε τις κλίκες και τα παρεάκια — τους Compagnons de la chanson.

Ξέχνητα χρόνια και βάλε... Και τη σκηνή ακόμα δεν τη χόρτασα. Περιέργο σου φαίνεται; Γιατί; Διλαδή εσύ, αν φας σήμερα, αύριο δεν θα πεινάσεις; Δεν θα θέλεις να φας; Οχι, λοιπόν, δεν χορταίνεται η σκηνή. Φεύγεις πάντα νηστικός. Γι’ αυτό και εύχομαι να μείνω εκεί πάνω κι από εκεί να φύγω. Μια κι έξω. Δεν λέω ότι δεν φοβάμαι τον θάνατο, δεν καμώνομαι τη γενναιότητα, αλλά δεν είμαι απ’ αυτούς που λένε «χτύπα ξύλο, μακριά από εμάς». Γέννηση - θάνατος, αυ-

τή είναι η διαδρομή όλων μας.

Με έναν φίλο, κοιτούσαμε τις προάλλες μια φωτογραφία από το «Υστερα ήρθαν οι μέλισσες», από τα γυρίσματα που είχαμε κάνει στα λουτρά του Πόζαρ. «Κοίτα πώς ήσουν τότε!», μου είπε. «Ποια είναι αυτή η κυρία; Δεν μου αρέσει καθόλου. Πιο πολύ μου αρέσει αυτή που είμαι σήμερα», του είπα εγώ. Καμιά μέρα μας δεν ταιριάζει με την άλλη. Αύριο δεν θα είμαι όπως ήμουν χτες ή όπως είμαι σήμερα. Και ρυτίδες έχω, και κυτταρίτιδα, και πρεσβυωπία. Δεν με πειράζει. Πριν από χρόνια, στο Παρίσι, έτυχε να δω στην τηλεόραση μια συνέντευξη του Μορίς Σεβαλιέ. «Κάθε πρωί που ξυπνάω», είχε πει, «στέκομαι μπροστά στον καθρέφτη και λέω στον εαυτό μου: φτου σου, αγόρι μου, τι όμορφος είσαι!». Το ίδιο κάνω κι εγώ. «Φτου σου, κοπέλα μου», λέω σ’ αυτήν που με κοιτάει αγουροξυπνημένη.

«Κορίτσι μου, τελείωσαν οι άνδρες για σένα»

Γιατί κοιτάς το ρολόι σου, βιάζεσαι; Κάτσε όσο θέλεις. Δεν θα πάω πουθενά απόψε. Βλέπεις να με περιμένει ο γκόμενος από κάτω; Πάνε πια αυτά, τελείωσαν. Παντρεύτηκα δυο φορές, είχα και δυο-τρεις μεγάλες σχέσεις. Γνώρισα τον πατέρα της Τζωρτίνας, γεννήθηκε εκείνη, με τον Φρέντι τον μακαρίτη μείναμε καλοί φίλοι. Αν κάνεις τη σουμά, βγαίνουν πολλά χρόνια. Όμως, από τότε που το παιδί μου έγινε 11-12 ετών, είπα: «Δεν σε παίρνει πια, κορίτσι μου, τελείωσαν οι άνδρες για σένα». Δεν ήθελα η κόρη μου να με βλέπει μία με τον ένα γκόμενο, μία με τον άλλο, ούτε να διαβάζει για τους έρωτές μου στα περιοδικά. Είμαι χορτάτη. Ερωτεύτηκα, με ερωτεύτηκαν, έκανα έρωτα, ευχαριστήθηκα, το φόρεσα αυτό το «κοστούμι». Δεν λέω ότι δεν με φλέρταραν από τότε, αλλά όλα είναι στο μυαλό μας. Όπως πέταξα ένα πρωί τα τσιγάρα μου απ’ το παράθυρο, εγώ που κάπνιζα πέντε πακέτα την ημέρα, όπως σταματάω να τρώω κρέας, έτσι έγινε και με τους άνδρες. Τέρμα! Μου έλεγε η Αλίκη, με την οποία ήμασταν στενές φίλες: «Εγώ, Μαρινέλλα μου, δεν μπορώ χωρίς άνδρα στο κρεβάτι μου, να μου ζεσταίνει τα πόδια». «Και δεν παίρνεις καλύτερα μια μπουνιότα», της απαντούσα, «να μην έχεις κανέναν ανάγκη».

Για να γυρίσουμε σ’ εκείνα τα πρώτα χρόνια μου στη Θεσσαλονίκη, ναι, τα θυμάμαι και τα νοσταλγώ. Δεν μου λείπουν όμως οι γονείς μου και τ’ αδελφά μου, γιατί είναι εδώ! Κάθονται τώρα σ’ αυτό το σαλόνι, μαζί μας. Μην με κοιτάς με το στόμα ανοικτό. Δεν ξέρω αν πιστεύεις σ’ αυτό που σου λέω. Εγώ είμαι σίγουρη ότι οι ψυχούλες των αγαπημένων μας ανθρώνων βρίσκονται γύρω μας. Σε δύσκολες ώρες, ο πατέρας μου με έχει βοηθήσει άπειρες φορές. «Μπαμπά, τα έχω μπηρεδέψει τα πράγματα. Τι να κάνω; Ποια απόφαση να πάρω;», τον ρωτώ. Κι εκείνος πάντα μου δείχνει τον δρόμο. Ν’ αγαπάς, λοιπόν, ακόμα και τις στιγμές που είσαι μόνη. Που οδηγείς, που περπατάς στον δρόμο, που κοιμάσαι μόνη. Γιατί δεν είσαι μόνη. Όλοι έχουμε τον άγγελό μας. Θα με περάσεις ίσως για τρελή, αλλά αυτό πιστεύω. >>

© ΝΤΙΜΕ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Αριστερά, τα χρόνια της αθωότητας με τα μπουλούκια, όπου διακρίνονται η Μαρινέλλα στο κέντρο και ο Κώστας Βουτσάς δεξιά. Εκεί έμαθε ότι πρέπει να κάνει τα πάντα, «από τη χορεύτρια έως την καρατερίστα». Δεξιά, με τον Κώστα Χατζή, μια συνεργασία-σταθμός για τη σόλο καριέρα της. «Οι φωνές μας ήταν μια αντίθεση που έκανε τζιζ τότε», είπε το 2013 στην «Κ».

ΜΕ ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ

«Η Κίτσα φοράει παντελόνια»

Πώς περιέγραφαν ο Ζαμπέτας και ο Καζαντζίδης την τόλμη της στο ανδροκρατούμενο πάλκο

Της ΓΙΩΤΑΣ ΣΥΚΚΑ

«**Εγώ, αγάπη μου,** κωνόμουν παντού. Τίποτα δεν με εμπόδιζε αν ήθελα κάτι. Είχα ένα τέμπο και επίσης δεν ντρεπόμουν να κουνηθώ. Έτσι νόμιζαν ότι ήξερα χορό. Το θέμα είναι να πιστεύεις αυτό που κάνεις, να μπορείς να το υποστηρίξεις». Μόλις είχε μπει η νέα χρονιά, Ιανουάριος του 2013, η Μαρινέλλα ταλαιπωρημένη από μια βρογχίτιδα ετοιμαζόταν να συνεργαστεί ξανά, μετά 37 χρόνια, με τον Κώστα Χατζή. Η αναβίωση του ιστορικού «Ρεσιτάλ» στο «Παλλάς» έπρεπε να είναι τέλεια. Ταλαιπωρημένη αναπνευστικά, αλλά πάντα επαγγελματίας, αφήνεται σε μικρές εξομολογήσεις στην «Κ».

Είχε μια ελαφριά αγωνία για το αποτέλεσμα της παράστασης. Αυτή η ντίβα, που είχε τον απόλυτο έλεγχο στη σκηνή επί δεκαετίες, υποστήριζε ότι όσο πιο αγαπητός είσαι στην τέχνη σου τόσο μεγαλύτερη απαίτηση έχει ο κόσμος. «Πολλές φορές γίνεται αδοφάγος και καίρεται περισσότερο σαν σε βλέπει να κατρακυλάς, παρά να ανεβαίνεις». Αλλά θυμόταν πάντα τα λόγια του πατέρα της: «Να έχεις υπομονή». Πρώτη έφθανε στις πρόβες. Εξελισσόταν διαρκώς στη μείξη μουσικής και θεάτρου. Και από το χαριτωμένο μελαχρινό κορίτσι που, καθπλωμένο στην καρέκλα, έκανε σεγόντο στον Στέλιο Καζαντζίδη, έγινε αγέρωχη ξανθιά που αλώνισε τις πίστες, διαλέγοντας η ίδια τη δημόσια εικόνα της.

Στην προσωπική της ζωή ήταν αλλιώς. «Εχω το στοιχείο της μάνας. Σαν μια ανοιχτή αγκαλιά», μου είχε πει σε συνέντευξή μας το 1995 για το Madame Figaro, όσο ετοιμαζόταν για τα «Πιάθη γυναίκων», μελοποιημένα χορικά από τραγωδίες του Ευριπίδη. «Θα κάνω την αρχιτραγουδιάρα», στείλειόταν που θα έπαιζε την Κορυφαία του Χορού. Ενιώθε δέος για το Ηρώδειο. Πού να ήξερε...

Όσο μιλούσαμε, τα κορίτσια του Χορού και οι τεχνικοί την αποκαλούσαν «μανούλα». «Δεν υπήρξα ποτέ ωραία στη ζωή μου», είπε βλέποντας το βλέμμα μου. «Κοριτσάκι ακόμη, δεν έκανα ποτέ αυτό που λέμε “μπαμ”. Ημουν απλώς το ζεστό κορίτσι. Μια γυναίκα που μπορούσες να την πλησιάσεις και να ακουμπήσεις πάνω της. Βράχος».

Πρώτη επαφή

Η πρώτη εικόνα της από κοντά ήταν από μια πρόβα στη δεκαετία του '80, σε κέντρο της παραλίας. Ο Γιώργος Λεφεντάριος, παραγωγός και φίλος της, μου είπε: «Έλα, αλλά θα παρακολουθείς από μακριά». Εμοιαζε θηλυκή αρχηγός πίσω από τα γυαλιά, κάνοντας αυστηρές παρατηρήσεις σε τεχνικούς, στους μουσικούς για το ντύσιμό τους, στις μοδίστρες. Σκεφτόμουν να τη διακόψω, να μιλήσουμε για τη συνέντευξη, όταν με απέτρεψε ο φίλος της Ντέμης Ρούσσος που είχε μπει διακριτικά στην αίθουσα. «Δεν θα της αρέσει, περίμενε να τελειώσει, αυτό θα το εκτιμήσει».

«Οι παλιότεροι είχαμε την τύχη να φτάσουμε σταδιακά στην

κορυφή, μέσω πείνας. Δεν εύχομαι βέβαια να περάσουν τα ίδια οι νέοι. Θέλω όμως να τους πω να αρπάξουν τη ζωή για να προχωρήσουν», μου είπε σε άλλη συνουμία, χρόνια αργότερα. Ο Κώστας Βουτσάς, πειραχτήρι καθώς ήταν, της θυμίζει συχνά τα χρόνια της αθωότητας στα μπουλούκια, όπου ξεκίνησαν με τη Μάρθα Καραγιάννη κ.ά. «Στο μπουλούκι έμαθα ότι πρέπει να κάνω τα πάντα, από τη χορεύτρια ως την καρατερίστα». Πυξίδα της ήταν το ένστικτό της. Έγινε τραγουδίστρια. Ο Γιάννης Ξανθούλης επισήμανε εύστοχα ότι το λαρύγγι της αναμετρείται με τις πιο ακραίες εντάσεις.

Την ενοχλούσε το θράσος. «Παλιά, ένας μέτριος και θρασύς ήταν δακτυλοδεικτούμενος. Τώρα, δεν υπάρχει καμία ντροπή. Άτομα που κάνουν τα πάντα για να επιβληθούν. Πρόσωπα που σέρνονται στον Τύπο, κρεμούν τη ζωή τους στα περιπτερα».

Από τη δική της προσωπική ζωή γνωρίζουμε όσα εκείνη ήθελε να μάθει το κοινό. Δύο γάμοι, με τον Στέλιο Καζαντζίδη και τον Τόλη Βοσκόπουλο, η γέννηση της κόρης της Τζωρτίνας Σερπιέρη, καρπός του έρωτά της με τον Φρέντυ Σερπιέρη. Τότε, «ήταν φοβερό να έχεις ένα παιδί χωρίς πατέρα. Θυμάμαι εκείνη την εποχή, δύο μόνο το τολμήσαμε. Η Ελενα Ναθαναήλ κι εγώ. Κι όμως, κανείς δεν μας ειρωνεύτηκε. Στάθηκαν κύριοι απέναντί μας. Επτά μνηνών, με την κοιλιά στο στόμα και τραγουδούσα ακόμη στα κέντρα. Θυμάμαι τραγουδούσα και κουνιόμουν, για να μη λένε “α, επειδή είναι έγκυος, βαριέται”. Και μου φώναζαν από κάτω “πήγαινε παιδί μου μέσα,

φτάνει. Μην πάθεις τίποτα”. Μας σεβάστηκαν».

Μαχαίρια και πιστολιές

Η **μοθητεία** με τον Καζαντζίδη ήταν επίσης σχολείο. Κάποτε, σε μαγαζί όπου εμφανιζόταν το ζευγάρι, ένας πελάτης που μόλις είχε αποφυλακιστεί απαιτούσε το «Μια στεναχώρια έχω απόψε». Τόσο επίμονα, ώστε η Μαρινέλλα δεν άντεξε: «Σηκώνω ξαφνικά την καρέκλα και του τη φέρνω στο κεφάλι. Αφού για καίρο μετά μου το έλεγε ο Στέλιος: “Μα πού τη βρήκες τόσο δύναμη;”. Όταν θυμόταν τέτοιες ιστορίες, όπως αυτή που διηγήθηκε στον Ιάσωνα Τριανταφυλλίδη στο «Αριστάρχο τα όργανα» (εκδ. Αμμος), διασκεδάζε. Όμως εκείνο το βράδυ τη φυγάδευσαν για να γλιτώσει το κυνήγι με τα κουζινομάκαιρα από τους αδελφούς του απαιτητικού πελάτη. «Αμα έβλεπα εγώ κοστούμι, γραβάτα, λουλούδι στο πέτο, έλεγα “Ωχ, νονοί είναι αυτοί!”. Τέτοιες παρές πήγαιναν με τα κουμπουριά τους στα μαγαζιά και «ξαφνικά, μπαμ, μπουμ, πυροβολούσαν! Οι σφαίρες περνούσαν ανάμεσά μας». Όταν πήγαινε η «καλή πελατεία» ή η αστυνομία, τα έκρυβαν. Κάρφωναν τα μαχαίρια κάτω από τις ψάθινες καρέκλες, όπως συνέβη σε μαγαζί της Κοκκινιάς όπου τραγουδούσε. «Όλα τα χρόνια με τον Καζαντζίδη γνώρισα πολύ την ψευτομαγκιά, γνώρισα πέντε άντρες και διακόσιους τσάμπα μάγκες». Ο Καζαντζίδης έπειτα από τέτοιες βραδιές της έλεγε ότι ήταν «η πιο ατσίδα».

τον φωτογράφο Τάκη Παναγιώδη. Ο Κώστας Χατζηκρήστος είχε κλείσει το ζευγάρι για εμφανίσεις, αλλά το έκτο βράδυ ο Στέλιος εξαφανίζεται, «τον πιάνουν τα γνωστά του». «Εβγα και πες τα μόνη σου. Και σκίσει!» έσπρωξε στη σκηνή την τρεμάμενη Μαρινέλλα ο ηθοποιός και επιχειρηματίας. Στο βιβλίο του «Θρυλικά του '60-'65 και τ' άλλα» (εκδ. Ντέφι) ο γνωστός φωτογράφος αναφέρει και μια λεπτομέρεια: Το νυχτοκάματο του Καζαντζίδη στα κέντρα τότε ήταν ένα χιλιάρικο και έδινε στη Μαρινέλλα ένα κατστάρικο λέγοντάς της δημοσίως «αυτό σου αναλογεί!».

Συνεργασία-σταθμός στη σόλο καριέρα της ήταν αυτή με τον Κ. Χατζή. «Οι φωνές μας ήταν μια αντίθεση που έκανε τζιζ τότε», είπε το 2013 στην «Κ». «Ο δικός του κόσμος ίσως να με αντιμετώπιζε “έλα μωρέ η Μαρινέλλα, φτερά και πούπουλα”, και ο δικός μου επίσης ήταν διστακτικός απέναντί του. Όμως έπρεπε να δώσω να καταλάβουν ότι ο καλός τραγουδιστής πρέπει να τα λέει όλα. Άλλωστε είχα δοκιμάσει από δημοτικά, πανηγύρια, μέχρι και τζαζ». Και ο Χατζής τη θαύμαζε. «Μπορεί να τραγουδάει με μια κιθάρα χωρίς να υπάρχει ρυθμός».

Τα πολλά πρόσωπα

Η **Μαρινέλλα** ήταν πολλά πρόσωπα σε ένα σώμα. Ο φακός την ήθελε, η πίστα επίσης και η δισκογραφία τη στόλιζε με χρυσούς δίσκους. Στη νέα της διαδρομή πολλοί απολάμβαναν τα ακριβά σόου της, τις μεταξωτές τουαλέτες και άλλοι προτιμούσαν έναν διαφορετικό λόγο απέναντί της: τη δικτατορία. Συνεργάστηκε με τους Λεοντή, Μαρκόπουλο, Λοΐζο, Πλέσσα, Κασαρό, Ζαμπέτα, Χατζηνάσιο, τον Δαλιανίδη στο σινεμά κ.ά., κυρίως φλέπταρε με το βαριετέ, αλλά δεν έχτισε ισχυρό ρεπερτόριο.

Στα σχολία για τις επιλογές και το στυλ της, η Μαρινέλλα ατσάλωνε. Και όσο πείσμωνε, τόσο απελευθερωνόταν στα σόου της, βγάζοντας στην επιφάνεια το ταμπεραμέντο που είχε στηριχτεί επί χρόνια σε μια ψάθινη καρέκλα. Το τραγούδι «Τολμώ, όσα δεν τολμήσε κανείς εγώ τολμώ» των Γ. Κλεφτογιώργου - Γ. Χατζηνάσιου ταίριαζε με την περιπετειώδη ζωή της. «Εχω ζήσει τη ζωή μου», έλεγε. «Και με άνδρες που παντρεύτηκα, άλλους που δεν παντρεύτηκα, και με φίλους. Από όλους κράτησα τα θετικά. Τα κακά τα πέταξα». «Εχω φίλους που τρέχουν σε ένα τηλεφώνημα. “Τι είναι, βρε καρντάσι;”, θα ρωτήσουν και θα τρέξουν».

Και εκείνη έτρεχε για τους άλλους. Στις πρόβες πήγαινε συχνά τάπερ με φαγητό «για τα παιδιά». «Όσο μεγάλωνα γίνομαι προζύμι. Μαλακώνω. Γίνομαι ευσυγκίνητη. Δίνωμαι. Είμαι μια αγκαλιά για όλους». Της άρεσε να ξυπνά στις 6.30 πρωί, να πίνει καφέ στην κουζίνα ή στη βεράντα με την αδελφή της τη Λούλα που έμεναν μαζί. Το κάπνισμα ήταν παρελθόν, «ναρκωτικά δεν δοκίμασα ποτέ, δεν παίζω χαρτιά, δεν πάω στον ιππόδρομο. Στο μπάσκετ τρέχω, με την ομάδα μου, σε κάθε γωνιά της γης. Αχαλίνωτο πάθος. Θα σκεφτεί κανείς “πολύ ξενέρωτη είναι αυτή η Μαρινέλλα”. Ε, μόνο ξενέρωτη δεν είμαι», μου έδωσε και την απάντηση.

«Δεν είμαι ξενέρωτη»

«**Ναρκοτικά** δεν δοκίμασα ποτέ, δεν παίζω χαρτιά, δεν πάω στον ιππόδρομο. Θα σκεφτεί κανείς “πολύ ξενέρωτη είναι αυτή η Μαρινέλλα”. Ε, μόνο ξενέρωτη δεν είμαι», ανέφερε για τις καθημερινές της συνήθειες.

Ευχαριστούμε τις εκδόσεις Διόπτρα για την παραχώρηση φωτογραφιών από το βιβλίο του Γιάννη Ξανθούλη «Οι νύχτες που έγιναν μεσημέρια».

Οχι ωραία, βράχος
«Δεν υπήρξα ποτέ ωραία στη ζωή μου. Κοριτσάκι ακόμη, δεν έκανα ποτέ αυτό που λέμε “μπαμ”. Ημουν απλώς το ζεστό κορίτσι. Μια γυναίκα που μπορούσες να την πλησιάσεις και να ακουμπήσεις πάνω της. Βράχος».

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

Είκοσι αλησμόνητες ερμηνείες

Με τη φωνή της μετέτρεπε σε επιτυχίες κομμάτια που πιθανόν να μην είχαν την ίδια τύχη αλλιώς

Του **ΒΥΡΩΝΑ ΚΡΙΤΖΑ**

Σε μια συνέντευξη κάποτε, η Μαρινέλλα παραπονιόταν ότι δεν της έδωσαν μεγάλα τραγούδια. Μολονότι μπορεί κανείς εύκολα να διαφωνήσει με αυτό, η αλήθεια είναι ότι πολλές ερμηνείες της στέκονται πάνω από το ίδιο το υλικό, απογειώνοντας κομμάτια που πιθανόν να μην είχαν την ίδια τύχη με μια άλλη φωνή. Αυτές τις ερμηνείες προσπαθήσαμε να ξεχωρίσουμε. Το «Ανοιξε πέτρα» λείπει συνειδητά. Όπως και το «Σταλιά σταλιά». Προτιμήθηκαν άλλα τραγούδια, σε μια προσπάθεια να ενταχθούν σταθμοί από όλη την πορεία της, αλλά κυρίως να αναδειχθούν λιγότερο φωτισμένες στιγμές, που αξίζουν μια δεύτερη ευκαιρία.

Πάλι θα κλάψω
1969

Καμιά γυναίκα δεν είχε φωνάξει τόσο δυνατά έως τότε. Το κατά βάσιν αισιόδοξο ρεφρέν της Σέβης Τηλιακού («πάλι θα κλάψω/ πάλι θα γελάσω/ τι κι αν εσύ χαθείς;») αποκτά μέσα από τη σπαρακτική ερμηνεία μια δραματικότητα που αγγίζει τα όρια της τραγωδίας.

Με πνίγει τούτη η σιωπή
1970

Η συγκρατημένη, ήρεμη ερμηνεία της 17χρονης Δήμητρας Γαλάνη, λίγους μήνες πριν, φτάνει στο 9. Το άριστα 10 το παίρνει η Μαρινέλλα, αναδεικνύοντας μια σπουδαία σύνθεση του Γιάννη Σπανού και φτάνοντας σε μια εκφραστική ωριμότητα.

Πυρετός (Κάθε γνωριμία)
1971

«Κάθε νέα γνωριμία/ όνειρα με συντομία/ μια ελπίδα καθεμία/ κι ένας πόνος δυνατός». Το αριστούργημα αυτό του Ακη Πάνου περιγράφει όσους «κάπκαν» από το πολύ dating και έχει ουσιαστικά δύο ρεφρέν που εναλλάσσονται. Το ένα σιγοβράζει, το άλλο κοχλάζει.

Εγώ κι εσύ
(Τα λόγια είναι περιττά)
1974

Το τελευταίο τραγούδι που ερμήνευσε επί σκηνής. Τα λόγια είναι όντως περιττά για αυτό το ντουέτο με τον Τόλη Βοσκόπουλο, που εναλλάσσει επιβλητικά ταχύτητες και εντάσεις. Στο ρεφρέν νιώθεις ότι βλέπεις αλόγα να τρέχουν σε μάχη.

Κι ύστερα
1975

Η εκτέλεση του «Ρεσιτάλ» μαζί με τον συνθέτη του τραγουδιού Κώστα Χατζή είναι εξαιρετική. Ακόμα πιο ψηλά όμως στέκεται η «στονντιακή», από τον δίσκο «Για πάντα». Ο ήχος του τσέμπαλου στρώνει το έδαφος για μια πολύ ιδιαίτερη εισαγωγή, ενώ λίγο μετά τα μπουζούκια πετούν σπιθές.

© ΝΙΚΗ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Η Μαρινέλλα στο Ηρώδειο, τον Σεπτέμβριο του 1999. Σε συνέντευξή της είχε παραπονεθεί επειδή «δεν της έδωσαν μεγάλα τραγούδια». Παρά τις όποιες διαφωνίες με αυτή τη δήλωση, η αλήθεια είναι ότι πολλές ερμηνείες της στέκονται πάνω από το ίδιο το υλικό.

Σύνορα η αγάπη
δε γνωρίζει
1976

Από τις σπάνιες περιπτώσεις που το κουπλέ είναι πιο δυναμικό από το ρεφρέν. Το μπάσιμο της Μαρινέλλας, με τη φράση «άσε με να κάτσω πλάι σου», ξυπνάει πεθαμένους. Η υπέροχη σύνθεση είναι του Χατζή, ενώ οι λακωνικοί στίχοι της Σώτιας Τσώτου μιλούν ταυτόχρονα για τον έρωτα και για τις φυλετικές διακρίσεις.

Να παίζει το τρανζίστορ
1978

Ασφαλώς και έχει πει πιο σημαντικά τραγούδια, όμως το συγκεκριμένο είναι ένας θρίαμβος της ελαφρότητας. Εζησε μάλιστα δεύτερη ζωή στα '10s, μπαίνοντας σε όλα τα σπίτια και στα κλαμπ που έπαιζαν ελληνικά, φτάνοντας μέχρι μια επίδειξη μόδας της Μαρίας Κατράντζου στο Λονδίνο.

Δε φταίμε εμείς
1978

Οχι τόσο δημοφιλές. Ερωτική μπαλάντα που απογειώνεται στο ρεφρέν, με την ορμή μιας αποστομωτικής ερμηνείας. Οι ηλεκτρικές κιθάρες (δείγμα της σπουδαίας ενορχήστρωσης του Γιώργου Χατζηνάσιου) θα μπορούσαν να ανήκουν σε τραγούδι των Daft Punk.

Καλύτερα
1979

Η Μαρινέλλα ανακαλύπτει την ντίσκο. Στον πιο άρτιο δίσκο της καριέρας της («Σ' αγαπώ») εμπιστεύεται ακόμα περισσότερο τον «δυτικό» δρόμο που είχε ήδη περπατήσει ένα χρόνο πριν με το άλμπουμ «Η Μαρινέλλα του σήμερα», καταθέτοντας κάτι απόλυτα μοντέρνο για την εποχή.

Αυτόγραφο
με το «ν»
της έγκρισης

Συνάντησα τη Μαρινέλλα το φθινόπωρο του 2023, στο σπίτι του Γιάννη Ξαθούλη, για μια συνέντευξη με αφορμή την επικείμενη τότε βιογραφία της. Δεν θέλησα να βγάλουμε σέλφι. Αντ' αυτού ζήτησα να μου υπογράψει ένα παλιό βινύλιο – τον αγαπημένο μου από τους δίσκους της. Θυμάμαι δέχθηκε αμέσως, διευκρινίζοντας ωστόσο ότι σπάνια δίνει αυτόγραφα. Το αστείο της υπόθεσης είναι ότι όταν το δείχνω σε φίλους δεν πιστεύουν ότι είναι προσωπικό: Η τοποθέτησή του στο πιο σωστό σημείο του χαρτιού, τα ωραία καλλιγραφικά και η απουσία του ονόματός μου δίνουν την εντύπωση ότι αποτελεί κομμάτι του artwork!

Εκ των υστέρων σκέφτομαι ότι το αυτόγραφο αυτό λέει πολλά για τη Μαρινέλλα. Μια γυναίκα που πάντα ήξερε πώς να τοποθετείται (στα τραγούδια, στη σκηνή, στη δημόσια ζωή), που έφτιαχνε κάτι όμορφο και άρτιο από το τίποτα, που ήταν φιλική χωρίς να γίνεται φίλη. Με κίνδυνο να γίνω κουραστικός, θα πω ακόμα ότι το «ν» στο μέσον του ονόματός «Μαρινέλλα», έτσι όπως είναι γραμμένο, μοιάζει με το «ν» της έγκρισης. Στο αυτόγραφο αυτό, λοιπόν, βλέπω την ίδια να εγκρίνει τον εαυτό της. Οχι χωρίς κάποια αυταρέσκεια, αλλά περισσότερο με τη γνώση ότι έκανε το καλύτερο που μπορούσε, σε κάθε φάση της ζωής της και σε κάθε ερμηνεία.

Ποτέ να μη χαθείς
απ' τη ζωή μου
1979

Δραματική ποπ στα καλύτερά της. Ένα τραγούδι υπερβολής, που εκθειάζει τον έρωτα λες και δεν έχει ιδέα για τη σκοτεινή του πλευρά, βρίσκοντας σε αυτόν το νόημα της ζωής. Ίσως η κορυφαία ερμηνεία της Μαρινέλλας, ίσως το καλύτερο τραγούδι της.

Και μου μιλάς
για μοναξιά
1979

«Πάψε να λες τον κόσμο ψεύτη/ το λάθος είναι και δικό σου/ αυτό που βλέπεις στον καθρέφτη/ δεν είναι πάντα ο εαυτός σου». Οι σοφοί στίχοι του Γιάννη Πάριου συναντούν μια γλυκιά μελωδία του Γιώργου Κατσαρού. Στο ρεφρέν, η Μαρινέλλα κάνει φωνητικά στον εαυτό της.

Είσαι ποτάμι
1983

Επί της ουσίας πρόκειται για δύο τραγούδια που ενώθηκαν. Το πάνω και τα μπουζούκια προσπαθούν να μιμηθούν την αίσθηση του νερού, το ρεφρέν παραπέμπει μελωδικά σε ύμνο και μια στιβαρή Μαρινέλλα, ανεππρέαστη από τις μεγάλες φιλοδοξίες των δημιουργών, κρατάει τις ισορροπίες.

Καμιά φορά
1983

Το πιο φωτεινό από τα τραγούδια της με τον Χατζηνάσιο. Μια τεράστια επιτυχία σαν κι αυτή υπενθύμιζε εμπράκτως ότι υπήρχε και κάτι άλλο πέρα από το σκυλάδικο, που γνώριζε μεγάλη άνθηση τότε, με φόντο τον νεοπλουτισμό και την αισθητική του ΠΑΣΟΚ.

Αν σ' αγαπούσα
πιο λίγο
1985

Δεν είναι ένα πραγματικό σπουδαίο τραγούδι. Γίνεται σπουδαίο μέσα από την ερμηνεία της Μαρινέλλας, που όσο προχωράει το κομμάτι ανεβαίνει τόνους, για να φτάσει στην απόλυτη συγκίνηση. Τα συνθεσάιζερ ψεκάζουν διακριτικά τα κουπλέ με άρωμα '80s.

Είσαι παντού
και πουθενά
1985

Ενα μαγικό ρεφρέν, στο οποίο είναι αδύνατον να αντισταθεί κανείς, με τη συμμετοχή του Κώστα Χατζή. Οι mainstream επιτυχίες δεν συνηθίζεται να ξεπερνούν σε διάρκεια τα πέντε λεπτά, αλλά εδώ ο χρόνος σταματάει.

Τηλεφώνώ
1987

Ο ορισμός αυτού που λέμε «χαμένο διαμάντι». Ένα σχετικά άγνωστο τραγούδι, το οποίο ζει στον δικό του κόσμο, φτιάχνει εικόνες με τους σπουδαίους στίχους του Κώστα Τριπολίτη και βρίσκεται στη φωνή της Μαρινέλλας μια καθηλωτική ερμηνεία. Εννοεί την κάθε λέξη που λέει.

Τολμώ
1988

Η δυναμική γυναίκα των '80s δεν πήγαινε κόντρα στον άνδρα της. Του φώναζε «τολμώ να 'μαι αντίλαλος δικός σου». Θέλει τόλμη να υποταχθεί στην αγάπη, μας λένε οι στίχοι της Έuns Δρούτσα – και η Μαρινέλλα το κάνει να ακούγεται σαν επανάσταση.

Παραδείγματος χάριν
1988

Η πιο ροκ στιγμή της – όσο ροκ τέλος πάντων μπορούσε να γίνει η Μαρινέλλα. Τη φανταζόμαστε σε μια μοτοσυκλέτα, με δερμάτινο μπουφάν και έντονο κόκκινο κραγιόν, έτοιμη να ζήσει τη φαντασίωση που περιγράφει στο ρεφρέν.

Τι έκανα για πάρτη μου
1993

Η ιδιωτική τηλεόραση μειώνει αισθητά τη δύναμη του ραδιοφώνου και των εντύπων, ο Ανδρέας Παπανδρέου επιστρέφει στην εξουσία και η Μαρινέλλα αναρωτιέται τι έκανε για πάρτη της. Ένα τυποποιημένο αλλά καλογραμμένο ζεϊμπέκικο, σε μουσική Θανάση Πολυκανδριώτη.

Τίποτα δε γίνεται τυχαία
2005

Στον νέο αιώνα το λαϊκό τραγούδι χάνει έδαφος, όπως και η παραδοσιακή δισκογραφία. Η Μαρινέλλα προλαβαίνει ένα τελευταίο χιτ σε μουσική Γιώργου Θεοφάνους. Υπήρξε σωστή η απόφασή της να μην αναλωθεί σε «μοντερνιές». Η νέα γενιά θα την ανακαλύψει, όπως καθετί αληθινό.

Η **Μαρινέλλα** στα παρασκήνια του Brighton Dome, λίγο πριν από την πρόβα για τον διαγωνισμό της Eurovision, τον Απρίλιο του 1974. Στην παρα-
θενική για τη χώρα μας συμμετοχή, η Μαρινέλλα είχε ερμηνεύσει το «Λίγο κρασί, λίγο θάλασσα και τ' αγόρι μου» των Γ. Κατσαρού και Πυθαγόρα.

ΤΟ ΑΛΜΠΟΥΜ ΤΩΝ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

«Είναι πρώτα αρτίστα και μετά τραγουδίστρια»

«Εγώ δεν ήθελα κουνήματα», εξομολογείτο ο Καζαντζίδης
προτού αποδεχθεί την «πρόκλησή» της. Τι έχουν αφηγηθεί
για τη μεγάλη ντίβα οι ομότεχνοί της

Του **ΚΩΣΤΑ ΜΠΑΛΑΧΟΥΤΗ**

Χειμώνας του 2018, στα παρασκή-
νια γνωστού αθηναϊκού νυχτερι-
νού κέντρου. Αντιμετωπίζει κά-
ποιο πρόβλημα στην κίνησή της.
Τη βλέπω να βαδίζει με δυσκολία,
παρά τη βοήθεια που της προσφέ-
ρουν. Επιθεωρεί τη σκηνή, δίνει
κάποιες οδηγίες σε τεχνικούς και
συνεργάτες. Μέσα μου απορώ πώς
θα μπορέσει να εμφανιστεί αργό-
τερα μπρος στο κοινό. Θα τη λυ-
πηθούν και είναι κρίμα για την
ίδια και την ιστορία της.

Λίγες στιγμές μετά, το μαγαζί
γεμίζει. Η Μαρινέλλα βαμμένη,
χτενισμένη και στολισμένη λά-
μπει. Η γυναίκα που νωρίτερα έδι-
νε μάχη να ανέβει λιγοστά σκαλιά
και να κάνει μετρημένα βήματα
ανεβαίνει αγέρωχη, με σφρίγος
και στέρεο παράστημα στο παλ-
κοσένικο. Είναι όλη ένα χαμόγελο.
Οι κινήσεις της θυμίζουν κοριτσό-
πουλο. Καταχειροκροτείται από
τους θεατές, «παίζει» μαζί τους,
τους ξεσκώνει, τους γαληνεύει,
τους συγκινεί, και ξανά απ' την
αρχή μέχρι το αποθεωτικό φινά-
λε. Τα φώτα σβήνουν και η κυρία
επιστρέφει στην αρχική κατάστα-
ση και στους πόνους της, που δεν
κατάλαβε κανείς απ' όσους την
παρακολούθησαν. Ισα ισα, περ-
πατώντας στα δρομάκια στο Γκά-
ζι, τους ακούς να λένε: «Αγέραςτη
η ρουφιάνα! Μα πού τη βρίσκει
τέτοια ενέργεια; Και η φωνή της,
ίδια και απaráλλακτη! Και είναι
και γιαγιά!».

Κι εδώ μου έρχονται στον νου
τα λόγια που μου είχε πει ο Στέλιος
Καζαντζίδης: «Η Μαρινέλλα είναι
πρώτα αρτίστα και μετά τραγου-
δίστρια».

1

Γεννημένη για
τραγούδι και χορό

Ο **ίδιος** ο Καζαντζίδης θα εκμυ-
στηρευθεί στον Βασίλη Βασιλι-
κό: «Είχε τάσεις για κίνηση. Ήταν
μαθημένη από το θέατρο όπου
τραγουδαγε. Της έλεγα να κάθεται
φρόνιμα. “Ο κόσμος που έρχεται
στο μαγαζί”, της έλεγα, “και το εί-
δος των τραγουδιών που λέμε δεν
επιτρέπουν κουνήματα πολλά”.
Τότε που είχε βγάλει ο Χιώτης το
“Αφού το θες τούτη τη βραδιά”, κά-
ποια μέρα με ρώτησε: “Μπορώ να
πω αυτό το τραγούδι;”. Της λέω:
“Πες το”. Κι όταν το είπε και εί-
δαμε πως έχει κι άλλα προσόντα,
κάτι άλλαξε μέσα μας και τη δε-
χθήκαμε σαν διαφορετική. Προς
το καλό, βέβαια, πάντα. Όσο κι αν
εμένα δεν μου άρεσε το κούνημα,
γιατί το θεωρούσα πρόκληση, σαν
να ζηταγε εραστή από κάτω. Στη
συνέχεια, μαστόρεψε πολύ... Μετά
τη Μαρινέλλα βγήκαν πάμπολλες
τραγουδίστριες που κάνουν διάφο-
ρες κινήσεις... Γιατί είναι πραγμα-
τική αρτίστα. Έχει ψυχή μέσα της.
Αυτή η κοπέλα γεννήθηκε για το
τραγούδι και για τον χορό».

Υπάρχω: Ο Στέλιος Καζαντζίδης μιλάει
στον Βασίλη Βασιλικό (Νέα Σύνορα -
Α. Α. Λιβάνη, 2000).

2

«Είσαι μούρλια,
είσαι τρέλα»

Η **Μαρινέλλα** διαθέτει ακόμα ένα
χάρισμα. Ως βέρα κόρη ψαρά, ξέ-
ρει κι από πετονιά. Ο λόγος στον
σολίστα του μπουζουκιού και συν-
θέτη, συνοδοιπόρο στα πρώτα της
βήματα στο τραγούδι και στενό
συνεργάτη της στη μετέπειτα λα-
μπερή καριέρα της, τον αλψισμόν-
ητο Στέλιο Ζαφειρίου: «Ο Καζαντζί-
δης ανέβαινε τότε. Ήταν μπροστά
από τους άλλους ερμηνευτές, αλ-
λά δεν είχε γίνει ακόμα ο θρύλος
που έγινε στα επόμενα δύο χρό-
νια. Την άνοιξη του '57 πήγα στο
“Πανόραμα”. Δούλευα με τον Τόλη
Χάρμα. Ο Χάρμας, χωρίς να είναι η
μεγάλη φίρμα, στη Θεσσαλονίκη,
ήταν ιδιαίτερα γνωστός και αγα-
πητός. Λίγο αργότερα, ήρθε στο
σχήμα και η Μαρινέλλα. Μέχρι
τότε δούλευε στο θέατρο, όπου
έλεγε 5-6 τραγούδια της Βέμπο.
Στο κέντρο, της μάθαμε κι άλλα
τραγούδια και Μαρινέλλα τη βά-

φτισε ο Χάρμας. Γιατί στο μαγαζί
ήρθε σαν Κική Παπαδοπούλου,
όπως ήταν δηλαδή και τ' όνομά
της. Μάλιστα έγραψε ειδικά γι' αυ-
τήν και το τραγούδι: “Μαρινέλλα,
Μαρινέλλα, είσαι μούρλια, είσαι
τρέλα / Μαρινέλλα, Μαρινέλλα,
είσ' η πρώτη κατσιβέλα”.

»Η Μαρινέλλα μέσα σε σύντο-
μο διάστημα άρχισε να ξεχωρίζει,
να πλουτίζει το ρεπερτόριό της και
να γίνεται λαϊκή τραγουδίστρια.
Το χάρισμα στο σεγόντο που δι-
αθέτει είναι έμφυτο και σπάνιο.
Το κατάλαβα από την αρχή ότι εί-
χε μεγάλο ταλέντο. Ήταν σωστή,
δηλαδή μπορούσες να τραγουδάς
εσύ, χωρίς να ξέρει το τραγούδι, να
διαβάζει τα λόγια και να βλέπει το
στόμα σου και να τραγουδάει μαζί
σου. Το καλοκαίρι του '57, κι ενώ
έχουμε βγει στον κήπο του μαγα-
ζιού –γιατί το “Πανόραμα” λειτουρ-
γούσε και σαν χειμερινό αλλά και
σαν θερινό– ήρθε ο Στέλιος. Ήταν
μόνος του και του γνώρισα τη Μα-
ρινέλλα. Και το πρωί πήγαμε για
ψάρεμα όλοι μαζί. Ήταν θυμάμαι
και η αδελφή της Μαρινέλλας στη
συντροφιά. Του Στέλιου του άρε-
σε το ψάρεμα, της Μαρινέλλας ο
πατέρας ήταν ψαράς, και έτσι κι
αυτή γνώριζε τα μυστικά του ψα-
ρέματος... και σε δέκα μέρες την
πήρε και ήρθαν στην Αθήνα...».

Συνέντευξη του Στέλιου Ζαφειρίου στον
συγγραφέα Κώστα Μπαλαχούτη (Η ιστο-
ρία του λαϊκού τραγουδιού, Victory).

3

«Ήμουν σπουδαία
κλέφτρα»

Δεν είναι απλώς η ιδανική παρτε-
νέρ του Καζαντζίδη. Η Μαρινέλλα
είναι το πολύτιμο στήριγμά του.
Εκείνη τον... οργανώνει. Κανονί-
ζει τις παραγγελίες στα μαγαζιά,
μοιράζει τη «χαρτούρα», τον βγά-
ζει από τις δύσκολες καταστάσεις
της εποχής στη νύχτα και στη δι-
σκογραφία, τον συμβουλεύει για
το πώς πρέπει να στέκονται μπρο-
στά στο κοινό, μέχρι που με τον
τρόπο της «καθαρίζει» και με τους
μπράβους που «ετσιθελικά» τον
περιτριγυρίζουν.

Και βέβαια, όπως όλοι οι ευλο-
γημένοι, δεν αντιγράφει, «βου-
τάει»: «Έμαθα πάρα πολλά γιατί
ήμουν σπουδαία... κλέφτρα. Κά-
ποτε μου είχε πει ο Μάνος Χατζι-
δάκης: “Να μάθεις να κλέβεις. Να
παίρνεις τα σωστά. Στη ζωή πρέ-
πει να αντιμετωπίζεις τα πράγμα-
τα σαν το πορτοκάλι. Να στύβεις,
να παίρνεις το ζουμί και μετά να
πετάς τα φλούδια”. Ο Χατζιδάκης
ήταν άφογος σε όλα του, είχε μια
απλοχεριά, μια λεβεντιά, ήταν αυ-
τό που λέμε άντρας 100%. Εν αντι-
θέσει με... άσε καλύτερα. Θυμάμαι,
λοιπόν, που έκανε πρόβα με τον
Στέλιο το “Κουρασμένο παλικάρι”
και ξαφνικά, μόνη μου, έκανα τη
φούγκα –αυτή που υπάρχει– και
έμεινε άφωνος, αλλά δεν με στα-
μάτησε. “Πού τα έμαθες αυτά εσύ;”
μου λέει. “Με συγχωρείτε που δι-
έκοψα”, απαντώ, “αλλά έτσι μου
ήρθε”. “Οχι, να το πεις”, μου λέει,
“γιατί το λες και πολύ ωραία”. “Μα,
δεν σου 'πα, Μάνο”, παρεμβαίνει
ο Στέλιος, “ότι είναι “γάτα”; Έχει
ένστικτο!”.

»Με τον Μίκη ζήσαμε πάρα πολ-
λύ μαζί, κάποια στιγμή και στο ίδιο
σπίτι, κάτι σαν κοινόβιο. Πολλά,
ωστόσο, έμαθα και από τον Μα-
νόλη Χιώτη και από τους λαϊκούς
δημιουργούς της εποχής με τους
οποίους συνεργαστήκαμε τότε.
Γιατί όταν κάθесαι στο ίδιο πάλ-
κο με έναν Στράτο Παγιουμτζή,
με έναν Γιάννη Παπαϊωάννου, με
έναν Γιώργο Ζαμπέτα, με έναν Ρου-
μελιώτη, με έναν Γιώργο Μπτσά-
κη, με έναν Καζαντζίδη, μαθαίνεις
θες δεν θες».

Από συνέντευξη της Μαρινέλλας στον
Ιάσονα Τριανταφυλλίδη («Δίφωνο»,
τεύχος 27, Δεκέμβριος 1997).

4

«Ό,τι γουστάρει
η Κίτσα»

Μετά το διαζύγιο της με τον Κα-
ζαντζίδη το 1966, η Μαρινέλλα
ζορίζεται να βρει τον βηματισμό

της. Θα της σταθεί ο Γιώργος Κατσαρός, που την προσκαλεί για περιοδεία στη Ρωσία και άθελά του, όπως ο ίδιος μας διηγείται, ο Γιώργος Ζαμπέτας: «Μεσ στο '67 ο Καραγιάννης κάνει ταινία για τη Βουγιουκλάκη. Και με φωνάζει ο Καραγιάννης, γουστάριζε κι η Βουγιουκλάκη, για να γράψω. Θα κάνανε “Το κορίτσι του λούνα παρκ”, θα έπαιζε κι ο Παπαμικαήλ...

»Εκείνη τη μέρα είχε έρθει εκεί κι ο Σπύρος ο Ράλλης, της εταιρείας μου, μαζί με τη Μαρινέλλα, δεν ξέρω τι δουλειά είχαν να κάνουνε (στο στούντιο), και καθόντουσαν μέσα κι ακούγανε τι παίζαμε εμείς. Ήτανε και ο Καραγιάννης παρών. Οπότε το έχουμε τελειώσει το τραγούδι, έχουμε γράψει τα όργανα κι είναι μόνο να το τραγουδήσει η Βουγιουκλάκη. Και μπαίνει μέσα η Βουγιουκλάκη με την αυλή της, με τους αυλικούς της...

»“Γεια σας”, λέει. “Γεια σου, Αλικάκι”, της λέω. “Σου 'χω εδώ ένα πράμα, μέλι, θα τρελαθείς αν πεις αυτό το τραγούδι, το καλύτερο τραγούδι που έχω γράψει ποτέ μου!”.

»“Για να τ' ακούσω”, λέει, “για να τ' ακούσω!”.

»Και της το παίζω. Και γυρνάει και μου λέει... Τι μου λέει!

»“Αυτό, αυτό θα πω εγώ; Αυτό να το δώσεις να το πει ο Καζαντζίδης”.

»Κοκιάωσα, κόντεψε να μου πέσει κάτω το μπουζουκάκι μου... »Στο αναμεταξύ, κάνει η Βουγιουκλάκη αυτά που είχε να κάνει με τον Καραγιάννη και φεύγει. Εμείς τελειώναμε, ήμασταν έτοιμοι, τα μαζεύαμε, και έρχεται η Μαρινέλλα από μέσα. Έρχεται και μου λέει στ' αυτή: “Μανίτσα, να το πω εγώ αυτό το τραγούδι;”.

»Εγώ, επειδή την αγαπούσα κι επειδή είχαμε πολλά χρόνια παρτίδες μαζί, της λέω “ό,τι γουστάρει η Κίτσα”. Εμείς έτσι τη λέγαμε, με το καϊδευτικό της. Το όνομά της το κανονικό είναι Κυριακή και τη λέγαμε Κίτσα. Αλλά η ώρα είχε πάει 3.30 και ήμουνα στο στούντιο απ' τις 9 το πρωί και το βράδυ δουλεύα. Επρεπε να ξεκουραστώ λίγο. Και της λέω, μπειτε μέσα και πες το όπως θέλεις εσύ, εγώ φεύγω, πάω σπίτι και όταν τελειώσετε, πάρτε με τηλεφώνω να μου το βάλετε να το ακούσω κι εγώ. Καλή επιτυχία, γεια σας, γεια σου, κι έφυγα.

»Πήγα σπίτι, μέχρι να τοιμπήσω, δεν περνάει πολλή ώρα, χτυπάει το τηλέφωνο και μου λέει “τελειώσαμε”. Μου το βάζουν να το ακούσω και ακούω και πάγωσα. Μπράβο, ρε Μαρινέλλα, λέω, μπράβο! Πώς το είχε τραγουδήσει έτσι, πόσο γλυκά το είπε, τι ψυχούλα που έβαλε...».

Ιωάννα Κλειάσου – Γιώργος Ζαμπέτας: Βίος και πολιτεία - Και η βρόχα έπιπτε... στρέιπ θρού» (εκδ. Ντέφι).

5

«Εδώ διασκεδάζεις»

Το «Σταλιά σταλιά» γίνεται γρήγορα καταγίδα και η Μαρινέλλα σταδιακά αλλάζει. Κοντό μαλλί, μπροστάρικο και φροντισμένο ντύσιμο, αλλιώτικο στήσιμο στην πίστα, μαγική κίνηση, μπαλέτο, χορός, σόου, προβολείς, γαρδένιες και ενδιαμέσως ένα τσεμπέρι! Αυτό της φοράει ο Γιάννης Δαλιανίδης στην ταινία της Finos Film «Γοργόνες και μάγκες» του 1968, όπου τραγουδάει το «Ανοιξε πέτρα» των Μίμη Πλέσσα και Λευτέρη Παπαδόπουλου. Και πραγματικά, η πέτρα ανοίγει και ο θησαυρός αποκάλυπτεται. «Επρεπε να σταθώ στα πόδια μου μόνη μου. Αρχισα να ντύνομαι. Να προσέχω τα φώτα. Τα ρούχα των μουσικών. Τις μικροφωνικές. Και στάθηκα αφορμή να σκωθοούν όλοι απ' την καρέκλα, να ξεφύγουν από αυτήν την καταπίεση... Εγώ πάντως κάνω τη δουλειά μου, σωστά, τίμια, ευσυνείδητα. Κι ό,τι γίνεται με προσπάθεια και κόπο δεν μπορεί παρά να είναι αληθινό. Επιπλέον, αυτή η μορφή διασκεδάσπς, αυτά τα πράγματα πιάσανε. Θα πει ότι ο πολύς κόσμος τα βρήκε του γούστου του... Έχεις πει «Ωπα!» όταν τραγουδάει η Φαραντούρη; Διασκεδάζεις; Οχι. Εδώ, όμως, διασκεδάζεις. Και είναι σπουδαίο να ψυχαγωγείς τον κόσμο».

Τα παραπάνω δηλώνει η Μαρινέλλα το 1978 στον Λευτέρη Παπαδόπουλο στο «Zoom» της Πλάκας –και όχι στη γνώριμή της «Νεράιδα» της παραλίας–, έχοντας για φρέσκα σουξέ τις συνθέσεις του Γιώργου Χατζηνάσιου «Να παίζει το τρανζίστορ» και «Παιδί απ' την Ανάβυσσο». Μόνο που και στα δύο αυτά τραγούδια οι στίχοι είναι του έντεχνου... Μιχάλη Μπουρμπούλη, ενώ στον ίδιο δίσκο βρίσκονται και τα πανέμορφα «Έγινε ο κόσμος καφενές», «Οι τρελοί» και «Στην Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου» με τα ακριβά λόγια του Μάνου Ελευθερίου. Τελικά, μήπως οι ταμπέλες επισκιάζουν την ουσία, που είναι μία;

6

Ενα «Ρεσιτάλ»-σταθμός

Εξηγούμαι. Δύο χρόνια νωρίτερα, στην ίδια γειτονιά, στην μπουάτ «Σκορπιός», η γνωστή και εκτός συνόρων ήδη τότε Μαρινέλλα συνέπραττε με τον Κώστα Χατζή σε ένα «Ρεσιτάλ» με καινούργια τραγούδια του συνθέτη, κυρίως σε στίχους της Σώτιας Τσώτου.

Ο τραγουδοποιός σημειώνει: «Ήθελα να προπαγανδίσω –με την καλή έννοια– αυτό το είδος της κοινωνικής μπαλάντας κι έτσι προέκυψε η συνεργασία μου με τη Μαρινέλλα. Η Μαρινέλλα ήταν ήρωας γιατί θέλησε να υποστηρίξει αυτά τα τραγούδια, σε ένα δίσκο γεμάτο αυθορμητισμό, που μιλούσε για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ήταν καταγγελτικός προς την πολιτεία. Ήθελε σίγουρα θάρρος από τη μεριά της”.

Ο πρωτοποριακός τριπλός και ζωντανά ηχογραφημένος δίσκος που αποτυπώνει το γεγονός, με ηκολήπτη τον Γιάννη Σμυρναίο και παραγωγό τον Φίλιππο Παπαθεοδώρου, ξεπερνάει τις 500.000 αντίτυπα και θεωρείται από τους πιο εμπορικούς όλων των εποχών στην ελληνική δισκογραφία.

Σε ένα σημείο της παράστασης, όπως αποτυπώνεται στο δισκογράφημα, μια γυναικεία φωνή από το κοινό, σε κάποια παύση του τραγουδιού «Σ' αγαπώ», ακούγεται να φωνάζει στη Μαρινέλλα: «Έχεις όλη την Ελλάδα!».

Δεν ξέρω πόση από την Ελλάδα «χωράει» σήμερα στην περιπτωψη της Μαρινέλλας, μιας και έχουν σχεδόν αλλάξει οι πάντες και τα πάντα, πάντως σίγουρα αρκετή. Βλέπετε, ορισμένες συντεταγμένες παραμένουν σταθερές και αναλλοίωτες. Γιατί άραγε; Λέτε να είναι μόνο η φωνή και η... μόστρα; Κραυγές βγάζει η Μαρινέλλα όταν ερμηνεύει και κινείται; Δεν λέει λόγια ντυμένα με μελωδίες; Και γιατί όσα αποδίδει τα τραγουδάνε όλοι από κάτω; Σημειωτέον, έχουν περάσει δεκαετίες απ' την πρώτη κυκλοφορία τους. Τι είναι η Μαρινέλλα, μάγισσα και μας υπνωτίζει και τα μνημονεύουμε;

Πάμε να ρίξουμε, λοιπόν, μια «βιαστική» ματιά στο πλούσιο «πολυπαρεξηγημένο» ρεπερτόριό της (πέραν των όσων αναφέρθηκαν παραπάνω). Δεν λέω πως δεν υπάρχουν «γεμίσματα», αλλά αναφερόμαστε σε ένα «καθαρόαιμο» της δισκογραφίας και της πίστας, με ό,τι «πιέσεις» για εφήμερες δάφνες αυτό συνεπάγεται.

* Ο Κώστας Χατζής στο περιοδικό «Λοιπόν» (Ιούνιος, 2024).

7

Εγώ υπάρχω

Είναι δύσκολο να κλείσεις σε λέξεις τον τρόπο και τη διαδρομή της Μαρινέλλας. Και ως προσωπικότητα αποτελεί κατηγορία από μόνη της. Ο επίλογος ανήκει σ' εκείνην: «Όλα αυτά τα χρόνια, είναι δυνατόν το κοινό μου να είναι το ίδιο; Έχουν πεθάνει όλοι οι παλιοί μου ακροατές και όλοι οι παλιοί μου φίλοι. Μην κοιτάς που εγώ ζω και υπάρχω. Χτύπα ξύλο... Λοιπόν. Εγώ υπάρχω. Γιατί θέλω να υπάρχω».

Συνέντευξη στον Βύρωνα Κριτζά και το περιοδικό «Κ» της «Καθημερινής» (Οκτώβριος 2023).

“

Μετά τη Μαρινέλλα βγήκαν πάμπολλες τραγουδίστριες που κάνουν διάφορες κινήσεις... Έχει ψυχή μέσα της. Αυτή η κοπέλα γεννήθηκε για το τραγούδι και για τον χορό.

Στέλιος Καζαντζίδης

Τον Στέλιου του άρεσε το ψάρεμα, της Μαρινέλλας ο πατέρας ήταν ψαράς, και έτσι κι αυτή γνώριζε τα μυστικά του ψαρέματος... Σε δέκα μέρες την πήρε και ήρθαν στην Αθήνα....

Στέλιος Ζαφειρίου

Έρχεται η Μαρινέλλα και μου λέει στ' αυτή: «Μανίτσα, να το πω εγώ αυτό το τραγούδι;». Εγώ, επειδή την αγαπούσα κι επειδή είχαμε πολλά χρόνια παρτίδες μαζί, της λέω «ό,τι γουστάρει η Κίτσα». Εμείς έτσι τη λέγαμε, με το καϊδευτικό της.

Γιώργος Ζαμπέτας, για το «Σταλιά σταλιά».

Η Μαρινέλλα ήταν ήρωας γιατί θέλησε να υποστηρίξει αυτά τα τραγούδια, σε ένα δίσκο γεμάτο αυθορμητισμό, που μιλούσε για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ήταν καταγγελτικός προς την πολιτεία.

Κώστας Χατζής, για τη συνεργασία τους στο «Ρεσιτάλ».

”

Από τον Καζαντζίδη στον Πελέ

1. Η Μαρινέλλα και ο Καζαντζίδης σε σκηνή από την ταινία του Ροβήρου Μανθούλη «Η κυρία δήμαρχος» (1960). Ήταν η πρώτη τους κοινή κινηματογραφική εμφάνιση.
2. Με τον Τόλη Βοσκόπουλο, την Αλίκη Βουγιουκλάκη και τη Βρετανίδα ηθοποιό Στέφανι Λόρενς το 1982.
3. Με τον Γιώργο Παπαστεφάνου και τη Σωτηρία Μπέλλου στα στούντιο της ΕΡΤ για τα γυρίσματα της εκπομπής «Μια μουσική βραδιά» το 1976. Πίσω τους όρθιοι οι Χρήστος Κοτσώνης (μπουζούκι) και Τάσος Κουλούρης (μπάσο).
4. Με τον «Βασιλιά» Πελέ στο Μαρακανά! Το 1968 η Μαρινέλλα συμμετείχε στο Διεθνές Φεστιβάλ Τραγουδιού του Ρίο ντε Τζανέιρο, όπου είχε αποσπάσει το βραβείο καλλιτεχνικής παρουσίας.

ΟΛΓΑ ΠΑΥΛΑΤΟΥ

Δεν πρόκειται να ξεχάσω τη θέρμη της αγκαλιάς της

Της **ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ**

Η υπεύθυνη δημοσίων σχέσεων Ολγα Παυλάτου γνώρισε τη Μαρινέλλα στις αρχές της δεκαετίας του 1980, μέσω του τότε συντρόφου της και μετέπειτα συζύγου της Γιάννη Σμυρναίου. Ο κορυφαίος ηχολάπτης, που έχει γράψει τη δική του ιστορία στο ελληνικό τραγούδι, δεν πραγματοποίησε μόνο τις ηχογραφήσεις των τραγουδιών της, στο στούντιο, για όλα τα σόλο άλμπουμ της (πλην ενός) μετά το διαζύγιο της από τον Στέλιο Καζαντζίδη το 1966, αλλά ήταν υπεύθυνος και για τον ήχο σε όλες τις παραστάσεις και συναυλίες της. «Φρόντιζε για κάθε νότα που έβγαине από το στόμα της», όπως λέει χαρακτηριστικά στην «Κ» η κ. Παυλάτου, η οποία, εκτός από τη φιλική σχέση, μπήκε και στον κύκλο των πιο στενών και έμπιστων συνεργατών της το 1988, όταν η Μαρινέλλα υπέγραψε συμβόλαιο με τη δισκογραφική εταιρεία Minos-EMI, όπου η ίδια εργαζόταν.

Το 1994 η φιλία τους μετατράπηκε σε συγγένεια, αφού η θρυλική ερμηνεύτρια έγινε κουμπάρα του ζευγαριού. «Ελειπε σε περιοδεία πολλών

«Οποιον περνούσε το κατώφλι του σπιτιού της τον έκανε να αισθάνεται βασιλιάς, τον φρόντιζε με τρόπο μοναδικό», λέει η κουμπάρα και στενή φίλη της Μαρινέλλας.

εβδομάδων στην Αμερική. Αποφασίσαμε ξαφνικά να παντρευτούμε και επέστρεψε άρον άρον. Στον γάμο είχε σαράντα πυρετό, αλλά ήταν η ψυχή του γλεντιού. Όσοι άνθρωποι κι αν ήταν γύρω της, όλα τα βλέμματα πάνω της έπεφταν, από μικρή είχε αυτή τη μοναδική ακτινοβολία».

Στις αφηγήσεις όσων είχαν την τύχη να γνωρίσουν τη Μαρινέλλα, κοινός παρονομαστής είναι η δοτικότητα της. Η Ολγα Παυλάτου την έχει βιώσει στον υπερθετικό βαθμό.

«Ποτέ δεν θα ξεχάσω τη θέρμη της αγκαλιάς της, την τρυφερότητά της. Οποιον περνούσε το κατώφλι του σπιτιού της τον έκανε να αισθάνεται βασιλιάς, τον φρόντιζε με τρόπο μοναδικό. Πριν από μερικά χρόνια, όταν ο Γιάννης αντιμετώπισε ένα πρόβλημα υγείας και χρειάστηκε να νοσηλευτεί για λίγο, έφτιαχνε ψαρόσουπα και του έφερνε. “Για να δυναμώσει το αγόρι μου!”’. Πρώτη έπαιρνε τηλεφωνο κάθε πρωί. “Πέρασε ο γιατρός; Τι είπες;”. Η έγνοια της για όλους όσους αγαπούσε ήταν συγκινητική. Κέντρο του κόσμου της βέβαια ήταν η μοναχοκόρη της, η Τζωρτίνα –το τσέρκι της ζωής της, όπως έλεγε– και τα εγγόνια της, ο Δημήτρης και η Μελίνα. Πέρυσι ο Δημήτρης πήρε το πτυχίο του από βρετανικό πανεπιστήμιο. Επί μήνες, πολύ πριν από την τελευταία παράσταση στο Ηρώδειο, η Μαρινέλλα προετοιμαζόταν. “Αυτό θαβάλω στο ταξίδι, αυτό στην τελετή αποφοίτησps”, έλεγε και γελούσε, το πρόσωπό της έλαμπε. Δυστυχώς δεν πρόλαβε...».

ΣΚΗΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Τα λόγια ήταν περιττά

Πέρα από ερμηνεύτρια με εντυπωσιακές δυνατότητες, ήταν μια λαμπερή show woman

Από την παράσταση «Μαρινέλλα - Το μιούζικαλ», του 2011. Από τη δεκαετία του '90 κι έπειτα, χαρακτηριστικά των εμφανίσεών της ήταν το έντονο, θεατρικό μακιγιάζ και τα φορέματα από βαρύτιμα υφάσματα.

ATE WME / STR

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΟΥΣΤΑ

«**Η φωνή της** ήταν γήινη και δυνατή και στη σκηνή έμοιαζε με νθοποιό όσο εκτελούσε της χορευτικές κινήσεις ή εξέφραζε με μεγαλείο την ερωτική επιθυμία», έγραφε στις 10 Απριλίου του 2003 ο Τζον Παρέλες, επικεφαλής μουσικοκριτικός της pop μουσικής, στη σελίδα 5 των New York Times. Λίγες ημέρες πριν, η Μαρινέλλα είχε δώσει, μαζί με τον Γιώργο Νταλάρα, μια συναυλία στο Radio City Music Hall, εμβληματικό τοπόσημο του Μεγάλου Μήλου. Ως ξένος παρατηρητής και έχοντας απέναντί του μία μάλλον εξωτική για τα δυτικά δεδομένα τραγουδίστρια, σχολίαζε στην ίδια πρόταση τη φωνή και την κίνησή της, έχοντας πιάσει με την πρώτη τα δύο ατού της Μαρινέλλας που την έκαναν, ως περφόρμερ, «οπτικοακουστική».

Πρέπει στα μαύρα να ντυθώ...

Περίπου μία δεκαετία πριν από αυτή τη συναυλία, σε ένα τόσο σκηνοθετημένο για την τηλεόραση –από τον Σταμάτη Φασουλή– που προβλήθηκε στον ANT1 και είχε τον τίτλο «Μαρινέλλα και χθες και σήμερα και αύριο», η Μαρινέλλα είχε ερμηνεύσει το «Συμβιβασάσαστε» με τον «οπτικοακουστικό» της τρόπο. Ενώ έπαιζε η εισαγωγή του τραγουδιού, εκείνη χόρευε –όπως χόρευε στα σόου της η Νταλιντά– μέχρι που άρθρωσε τη λέξη «συμβιβασάσαστε». Τότε, το πλάνο σταμάτησε στο ένα της χέρι, το οποίο για λίγα δευτερόλεπτα άρχιζε να κάνει «τα δικά του». Αμέσως μετά το κάδρο άνοιξε, για να διαπιστώσουν οι τηλεθεατές ότι η Μαρινέλλα φορούσε μαύρα ρούχα που περιλάμβαναν το σώμα της ως τον λαιμό και στεκόταν μπροστά από ένα μαύρο φόντο, κάτι που έκανε τον κορμό της να μοιάζει «αόρατος». Ένας προβολέας υπερφώτιζε μόνο το εκφραστικό της πρόσωπο και τα χέρια της, που ήταν γυμνά από τον καρπό και κάτω και κινούνταν σε συνεχή ροή γύρω από το πρόσωπό της, εκτελώντας έναν χορό που

παρέπεμπε σε υβρίδιο μπαλέτου, φλαμένκο και voguing. Πρόκειται για πλάνο όχι μόνον υψηλής αισθητικής αξίας, αλλά και ευφυές, καθώς σε αυτό απομονώθηκε η κινησιολογική υπογραφή της Μαρινέλλας. Τη συγκεκριμένη χορογραφία είχε «ενορχηστρώσει» ο Δημήτρης Παπάζογλου.

Εκείνη τη χρονιά, στα 56 της, ήταν πολύ νέα για να θεωρηθεί «ζωντανός θρύλος», αλλά είχε ήδη κατακτήσει προσωνύμια όπως αυτά της «ντίβας», της «μεγάλης κυρίας του ελληνικού τραγουδιού» και της «ντάμας». Με τον Δημήτρη Παπάζογλου, δε, συνεργαζόταν από τη δεκαετία του 1980 για τις εμφανίσεις της στα τηλεοπτικά πλάτ, στις μουσικές σκηνές, στους συναυλιακούς χώρους και, φυσικά, στις μεγάλες πιστες. Μάλιστα, οι δυο τους, το 1990, έγραψαν ιστορία με ένα νούμερό τους στο νυχτερινό κέντρο «Νεράιδα». Σε αυτό, η Μαρινέλλα έβγαине στη σκηνή και χόρευε σε ζευγάρι με τον Παπάζογλου το «Libertango» του Αστορ Πιατσόλα, χωρίς να τραγουδάει. Τα λόγια, άλλωστε, ήταν περιττά με την κίνησή της μπορούσε να σταθεί στο παλκοσένικο και να προκαλέσει ενθουσιασμό χωρίς να αρθρώσει νότα.

Παρότι στην πορεία της συνεργάστηκε με πολλούς χορογράφους, ο Παπάζογλου είναι αυτός με τον οποίο συνδέθηκε περισσότερο. Όπως έχει εκείνος αφηγηθεί σε συνεντεύξεις του, γνωρίστηκαν το 1973 στο παρισινό κλαμπ Alcazar όπου χόρευε και η Μαρινέλλα το είχε επισκεφθεί ως θαμώνας. Μιλάμε για μια εποχή που τη σκηνή του Alcazar είχαν κάνει διδασχμη τα καμπαρέ θεάματα και τα ντραγκ σόου, με απόλυτη βεντέτα του μαγαζιού τη διεμφυλική show woman Mari Frans. Αργότερα, η Μαρινέλλα θα έβλεπε τον εαυτό της να γίνεται αντικείμενο λατρείας,

αλλά και μίμησης από εγχώριες και ξένες (όπως η Ιταλίδα Αλίσια Βαν Ντέλε) διεμφυλικές show women και drag queens. Πρώτος διδάσας, μάλιστα, φαίνεται να ήταν, μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1970, ο Δημήτρης Σουλελές (πέθανε πέρυσι τον Μάιο), κομμωτής και μακιγιέρ της Μαρινέλλας, ο οποίος την υποδούταν κάνοντας ντραγκ σόου σε ένα πλακιώτικο καμπαρέ ονόματι... Αλκαζάρ (οποία χορεύτας του 1970, ο οποίος ίδρυσε μετά την πτώση της χούντας ο χορευτής Γιώργος Δαρζέντας, Αργότερα και μέχρι τις μέρες μας, σε Μαρινέλλα «μεταμορφώνεται» συχνά η Εύα Κουμαριανού, διάσημη ντάμα του κλαμπ «Κούκλες».

Εγώ, παιδί μου, είμαι τρελή...

Η θεοποίηση της Μαρινέλλας από τη ΛΟΑΤΚΙΑ+ κοινότητα δεν είναι τυχαία. Η εκλιπούσα στο αποτέλεσμα την ελληνική εκδοχή τραγουδιστριών που λατρεύθηκαν ως gay icons, όπως η πολιτογραφημένη Γαλιδα Νταλιντά, η Ιταλίδα Ορνέλα Βανόνι και η Ουαλλή Σίρλεϊ Μπάσεϊ. Όλες τους είχαν κάτι κοινό. Προσέφεραν ένα είδος camp (χορο)θεάματος που συνδύαζε την εξτραβαγκάντ κίνηση με τις δραματικές ερμηνείες, τους προσφερόμενους

για queer αναγνώσεις στίχους (σε τραγούδια όπως το «Ξεγλώ τον καθένα» ή το «Εγώ παιδί μου είμαι τρελή») με τα «μαλλιά κομμωτηρίου», το θεατρικό μακιγιάζ με τα φορέματα από βαρύτιμα υφάσματα-φτερά-στρας-δαντέλες-παγιέτες. Μάλιστα, απ' ό,τι φαίνεται, η ίδια αναγνώριζε τη μεταξύ τους συγγένεια – το 1992 κυκλοφόρησε το άλμπουμ «Η Μαρινέλλα τραγουδά μεγάλες κυρίες» με διασκευές τραγουδιών κάποιων εκ των προαναφερθεισών ξένων stars.

Μέσα στα χρόνια, η Μαρινέλλα, ως λαμπερή show woman, ανέπτυξε ευρύ κινητικό ρεπερτόριο. Παρατηρώντας τα βίντεό της που υπάρχουν διαθέσιμα στο Διαδίκτυο από διαφορετικές εποχές της, τη βλέπουμε άλλοτε να κινείται αργά, νωχελικά, να εκτελεί «ηδυπαθείς» κινήσεις του κορμού ή των γοφών της, άλλοτε να μετακινείται στο πάλκο με πλαϊνό ρυθμικό βήμα και τον θώρακά της στραμμένο ανόψ, άλλοτε να μοιάζει με χορεύτρια του φλαμένκο, άλλοτε να σπαρταράει ολόκληρη σαν χέλι. Σε πολλές περιπτώσεις, επίσης, δημιουργούσε θέαμα με λίγες, απότομες κινήσεις και με στατικές πόζες, που καταλάμβαναν τον χώρο – άνοιγε τα χέρια της σε πλήρη έκταση δημιουργώντας έναν σταυρό με τον κορμό της, «πάγωνε» σε δραματικές πόζες, έστεκε μόνη της στην κορυφή μιας σκάλας, τραγουδούσε με την πλάτη στο κοινό, έκανε παιχνίδι με τη σκιά της, έστρεφε απότομα το κεφάλι της και τίναζε τα μαλλιά της. Επίσης, κοιτάζε την κάμερα ή προς το κοινό με τα μάτια ορθάνοικτα και κάθε σύσπαση των μυών του προσώπου της έμοιαζε να γινόταν για να εξυπηρετήσει μια εκφραστική, μια ερμηνευτική ανάγκη.

Σε κάθε περίπτωση, έχει ενδιαφέρον το ότι στην κατά πάσα πιθανότητα πλέον δραματική και camp ερμηνεία της καριέρας της, δεν βρισκόταν η ίδια στο επίκεντρο του οπτικού ενδιαφέροντος. Ο λόγος για την εμβληματική σκηνή από την

ταινία «Γοργόνες και μάγες», του 1968, όπου ερμήνευσε το «Άνοιξε πέτρα». Εκεί, η παρουσία της ήταν όχι μόνο σχετικά στατική, αλλά και «δευτερεύουσα». Τη βλέπουμε ξυπόλυτη, σκουροντυμένη, να έχει το κεφάλι της καλυμμένο με ένα μαντίλι. «Πάγωνει» σε δραματικές πόζες, εκτελεί κάποιες στροφικές, εξαιρετικά εκφραστικές κινήσεις του προσώπου και του κορμού της – τα χορευτικά της βήματα είναι ελάχιστα. Απόλυτος πρωταγωνιστής του χοροθεάματος που συνοδεύει τη δραματική ερμηνεία της είναι ο Βαγγέλης Σειλινός, που πριν γίνει γνωστός από τα κινηματογραφικά μιούζικαλ του Γιάννη Δαλιανίδη είχε χορέψει σε αρκετές παραστάσεις του Ελληνικού Χοροδράματος της Ραλλούς Μάνου, ενώ «δευτεράγωνιστριες» οι «άσπινες» χορεύτριες που τον συνοδεύουν, Νόρα Βαλσάμη και Μαίρη Χρονοπούλου. Αξίζει να αναφερθεί ότι τις χορογραφίες στο συγκεκριμένο φιλμ υπέγραψε ο Γιάννης Φλερύ, κάποτε χορευτικό ήμισυ της Λίντας Άλμα σε παραστάσεις της Εντίθ Πιαφ.

Μα δεν υπάρχει ύστερα...

Το «Mourir sur scène» αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες επιτυχίες της Νταλιντά, που τόσο έμοιαζε να θέλει να της μοιάσει η Μαρινέλλα στον τρόπο που κινείτο πάνω στη σκηνή. Σε αυτό ακούγονται οι στίχοι «moi je veux mourir sur scène, devant les projecteurs» («θέλω να πεθάνω πάνω στη σκηνή, μπροστά στο φως των προβολέων»). Η Νταλιντά δεν έκανε πράξη τους στίχους του τραγουδιού που χαρακτήρισε την καριέρα της: αυτοκτόνησε στα 54 της. Στις 25 Σεπτεμβρίου του 2024, πάλι, η Μαρινέλλα κατέρρευσε στη σκηνή του Ηρώδειου, ενώ τραγουδούσε το «Εγώ κι εσύ». Πέθανε ενάμιση χρόνο μετά. Κι ύστερα; Όπως λέει ένα πολύ αγαπημένο της τραγούδι: «Κι ύστερα κι ύστερα, μα δεν υπάρχει ύστερα». As μείνουν, λοιπόν, τα τραγούδια της και as κρατήσουν οι χοροί της στη μνήμη μας.

Ο βασικός συνεργάτης

Παρότι στην πορεία της συνεργάστηκε με πολλούς χορογράφους, ο Δημήτρης Παπάζογλου είναι αυτός με τον οποίο συνδέθηκε περισσότερο. Γνωρίστηκαν το 1973 στο παρισινό κλαμπ Alcazar, όπου χόρευε.

Με λίγες κινήσεις Σε πολλές περιπτώσεις δημιουργούσε θέαμα με λίγες, απότομες κινήσεις και με στατικές πόζες, που καταλάμβαναν τον χώρο – άνοιγε τα χέρια της σε πλήρη έκταση, «πάγωνε» σε δραματικές πόζες.

Σκηνή από την «Αντιγόνη» που υπογράφει ο Άλαν Λουσιέν Ογεν. «Στην αρχή μιλάμε για το τι υπάρχει “μέσα” στον κόσμο του έργου και τι υπάρχει “έξω”. Αναφερόμαστε σε ακραίες σύγχρονες καταστάσεις, μια κοινωνία σχεδόν “κρεοντική”», λέει ο Νορβηγός χορογράφος και σκηνοθέτης.

Άλαν Λουσιέν Ογεν, χορογράφος και σκηνοθέτης

Η Αντιγόνη με σώμα και λόγο

Πώς ετοιμάζει την παράσταση της Επιδαύρου «με τις πέτρες που κουβαλούν ιστορία»

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΩ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Ψηλός σχεδόν δύο μέτρα και λεπτός. Διπλώνεται για να καθίσει μπροστά στον υπολογιστή και παρατηρεί ότι το φως του ήλιου δημιουργεί αντανακλάσεις στις οθόνες μας. Ο Άλαν Λουσιέν Ογεν έχει το πρόσωπο κάποιου πολύ νεότερου, παρότι ακριβώς χθες έκλεισε τα 48 του χρόνια. Γέννημα-θρέμμα του Μπέργκεν με τις βραχώδεις ακτές στη Βόρεια Θάλασσα, ζει πια στο Οσλο αλλά ενίοτε επιστρέφει στην πόλη του για να συναντήσει τους γονείς του. Ο πατέρας του εργαζόταν στο βεστιάριο του ιστορικού θεάτρου Den Nationale Scene, η μητέρα του ήταν φαρμακοποιός αλλά αγαπούσε το τραγούδι και συμμετείχε σε χορωδίες.

Ξεκίνησε αργά την εκπαίδευση στον χορό – στα 16 του. Αγαπούσε τον κινηματογράφο, σκεφτόταν το θέατρο, αλλά το σώμα του τον πήγε αλλού. Παρέμεινε στον χορό παρά τις αμφιβολίες του. Από τη Νορβηγία πέρασε ως χορευτής σε μεγάλες ευρωπαϊκές σκηνές. Η συνεργασία του με την ομάδα της Πίνα Μπάους τον σημάδεψε: ακρίβεια, λεπτότητα, θεατρικότητα, μια γλώσσα που δεν ξεχωρίζει το σώμα από το νόημα.

Συνειδητοποίησε ότι αυτό ήθελε να κάνει. Το 2006 ίδρυσε τη δική του ομάδα, τους Winter Guests, και μετακινήθηκε οριστικά από τη θέση του ερμηνευτή σε εκείνη του δημιουργού με μια διαρκώς ανερχόμενη πορεία. Αυτό το καλοκαίρι έρχεται με την «Αντιγόνη» του στην Ελλάδα στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου. Η παράσταση του Ογεν έκανε πρεμιέρα στο ιστορικό Teatro Argentina της Ρώμης το 2025 και ανέβηκε στη συνέχεια στο Hong Kong Arts Festival. Όπως εξηγεί στη συνέντευξη του, ένα υβριδικό λεξιλόγιο κίνησης και λέξεων θα εκφράσει όλα τραγικά εξιστορεί ο Σοφοκλής για τα τέκνα του Οιδίποδα.

– Πώς φαντάζεστε την πρώτη σας συνάντηση με την Επιδαυρο;

– Από όσα έχω δει μέχρι τώρα, μοιάζει πραγματικά μοναδικό. Είναι τιμή μας που παρουσιάζουμε τη δουλειά εκεί.

– **Όμως η παράστασή σας είναι πολύ αφαιρετική, αυστηρά συγχρονισμένη, με λεπτοδουλεμένο φωτισμό, φτιαγμένη για κλειστή σκηνή. Το ανοιχτό αρχαίο θέατρο είναι άλλο σύμπαν. Πιστεύετε ότι κάτι θα αλλάξει εκεί;**

– Νομίζω πως ναι, και γι' αυτό ανυπομονώ να πάω. Σε σύγκριση με το πώς παρουσιάζεται τώρα η «Αντιγόνη», σίγουρα θα χάσουμε κάτι – κυρίως κάποιες λεπτές ποιότητες του φωτισμού, γιατί ο χώρος έχει περιορισμούς. Αλλά πιστεύω πως θα κερδίσουμε πολύ περισσότερα. Το ίδιο το θέατρο γίνεται μέρος του έργου: η κλίμακα, η φύση γύρω, η ιστορία που κουβαλούν οι πέτρες. Από την αρχή αντιμετωπίσαμε την παράσταση ως τελετουργία. Η Επιδαυρος είναι από μόνη της ένα τελετουργικό θέατρο. Ελπίζω ότι αυτό το στοιχείο θα ενταθεί εκεί.

– **Τι σας ωθεί να ενώνετε σώμα και λόγο σε μια ενιαία σκηνηκή γλώσσα;**

– Δουλεύω πάνω από είκοσι χρόνια: ξεκίνησα από τον χορό, πέρασα στο θέατρο και στην όπερα και τώρα βρίσκομαι κάπου ανάμεσα. Προσωπικά δεν βλέπω διαχωρισμό ανάμεσά τους. Στην «Αντιγόνη» αυτό σημαίνει έντονη σωματικότητα, αλλά και σκηνές με λόγο. Υπάρχουν πολλές αντιπαραθέσεις, οι ερμηνευτές όμως ξέρουν ακριβώς γιατί συμβαίνουν αυτά, και όταν μπαίνει ο λόγος, μοιάζει με φυσική συνέχεια του ίδιου γεγονότος. Όσο για μένα, ως θεατής, κοιτάζω τον ερμηνευτή – πθοποιό ή χορευτή – και ρωτώ μόνον ένα πράγμα: τον πιστεύω; Αν είναι ειλικρινής, τότε το θέατρο γίνεται αληθινό.

– **Στην «Αντιγόνη» σας χρησιμοποιείτε το κείμενο του Σοφοκλή;**

– Η συγκεκριμένη εκδοχή είναι πλήρως επανειληπμένη.

Ο Άλαν Λουσιέν Ογεν δηλώνει ενθουσιασμένος που θα παρουσιάσει τη δουλειά του στην Επιδαυρο. «Το ίδιο το θέατρο γίνεται μέρος του έργου: η κλίμακα, η φύση γύρω, η ιστορία που κουβαλούν οι πέτρες», αναφέρει.

Άλαν Λουσιέν Ογεν, «Αντιγόνη». Εμπνευσμένο από το έργο του Σοφοκλή. Στις 7 και 8 Αυγούστου στο Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου.

Πέρυσι έκανα δύο διαφορετικές «Αντιγόνες», μία ως θεατρικό έργο με το κείμενο του Σοφοκλή και μία –αυτή που θα δούμε στην Επιδαυρο– κυρίως με χορευτές. Εδώ δουλέψαμε από μέσα προς τα έξω: τα θέματα, τις καταστάσεις, τον συναισθηματικό και αφηγηματικό πυρήνα του μύθου. Το κείμενο είναι καινούργιο, γεννημένο στις πρόβες, μέσα από συνεργασία με τους ερμηνευτές και τον συνεργάτη μου Αντριού Βαίλ.

– **Αναφέρεστε στην Αντιγόνη ως «μια γυναίκα σε αγώνα». Αυτό είναι το κέντρο της άγνοιάς σας;**

– Αν ο θεατής μας γνωρίζει την ιστορία της Αντιγόνης, θα

την αναγνωρίσει απολύτως στην παράσταση. Υπάρχουν όλες οι σκηνές, απλώς ειπωμένες με διαφορετικό τρόπο. Αλλά σταθήκαμε ιδιαίτερα στη βία κατά των γυναικών μέσα στον χρόνο. Αυτό το νήμα διατρέχει το έργο και καθορίζει τον τρόπο που προσεγγίζουμε τον μύθο.

– **Η εφημερίδα New York Times έγραφε πρόσφατα ότι η «Αντιγόνη» ξαναζεί στη θεατρική σκηνή της πόλης συνομιλώντας με τις σύγχρονες πολιτικές και κοινωνικές καταστάσεις. Πώς το σχολιάζετε αυτό;**

– Είναι τραγικό ότι ένα κείμενο σχεδόν 3.000 ετών είναι τόσο επίκαιρο. Βλέπουμε τα ίδια μοτίβα παντού: η εξουσία διαφθείρει, η αυθεντία γλιστρά στην τυραννία, οι αυταρχικές κυβερνήσεις γίνονται επικίνδυνες. Όταν ξεκινήσαμε να δουλεύουμε το έργο, σκέφτηκα ότι αρχίζει ακριβώς μετά το τέλος μιας μάχης. Ρώτησα λοιπόν τους ερμηνευτές: «Ο πόλεμος τελείωσε – και τώρα;». Ένας από αυτούς, ο Φερνάντο, πήρε ένα τριαντάφυλλο, έκοψε τα πέταλα και μετά προσπάθησε να τα κολλήσει για να ξαναφτιάξει το λουλούδι. Ήταν η τέλεια μεταφορά της ανθρώπινης φύσης: ακόμη κι όταν μοιάζει μάταιο, προσπαθούμε να επιδιορθώσουμε ό,τι έχει σπάσει. Κάτι από αυτό υπάρχει στην «Αντιγόνη» – ειδικά στην καταπληκτική σκηνή που σέρνει το σώμα του αδελφού της και προσπαθεί να κάνει την ταφή μέσα σε μια αμμοθύελλα. Είναι πράξη αφοσίωσης, αντίστασης και αδύνατης ελπίδας.

– **Υπάρχει όμως και το διπολό ανάμεσα στον νόμο της πολιτείας και στον νόμο της συνείδησης. Έχετε βρει πού είναι η θέση σας;**

– Αυτό που με εντυπωσιάζει είναι ότι ακόμη και σήμερα, όταν λες σε κάποιον την απλή υπόθεση της τραγωδίας –ότι η Αντιγόνη θέλει να θάψει τον αδελφό της και της το απαγορεύουν– νιώθει ότι είναι βαθιά άδικο. Όμως η συζήτηση είναι σύνθε-

τη. Η Αντιγόνη έχει δικίο: πρέπει να ακολουθούμε αυτό που είναι ηθικά σωστό, είτε για τους θεούς είτε για τον άνθρωπο. Αλλά και ο Κρέων έχει δικίο στη βάση του: χωρίς νόμους, η κοινωνία διαλύεται. Είναι συναρπαστικό να βλέπει κανείς πώς τα επιχειρήματα του βασιλιά γλιστρούν σιγά σιγά στην παράνοια. Γίνεται τόσο άκαμπτos, παγιδευμένος στην εξουσία του, που δεν ακούει πια τη σοφία του Αίμονα. Εκεί αρχίζει η καταστροφή.

– **Λέγοντας τη λέξη «καταστροφή» κάνατε μια κίνηση με το χέρι, σαν να πέφτει στο κενό. Θυμίζει τον τρόπο που κινούνται οι ξύλινοι τοίχοι στη σκηνή σας.**

– Οι επτά ξύλινοι τοίχοι του σκηνικού λειτουργούν σαν τις επτά πύλες της Θήβας. Θέλαμε μια πόλη που μπορεί να διαφθαρεί, να ραγίσει, να καταρρεύσει. Αυτή η διάλυση αντικατοπτρίζει τη σύγκρουση της ιστορίας: την αντιπαράθεση αξιών, την ασάθεια της εξουσίας, την παράλυση της ηθικής.

Στην αρχή της παράστασης μιλάμε για το τι υπάρχει «μέσα» στον κόσμο του έργου και τι υπάρχει «έξω». Αναφερόμαστε σε ακραίες σύγχρονες καταστάσεις, μια κοινωνία όλο και πιο απάνθρωπη, σχεδόν «κρεοντική». Το σκηνηκό γίνεται όριο ανάμεσα στο «σήμερα» και στο «τότε», αλλά και γέφυρα. Και φυσικά, ο πόλεμος είναι στο επίκεντρο.

– **Έχετε σκηνοθετήσει δύο εκδοχές της Αντιγόνης. Τι σας ελκύει σε αυτή την τραγωδία;**

– Πρώτα απ' όλα, δεν είχα δουλέψει ποτέ με αρχαίο ελληνικό κείμενο και αυτή ήταν μια σπάνια ευκαιρία. Εχω κάνει μόνο έναν Σαίξπηρ, τον «Αμλετ». Αν όμως απλοποιώ τον «Αμλετ», βλέπω ένα αγόρι που του λείπει ο πατέρας του και θέλει να τον ξαναβεί. Στην «Αντιγόνη», βλέπω μια αδελφή που θέλει να θάψει τον αδελφό της. Στη δουλειά μου με απασχολεί ο θάνατος, το πένθος, η αξιοπρέπεια των ανθρώπων – ζωντανών ή νεκρών.

“

Η βία κατά των γυναικών

Αν ο θεατής μας γνωρίζει την ιστορία της Αντιγόνης, θα την αναγνωρίσει απολύτως στην παράσταση. Σταθήκαμε ιδιαίτερα στη βία κατά των γυναικών μέσα στον χρόνο. Αυτό καθορίζει τον τρόπο που προσεγγίζουμε τον μύθο.

“

Τραγικά επίκαιρο

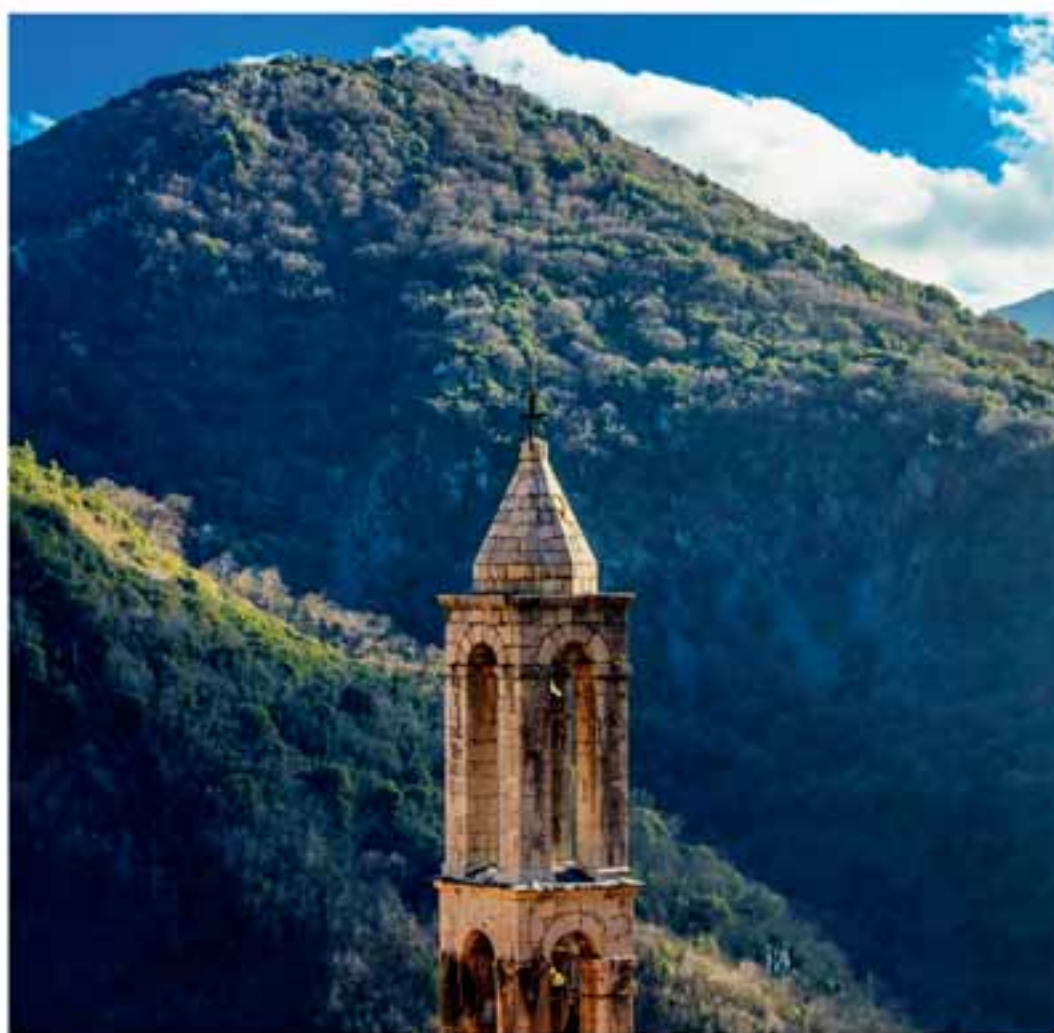
Είναι τραγικό ότι ένα κείμενο σχεδόν 3.000 ετών είναι τόσο επίκαιρο. Βλέπουμε τα ίδια μοτίβα παντού: η εξουσία διαφθείρει, η αυθεντία γλιστρά στην τυραννία, οι αυταρχικές κυβερνήσεις γίνονται επικίνδυνες.

260 σελίδες
γεμάτες ΑΡΚΑΔΙΑ!

ΣΑΒΒΑΤΟ
12
ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΟΙ ΤΟΠΟΙ ΜΑΣ • Νο15

ΑΡΚΑΔΙΑ

ΣΤΑ ΧΩΡΙΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

ΓΗ ΤΩΝ ΜΥΘΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ
ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ
ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΙΝΑΛΟ
ΕΩΣ ΤΟΝ ΠΑΡΝΩΝΑ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κοινωνική Πολιτική και Οικονομική Ενημέρωση

www.kathimerini.com.cy

ΤΟ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΑ,
ΟΙ ΓΕΥΣΕΙΣ, Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ,
ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ, Η ΕΜΠΝΕΥΣΗ, Η ΖΩΗ

Οι τόποι μας είναι
πάντα στην καρδιά μας